

แนวแนววิถีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 5/2561
ISBN 978-616-270-157-3

unicef
for every child

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย

12-01 โดยนางสาวสุวิภากรดี อึ้งอัมพรวิไล กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร

**แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล
และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี**

unicef
for every child

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย

372.21 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส691น แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี
140 หน้า
ISBN : 978-616-270-157-3
1. สมรรถนะของเด็กปฐมวัย 2. เด็กปฐมวัย 3. ชื่อเรื่อง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

สิ่งพิมพ์ สกศ.   ฉบับที่ 5/2561
พิมพ์ครั้งที่ 1   มีนาคม 2561
จำนวน   6,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่   สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 02 668 7123 ต่อ 2513, 2512
โทรสาร 02 243 1129
Website : <http://www.onec.go.th>
พิมพ์ที่   บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/2
ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงอรุณอมรินทร์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 02 424 3249, 02 424 3252
โทรสาร 02 424 3249, 02 424 3252
E-mail: prigwhan54@hotmail.com

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

คำนำ

รัฐบาลปัจจุบัน (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) ได้ให้ความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปฐมวัยอันหมายถึงเด็กแรกเกิด (รวมทั้งเด็กในครรภ์) จนถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1 และมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 54 วรรค 1 และวรรค 2 โดยในการดำเนินการดังกล่าว รัฐบาลได้จัดให้มีการดำเนินงานหลายประการที่มุ่งผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน ในกรอบเวลาที่เร่งด่วน

ในกระบวนการดำเนินการดังกล่าวหมายรวมถึงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม มีการส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพของการให้บริการแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำระบบข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ในการวางแผน การติดตามการดำเนินงาน และเป็นกุญแจหลักของการพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ ประสิทธิภาพ หรือผลลัพธ์ที่มีคุณภาพซึ่งอยู่ที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ การใช้สมรรถนะซึ่งเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมของเด็ก หรือการที่เด็ก “ทำได้” จึงเป็นเรื่องสำคัญ การมีแนวแนะ (Guidelines) ให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่แสดงถึงวิธีการที่เป็นตัวอย่างการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็ก รวมทั้งวิธีการพื้นฐานที่เป็นหลักในการปฏิสัมพันธ์กับเด็ก อันเป็นบ่อเกิดของการเรียนรู้ของเด็กที่จำเป็นต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ยิ่งไปกว่านั้นการที่ได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมให้ข้อคิดเห็น และมีประชาพิจารณ์ปรับปรุงเอกสารที่ได้ร่างไว้แล้วนั้น ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ “แนวแนะ” มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ในฐานะประธานคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) หวังว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยกันเพิ่มคุณภาพเด็กปฐมวัยอย่างจริงจัง และขอขอบคุณคณะทำงานฯ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย ที่ได้ร่วมกันทำให้โครงการนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

พลอากาศเอก

(ประจัน จันทอง)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

กิตติกรรมประกาศ

สืบเนื่องจากในปี พ.ศ. 2549 องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) สำนักงานใหญ่ นิวยอร์ก ร่วมกับองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย จัดประชุมระดับภูมิภาคเพื่อจัดทำสมรรถนะ (Competencies) ของเด็กปฐมวัย (0 – 5 ปี) เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็ก ในครั้งนี้ ประเทศไทยโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ส่งผู้แทน (นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์) เข้าร่วมด้วย

จากนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิทำการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่ง “สมรรถนะ” ของเด็กปฐมวัย (0 – 5 ปี) และหลังจากนั้น ได้มีการนำ “สมรรถนะ” ดังกล่าวไปใช้ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยรูปแบบต่างๆ จนได้รับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากการใช้ดังกล่าวเพื่อนำมาปรับปรุงเอกสารที่ได้จัดพิมพ์ในช่วงนั้นให้ดียิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย ผู้ทรงคุณวุฒิ และ คณะทำงานฯ ได้จัดทำโครงการปรับปรุงเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี และการจัดทำเอกสารควอไทล์ฯ ดังกล่าว โดยได้รับมติความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) ซึ่งมีพลอากาศเอกประจิน จั่นตอง เป็นประธาน พร้อมกำหนดการดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 14 เดือน (กันยายน 2559 – ตุลาคม 2560)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ขอขอบคุณองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย ที่ให้การสนับสนุนทั้งด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญประมาณ 35 ท่าน จากมหาวิทยาลัย หน่วยราชการ และภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ (ประมาณ 550 ท่าน) จากกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ใน 9 จังหวัด ที่คณะทำงานฯ ได้ไปร่วมเสวนา (โปรดดูภาคผนวก) และขอขอบคุณข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบคุณคณะทำงานโครงการปรับปรุงและจัดทำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี ในการจัดทำเอกสารฉบับนี้ ซึ่งประกอบด้วย นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์ นางสาวจรี สวงโท นางธิดา พิทักษ์สินสุข และนางสาวกรกมล จึงสำราญ โดยมี ดร.สายสุรี จุติกุล เป็นประธานที่ได้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมจนแล้วเสร็จเป็นเอกสารเล่มนี้ ภายใน 14 เดือน ตามกำหนด

(นายชัยยศ อิ่มสุวรรณ)

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

คำชี้แจง

ในการอ่านและใช้เอกสารฉบับนี้ มีเรื่องที่ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานกับเด็กปฐมวัยโดยตรง (หมายรวมถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้อื่นที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับเด็ก หรือที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Practitioners)

วิธีอ่านเอกสารน่าจะเริ่มต้นด้วยการอ่านเร็ว เรื่องตัว “สมรรถนะ” 286 ตัว สำหรับ 0 – 3 ปี และ 419 ตัว สำหรับ 3 – 5 ปี ซึ่งปรากฏอยู่ในตอนท้ายของส่วนที่ 1

ถัดมา ควรอ่านเร็วๆ ในส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นวิธีการตัวอย่างที่ใช้กับเด็ก ในการให้เด็กสามารถ “ทำได้ตามสมรรถนะ”

จากนั้นให้อ่านเร็วๆ ส่วนที่ 5 ซึ่งเป็นวิธีการพื้นฐานๆ ที่จะเพิ่มความเข้าใจในหลักการต่างๆ เพื่อจะนำมาใช้ในส่วนที่ 3

ขั้นตอนสุดท้าย จึงควรกลับมาอ่านในส่วนที่ 3 อีกครั้งหนึ่งอย่างละเอียด สำหรับการนำไปปฏิบัติต่อเด็ก

อนึ่ง อาจมีคำถามเกี่ยวข้องแต่ไม่ปรากฏในส่วนที่ 3 ขอแนะนำให้อ่านส่วนที่ 4 ซึ่งเป็นประเด็นคำถามที่อาจตรงกับโจทย์ที่ผู้ปฏิบัติอาจนำไปใช้ได้ นอกจากนั้น ถ้าต้องการคำอธิบายหลักวิชาการบางเรื่องก็สามารถพลิกดูได้ในส่วนที่ 7 ซึ่งเป็นภาคผนวกที่มีบทความวิชาการในหัวข้อต่างๆ

สำหรับผู้ปฏิบัติที่สนใจเชิงวิชาการบางด้านอาจศึกษาโดยสังเขป เอกสารชื่อ “พฤติกรรมของเด็กกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ตามระดับควอไทล์ (Quartile) และจำแนกตามกลุ่มอายุของเด็ก 3 – 5 ปี” (ซึ่งเป็นเอกสารอีกเล่มหนึ่งต่างหาก)

2. สำหรับนักวิชาการ หรือนักวิจัย

ขอแนะนำให้อ่าน “สมรรถนะ” ตอนท้ายของส่วนที่ 1 ตามด้วยส่วนที่ 3 และส่วนที่ 5 พร้อมกันนั้นอาจอ่านรายละเอียดในส่วนที่ 6 ซึ่งเป็นเรื่องที่คณะทำงานเสนอแนะให้ศึกษาวิจัย และดำเนินการเพิ่มเติมต่อไป

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

นอกจากนั้น ควรศึกษาเอกสาร “พฤติกรรมของเด็กกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ตามระดับควอไทล์ (Quartile) และจำแนกตามกลุ่มอายุของเด็ก 3 – 5 ปี”

3. สำหรับผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายด้านปรับปรุงคุณภาพของเด็กปฐมวัย

ขอแนะนำให้ศึกษาเหมือนข้อ 2 และให้ศึกษาเอกสาร “พฤติกรรมของเด็กกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ตามระดับควอไทล์ (Quartile) และจำแนกตามกลุ่มอายุของเด็ก 3 – 5 ปี”

คณะทำงานฯ

มีนาคม 2561

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

สารบัญ

คำนำ

รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง)
ประธานคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

กิตติกรรมประกาศ

รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นายชัยยศ อิ่มสุวรรณ์)
กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

คำชี้แจง

ส่วนที่ 1	ความเป็นมาของการจัดทำ “สมรรถนะเด็กปฐมวัย”	1-1
1.	ความสำคัญของเด็กปฐมวัย	1-1
2.	คุณภาพของเด็กปฐมวัยที่ประเทศไทยต้องการ	1-2
3.	ความเป็นมาของโครงการที่จัดให้มี “สมรรถนะของเด็กปฐมวัย”	1-2
4.	สรุปขั้นตอนการได้มาซึ่งสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 3 ปี และ 3 – 5 ปี	1-5
5.	สมรรถนะคืออะไร ใช้ทำอะไร	1-7
	5.1 สมรรถนะคืออะไร	1-7
	5.2 สมรรถนะใช้ทำอะไร	1-7
6.	ข้อควรระวังในการใช้สมรรถนะ	1-8
7.	สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 3 ปี	1-9
	● ส่วนหลัก 1 (Domain 1) : ความสามารถในการเคลื่อนไหว และสุขภาพร่างกาย (Motor Development and Physical Well – Being)	1-10
	■ ส่วนย่อย 1.1 (Sub – domain 1.1) : การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross Motor)	1-10
	■ ส่วนย่อย 1.2 (Sub – domain 1.2) : การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor)	1-14
	■ ส่วนย่อย 1.3 (Sub – domain 1.3) : การช่วยเหลือและดูแลตนเอง (Personal Care)	1-16
	● ส่วนหลัก 2 (Domain 2) : ความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ (Perception and Learning Development)	1-18

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนหลัก 3 (Domain 3) : ความสามารถด้านภาษาและการสื่อ
ความหมาย (Language Development
and Comprehension) 1-22
- ส่วนหลัก 4 (Domain 4) : ความสามารถด้านอารมณ์และสังคม 1-25
(Emotional and Social Development)
- 8. สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3 – 5 ปี 1-29
  - ส่วนหลัก 1 (Domain 1) : การเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย 1-30
(Motor Development and Physical
Well – Being)
    - ส่วนย่อย 1.1 (Sub-domain 1.1) : การเคลื่อนไหว 1-30
(Motor Skill Development)
      - > ด้าน (Area) : 1.1.1 การเคลื่อนไหวและการทรงตัว 1-30
โดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross Motor)
      - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 1 : เด็กสามารถแสดง
ความแข็งแรง และประสานการทำงาน
ของกล้ามเนื้อมัดใหญ่
(Children demonstrate strength
and coordination of movements
using large muscles)
      - > ด้าน (Area) : 1.1.2 การเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อ 1-31
มัดเล็ก (Fine Motor)
      - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 2 : เด็กสามารถแสดง
ความแข็งแรง และประสานการทำงาน
ของกล้ามเนื้อมัดเล็ก
(Children demonstrate strength
and coordination of movements
using small muscles)
      - > ด้าน (Area) : 1.1.3 ประสาทสัมผัสกับการเคลื่อนไหว 1-32
(Sensorimotor)
      - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 3 : เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัส
ต่างๆ (เช่น การเห็น ได้ยิน ภายสัมผัส ฯลฯ)
เป็นการนำในการเคลื่อนไหว (Children
are able to use their senses.
(e.g. Sight, hearing, touch etc.)
to guide their movement

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนย่อย 1.2 (Sub-domain 1.2) : สุขภาวะทางกาย (Physical Well – Being) 1-33
  - > ด้าน (Area) : 1.2.1 โภชนาการ (Nutrition) 1-33
    - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 4 : เด็กรับประทานอาหาร
หลายๆ ชนิดที่มีประโยชน์และปลอดภัย
(Children eat a variety of
nutritious and safe food)
  - > ด้าน (Area) : 1.2.2 สมรรถภาพทางกาย 1-34
    - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 5 : เด็กแสดงความแข็งแรงและ
ความทนทานทางร่างกาย
(Children demonstrate physical
strength and endurance)
  - > ด้าน (Area) : 1.2.3 ความปลอดภัย (Safety) 1-35
    - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 6 : เด็กแสดงออกว่ามีความเข้าใจ
เกี่ยวกับความปลอดภัย (Children
express understanding of safety)
  - > ด้าน (Area) : 1.2.4 การช่วยเหลือและดูแลตนเอง 1-36
    - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 7 : เด็กสามารถช่วยและ
พึ่งตนเองได้ในกิจวัตรของตน (Children
demonstrate autonomy in daily living)
- ส่วนหลัก 2 (Domain 2) : พัฒนาการด้านสังคม 1-37
(Social Development)
- ส่วนย่อย 2.1 (Sub-domain 2.1) : การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ 1-37
(Interaction with Adults)
  - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 8 : เด็กแสดงทักษะในการมี
ปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ (Children interact
with adults with appropriate social
skills)
- ส่วนย่อย 2.2 (Sub-domain 2.2) : การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเด็ก 1-38
(Interaction with Peers)
  - สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 9 : เด็กแสดงทักษะทางสังคม
เชิงบวกกับเพื่อนเด็กด้วยกัน
(Children demonstrate
positive social skills with peers)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนย่อย 2.3 (Sub-domain 2.3) : พฤติกรรมการปรับตัวทางสังคม 1-39
(Adaptive Social Behavior)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 10 : เด็กแสดงความตระหนักรู้
ว่าพฤติกรรมมีผลกระทบต่อบุคคล
และสิ่งแวดล้อม (Children demonstrate
awareness of their own behavior and
its effect on other people and
environment)
- ส่วนย่อย 2.4 (Sub-domain 6) : เห็นคุณค่าของความแตกต่าง 1-40
(Appreciating Diversity)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 11 : เด็กตระหนักรู้ เห็นคุณค่า
และยอมรับนับถือในความเหมือนและ
ความแตกต่างระหว่างบุคคล
(Children recognize, appreciate,
and respect similarities and
differences in people of diversity)
- ส่วนหลัก 3 (Domain 3) : พัฒนาการด้านอารมณ์ 1-41
(Emotional Development)
  - ส่วนย่อย 3.1 (Sub-domain 3.1) : ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) 1-41
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 12 : เด็กสามารถรับรู้เกี่ยวกับ
ตนเอง และตระหนักรู้ว่าตนชอบหรือไม่ชอบ
อะไร (Children are able to perceive
themselves as unique individuals and
demonstrate awareness of preference)
  - ส่วนย่อย 3.2 (Sub-domain 3.2) : การควบคุมอารมณ์ตนเอง 1-42
(Emotional Self -Control)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 13 : เด็กปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ
และกิจวัตร และควบคุมอารมณ์ได้ตามสมควร
(Children follow rules and daily
routine and demonstrate appropriate
level of emotional control)
  - ส่วนย่อย 3.3 (Sub-domain 3.3) : สมรรถนะของตนเอง (Self-Efficacy) 1-43
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 14 : เด็กแสดงความเชื่อมั่น
ในความสามารถของตน (Children
demonstrate belief in their abilities)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนหลัก 4 (Domain 4) : พัฒนาการด้านการคิดและสติปัญญา 1-44
(Cognitive Development)
- ส่วนย่อย 4.1 (Sub-domain 4.1) : ความจำ (Memory) 1-44
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 15 : เด็กสามารถแสดงการจำเบื้องต้น (Children demonstrate basic memory skills)
- ส่วนย่อย 4.2 (Sub-domain 4.2) : การสร้างหรือพัฒนาความคิด 1-45
(ที่เป็นการคิดเบื้องต้น)
(Concept Formation)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 16 : เด็กสามารถแสดงความคิดพื้นฐานในเรื่องเกี่ยวกับเวลา ช่องว่าง (Space) ตำแหน่งแหล่งที่ คุณลักษณะ ฯลฯ รวมทั้งการจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อม (Children demonstrate understanding about time, space, positioning, etc., including grouping objects in the environment)
- ส่วนย่อย 4.3 (Sub-domain 4.3) : ตรรกวิทยา และความมีเหตุผล 1-46
(Logic and Reasoning)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 17 : เด็กแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุและผล (Children demonstrate understanding of reasoning)
- ส่วนย่อย 4.4 (Sub-domain 4.4) : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 1-47
(Critical Thinking)
สมรรถนะ ก.
(Competency A) : หัวข้อที่ 18 : เด็กสามารถเปรียบเทียบ แยกแยะความเหมือน ความแตกต่าง และ ประเมินสถานการณ์ (Children are able to compare and separate similarities, differences and evaluate the situation)
สมรรถนะ ข.
(Competency B) : หัวข้อที่ 19 : เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ (Children are able to solve problem)
- ส่วนย่อย 4.5 (Sub-domain 4.5) : ความตั้งใจจดจ่อ (Concentration) 1-49
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 20 : เด็กสามารถจดจ่อกับการทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ (Children are able to concentrate on doing activities)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ อนุ และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนย่อย 4.6 (Sub-domain 4.6) : การคิดด้านคณิตศาสตร์ (Mathematics) 1-50
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 21 : เด็กสามารถอ่านตัวเลข
นับเลข และรู้จำนวน (Children are
able to read, count, and
understand numbers)
- ส่วนย่อย 4.7 (Sub-domain 4.7) : ความเข้าใจปรากฏการณ์ และ 1-52
วิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงทาง
วิทยาศาสตร์ (Sciences)
  - > ด้าน (Area) : 4.7.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (Living Things) 1-52
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 22 : เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้
อยากลอง โดยการมอง การฟัง การถาม
จับต้อง และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
ที่มีชีวิตต่างๆ (Children express
eagerness to learn and experiment
by observing, listening, asking,
touching, and experimenting
about living things)
  - > ด้าน (Area) : 4.7.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตในธรรมชาติ 1-54
(Non-living Things)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 23 : เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้
อยากลอง โดยการมอง การฟัง การถาม
จับต้อง และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
ที่ไม่มีชีวิตต่างๆ (Children express
eagerness to learn and experiment
by observing, listening, asking,
touching, and experimenting about
non-living things)
- ส่วนย่อย 4.8 (Sub-domain 4.8) : ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมรอบตัว 1-55
(Social Studies)
  - > ด้าน (Area) : 4.8.1 ครอบครัว (Family) 1-55
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 24 : เด็กแสดงออกถึงความ
ตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของครอบครัว
และบทบาทของครอบครัว (Children
demonstrate awareness of
characteristics and roles of the family)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

> ด้าน (Area)	: 4.8.2 ชุมชนและสังคม (Community and Society)	1-56
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 25 : เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับชุมชนของตน การพึ่งพาซึ่งกันและกัน และบทบาททางสังคมของคนต่างๆ (Children demonstrate awareness of their community, social dependency, and social roles of various people in the community)	
■ ส่วนย่อย 4.9 (Sub-domain 4.9)	: มลภาวะและการรักษาสิ่งแวดล้อม (Pollution and Environmental Preservations)	1-57
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 26 : เด็กแสดงพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม และหลีกเลี่ยงมลภาวะ (Children preserve their environment and avoid pollutions)	
■ ส่วนย่อย 4.10 (Sub-domain 4.10)	: ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ (Economic Value)	1-58
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 27 : เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณค่าเชิงเศรษฐกิจของสิ่งต่างๆ (Children demonstrate awareness of economic value of various things)	
● ส่วนหลัก 5 (Domain 5)	: พัฒนาการด้านภาษา (Language Development)	1-59
■ ส่วนย่อย 5.1 (Sub-domain 5.1)	: การเข้าใจและการใช้ภาษา (Language Comprehension and Usage)	1-59
> ด้าน (Area)	: 5.1.1 คำศัพท์ (Vocabulary)	1-59
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 28 : เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ และใช้คำศัพท์ได้ (Children are able to understand, and use vocabulary)	
> ด้าน (Area)	: 5.1.2 การเรียงคำให้เป็นประโยค (Syntax and Grammar)	1-60

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 29 : เด็กแสดงพัฒนาการการใช้ไวยากรณ์ และการเรียงคำให้เป็นประโยค (Children demonstrate development in using grammar and sentence structure)
- > ด้าน (Area) : 5.1.3 ความเข้าใจภาษา (Comprehension) 1-61
- สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 30 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมเข้าใจความหมายและจับใจความได้จากการฟังภาษาพูด (Children demonstrate language comprehension and concept understanding from speaking language)
- ส่วนย่อย 5.2 (Sub-domain 5.2) : การสื่อความหมาย (Communications) 1-62
- > ด้าน (Area) : 5.2.1 การสื่อความหมายด้วยภาษาพูด 1-62 (Verbal Communication)
- สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 31 : เด็กสามารถรับรู้และใช้ภาษาพูดสื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการของตน (Children are able to understand and use speaking language properly according to their needs)
- > ด้าน (Area) : 5.2.2 การสื่อความหมายด้วยท่าทาง และสัญลักษณ์ (Non-verbal Communication) 1-63
- สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 32 : เด็กสามารถสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วยสีหน้า ท่าทาง และสัญลักษณ์ (Children are able to communicate with facial expression, gestures and symbols efficiently)
- ส่วนย่อย 5.3 (Sub-domain 5.3) : การอ่านและการเขียน (Literacy) 1-64
- > ด้าน (Area) : 5.3.1 การอ่าน (Reading) 1-64
- สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 33 : เด็กสามารถบ่งชี้และออกเสียงตัวพยัญชนะ สระ และคำง่ายๆ ได้ (Children are able to identify and pronounce letters, and simple words)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

> ด้าน (Area)	: 5.3.2 การเขียน (Writing)	1-65
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 34 : เด็กสามารถเขียนตัวอักษรและคำง่ายๆ ได้ (Children are able to write letters, and simple words)	
● ส่วนหลัก 6 (Domain 6)	: พัฒนาการด้านจริยธรรม (Moral Development)	1-66
■ ส่วนย่อย 6.1 (Sub-domain 6.1)	: การมีวินัยในตนเอง (Self-Discipline)	1-66
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 35 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมควบคุมตนเอง (Children demonstrate self-control)	
■ ส่วนย่อย 6.2 (Sub-domain 6.2)	: การพัฒนาเกี่ยวกับความรู้ดีชอบชั่วดี (Moral Development)	1-67
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 36 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำใดถูกหรือผิด (Children behave reflecting understanding of morality)	
● ส่วนหลัก 7 (Domain 7)	: พัฒนาการด้านการสร้างสรรค์ (Creative Development)	1-68
■ ส่วนย่อย 7.1 (Sub-domain 7.1)	: ศิลปะการแสดง (Performing Arts)	1-68
> ด้าน (Area)	: 7.1.1 ดนตรีและการเต้นตามดนตรี (Music and Dance)	
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 37 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางดนตรี และเคลื่อนไหวตามดนตรี (Children are able to perform musical activities and move with music)	
> ด้าน (Area)	: 7.1.2 ศิลปะการละคร (Dramatic Arts)	1-69
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 38 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางศิลปะการละคร (Children are able to perform in dramatic arts activities)	
■ ส่วนย่อย 7.2 (Sub-domain 7.2)	: ทัศนศิลป์ (Visual Arts)	1-70
สมรรถนะ (Competency)	: หัวข้อที่ 39 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมด้านการวาด การปั้น และการประดิษฐ์ (Children are able to draw, sculpt and craft)	

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนที่ 2	โครงการปรับปรุงเอกสาร สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี	2-1
❖	การดำเนินงานภาคสนามของคณะทำงานโครงการปรับปรุงสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี	2-1
	1. วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานภาคสนาม	2-1
	2. กลุ่มเป้าหมาย	2-1
	3. พื้นที่ภาคสนาม	2-2
	4. การดำเนินงาน	2-2
	5. จุดบันทึกการเสวนาภาคสนาม	2-3
	6. สรุปการเสวนากลุ่มย่อย 9 จังหวัด	2-3
	7. การประมวลและจัดทำเอกสาร (ร่าง) ครั้งที่ 2 แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี	2-4
	8. การจัดประชุมสัมมนา วิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก	2-4
	9. การปรับปรุงเอกสารฯ	2-4
	10. การจัดพิมพ์	2-4
ส่วนที่ 3	ตัวอย่าง วิธีการใช้ “สมรรถนะ” ในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย	3-1
❖	ข้อควรทราบ	3-2
	1. กิจวัตร	
	2. กิจกรรม	
	3. ตัวบ่งชี้ หรือตัวชี้วัดของสมรรถนะ	
	4. ตัวอย่างวิธีการ	
	5. การเรียนรู้ของเด็ก	
	6. พัฒนาการของเด็กแรกเกิดจนถึง 2 ปีครึ่ง	
	7. จะมีเด็กบางคนที่แสดงอาการ “หลุด” หรือ “ตกหล่น”	
หัวข้อที่ 1	เด็กสามารถแสดงความแข็งแรง และประสานการทำงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่	3-4
หัวข้อที่ 2	เด็กสามารถแสดงความแข็งแรง และประสานการทำงานของกล้ามเนื้อมัดเล็ก	3-7
หัวข้อที่ 3	เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ (เช่น การเห็น ได้ยิน กายสัมผัส ฯลฯ) เป็นกานำในการเคลื่อนไหว	3-10
หัวข้อที่ 4	เด็กรับประทานอาหารหลายๆ ชนิดที่มีประโยชน์ และปลอดภัย	3-11
หัวข้อที่ 5	เด็กแสดงความแข็งแรง และความทนทานทางร่างกาย	3-13
หัวข้อที่ 6	เด็กแสดงออกว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัย	3-14
หัวข้อที่ 7	เด็กสามารถช่วย และพึ่งตนเองได้	3-16
หัวข้อที่ 8	เด็กแสดงทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่	3-22

แนวแนววิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 9	เด็กแสดงทักษะทางสังคมเชิงบวกกับเพื่อนเด็กด้วยกัน	3-24
หัวข้อที่ 10	เด็กแสดงความตระหนักรู้ว่าพฤติกรรมมีผลกระทบต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม	3-26
หัวข้อที่ 11	เด็กตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และยอมรับนับถือในความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	3-27
หัวข้อที่ 12	เด็กสามารถรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และตระหนักรู้ว่าตนชอบหรือไม่ชอบอะไร	3-29
หัวข้อที่ 13	เด็กปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และกิจวัตร และควบคุมอารมณ์ได้ตามสมควร	3-31
หัวข้อที่ 14	เด็กแสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของตน	3-32
หัวข้อที่ 15	เด็กสามารถแสดงความจำเื่องตัน	3-33
หัวข้อที่ 16	เด็กสามารถแสดงความคิดพื้นฐานในเรื่องเกี่ยวกับเวลา ช่องว่าง (Space) ตำแหน่งแหล่งที่ คุณลักษณะ รวมทั้งการจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อม	3-37
หัวข้อที่ 17	เด็กแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุและผล	3-40
หัวข้อที่ 18	เด็กสามารถเปรียบเทียบ แยกแยะ ความเหมือน ความแตกต่าง และประเมินสถานภาพ	3-42
หัวข้อที่ 19	เด็กสามารถแก้ปัญหาได้	3-43
หัวข้อที่ 20	เด็กสามารถจดจ่อกับการทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ	3-44
หัวข้อที่ 21	เด็กสามารถอ่านตัวเลข นับเลข และรู้จำนวน	3-46
หัวข้อที่ 22	เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากรอง โดยการมอง การฟัง การถาม จับต้อง และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีชีวิต	3-48
หัวข้อที่ 23	เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากรอง โดยการมอง การฟัง การถาม จับต้อง และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตต่างๆ	3-50
หัวข้อที่ 24	เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของครอบครัว และบทบาทของครอบครัว	3-51
หัวข้อที่ 25	เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับชุมชนของตน การพึ่งพาซึ่งกันและกัน และบทบาททางสังคมต่างๆ	3-52
หัวข้อที่ 26	เด็กแสดงพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม และหลีกเลี่ยงมลภาวะ	3-54
หัวข้อที่ 27	เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณค่าเชิงเศรษฐกิจของสิ่งต่างๆ	3-56
หัวข้อที่ 28	เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ และใช้คำศัพท์ได้	3-57
หัวข้อที่ 29	เด็กแสดงพัฒนาการการใช้ไวยากรณ์ และการเรียงคำให้เป็นประโยค (รวมทั้งการเรียงประโยคตามลำดับเหตุการณ์เป็นเรื่องราว)	3-63
หัวข้อที่ 30	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมเข้าใจความหมาย และจับใจความได้จากกรฟังภาษาพูด	3-64
หัวข้อที่ 31	เด็กสามารถรับรู้ และใช้ภาษาพูดสื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการของตน	3-65
หัวข้อที่ 32	เด็กสามารถสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วยสีหน้า ท่าทาง และสัญลักษณ์	3-66

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 33	เด็กสามารถบ่งชี้ และออกเสียงด้วยพยัญชนะ และคำง่ายๆ	3-67
หัวข้อที่ 34	เด็กสามารถเขียนตัวอักษร และคำง่ายๆ ได้	3-69
หัวข้อที่ 35	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมควบคุมตนเอง	3-70
หัวข้อที่ 36	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำใดถูกหรือผิด	3-72
หัวข้อที่ 37	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางดนตรี และเคลื่อนไหวตามดนตรี	3-74
หัวข้อที่ 38	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางศิลปะการละคร	3-76
หัวข้อที่ 39	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมด้านการวาด การปั้น และการประดิษฐ์	3-77

ส่วนที่ 4 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับ การเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัยจากภาคสนาม (พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก)

1. โภชนาการ	4-1
1.1 นมแม่	
1.2 ไอโอดีนสำหรับเด็กทารกและทารกในครรภ์มารดา	
1.3 เด็กบางคนเลือกไม่รับประทานอาหารบางอย่าง	
2. พัฒนาการด้านสังคม ปฏิสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก-ผู้ใหญ่	4-2
2.1 เด็กเรียนรู้วัฒนธรรม	
2.2 การรู้จักฟังเด็ก	
3. ความสัมพันธ์เด็ก-เด็ก	4-3
3.1 พี่น้องตึกัน เด็กๆ ทะเลาะกัน	
3.2 แย่งกันมาอยู่ข้างหน้าเป็นคนแรก	
4. พัฒนาการทางภาษา	4-4
4.1 การพูดและการไม่พูดของเด็ก	
5. ความคาดหวังจากผู้ใหญ่ด้านวัฒนธรรม	4-6
5.1 ไม่รู้จักใช้คำว่า “ขอโทษ” (มารยาท)	
5.2 การคาดหวังจากเด็กโดยไม่พิจารณาความเป็นจริงของระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก	
5.3 ความคาดหวังของพ่อแม่ให้ลูกเก่งกว่าคนอื่นๆ หรือของครูให้เก่งกว่าชั้นเรียนอื่น	
5.4 ความคาดหวังที่ยาวไกลไปในอนาคตเด็ก	
6. การกระทำรุนแรงต่อเด็ก	4-7
7. การให้ “รางวัล” เด็ก	4-8
8. เด็กปฐมวัยกับการใช้โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ	4-9
9. การเรียนรู้และการฝึกเกี่ยวกับการขับถ่าย	4-10

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนที่ 5 วิธีการพื้นฐาน ในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก 5-1

1. สิทธิมนุษยชน และสิทธิเด็ก (Convention of the Rights of the Child : CRC) 5-1
2. การรู้และเข้าใจขั้นตอนพัฒนาการของเด็กตามวัย (Child Development) 5-2
  - 2.1 ความจำเป็นที่ต้องรู้และเข้าใจพัฒนาการของเด็ก
  - 2.2 ขั้นตอนการพัฒนาในช่วงปฐมวัย
  - 2.3 การใช้ประโยชน์จากแนวคิดและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
  - 2.4 วิธีการเรียนรู้ของเด็ก
  - 2.5 ข้อสรุปเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นของจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก
3. รู้จักตนเองในฐานะเป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง/ผู้ทำงานกับเด็ก 5-9
  - 3.1 ความสำคัญของการรู้จักตนเอง
  - 3.2 ความเข้าใจตนเองในด้านต่างๆ
  - 3.3 วิธีปรับปรุงตนเองเพื่อให้สามารถมีสัมพันธภาพกับเด็กที่เสริมพัฒนาการเด็กได้
  - 3.4 สุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิตของผู้ใหญ่ที่ทำงานกับเด็ก
4. การสื่อสารเชิงบวก (Positive Communications) 5-11
  - 4.1 ความหมายของการสื่อสาร
  - 4.2 การสื่อสารกับเด็กในระยะแรกของปฐมวัย
  - 4.3 การสื่อสารกับเด็กในระยะกลางและระยะปลายของช่วงปฐมวัย
  - 4.4 ตัวอย่างการสื่อสารกับเด็กที่นำไปใช้ได้
5. การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) 5-14
  - 5.1 ความหมายของ “วินัย”
  - 5.2 หน้าที่หรือบทบาท (Function) ของ “วินัย”
  - 5.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของตนเองหรือการสร้างวินัย
  - 5.4 วิธีการที่ใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้ผลในการสร้างวินัยของเด็ก
  - 5.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการใช้วินัยเชิงบวกในการสร้างวินัยแก่เด็ก
6. การสร้างและเสริมพลังเด็กปฐมวัยเพื่อช่วยให้เด็กดูแลและปกป้องตนเองได้ (Empowering Children) 5-19
  - 6.1 ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการเสริมและสร้างพลังแก่เด็กปฐมวัย
  - 6.2 วิธีการสร้างและเสริมพลังในตัวเด็กปฐมวัย
  - 6.3 การสร้างเสริมพลังในตนเองของเด็กเกี่ยวกับการปกป้องตนเองให้พ้นจากความรุนแรงบางประการ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการต่อไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย	6-1
1. การพัฒนาบุคลากร	6-1
2. การพัฒนาเครื่องมือ เครื่องมือ และอื่นๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมบุคลากร	6-2
3. การศึกษาวิจัยด้านต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย	6-2
4. การพัฒนาระบบข้อมูลที่สัมพันธ์กับการใช้สมรรถนะ	6-3
5. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เครื่องช่วยต่างๆ	6-3
6. การให้บริการแก่ประชาชนด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่าน ICT	6-3
ส่วนที่ 7 ภาคผนวก	7-1
1. บทความจากผู้เชี่ยวชาญ	7-1
2. อ้างอิง	7-70
3. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	7-78
4. รายชื่อผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย 9 จังหวัด	7-81
5. คำสั่งคณะกรรมการเฉพาะกิจปรับปรุงและจัดทำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี (4 เล่ม)	7-110
6. คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ	7-112
7. กำหนดการ การประชุมสัมมนาวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก	7-116
8. คณะทำงาน	7-119
9. คณะผู้ดูแลการจัดพิมพ์และจัดรูปเล่ม	7-119

ส่วนที่ 1

ความเป็นมาของการจัดทำ “สมรรถนะเด็กปฐมวัย”

1. ความสำคัญของเด็กปฐมวัย

1.1 เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในชีวิต (เป็นผลการศึกษาจากประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuron Science) นอกจากนั้นถ้าการพัฒนาในช่วงชีวิตนี้ล่วงเลยไปแล้ว โดยไม่ได้รับการพัฒนา เด็กก็จะหลุดออกจากวงจรของการสร้างสติปัญญา บุคคลิกภาพ ค่านิยม เจตคติ อุปนิสัย ฯลฯ หลุดออกไปจากวงจรปกติของการพัฒนาที่ได้ผลเปรียบเสมือนเครื่องที่ยังไม่ได้เดินเครื่อง “กว่าจะถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว”)

1.2 เป็นช่วงเวลาที่ให้ผลของการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เต็มศักยภาพ (ผลการศึกษาของ James J. Heckman วิจัยเรื่อง “The Lifecycle Benefits of an Influential Early Childhood Program”)

1.3 เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กตามอนุสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่พึงได้รับสิทธิที่จะมีชีวิตรอด ได้รับการพัฒนา คุ้มครอง ตลอดจนมีส่วนร่วมต่างๆ (อนุสัญญาสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989)

1.4 เป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง คุณภาพของมนุษย์ที่จะได้รับการต่อยอดในช่วงอายุต่อไป

1.5 เนื่องจากมนุษย์ในวัยเริ่มแรกของชีวิตต้องการผู้เลี้ยงดู กล่าวคือไม่สามารถอยู่ลำพัง และดูแลตนเองไม่ได้ (เหมือนสัตว์อื่นๆ) ดังนั้น จึงต้องมีผู้เลี้ยงดูและดูแล และผู้นี้เป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิตของทารกและเด็กเล็ก (โปรดดูรายละเอียดใน ส่วนที่ 3 ส่วนที่ 4)

1.6 ในช่วงวัยนี้ เด็กมีความสามารถในการตั้งคำถาม มีข้อสงสัย ถ้าพัฒนาเด็กให้ถูกทาง เด็กปฐมวัยในช่วงนี้จะรู้จักคิด สงสัย สังเกต ถาม ซึ่งเป็นลักษณะของ “นักวิทยาศาสตร์” โปรดดูเอกสาร The Scientifics in the clip ซึ่งลักษณะของการพัฒนาการดังกล่าว จะสร้างและส่งเสริมให้เด็กคนนั้นพัฒนารอบด้านได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.7 การพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกคนให้ทั่วถึง เป็นการช่วยลดระดับความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

2. คุณภาพของเด็กปฐมวัยที่ประเทศไทยต้องการ

เด็กปฐมวัยทุกคนต้องได้รับการพัฒนา รอบด้าน เต็มศักยภาพ (ได้แก่ ด้านสติปัญญา รวมทั้งการคิดวิเคราะห์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดสร้างสรรค์ ด้านร่างกาย สุขภาพกาย ด้านอารมณ์ – จิตใจ สุขภาพจิต ด้านสังคม จริยธรรม การมีวินัยในตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองและช่วยเพื่อนบ้าน สังคม ทั้งนี้ให้เหมาะสมกับวัย)

บริการที่ได้รับมีคุณภาพและให้เด็กได้รับอย่างต่อเนื่อง บริการดังกล่าวต้องเกิดจากการประสานงาน และบูรณาการจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และมีมาตรฐานสากลและมีบริบทของความเป็นไทย

ส่วนหนึ่งของการแสดงว่าเด็กปฐมวัยมีคุณภาพคือ เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ มีลักษณะเป็นรูปธรรมที่ “บ่งชี้” การมีคุณภาพ พฤติกรรมต่างๆ ที่สามารถทำได้ก็คือ “สมรรถนะ” ที่ประเทศไทยให้ความสำคัญ

3. ความเป็นมาของโครงการที่จัดให้มี “สมรรถนะของเด็กปฐมวัย”

3.1 สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (แรกเกิด – 5 ปี) คือ ความสามารถในการแสดงออกหรือการแสดงพฤติกรรมตามวัยของเด็กในด้านต่างๆ ว่าเด็กสามารถทำอะไรได้ (can do) ในแต่ละช่วงอายุ แรกเกิด – 1 ปี , 1 ปี , 2 ปี , 3 ปี , 4 ปี , 5 ปี สมรรถนะไม่ใช่แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ไม่ใช่แบบประเมินพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก หรือครูอาจารย์ ไม่มีการสอบตกสอบได้ แต่เป็นเพียงคู่มือช่วยชี้แนะว่า เด็กมีสมรรถนะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้เมื่ออายุประมาณเท่าใด

3.2 ในปี พ.ศ. 2549 องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทยได้จัดสัมมนาและเชิญผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน คือ Pia Robello Britto จากมหาวิทยาลัยเยล และ Sharron Lyan Kagen จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย มานำการประชุมระดับภูมิภาคในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมให้แต่ละประเทศได้จัดทำสมรรถนะของเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการพัฒนากลุ่มเด็กดังกล่าว

3.3 ประเทศไทยโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้รับความคิดเห็นจากที่ประชุมตำริให้มีการศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะของเด็กปฐมวัยขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2552 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย และงบประมาณแผ่นดินของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จัดเป็นโครงการวิจัยพัฒนาสมรรถนะตามวัยของเด็กปฐมวัย (แรกเกิด – 5 ปี) ต่อไปนี้เรียกว่า โครงการวิจัยสมรรถนะฯ มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ช่วงที่ 1

3.4 ผลงานวิจัยในช่วงแรก คือ

- 1) เอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3 – 5 ปี : การศึกษาวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ธันวาคม ปี 2552
การวิจัยฉบับนี้มีสมรรถนะ 419 ตัวบ่งชี้ สำหรับเด็ก 3 – 5 ปี โปรดดูสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (3 – 5 ปี) สีเหลือง

ช่วงที่ 2

3.5 ต่อมาคณะวิจัยฯ เห็นว่า การมีสมรรถนะ 419 ตัวบ่งชี้ ชัดเจนแล้ว ยังไม่เพียงพอ จึงพัฒนาแนวแนะ (Guidelines) สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง 1 ฉบับ และอีก 1 ฉบับ สำหรับผู้ดูแลเด็ก ครู และอาจารย์ เอกสาร 2 เล่ม ดังกล่าว มีชื่อว่า

- 1) เอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3 – 5 ปี แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง Guidelines for Parents or Guardians พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2552 พิมพ์ครั้งที่ 2 มกราคม 2553
- 2) เอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3 – 5 ปี แนวแนะสำหรับผู้ดูแลเด็ก ครู และอาจารย์ Guidelines for Teachers and Caregivers พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2552 พิมพ์ครั้งที่ 2 มกราคม 2553

ช่วงที่ 3

3.6 คณะวิจัยฯ มีความเห็นว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ครู อาจารย์ อาจสนใจเปรียบเทียบว่า เด็ก 1 คน ที่อยู่ในความดูแลของตน ซึ่งอยู่ในช่วงอายุหนึ่ง หลังจากการใช้การสังเกตพฤติกรรมเด็กแล้ว มีความสงสัยว่าเด็กคนนี้มีพัฒนาการอยู่ในระดับใด เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในกลุ่มอายุเดียวกันในกลุ่มที่ถูกศึกษาวิจัย

คณะวิจัยฯ จึงจัดทำสมรรถนะของเด็กตามช่วงอายุหนึ่งๆ และจัดเป็นควอไทล์ (Quartile) กล่าวคือ ช่วงอายุประมาณ 3 ปี ถึง 3 ปี 11 เดือน 29 วัน ถ้าเด็กในส่วนนี้สามารถแสดงออกหรือปฏิบัติได้ร้อยละ 25 ก็จัดว่าอยู่ใน Quartile ที่ 1 แต่ถ้าทำได้ร้อยละ 75 ขึ้นไป ของกลุ่มอายุนี้ ก็จัดอยู่ใน Quartile ที่ 4

3.7 เอกสารนี้มีชื่อว่า เอกสารระดับร้อยละของจำนวนเด็กที่แสดงพฤติกรรมหรือที่ทำได้ พิมพ์ปี 2554

ช่วงที่ 4

3.8 งานวิจัยในช่วงที่ 4 ศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี คณะวิจัยฯ ได้วิจัยต่อเนื่องสำหรับสมรรถนะของเด็ก 0 – 3 ปี ปรากฏผลวิจัย สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 3 ปี แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก การวิจัยฉบับนี้ มีสมรรถนะ 286 ตัว สำหรับเด็ก 0 – 3 ปี โปรดดูสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (0 – 3 ปี) สีเขียว

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3.9 สำหรับเอกสารฉบับนี้ คณะวิจัยฯ ได้เพิ่มเติมแนวแนะ (Guidelines) สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ไว้ด้วย

ช่วงที่ 5

3.10 คณะวิจัยฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำเอกสารทั้ง 4 เล่ม (ในข้อ 3.5 , 3.7 และ 3.9) ไปใช้กับเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล ทั้งภาครัฐและเอกชน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

3.11 คณะวิจัยฯ ได้จัดประชุมกับครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่ได้นำสมรรถนะไปใช้เพื่อรับฟัง ผลการใช้ ความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นระยะ ในช่วงระหว่างปี 2554 – 2559

3.12 คณะวิจัยฯ มีความเห็นว่า เอกสารทั้ง 4 เล่ม ควรได้รับการปรับปรุงให้ครอบคลุมกับการใช้ และตอบโจทย์พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ซึ่งมีคำถามเป็นจำนวนมาก จึงขอความร่วมมือจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ย.) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง เป็นประธาน โดยจัดทำเป็นโครงการวิจัยเพิ่มเติมให้แล้วเสร็จภายใน 14 เดือน

3.13 โดยสรุปเอกสารทั้ง 5 เล่ม จัดพิมพ์โดยมีชื่อดังนี้

- 1) เอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3 – 5 ปี : การศึกษาวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ ธันวาคม ปี 2552
- 2) เอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3 – 5 ปี แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง Guidelines for Parents or Guardians พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2552 พิมพ์ครั้งที่ 2 มกราคม 2553
- 3) เอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3 – 5 ปี แนวแนะสำหรับผู้ดูแลเด็ก ครู และอาจารย์ Guidelines for Teachers and Caregivers พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2552 พิมพ์ครั้งที่ 2 มกราคม 2553
- 4) สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 3 ปี แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก
- 5) เอกสารระดับร้อยละของจำนวนเด็กที่แสดงพฤติกรรมหรือที่ทำได้ พิมพ์ปี 2554

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4. สรุปขั้นตอนการได้มาซึ่งสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 3 ปี และ 3 – 5 ปี

คณะวิจัยฯ ดำเนินการดังนี้

ช่วงที่ 1 : การจัดทำ (ร่าง) สมรรถนะ

4.1 เตรียมการจัดทำ ส่วนหลัก (Domain) , ส่วนย่อย (Sub domain) , ด้าน (Area) , สมรรถนะ (Competency) และพฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators) โดยคณะวิจัยฯ ได้ศึกษาทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยเน้นเฉพาะเด็กอายุ 3 – 5 ปี ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งเอกสารคู่มือสำหรับดูแลและเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของกระทรวงต่างๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร (รวมทั้งตำราวิชาการด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยจากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ)

4.2 คณะวิจัยฯ ได้จัดทำ (ร่าง) เอกสารประกอบด้วย ส่วนหลักด้านต่างๆ ส่วนย่อย สมรรถนะ และพฤติกรรมบ่งชี้ ที่ครอบคลุมการพัฒนารอบด้านของเด็กตามวัย

4.3 คณะวิจัยฯ ได้ประมาณอายุของเด็กสำหรับแต่ละพฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งเป็นการประมาณอายุอย่างคร่าวๆ โดยอาศัยข้อมูลพัฒนาการตามวัยของเด็ก หลักวิชา การวิจัย และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูผู้ดูแลเด็ก

4.4 การประมาณอายุเพื่อช่วยผู้สังเกตพฤติกรรมเด็กในภาคสนาม ช่วงอายุที่ใช้คือ ช่วง 1 ปี คือ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี (3 ปี หมายถึง 3 ปี 11 เดือน 29 วัน , 4 ปี หมายถึง 4 ปี 11 เดือน 29 วัน , 5 ปี หมายถึง 5 ปี 11 เดือน 29 วัน)

4.5 คณะวิจัยฯ ได้นำ (ร่าง) ที่ปรับปรุง และมีการกำกับอายุโดยประมาณในทุกตัวบ่งชี้ เป็นเอกสาร (ร่าง) ครั้งที่ 2 นำเสนอที่ประชุมของคณะบุคคลที่มีประสบการณ์ในการสอน การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อให้วิพากษ์ความครอบคลุมของเนื้อหาสาระและการประมาณอายุโดยจัดให้มีการประชุม 6 ครั้ง (ปี 2549 – 2550) พร้อมปรับแก้ร่วมกัน และจัดทำเป็นเอกสาร (ร่าง) ครั้งที่ 3

4.6 (ร่าง) ครั้งที่ 3 ได้นำเสนอในที่ประชุมใหญ่ มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 800 คน (เมืองทองธานี) เอกสารที่นำเสนอประกอบด้วย ส่วนหลัก 7 หัวข้อ ส่วนย่อย 25 หัวข้อ 21 ด้าน สมรรถนะ 38 ข้อ และพฤติกรรมบ่งชี้ 489 ข้อ ที่ประชุมได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ และประมาณการเรื่องอายุหลายประการอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งความห่วงใยในการนำไปใช้ทดสอบเด็ก ไปตัวเด็ก บางท่านว่าพฤติกรรมบ่งชี้มากเกินไปหรือไม่ ในขณะที่เดียวกันบางท่านเห็นว่ายังมีไม่ครอบคลุมและยังไม่เพียงพอ

4.7 คณะวิจัยฯ ได้นำข้อคิดเห็นมาปรับปรุง รวมทั้งปรับปรุงคำชี้แจงเพื่อมิให้มีการเข้าใจผิด และให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น จัดทำเป็น (ร่าง) ครั้งที่ 4

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ช่วงที่ 2 : การทดสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validation) และความตรงด้านอายุ (Age Validation) จากผู้เชี่ยวชาญ

4.8 คณะวิจัยฯ ได้ส่ง (ร่าง) ครั้งที่ 4 ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ได้แก่ นักวิชาการที่สอนด้านเด็กปฐมวัยในมหาวิทยาลัย กุมารแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ผู้สอนเด็ก กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองที่สนใจการพัฒนาเด็กปฐมวัย ฯลฯ เพื่อทดสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validation) และความตรงด้านอายุ (Age Validation) จำนวน 56 คน พบว่า ระดับความเชื่อถือได้ ด้านเนื้อหาสาระ ร้อยละ 99.3 ส่วนความตรงด้านอายุ ร้อยละ 92.4 ของผู้ตอบทั้งหมด (โปรดดูเอกสารสมรรถนะเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3 – 5 ปี : การศึกษาวิจัยเบื้องต้น ปี 2552)

ช่วงที่ 3 : การเตรียมการออกภาคสนาม

4.9 คณะวิจัยฯ เรียบเรียงตัวบ่งชี้ให้เป็นพฤติกรรมทั้งหมด ทุกพฤติกรรมบ่งชี้ จะต้องใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือใดช่วย

4.10 จัดหาอุปกรณ์สำหรับทดสอบแต่ละพฤติกรรม อุปกรณ์และเครื่องมือทั้งหมด 80 ชิ้น

4.11 จัดทำคำพูดที่เป็นมาตรฐานให้ผู้สังเกตสำหรับพฤติกรรมบ่งชี้แต่ละข้อ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน (Standardized) ห้ามอธิบายเพิ่มเติม ห้ามชี้แนะ

4.12 จัดทำแบบฟอร์มการกรอกข้อมูลและการจดข้อสังเกตต่างๆ โดยจัดพฤติกรรมที่ไปสังเกตเป็น 8 กลุ่ม เช่น กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์ ที่ต้องสังเกตเด็กโดยตรงหรือที่ต้องถามเด็ก ถามครู ถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง การรวมเป็นกลุ่มกิจกรรมเพื่อสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล

4.13 การจัดฝึกอบรมโดยคณะวิจัยร่วมทุกระยะ โดยการฝึกทดลองพูด ทดลองถาม และใช้อุปกรณ์ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดจนเกิดความเชี่ยวชาญ

ช่วงที่ 4 : การทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของการทดสอบ (Reliability)

4.14 เพื่อให้การสังเกตของผู้เชี่ยวชาญกับการสังเกตของผู้เก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นไปในทางเดียวกัน หมายความว่า ผู้สังเกตพฤติกรรมมีความเชื่อถือได้ที่จะไปทำหน้าที่บันทึกพฤติกรรมเด็กในภาคสนามเปรียบเทียบกับผู้เชี่ยวชาญสังเกตเอง (Reliability)

4.15 ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้สังเกตพฤติกรรมส่วนใหญ่มีค่าความสอดคล้องสูง มีกรณีเดียวที่มีค่าความสอดคล้องต่ำ แต่คณะวิจัยฯ ได้ฝึกอบรมเพิ่มเติม จนในที่สุดมีค่าของความสอดคล้องสูง

4.16 การจัดทำเรื่องค่าของความสอดคล้องนั้นใช้การทดลองภาคสนามที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดภูเก็ต

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ช่วงที่ 5 : การจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม

4.17 เก็บข้อมูลภาคสนามช่วงเดือนเมษายน – กันยายน 2550 โดยกลุ่มตัวอย่างของเด็กที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ เด็ก 3 – 5 ปี จำนวนทั้งสิ้น 600 คน สุ่มตัวอย่างจาก 7 จังหวัด ได้แก่ จากจังหวัดราชบุรี ภูเก็ต พังงา กระบี่ ขอนแก่น เลย และเชียงใหม่ โดยสังกัด สพฐ. สข. เทศบาล จังหวัดละ 2 – 5 แห่ง

4.18 ส่วนหลัก (Domain) 7 ส่วนหลัก ด้านสมรรถนะ (Competency) 39 หัวข้อ พฤติกรรมบ่งชี้ 419 ตัวบ่งชี้ โปรดดูเอกสารสีเหลือง

5. สมรรถนะคืออะไร ใช้ทำอะไร

5.1 สมรรถนะคืออะไร

“สมรรถนะ” ในกระบวนการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กระบวนการพัฒนาคนเหมือนกระบวนการผลิตปลากระป๋อง และการทำอาหารรับประทาน เป็นกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ต้องมีปัจจัยนำเข้า (Input) ในการทำกับข้าว ก็คือ วัตถุดิบและเครื่องปรุง รวมทั้งฝีมือแม่ครัว กระบวนการ เช่น วิธีการผัด ลวก หุงต้ม และผลผลิตที่ออกมา (Results) ออกมาได้ 3 ระดับ คือ

1) ปัจจัยนำออก (Output) คือ จำนวนเมนูอาหารที่ออกมา จำนวนปลากระป๋องที่ได้ หรือจำนวนคนที่ผลิตออกมา

2) ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับผลผลิต คือ คุณภาพของปลาในกระป๋อง หรือคุณภาพของอาหารบนโต๊ะ หรือคุณภาพของเด็กปฐมวัยที่สามารถทำได้และระดับสุดท้ายคือ Impact หรือผลกระทบ เช่น อาหารก็จะเป็นคุณค่าทางโภชนาการ ปลากระป๋องที่มีคุณภาพมีส่วนแบ่งในตลาดสูงผลกระทบของคนที่คือคุณภาพของเด็ก ผลที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ตัวเด็กที่จะไปเป็นผู้มีส่วนทำให้สังคมดีขึ้นคุณค่าของเขาที่มีต่อสังคม

สมรรถนะคือผลลัพธ์เชิงคุณภาพที่ตกอยู่กับตัวเด็ก เด็กได้รับอะไรไป นั่นคือ สิ่งที่เด็กทำได้ แสดงออกได้ เป็นลักษณะคุณภาพจึงเรียกว่า “สมรรถนะ” “Competency” ถ้าเป็นสมรรถนะของรถยนต์ ก็คือ รถยนต์มีความเร็วสูงสุดเท่าไร

เมื่อสมรรถนะเป็นเรื่องที่สำคัญมาก จึงควรให้ความสำคัญสูงสุด

5.2 สมรรถนะใช้ทำอะไร

สมรรถนะใช้วัดคุณภาพ ผลลัพธ์ที่เกิดกับตัวเด็ก และอยู่กับตัวเด็ก ใช้เป็นเป้าหมายเพื่อให้มีการนำปัจจัยนำเข้า และปัจจัยกระบวนการไปในทิศทางที่ให้บริการถึงเป้าหมาย ในเอกสารฉบับนี้จะเน้นเรื่องกระบวนการหรือ Process คือ วิธีการต่างๆ ที่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ที่เป็นปัจจัยนำเข้า ใช้กระบวนการเพื่อให้ได้เป้าหมาย

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เอกสารฉบับนี้ไม่ครอบคลุมถึงลักษณะหรือคุณภาพของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก แต่จะทำเป็นแนวแนะ ส่วนหนึ่งของกระบวนการ เป็นตัวอย่างว่า ถ้าจะให้เด็กมีคุณภาพ สามารถทำได้ตามวิธีการดังต่อไปนี้ เพื่อให้บรรลุสมรรถนะได้ โดยคำนึงถึงว่าไม่ทำร้ายทำลายเด็ก กล่าวคือ ใช้วิธีการที่ถูกต้อง วิธีการปรากฏในส่วนที่ 3 ตัวอย่าง วิธีการใช้ “สมรรถนะ” ในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่วนที่ 4 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัยจากภาคสนาม (พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก) ส่วนที่ 5 วิธีการพื้นฐานในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก และเอกสารบทความที่ปรากฏ ในส่วนที่ 7 ภาคผนวก

6. ข้อควรระวังในการใช้สมรรถนะ

1. สมรรถนะใช้เพื่อเป็นแนวแนะ (Guidelines) เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็กใช้ในการสังเกตและมีความพยายามที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ปฏิบัติได้ และนำไปสู่สมรรถนะคือการทำได้

(คำว่า แนวแนะ หมายถึง การชี้แนะเป็นตัวอย่าง แต่ไม่ใช่การบังคับให้ต้องทำ เพื่อสร้างโอกาสให้กับเด็ก)

2. เจตนาของเอกสารฉบับนี้คือ ให้เป็นไปตามข้อ 1. และห้ามมิให้นำไปเพื่อประเมินเด็ก “สอบได้” หรือ “สอบตก” และห้ามไปใช้ประเมิน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ว่า “สอบได้” หรือ “สอบตก”

3. ใช้เป็นวิธีการเชิงบวกในการพัฒนาเด็ก ไม่ใช่การประนาม ว่า ดู บังคับ (โปรดดูวิธีการพื้นฐานในส่วนที่ 5 ประกอบ)

4. ถ้าพบว่า การพัฒนาเด็กมีลักษณะผิดสังเกต ขอให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก นำไปปรึกษาบุคลากรทางการแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ เพื่อขอคำปรึกษา ช่วยหาทางเยียวยา แก้ไขให้ทันการ มิให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กล่าช้าและสะสม จนเกิดความเสียหายกับเด็ก

5. ห้ามมิให้นำสมรรถนะเหล่านี้ไปใช้ในรูปแบบของการ “กวดวิชา” เพื่อให้เด็กทำได้ โดยไม่ได้ใช้วิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

7. สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (0 – 3 ปี)

เอกสารแนบท้ายนี้ สีฟ้า หน้า 1 – 9 ถึง 1 – 28

8. สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (3 – 5 ปี)

เอกสารแนบท้ายนี้ สีเหลือง หน้า 1 – 29 ถึง 1 – 70

สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (0 – 3 ปี)

Thailand Early Childhood Behavioral Competency (0 – 1 – 2 - 3 ปี)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 1 (Domain 1) : ความสามารถในการเคลื่อนไหวและสุขภาพร่างกาย
(Motor Development and Physical Well – Being)
ส่วนย่อย 1.1 (Sub – domain 1.1) : การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor)

อายุ 0 – 3 เดือน

(1)	เคลื่อนไหวแขนและขาทั้งซ้ายและขวา (แรกเกิด)
(2)	หันหน้าหรือศีรษะได้เวลานอนหงายหรือนอนคว่ำ (1 เดือน)
(3)	เงยคางได้เล็กน้อยเวลานอนคว่ำ (1 เดือน)
(4)	หันหน้าตามเสียงหรือที่มาของเสียงที่อยู่ไกลออกไป (แรกเกิด - 1 เดือน)
(5)	ยกศีรษะหรือชันคอได้เล็กน้อยเวลานอนคว่ำ (2 เดือน)
(6)	กวาดแขนไปมาในท่าอู้งนั่ง (2 เดือน)
(7)	ยกคอตตามตัว พยุงศีรษะตรงได้ เมื่อดึงตัวขึ้นจากท่านอนหงาย (2 เดือน)
(8)	ยกแขนยกขาขึ้นลงเร็วๆ 2 ข้าง ได้ (3 เดือน)
(9)	อุ้มพาดบ่า ศีรษะตั้งตรงได้ ไม่ต้องชบบนไหล่ผู้อุ้ม (3 เดือน)

อายุ 4 – 6 เดือน

(10)	เวลานอนหรืออุ้มมีแรงเตะด้วยเท้าทั้งสองข้าง (4 เดือน)
(11)	ขยับแขนขึ้นลงและขยับมือได้คล่องในท่าอู้งนั่ง (4 เดือน)
(12)	เอี้ยวตัวได้ในท่าอู้งนั่ง (4 เดือน)
(13)	บังคับศีรษะให้ตั้งตรงและหันไปหันมาได้ เมื่ออู้งนั่ง (4 เดือน)
(14)	นอนคว่ำ ศีรษะตั้งตรง แล้วใช้ท่อนแขนทั้งสองข้างพยุงตัวไว้ และชันคอและยก พ้นจากพื้นได้ (4 เดือน)
(15)	จากท่านอนหงาย พลิกตะแคงได้ (4 เดือน)
(16)	จากท่านอนคว่ำ พลิกตะแคงข้างได้ (5 เดือน)
(17)	นั่งโดยต้องคอยช่วยประคอง (5 เดือน)
(18)	เวลาจับได้รักแร้ให้ยืน เท้าทั้งสองข้างรับน้ำหนักได้บ้างเล็กน้อย (5 เดือน)
(19)	ในท่านอนคว่ำ เด็กสามารถยืดตัวและเหยียดแขนเอื้อมมือไปคว้าของที่ห่างออกไป เล็กน้อยมาใกล้ตัว (5 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(20)	จากนอนคว่ำพลิกไปนอนหงายด้วยตนเองได้ (5 เดือน)
(21)	ยันอกด้วยมือและแขนทั้งสองข้างเมื่อนอนคว่ำ และดันตัวด้วยขาและแขน (เริ่มจะคืบ) (5 เดือน)
(22)	จากนอนหงายพลิกไปนอนคว่ำด้วยตนเองได้ (6 เดือน)
(23)	นั่งได้ตามลำพังระยะสั้นมาก แล้วต้องเอามือตัวเองยันช่วย (6 เดือน)
(24)	ใช้มือสองข้างยันยกหน้าอกขึ้นได้เวลานอนคว่ำ (6 เดือน)
(25)	ทำยืน โดยขาทั้งสองข้างรับน้ำหนักได้ เมื่อช่วยจับแขนไว้ทั้งสองข้าง (6 เดือน)

อายุ 7 – 9 เดือน

(26)	ทำท่าจะคลาน โดยยกตัวด้วยแขนและเข่า อาจโยกไปมา (8 เดือน)
(27)	ตัวหมุนไปรอบๆ หรือบนพื้นราบ เพื่อมุ่งไปยังจุดที่ต้องการ
(28)	ทรงตัวได้ดีในท่านั่งหลังตรง ไม่ต้องพยุง เอื้อมมือหยิบของได้/นั่งถือของมือละชิ้น (8 เดือน)
(29)	ใช้มือเหนี่ยวลูกขึ้นเกาะยืนจากท่านั่ง แต่ยังไม่มั่นคง ขายังกางเล็กน้อย (9 เดือน)
(30)	ลุกขึ้นคุกเข่าจากท่านั่ง โดยยังต้องเกาะ (เช่น เกาะเตียง เกาะแม่) (9 เดือน)

อายุ 10 – 12 เดือน

(31)	ลุกขึ้นนั่งจากท่านอนด้วยตนเอง (10 เดือน)
(32)	เกาะตัวแม่เดินรอบเก้าอี้หรือโต๊ะ ได้ 3 – 4 ก้าว (11 เดือน)
(33)	เดินโดยผู้ใหญ่ช่วยจูงมือ ทั้ง 2 ข้าง (11 เดือน)
(34)	ยืนเองได้นาน 2 วินาที (ตั้งไข่) (12 เดือน)

อายุ 13 – 18 เดือน

(35)	ยืนตามลำพังอย่างน้อย 5 วินาที (13 เดือน)
(36)	ก้าวเดิน 2 – 3 ก้าว จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง (จากโต๊ะหรือตัวบุคคล) (13 เดือน)
(37)	นั่งยองและลุกขึ้นเอง (14 เดือน)
(38)	จากทำยืนหย่อนตัวนั่งยอง (15 เดือน)
(39)	จากท่านั่งเก้าอี้เปลี่ยนเป็นลุกขึ้นยืนได้คล่องแคล่ว (15 เดือน)
(40)	คลานขึ้นบันไดเองได้ 2 – 3 ขั้น (15 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(41)	เดินถอยหลังได้ 2 – 3 ก้าว แต่ไม่คล่อง (17 เดือน)
(42)	ก้มลงหยิบของที่พื้นและลุกขึ้นโดยไม่ล้ม (18 เดือน)
(43)	เดินเองไปข้างหน้าได้คล่องประมาณ 10 ก้าว (18 เดือน)
(44)	เดินลากจูงของเล่นโดยดึงเชือก (18 เดือน)
(45)	เดินเร็วๆ คล้ายวิ่ง (18 เดือน)
(46)	ถอยหลังลงจากเตียงหรือเก้าอี้เดี่ยวๆ หรือที่สูงที่เป็นขั้นขึ้นเดียว (18 เดือน)

อายุ 19 – 24 เดือน

(47)	เดินก้าวข้ามสิ่งกีดขวางเตี้ยๆ (19 เดือน)
(48)	วิ่งได้แต่ยังไม่คล่อง ยังมีการกางแขน กางขา เพื่อทรงตัว (20 เดือน)
(49)	เดินและหยุดโดยไม่ล้ม (20 เดือน)
(50)	เดิน หยุด และหันกลับได้ตามเสียงเรียก (24 เดือน)
(51)	เดินขึ้นบันได โดยใช้มือจับราวบันไดข้างหนึ่ง และจับมือผู้ใหญ่อีกข้างหนึ่ง ก้าวเท้าโดยมี 2 เท้า อยู่ในขั้นเดียวกัน (24 เดือน)
(52)	เตะลูกบอลลูกใหญ่และเบา โดยเท้าที่เตะพื้นพื้นได้โดยไม่ล้ม (24 เดือน)
(53)	โยนลูกบอลลูกใหญ่ได้ด้วยมือ 2 มือ (24 เดือน)
(54)	วิ่งได้คล่องแล้ว (24 เดือน)

อายุ 25 – 36 เดือน

(55)	ก้าวเดินตามจังหวะ 1 – 2 ได้ต่อเนื่อง 4 ชุต (25 เดือน)
(56)	เปลี่ยนอิริยาบถจากนั่งแล้วลุกขึ้นยืนแล้วเดินได้คล่อง (25 เดือน)
(57)	เดินหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้ดี เช่น โต๊ะ เก้าอี้ (30 เดือน)
(58)	วิ่งแล้วหยุดได้ทันที โดยไม่ล้ม (30 เดือน)
(59)	กระโดดสองขาอยู่กับที่ได้แต่ไม่ตื๊น (30 เดือน)
(60)	กระโดดสองขาลงจากแท่นหรือบันไดขั้นสุดท้ายได้ โดยมีคนช่วยจับมือข้างเดียว (30 เดือน)
(61)	เดินเขย่งด้วยปลายเท้าตนเองได้ 2 – 3 ก้าว (30 เดือน)
(62)	เดินได้ 1 เมตรครึ่ง ในช่องระหว่างเส้นขนาน 1 ฟุต (30 เดือน)
(63)	เดินถอยหลังได้ 3 – 5 ก้าว ได้อย่างคล่องแคล่ว (30 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(64)	เดินขึ้นบันไดเองโดยใช้มือจับราวบันได และก้าวเท้าโดยมี 2 เท้าอยู่ในขั้นเดียวกัน (30 เดือน)
(65)	เดินขึ้นบันได โดยใช้มือจับราวบันได ข้างหนึ่ง และจับมือผู้ใหญ่อีกข้างหนึ่ง ก้าวเท้าโดยสลับเท้า (33 เดือน)
(66)	กระโดดสองขาจากแท่นหรือบันไดขั้นสุดท้ายได้เอง โดยไม่ต้องมีคนช่วย (33 เดือน)
(67)	เดินขึ้นบันไดเองโดยใช้มือจับราวบันได และก้าวเท้าโดยสลับเท้าทีละขั้น (36 เดือน)
(68)	ยืนบนขาข้างเดียวได้ 3 วินาที (36 เดือน)
(69)	ขี่จักรยานสามล้อเล็ก (สังเกตเด็ก) (36 เดือน)
(70)	โยนลูกบอลลูกใหญ่ลงตะกร้าในระยะห่าง 1 เมตร ได้ (36 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 1 (Domain 1) : ความสามารถในการเคลื่อนไหวและสุขภาพร่างกาย
(Motor Development and Physical Well – Being)

ส่วนย่อย 1.2 (Sub – domain 1.2) : การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor)

อายุ 0 – 3 เดือน

(71)	ตาจ้องที่สิ่งของได้ (แรกเกิด - 1 เดือน)
(72)	กำมือหรือจับนิ้วของผู้ใหญ่ที่เล่นด้วย (Reflex) (ใช้ฝ่ามือเด็กข้างขวา) (2 เดือน)
(73)	กำมือหรือจับนิ้วของผู้ใหญ่ที่เล่นด้วย (Reflex) (ใช้ฝ่ามือเด็กข้างซ้าย) (2 เดือน)
(74)	กำมือหรือจับนิ้วของผู้ใหญ่ที่เล่นด้วย (แตะหลังมือเด็กข้างซ้าย) (2 เดือน)
(75)	กำมือหรือจับนิ้วของผู้ใหญ่ที่เล่นด้วย (แตะหลังมือเด็กข้างขวา) (2 เดือน)
(76)	มองตามของที่เคลื่อนไหวขณะที่นอนหงายและวัตถุเคลื่อนไหวอยู่ในระดับสายตา ข้ามเส้นกึ่งกลางลำตัวอยู่ในระดับสายตา (2 เดือน)
(77)	เวลามอง ลูกตาสองข้างเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน (2 เดือน)
(78)	กำมือแล้วคลายมือที่กำไว้ได้ (3 เดือน)
(79)	กำวัตถุที่ใส่ไว้ในมือได้ชั่วคราว (3 เดือน)
(80)	มองตามของที่เคลื่อนไหวขณะที่นอนหงายและวัตถุเคลื่อนไหวอยู่ในระดับ กึ่งกลางลำตัว ซ้าย - ขวา และ ขึ้น - ลง (3 เดือน)

อายุ 4 – 6 เดือน

(81)	เมื่อเอาของใส่/ใกล้มือเด็ก เด็กสามารถถือของโดยใช้ทั้งสองมือ (4 เดือน)
(82)	เล่นนิ้วตัวเอง (4 เดือน)
(83)	เอามือ (อาจหลายๆ นิ้ว) เข้าปาก (4 เดือน)
(84)	มองตาม 180 องศา (4 เดือน)
(85)	คว่ำของเองและจับของด้วยสองมือช่วยกันได้ (5 เดือน)
(86)	จับของเข้าปาก (5 เดือน)
(87)	กัดของ (อาจเพราะฟันทำท่าจะขึ้น) (5 เดือน)
(88)	ใช้ฝ่ามือเดียวจับของ (6 เดือน)
(89)	เปลี่ยนมือถือของได้ที่ละมือ (6 เดือน)
(90)	ดึงเท้าตนเองมาเข้าปากได้ (6 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 7 – 9 เดือน

(91)	เอื้อมมือจับของที่เห็นและต้องการได้ โดยใช้นิ้วอื่นๆ และหัวแม่มือ (โดยใช้ฝ่ามือช่วย) (7 เดือน)
(92)	กวาดสายตาหรือสอดส่ายสายตาสนใจสิ่งแวดล่อมอย่างมีจุดมุ่งหมาย (7 เดือน)
(93)	มองตามของตก (7 เดือน)
(94)	ใช้มือถือของข้างละอัน แล้วจับมากระทบกันได้ (7 เดือน)
(95)	เขย่าของเล่นอย่างคล่องแคล่ว (8 เดือน)
(96)	ใช้นิ้วมือชี้ของชิ้นเล็กๆ (8 เดือน)
(97)	ถือของเล่นมือละชิ้น ได้พร้อมกันทั้งสองมือได้ระยะหนึ่ง (9 เดือน)
(98)	ใช้นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ และนิ้วกลางด้วยกันทั้งสามนิ้ว หยิบของชิ้นเล็กๆ ได้ (9 เดือน)

อายุ 10 – 12 เดือน

(99)	หยิบของชิ้นเล็กๆ ด้วยปลายนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ด้วยกันทั้งสองนิ้ว (10 เดือน)
(100)	หยิบของออกจากภาชนะได้ (11 เดือน)
(101)	หยิบของใส่ถ้วยหรือขันได้ (12 เดือน)

อายุ 13 – 18 เดือน

(102)	ผลัก ดึง หรือบิดหมุนวัตถุต่างๆ ด้วยการใช้นิ้วมือ (13 เดือน)
(103)	ใช้นิ้วชี้สิ่งที่ต้องการ (13 เดือน)
(104)	ถือของ 2 ชิ้นได้ในมือเดียว (14 เดือน)
(105)	เปิดฝากล่องที่ครอบไว้ (15 เดือน)

อายุ 19 – 24 เดือน

(106)	ใช้นิ้วมือหยิบของออกจากกล่อง (19 เดือน)
(107)	ใช้มือข้างที่ถนัด (ซ้ายหรือขวา) ชีดเป็นเส้น (24 เดือน)

อายุ 25 – 36 เดือน

(108)	กระดิกนิ้วหัวแม่มือขึ้นลงได้ตามแบบ (36 เดือน)
(109)	กระดิกนิ้วหัวแม่มือไปทางซ้ายขวาได้ตามแบบ (36 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 1 (Domain 1) : ความสามารถในการเคลื่อนไหวและสุขภาพร่างกาย
(Motor Development and Physical Well – Being)
ส่วนย่อย 1.3 (Sub – domain 1.3) : การช่วยเหลือและดูแลตนเอง (Personal Care)

อายุ 4 – 6 เดือน

(110)	เริ่มเคี้ยวและกลืนอาหารที่บดละเอียดได้ (6 เดือน)
-------	--

อายุ 7 – 9 เดือน

(111)	แสดงท่าทางอยากกินอาหาร (7 เดือน)
(112)	เคี้ยวและกลืนอาหารที่บดหยาบได้ (8 เดือน)

อายุ 10 – 12 เดือน

(113)	ใช้นิ้วหยิบของกินเองได้ (12 เดือน)
(114)	เคี้ยวอาหารชิ้นเล็กๆ ที่อ่อนนุ่มได้ (12 เดือน)
(115)	ประคองถ้วยน้ำ และตักน้ำจากถ้วยได้ โดยได้รับการช่วยเหลือ (12 เดือน)

อายุ 13 – 18 เดือน

(116)	ให้ความร่วมมือในการแต่งตัว โดยยกแขนยกขา เวลาถอดและใส่เสื้อ ใส่กางเกง (13 เดือน)
(117)	ถือประคองถ้วยน้ำ และตักเองได้ อาจหกบ้าง (15 เดือน)
(118)	ถือถ้วยน้ำตักเองได้ (18 เดือน)
(119)	เลียนแบบช่วยทำงานบ้านง่ายๆ เช่น ช่วยกวาดบ้าน ใช้ผ้าเช็ดหรือถูพื้น จัดของเข้าที่ (18 เดือน)
(120)	ใช้ช้อนกินอาหารเองได้ แต่ยังหกบ้าง (18 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 19 – 24 เดือน

(121)	ใช้ช้อนตักกินอาหารเองได้ ทกเพียงเล็กน้อย (21 เดือน)
(122)	สวมรองเท้าแตะเองได้ (22 เดือน)
(123)	แสดงท่าทางบอกเมื่อต้องการปัสสาวะ (24 เดือน)
(124)	แสดงท่าทางบอกเมื่อต้องการอุจจาระ (24 เดือน)
(125)	ถอดกางเกงขาสั้นเอวยางยืดได้เอง (24 เดือน)
(126)	ล้างมือและเช็ดมือได้ โดยผู้ใหญ่ช่วย (24 เดือน)

อายุ 25 – 36 เดือน

(127)	ใส่เสื้อผ้าหน้าและกางเกงขาสั้นได้ โดยมีคนช่วย (30 เดือน) โดยทั่วไปเด็กมักจะถอดถุงเท้า รองเท้า กางเกง และเสื้อสวมศีรษะได้เองเมื่ออายุ 36 เดือน หากมีโอกาสหัดทำ
(128)	แปรงฟันได้ โดยผู้ใหญ่ช่วย (30 เดือน)
(129)	บอกได้ว่าต้องการปัสสาวะ (30 เดือน)
(130)	บอกได้ว่าต้องการอุจจาระ (30 เดือน)
(131)	ถอดกางเกงได้ก่อนขับถ่าย (36 เดือน)
(132)	เปิดก๊อกน้ำเองได้ (36 เดือน)
(133)	พฤติกรรมที่แสดงว่าง่วงนอนคืออะไร (36 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 2 (Domain 2) : ความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้
(Perception and Learning Development)

อายุ 0 – 3 เดือน

(134)	มองหน้าคนอุ้มที่อยู่ห่างประมาณ 9 – 10 นิ้ว (แรกเกิด)
(135)	หันหน้าตามเสียงพูดของแม่ (พ่อหรือคนคุ้นเคย) ที่อยู่ใกล้ (แรกเกิด - 1 เดือน)
(136)	หันหน้าไป – มา เพื่อดูสิ่งต่างๆ รอบตัว (1 – 2 เดือน)

อายุ 4 – 6 เดือน

(137)	แสดงความสนใจคนด้วยการมองตา จ้องหน้า และมองปากคนที่พูดด้วย ทำท่าทางและส่งเสียงโต้ตอบ (4 เดือน)
(138)	สนใจแสงไฟ ของเล่น มือ นิ้วมือ ฝ่าม แว่นตา หรือต่างหู ของผู้ที่มาเล่นด้วย ด้วยการมองหรือพยายามเอื้อมมือมาจับต้อง (5 เดือน)
(139)	ใช้มือแกว่ง ผลัก หรือตีของเล่นต่างๆ รวมทั้งการใช้มือตีโต๊ะ หรือเคาะของ (4 เดือน)
(140)	สนใจมองตัวเองในกระจกเงา (และบางทีเล่นด้วย โดยเอามือไปเคาะ เอาหน้าไปแนบหรือทำท่าทาง) (6 เดือน)
(141)	เริ่มเล่นหรือ “ดู” ของเล่นแต่ละอย่างได้นานประมาณ 20 – 30 วินาที (6 เดือน)
(142)	จำหน้าพ่อหรือแม่หรือผู้ดูแลใกล้ชิดได้ โดยแสดงอาการจำได้ เช่น การยิ้ม ส่งเสียงหรือแสดงความพอใจ กางแขนอ้ารับ (6 เดือน)
(143)	สนใจสิ่งเร้าใหม่ๆ เช่น เล่นกับของเล่นใหม่ๆ หรืออยากจับต้องวัตถุอื่นๆ ที่วางอยู่ใกล้เคียง (เช่น ช้อนบนโต๊ะ ฝักรองจาน เชือกผูก หมอนข้าง กระจาดขี้ กระจาดขี้ที่มีเสียงต่างๆ) (6 เดือน)
(144)	เล่นเสียงพ่นน้ำลาย (6 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 7 – 9 เดือน

(145)	มองดูรูปภาพกับพ่อแม่ จับหนังสือ ช่วยเปิดหนังสือ (8 เดือน)
(146)	ทำท่าทางขัดขืนเมื่อไม่ต้องการหรือไม่อยากทำ (ไม่รวมเรื่องกิน) (8 เดือน)
(147)	ค้นหาของที่ซ่อนไว้แต่ให้เห็นครึ่งหนึ่ง โดยเด็กย้ายสิ่งกีดขวางออก เพื่อหยิบของที่ซ่อนนั้น (9 เดือน)
(148)	หยิบของส่งให้เมื่อขอ (9 เดือน)

อายุ 10 – 12 เดือน

(149)	ค้นหาของเล่นซ่อนใต้ผ้าได้ (10 เดือน)
(150)	เมื่อได้ยินเสียงของหล่นใกล้ตัวเด็ก เริ่มมองหาระยะสั้นๆ แต่ไม่จำเป็นต้องเจอ (10 เดือน)
(151)	เลียนแบบการเคลื่อนไหวหน้าตา แลบลิ้น ปากจู๋ (11 เดือน)
(152)	เมื่อเอ่ยชื่อคนหรือสัตว์ที่คุ้นเคย เด็กจะมองหา (12 เดือน)

อายุ 13 – 18 เดือน

(153)	ต่อบล็อกไม้ 2 ชั้นได้ (15 เดือน)
(154)	ขีดเขียนเส้นยุ่งๆ ได้ (17 เดือน)
(155)	เปิดหน้าหนังสือได้ที่ละหน้า (18 เดือน)
(156)	ต่อบล็อกไม้ 4 ชั้นได้ (18 เดือน)
(157)	หาของที่ซ่อนไว้ที่ซับซ้อนขึ้น (ได้แก่ การย้ายที่ซ่อน 2 ครั้ง แล้วให้เด็กหาว่าอยู่ที่ใด) (18 เดือน)
(158)	ปิด – เปิดสวิตช์ไฟและรู้ว่าทำให้ไฟปิด – เปิด (18 เดือน)
(159)	ปิด – เปิด รีโมทและรู้ว่าทำให้ปิด – เปิดโทรทัศน์ หรือกดปุ่ม ปิด – เปิด วิทยุได้ (18 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 19 – 24 เดือน

(160)	เลียนแบบการต่อบล็อกไม้เรียงต่อเป็นแถวยาว 4 ชั้น (19 เดือน)
(161)	รู้จักเทของออกจากขวดปากแคบที่เด็กเอามือใส่ไม่ได้ (19 เดือน)
(162)	เลียนแบบเทของออกจากขวดปากแคบที่เด็กเอามือใส่ไม่ได้ (19 เดือน)
(163)	ร้อยลูกปัดลูกใหญ่ได้ 5 ลูก (22 เดือน)
(164)	เลียนแบบร้อยลูกปัดลูกใหญ่ได้ 5 ลูก (22 เดือน)
(165)	วาดเส้นตั้งฉากตามแบบได้แต่ไม่ตรง (22 เดือน)
(166)	เสียบหมุดในกระดานปักหมุดได้ (22 เดือน)
(167)	สนใจ สืบราว ทดลอง แสดงจินตนาการกับของเล่น โดยนำมาสัมผัส จับต้อง ทดสอบ ต่อ สร้าง รื้อ และทำลาย เช่น เล่นกับบล็อกไม้ ตุ๊กตา (22 เดือน)
(168)	ฟังเพลงและแสดงความสนใจ อาจร้องคลอตามเพลงที่คุ้นเคย (22 เดือน)
(169)	ใช้ของใช้ต่างๆ ได้ถูกต้อง ในกิจวัตรง่ายๆ (24 เดือน)
(170)	ร้องเพลงง่ายๆ ได้ 1 เพลง โดยไม่จำเป็นต้องจำเนื้อเพลงได้ถูกต้อง (24 เดือน)
(171)	เลียนแบบการต่อบล็อกไม้เรียงต่อเป็นแถวยาว 6 ชั้น (24 เดือน)
(172)	จับคู่สีเหมือนกันได้ (จากตัวเลือก 3 ตัว ให้เลือก 1 ตัว จับคู่กับโจทย์) (24 เดือน)
(173)	จับคู่รูปทรงที่เหมือนกันได้ (ทรงกลม) (จากตัวเลือก 3 ตัว ให้เลือก 1 ตัว จับคู่กับโจทย์) (24 เดือน)
(174)	จับคู่ภาพที่เหมือนกันได้ (จากตัวเลือก 4 ตัว ให้เลือก 2 ตัว มาจับ 2 คู่) (24 เดือน)
(175)	เจตนาแสดงพฤติกรรมทั้งพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์เพื่อให้ผู้ใหญ่สนใจ (เช่น เล่นกับของที่ตกแตก รู้ว่าไม่ควรเข้าใกล้เตาร้อนๆ) (24 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลียงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 25 – 36 เดือน

(176)	ใช้ของใช้ต่างๆ ได้ถูกต้องในกิจวัตรที่ยากขึ้น เช่น ไม้กวาดไว้กวาดบ้าน ร่มไว้กันแดด หรือกันฝน ฯลฯ (30 เดือน)
(177)	วาดหรือขีดเขียนเป็นภาพ (หรืออาจดูไม่เป็นภาพ) และอธิบายภาพได้ (30 เดือน)
(178)	เข้าใจเหตุผลมากขึ้น เช่น กวาดบ้านเพื่อให้บ้านสะอาด ล้างมือเพื่อให้มือสะอาด (36 เดือน)
(179)	เข้าใจลำดับของเหตุการณ์ว่าอะไรต้องทำก่อน อะไรต้องทำทีหลัง (36 เดือน)
(180)	รู้จัก “อนาคต” และเข้าใจว่าจะเกิดอะไรถัดไป (36 เดือน)
(181)	รู้จัก “ใกล้” , “ไกล” (36 เดือน)
(182)	รู้จัก “บน” , “ล่าง” (36 เดือน)
(183)	หมุนเกลียวฝาขวดได้ (36 เดือน)
(184)	ลอกรูปเส้นแนวตั้งตามแบบได้ (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
(185)	ลอกรูปกากบาทตามแบบได้ (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
(186)	ลอกรูปวงกลมตามแบบได้ (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
(187)	เขียนแบบขีดเส้นแนวตั้ง (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
(188)	เขียนแบบขีดเส้นกากบาท (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
(189)	เขียนแบบวาดรูปวงกลม (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
(190)	จับคู่สีที่เหมือนกัน 3 คู่ (36 เดือน)
(191)	จับคู่ภาพที่เหมือนกัน 3 คู่ (36 เดือน)
(192)	ลากเส้นภายในช่องรูปตัววีได้ เส้นห่าง 2 เซนติเมตร (เตรียมช่องรูปตัววี) (36 เดือน)
(193)	จับคู่สิ่งของประเภทเดียวกัน 2 คู่ (36 เดือน)
(194)	บอกได้ว่าเมื่อถึงบ้านแล้วเอารองเท้าวางไว้ที่ไหน (36 เดือน)
(195)	ชี้ได้ว่า บล็อกไม้กองไหนมีชิ้นเดียว กองไหนมีหลายชิ้น (36 เดือน)
(196)	เด็กหยิบของตามคำสั่งได้หนึ่งชิ้น (36 เดือน)
(197)	เด็กหยิบของตามคำสั่งได้สองชิ้น (36 เดือน)
(198)	เด็กหยิบของตามคำสั่งได้สามชิ้น (36 เดือน)
(199)	ต่อภาพตัดต่อที่มีชิ้นส่วน 4 ชิ้นได้ (36 เดือน)
(200)	ต่อภาพตัดต่อที่มีชิ้นส่วน 6 ชิ้นได้ (36 เดือน)
(201)	สามารถอธิบายลักษณะของสิ่งต่างๆ โดยใช้คำขยายประกอบคำนามได้ เช่น ลูกบอลสีแดงลูกนี้แข็ง (36 เดือน)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 3 (Domain 3) : ความสามารถด้านภาษาและการสื่อความหมาย
(Language Development and Comprehension)

อายุ 0 – 3 เดือน

(202)	ตอบสนองต่อเสียงกระดิ่ง (แรกเกิด)
(203)	ส่งเสียงออกจากในคอ เช่น อือ ออ (2 เดือน)
(204)	ส่งเสียงอู อา (3 เดือน)
(205)	หัวเราะเสียงดัง (เปล่งเสียงอารมณ์) (3 เดือน)

อายุ 4 – 6 เดือน

(206)	หันและมองหาแหล่งที่มาของเสียง (5 เดือน)
(207)	เปล่งเสียงในลำคอ หรือทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ ได้ โดยเหมือนอยากคุยด้วย (5 เดือน)
(208)	เปล่งเสียงโต้ตอบผู้พูด เริ่มจะคุยด้วย เช่น อะกือ อะกือ (5 เดือน)
(209)	เลียนเสียงผู้อื่น (6 เดือน)

อายุ 7 – 9 เดือน

(210)	ทำเสียงพยางค์เดียว โดยใช้ริมฝีปากออกเสียงตัว บ.ไปไม้ (7 เดือน)
(211)	ทำเสียงพยางค์เดียว โดยใช้ริมฝีปากออกเสียงตัว ป. ปลา (9 เดือน)
(212)	ขยับปากและใบหน้าเหมือนจะพยายามสื่อสารอะไรบางอย่าง (9 เดือน)
(213)	ปรบมือ (9 เดือน)
(214)	ทำเสียงอื่นๆ ที่ซับซ้อน เช่น ทำเสียงจากการเล่นลิ้น (9 เดือน)

อายุ 10 – 12 เดือน

(215)	เลียนเสียงคำพูดบางคำได้อย่างใกล้เคียง (10 เดือน)
(216)	พูดเป็นคำๆ ที่ชัดเจนและมีความหมาย เช่น ไม่ ไป แม่ หม่า (11 เดือน)
(217)	ใช้ท่าทางหรือส่งเสียงเพื่อเรียกร้องความสนใจหรือบอกความต้องการ (10 เดือน)
(218)	แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อจังหวะและเสียงเพลง (11 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลียงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(219)	หยุดการกระทำเมื่อได้ยินเสียงห้าม (12 เดือน)
(220)	ชื่อวัยวะของคนอื่นได้ 1 ส่วน (12 เดือน)
(221)	เลียนเสียงพูดคุยสูงๆ ต่ำๆ แบบผู้ใหญ่ (12 เดือน)
(222)	หันตามเสียงเรียกชื่อตน (12 เดือน)

อายุ 13 – 18 เดือน

(223)	ทำตามคำบอกอย่างง่ายๆ ซึ่งเป็นเรื่องในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องทำให้ดู (13 เดือน)
(224)	บอกชื่อวัตถุง่ายๆ ที่เห็นในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง (บอกได้ 2 สิ่งจาก 3 สิ่ง) (15 เดือน)
(225)	ใช้คำพูดบอกความต้องการหรือปฏิเสธ เช่น ไม่ , ไป หรือ เอา , ไม่เอา (15 เดือน)
(226)	เลียนคำที่ได้ฟังซ้ำๆ หรือคำสุดท้ายของคำพูดได้ (15 เดือน)
(227)	ชื่อวัยวะของตนเองได้ 2 ส่วน (18 เดือน)
(228)	พูดเป็นคำที่มีความหมายได้น้อย 10 คำ (18 เดือน)
(229)	เลือกรูปภาพสัตว์ตามคำสั่งได้ 2 รูป จาก 4 รูป (18 เดือน)
(230)	เลือกรูปภาพสิ่งของตามคำสั่งได้ 2 รูป จาก 4 รูป (18 เดือน)
(231)	หยิบสิ่งของถูกต้อง เมื่อเอ่ยชื่อที่ละอย่าง (18 เดือน)

อายุ 19 – 24 เดือน

(232)	พูด 2 คำติดต่อกันอย่างมีความหมาย เช่น กินข้าว (19 เดือน)
(233)	บอกชื่อตนเองได้ (ชื่อจริงหรือชื่อเล่นก็ได้) (22 เดือน)
(234)	เวลาต้องการอะไรจะบอกชื่อของที่ต้องการนั้นได้ (22 เดือน)
(235)	สนใจฟังนิทานง่ายๆ สั้นๆ (22 เดือน)
(236)	พูดให้ผู้ที่คุ้นเคยเข้าใจได้ (24 เดือน)
(237)	บอกชื่อวัตถุได้ถูกต้อง 6 ชนิด (24 เดือน)
(238)	ชื่อวัยวะของตนเองได้ 4 ส่วน (24 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 25 – 36 เดือน

(239)	รู้จักถามว่านี่อะไร (ของที่ไม่รู้จัก) (25 เดือน)
(240)	พูดคุยกโต้ตอบเป็นประโยคสั้นๆ (ถามพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก) (30 เดือน)
(241)	สื่อสารถึงความรู้สึกของตนเองได้ว่าหิว อร่อย ร้อน หนาว ง่วง หรือสนุก (30 เดือน)
(242)	เรียกชื่อของใช้ สิ่งของในบ้าน หรือสิ่งของรอบตัวได้ 10 อย่าง (30 เดือน)
(243)	บอกชื่อคนอื่นได้ 1 คน (ใครก็ได้) (30 เดือน)
(244)	ทำเสียง เลียนเสียงสัตว์ได้ (เช่น เสียงสุนัขเห่า เสียงไก่ ฯลฯ) (30 เดือน)
(245)	ทำตามคำสั่ง (ทำตามคำสั่งแสดงว่าเข้าใจความหมายของคำ นั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด ปรบมือ) (30 เดือน)
(246)	บอกชื่อแม่สีได้ 3 สี (ใช้บล็อกสีที่เตรียมไปด้วย) (30 เดือน)
(247)	พูดและชี้บอกส่วนต่างๆ ของร่างกายของตนเองได้ 10 ส่วน (36 เดือน)
(248)	ฟังนิทานแล้วตอบคำถามสั้นๆ ได้ (ทดสอบโดยเล่านิทานให้ฟัง) (36 เดือน)
(249)	บอกลักษณะของของที่จับหรือคลำได้ (36 เดือน)
(250)	สนใจดูหนังสือนิทานได้นาน 2 นาที (36 เดือน)
(251)	สังเกตและเริ่มถามคำถามต่างๆ รอบตัว โดยใช้คำถามว่า ทำไม เช่น ทำไมต้องรดน้ำต้นไม้ ทำไมต้องปิดพัดลม ทำไมไปไม้สีเขียว ฯลฯ (36 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 4 (Domain 4) : ความสามารถด้านอารมณ์และสังคม (Emotional and Social Development)

อายุ 0 – 3 เดือน

(252)	ยิ้มตอบ (แรกเกิด – 1 เดือน)
(253)	หยุดร้องเมื่ออุ้ม (1 เดือน)
(254)	ยิ้มทักทายเมื่อเห็นหน้าคนที่คุ้นเคย (2 เดือน)
(255)	แสดงความรู้สึก ชอบ ไม่ชอบ หงุดหงิดหรือไม่พอใจ (2 เดือน)

อายุ 4 – 6 เดือน

(256)	แสดงอาการกลัว เช่น เบือนหน้าหนี ห่อตัว ฯลฯ (4 เดือน)
(257)	เวลาตื่นตื่นดีใจ ทำตัวสั่นๆ และส่งเสียงสูงๆ ต่ำๆ (ถามพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก) (4 เดือน)
(258)	ทำเสียงบ่นหรือไม่พอใจในลำคอ เวลาไม่สบายอารมณ์ (5 เดือน)
(259)	หัวเราะเอิ๊กอ๊ากเป็นระยะๆ เวลาที่มีคนเล่นด้วยที่ถูกต้อง (5 เดือน)
(260)	แสดงท่าทางไม่วางใจคนแปลกหน้า เช่น อาจไม่ให้อุ้มหรือเบือนหน้าหนี หรือ ทำหน้าเบะ เมื่อคนแปลกหน้าเข้ามาพูดคุยด้วย (6 เดือน)
(261)	อ้าแขนรับเตรียมให้อุ้มได้ถ้าเป็นผู้คุ้นเคย (6 เดือน)
(262)	แสดงอารมณ์ดี ไม่ร้องไห้ เช่น เมื่อตื่นนอน (6 เดือน)

อายุ 7 – 9 เดือน

(263)	เล่นเกมจ๊ะเอ๋ (7 เดือน)
(264)	เปลี่ยนสีหน้าตอบสนองต่อการแสดงสีหน้าหรือน้ำเสียงที่นุ่มนวล (9 เดือน)
(265)	เปลี่ยนสีหน้าตอบสนองต่อการแสดงสีหน้าหรือน้ำเสียงโกรธของผู้ใหญ่ (9 เดือน)
(266)	นั่งเล่นของเล่นตามลำพังได้ชั่วคราว (9 เดือน)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 10 – 12 เดือน

(267)	เมื่อไม่พอใจหรือไม่ได้ตั้งใจแสดงท่าทางฮึดอัด ร้องดินเคาะ กระแทกหรือขว้างปาของเวลาเล่น (12 เดือน)
(268)	เมื่อไม่พอใจ ร้องดินปฏิเสธเมื่อไม่ต้องการ (12 เดือน)
(269)	แสดงพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจ เช่น ทำเสียงต่างๆ เพื่อเรียกความสนใจจากผู้ใหญ่ (12 เดือน)

อายุ 13 – 18 เดือน

(270)	ยื่นของเล่นให้ผู้ใหญ่ที่แบมือขอ (14 เดือน)
(271)	เด็กแบมือรับของ และรู้จักขอบคุณ (18 เดือน)
(272)	รู้จักทำกิริยาทักทาย เช่น สาธุ ตอบสนองการบอกกล่าวด้วยการโบกมือบายๆ ส่งจูบ สาธุ (18 เดือน)
(273)	รู้จักปฏิเสธด้วยท่าทางหรือพูด (18 เดือน)
(274)	แสดงความดีใจเมื่อตนเองทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จ เช่น หยิบของได้ กระโดดได้ วิ่งถึงเป้าหมาย และเมื่อได้รับความสนใจหรือคำชมเชย เช่น ตบมือดีใจ หัวเราะ กระโดดเข้าวิ่งใส่ วิ่งเข้าหา (18 เดือน)
(275)	แสดงความสนใจเข้าไปใกล้เด็กอื่นที่กำลังเล่นหรือจ้องมองเด็กอื่นที่กำลังเล่นหรืออยากร่วมเล่นด้วย (18 เดือน)

อายุ 19 – 24 เดือน

(276)	เรียกร้องความสนใจจากผู้เลี้ยงดู เช่น ร้องเรียกให้มาเล่นด้วย หรือเวลาทำอะไรได้ จะเรียกให้พ่อแม่มาดู หรือร้องขอให้ทำอะไรให้ (22 เดือน)
(277)	ชอบเฝ้าดูการกระทำของคนอื่นที่โตกว่า (22 เดือน)
(278)	แยกกับแม่ชั่วคราว ประมาณ 5 นาที โดยไม่ร้องไห้ (ในสถานที่ที่คุ้นเคย) (24 เดือน)

แนวแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 25 – 36 เดือน

(279)	ทำท่าทางควบคุมและออกคำสั่งคนอื่นเมื่อเล่นหรือเมื่อต้องการ (25 เดือน)
(280)	บอกความต้องการของตนเองได้ เช่น อยากกินนม อยากเล่นและบอกคนอื่นให้ทำสิ่งที่ตนต้องการ (25 เดือน)
(281)	เล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ เช่น พุดโทรศัพท์ ทำกับข้าว เปิดเครื่องเสียงเปิด - ปิดสวิตซ์ไฟฟ้า (25 เดือน)
(282)	แสดงความหวังของของตนเอง (25 เดือน)
(283)	พุดคุยกับคนที่คุ้นเคยหรือเพื่อนวัยเด็กด้วยกัน (30 เดือน)
(284)	รู้จักรอคอยได้นาน 1 - 3 นาที (36 เดือน)
(285)	บอกได้ว่าตนเองเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย (36 เดือน)
(286)	เล่าเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับ (36 เดือน)

**แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี**

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 1 (Domain 1) : การเคลื่อนไหวและสุขภาพร่างกาย
(Motor Development and Physical Well – Being)

ส่วนย่อย 1.1 (Sub-domain 1.1) : การเคลื่อนไหว (Motor Skill Development)

ด้าน (Area) : 1.1.1 การเคลื่อนไหวและการทรงตัวโดยใช้
กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross Motor)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 1 : เด็กสามารถแสดงความแข็งแรงและประสาน
การทำงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Children
demonstrate strength and coordination
of movements using large muscles)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(1)	วิ่งได้ตรงไม่โซเซ และหยุดเองได้ (3 ปี)
(2)	กระโดด 2 เท้าอยู่กับที่ (3 ปี)
(3)	เดินตามเส้นเป็นวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 เมตร (3 ปี)
(4)	วิ่งตามเส้นเป็นวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 เมตร (3 ปี)
(5)	เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ (3 ปี)
(6)	ขว้างลูกบอลไปข้างหน้าได้ แม่นยำพอควร (3 ปี)
(7)	เตะลูกบอลไปข้างหน้าให้เข้าช่องที่กำหนด (3 ปี)
(8)	กระโดด 2 เท้าข้ามสิ่งของเล็กๆ โดยไม่เซ (3 ปี)
(9)	ยืนขาเดียวโดยไม่เซ ประมาณ 3 วินาที (3 ปี)
(10)	เดินต่อเท้าไปข้างหน้าเป็นเส้นตรงโดยไม่ต้องกางแขน (4 ปี)
(11)	ปีนป่ายเครื่องเล่น (4 ปี)
(12)	เดินลงบันไดสลับเท้าได้ (4 ปี)
(13)	กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ (4 ปี)
(14)	กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ (4 ปี)
(15)	วิ่งแบบก้าวกระโดด (Skipping) หรือวิ่งแบบม้าควบ (Galloping) (5 ปี)
(16)	เดินต่อเท้าถอยหลังเป็นเส้นตรง โดยไม่ต้องกางแขน (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กุศล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 1.1.2 การเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor)
 สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 2 : เด็กสามารถแสดงความแข็งแรงและประสาน
 การทำงานของกล้ามเนื้อมัดเล็ก (Children
 demonstrate strength and coordination
 of movements using small muscles)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(17)	ใช้มือจับดินสอหรืออุปกรณ์อื่นอย่างถูกวิธีในการขีดเขียน (3 ปี)
(18)	วาดรูปวงกลมตามวิธีที่มีผู้ทำให้ดู (3 ปี)
(19)	วาดรูปวงกลมตามรูปตัวอย่าง (3 ปี)
(20)	วาดรูปคนที่มีส่วนประกอบอย่างน้อยสามส่วน (3 ปี)
(21)	จับและใช้กรรไกรเล็กที่ปลายมนตัดกระดาษได้ (3 ปี)
(22)	ปักหมุดในช่อง ขนาดหมุดใหญ่ 1– 2 ช่องได้ (3 ปี)
(23)	ร้อยลูกปัดขนาดเล็ก ประมาณเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 ซม. (3 ปี)
(24)	วาดรูปสี่เหลี่ยมตามวิธีที่มีผู้ทำให้ดู (4 ปี)
(25)	วาดรูปสี่เหลี่ยมตามรูปตัวอย่าง (4 ปี)
(26)	วาดรูปคนที่มีส่วนประกอบห้าส่วน (4 ปี)
(27)	ใช้กรรไกรเล็กตัดกระดาษเป็นเส้นตรงยาว 6 นิ้ว ได้อย่างต่อเนื่อง (4 ปี)
(28)	พับกระดาษเป็นรูปร่างต่างๆ โดยมีผู้ใหญ่ช่วย (4 ปี)
(29)	ผูกเชือกर्मเป็นปม 1 ชั้น (4 ปี)
(30)	แก้ปมเชือกर्म 2 ชั้นได้ (4 ปี)
(31)	วาดรูปสามเหลี่ยมตามวิธีที่มีผู้ทำให้ดู (5 ปี)
(32)	วาดรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดตามวิธีที่มีผู้ทำให้ดู (5 ปี)
(33)	วาดรูปสามเหลี่ยมตามรูปตัวอย่าง (5 ปี)
(34)	วาดรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดตามรูปตัวอย่าง (5 ปี)
(35)	วาดรูปคนที่มีส่วนประกอบหกส่วน (5 ปี)
(36)	วาดรูปคนที่มีส่วนประกอบสิบส่วน (5 ปี)
(37)	ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรอยเส้นโค้งหรือเป็นรูปร่างง่ายๆ (5 ปี)
(38)	พับกระดาษ เป็นรูปร่างต่างๆ ด้วยตนเอง (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 1.1.3 ประสาทสัมผัสกับการเคลื่อนไหว (Sensorimotor)
 สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 3 : เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ (เช่น การเห็น ได้ยิน กายสัมผัส ฯลฯ) เป็นการนำ ในการเคลื่อนไหว (Children are able to use their senses. (e.g: sight, hearing, touch etc.) to guide their movement)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(39)	ย่อเข้าเวลากระโดดลงบันไดขั้นสุดท้าย (3 ปี)
(40)	วิ่งรอบโต๊ะโดยไม่ชนโต๊ะ (3 ปี)
(41)	มุดอุโมงค์ หรือลอดใต้โต๊ะ โดยหัวไม่ชน (3 ปี)
(42)	รินน้ำจากขวดใส่ถ้วยหรือขันโดยไม่หก (3 ปี)
(43)	จัดวางสิ่งของหรือวัสดุซ้อนหรือต่อกันให้เป็นรูปร่างต่างๆ ตามตัวอย่างที่ตั้งให้ดู โดยวางของซ้อนสับหว่างให้เป็นสะพาน (ด้วยของ 3 ชั้น) (3 ปี)
(44)	รับลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 นิ้ว ที่โยนมาจากระยะ 2 เมตร โดยรับด้วยสองมือ (3 ปี)
(45)	เดินถือถ้วยใส่น้ำค่อนถ้วยโดยไม่หก จากด้านหนึ่งของห้องไปอีกด้านหนึ่ง ระยะทางประมาณ 4 เมตร (3 ปี)
(46)	ยื่นมือรับถ้วยใส่น้ำค่อนถ้วย (3/4 ถ้วย) แล้วส่งต่อให้เพื่อนได้โดยไม่หก (3 ปี)
(47)	รับลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 นิ้ว ที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง (4 ปี)
(48)	เคลื่อนไหวร่างกายตามที่ตกลงกันให้คู่กับสัญญาณเสียงที่ผู้ใหญ่ทำขึ้น โดยเด็กไม่เห็นต้นเสียง (4 ปี)
(49)	จัดวางสิ่งของหรือวัสดุซ้อนหรือต่อกันให้เป็นรูปร่างต่างๆ ตามตัวอย่างที่ตั้งให้ดู โดยวางของซ้อนเป็นบันได 3 ชั้น (ด้วยของ 6 ชั้น) (4 ปี)
(50)	เคลื่อนไหวร่างกายตามที่ตกลงกันให้คู่กับสัญญาณเสียง ที่ผู้ใหญ่ทำขึ้น โดยเด็กเคลื่อนไหวร่างกาย 2 แบบต่อกัน เมื่อได้ยินสัญญาณเสียง 2 ชนิดต่อกัน (4 ปี)
(51)	จัดวางสิ่งของหรือวัสดุซ้อนหรือต่อกันให้เป็นรูปร่างต่างๆ ตามตัวอย่างที่ตั้งให้ดู โดยวางของซ้อนเป็นบันได 4 ชั้น (ด้วยของ 10 ชั้น) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนย่อย 1.2 (Sub-domain 1.2) : สุขภาวะทางกาย (Physical Well – Being)
ด้าน (Area) : 1.2.1 โภชนาการ (Nutrition)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 4 : เด็กรับประทานอาหารหลาย ๆ ชนิดที่มี
ประโยชน์และปลอดภัย (Children eat a variety of
nutritious and safe food)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(52)	กินอาหารหลากหลายที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่ และดื่มน้ำอย่างเพียงพอ โดยมีผู้ใหญ่ช่วยเหลือแนะนำ (3 ปี)
(53)	มีส่วนร่วมในการเตรียมอาหารที่มีประโยชน์ (เช่น เด็ดผัก ตีไข่ ฯลฯ) (4 ปี)
(54)	แยกของที่กินได้ออกจากของที่กินไม่ได้ (4 ปี)
(55)	บอกรู้ว่าอาหารใดไม่ควรกิน (5 ปี)
(56)	ใช้ช้อนกลางตักอาหารที่เป็นสำรับรวม (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 1.2.2 สมรรถภาพทางกาย (Physical Fitness)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 5 : เด็กแสดงความแข็งแรงและความทนทาน
ทางร่างกาย (Children demonstrate
physical strength and endurance)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(57)	ทำกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 10 – 15 นาที วันละ 2 – 3 รอบ (3 ปี)
(58)	นอนหลับได้เพียงพอ ตื่นนอนตอนเช้าอย่างสดชื่น และพร้อมที่จะทำกิจกรรมต่างๆ (3 ปี)
(59)	ไม่ง่วงเหงาหาวนอนในเวลากลางวัน ยกเว้นเวลาที่กำหนดให้นอนพัก (3 ปี)
(60)	เล่นออกกำลังกายอย่างอิสระหรือที่กำหนดให้รวมกันอย่างน้อย 60 นาทีต่อวัน โดยแต่ละช่วงสามารถทำติดต่อกันได้ 15 นาที (เช่น วิ่ง เต้น ปั่นจักรยาน เล่นกีฬา ฯลฯ) (3 ปี)
(61)	หิ้ว ยก หรือแบกของน้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ในระยะทางสั้นๆ (3 ปี)
(62)	มีแรงในการฝึกทักษะหลายครั้ง (3 ปี)
(63)	ชวนเพื่อนเล่นกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหว (3 ปี)
(64)	สามารถวิ่งติดต่อกันในระยะทาง 400 – 500 เมตร (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 1.2.3 ความปลอดภัย (Safety)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 6 : เด็กแสดงออกว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับ
ความปลอดภัย (Children express understanding
of safety)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(65)	เล่นอย่างปลอดภัยตามคำแนะนำของผู้ใหญ่ (3 ปี)
(66)	ไม่ลงเล่นน้ำตามลำพัง (เช่น อ่าง สระน้ำ ฯลฯ) (3 ปี)
(67)	รู้จักใช้สายตาอย่างเหมาะสม หลีกเลี่ยงการใช้สายตาในที่สว่างจ้าหรือมืดเกินไป (เช่น ไม่อ่านหนังสือกลางแดดหรือที่แสงไม่พอ ไม่ดูโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ในระยะใกล้ และนานเกินไป ไม่อ่านหนังสือขณะที่รถแล่น ฯลฯ) (3 ปี)
(68)	รู้จักถือของแหลมหรือมีคมทุกชนิดอย่างปลอดภัย โดยไม่วิ่ง (เช่น กรรไกร ไม่เสียบลูกชิ้นหรือดินสอแหลม ฯลฯ) (3 ปี)
(69)	ไม่ไปกับคนแปลกหน้า (3 ปี)
(70)	รู้ว่าเมื่อต้องการความช่วยเหลือจะติดต่อกับใคร (3 ปี)
(71)	บอกได้ว่าสภาพใดเป็นอันตรายต่อตนเอง ไม่เล่นในบริเวณที่เสี่ยงต่ออันตราย (4 ปี)
(72)	บอกผู้ใหญ่หรือเพื่อนเมื่อเห็นเหตุการณ์ที่เป็นอันตราย (4 ปี)
(73)	บอกได้ว่าสิ่งใดเป็นอันตรายต่อตนเอง (5 ปี)
(74)	เข้าใจเครื่องหมายสัญลักษณ์ที่บอกอันตราย และที่บอกความปลอดภัย (5 ปี)
(75)	รู้จักข้ามถนนเฉพาะเมื่อมีผู้ใหญ่อยู่ด้วย และไม่ข้ามถนนตามลำพัง (5 ปี)
(76)	บอกเลขหมายโทรศัพท์เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน (5 ปี)
(77)	รู้จักสถานที่ตั้งของบ้านตนเอง (5 ปี)
(78)	รู้จักวิธีปฏิบัติตนอย่างปลอดภัยขณะเดินทาง (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 1.2.4 การช่วยเหลือและดูแลตนเอง (Autonomy and Personal Care)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 7 : เด็กสามารถช่วยและพึ่งตนเองได้ในกิจวัตร
ของตน (Children demonstrate
autonomy in daily living)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(79)	แปรงฟันเองแต่ผู้ใหญ่ยังต้องช่วย (3 ปี)
(80)	รู้จักแปรงฟันด้วยตนเอง (3 ปี)
(81)	ทำความสะอาดร่างกายหลังปัสสาวะและอุจจาระ โดยมีคนช่วย (3 ปี)
(82)	ทำความสะอาดร่างกายหลังปัสสาวะและอุจจาระ ได้ด้วยตนเอง (3 ปี)
(83)	สระผมโดยมีคนช่วย (3 ปี)
(84)	รู้จักหวีผม (3 ปี)
(85)	บอกได้ว่าต้องการจะถ่ายอุจจาระ (3 ปี)
(86)	บอกได้ว่าต้องการจะปัสสาวะ (3 ปี)
(87)	ใส่รองเท้าชนิดสวมได้ แต่อาจจะสลับข้าง (3 ปี)
(88)	ใส่รองเท้าชนิดสวมได้ถูกข้าง (3 ปี)
(89)	ใช้ช้อนตักอาหารกินได้ด้วยตนเอง โดยไม่หก (3 ปี)
(90)	กินอาหารและน้ำดื่มที่สะอาด (3 ปี)
(91)	ช่วยเก็บที่นอน ของใช้ส่วนตัวไว้ในที่เหมาะสม (3 ปี)
(92)	ต้อน้ำหรือนมจากถ้วยที่ถ้อยกขึ้นดื่มด้วยตนเองโดยไม่หก (3 ปี)
(93)	อาบน้ำและทำความสะอาดตนเองได้ (4 ปี)
(94)	สระผมได้เอง (4 ปี)
(95)	ติดกระดุมที่มีริ้งคุ่มซึ่งอยู่ด้านหน้าของเสื้อตนเองได้เอง (4 ปี)
(96)	ใส่เสื้อได้เอง โดยรู้จักด้านหน้าด้านหลังของเสื้อ (4 ปี)
(97)	รู้จักปิดปากเวลาจามหรือไอ (4 ปี)
(98)	รู้จักล้างผลไม้ให้สะอาดก่อนกิน (4 ปี)
(99)	ใช้ส้อมเป็นและทำความสะอาดตนเองได้ (4 ปี)
(100)	ใช้ช้อนและส้อมกินอาหารได้ (5 ปี)
(101)	ล้างมือ/มือที่เปื้อน หลังเข้าห้องส้วม และก่อนกินอาหารได้เองโดยไม่ต้องเตือน (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 2 (Domain 2) : พัฒนาการด้านสังคม (Social Development)

ส่วนย่อย 2.1 (Sub-domain 2.1) : การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ (Interaction with Adults)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 8 : เด็กแสดงทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่
(Children interact with adults with appropriate social skills)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(102)	ทักทาย พูดคุยถามตอบกับผู้ใหญ่โดยมีผู้ใหญ่ช่วย (3 ปี)
(103)	ขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ (3 ปี)
(104)	ทำสิ่งต่างๆ เพื่อเอาใจผู้ใหญ่ (3 ปี)
(105)	มีความเชื่อมั่นในการปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่คนอื่นที่ไม่ใช่เป็นพ่อแม่ (เช่น ครู หมอ ฯลฯ) (3 ปี)
(106)	มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อย่างเหมาะสมและมีสัมมาคารวะ (3 ปี)
(107)	ช่วยเหลือผู้ใหญ่ทำงานบ้านตามสมควร (3 ปี)
(108)	ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับผู้ใหญ่ (3 ปี)
(109)	รู้จักปรับน้ำเสียงและความดังตามสถานการณ์ต่างๆ โดยมีผู้ใหญ่แนะนำ (3 ปี)
(110)	สนใจฟังผู้อื่นพูดขณะสนทนา (3 ปี)
(111)	รู้จักผลัดกันพูดผลัดกันฟังในกลุ่มสนทนา (3 ปี)
(112)	ใช้ถ้อยคำและน้ำเสียงที่อ่อนโยน (3 ปี)
(113)	ทักทาย พูดคุยถามตอบกับผู้ใหญ่ด้วยตนเอง (4 ปี)
(114)	ชวนผู้ใหญ่เล่นด้วย (4 ปี)
(115)	รู้จักต่อรองและประนีประนอมกับผู้ใหญ่เมื่อมีข้อขัดแย้งกัน (4 ปี)
(116)	เสนอตัวช่วยเหลือผู้ใหญ่ (4 ปี)
(117)	การมีส่วนร่วมกับผู้ใหญ่ในการตัดสินใจ หรือแสดงความเห็นของตนในเรื่องต่างๆ (4 ปี)
(118)	รู้จักปรับน้ำเสียงและความดังตามสถานการณ์ต่างๆ (4 ปี)
(119)	ถ่ายทอดข้อความที่ได้รับจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งได้ถูกต้อง (4 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 2.2 (Sub-domain 2.2) : การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเด็ก (Interaction with Peers)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 9 : เด็กแสดงทักษะทางสังคมเชิงบวกกับ
เพื่อนเด็กด้วยกัน (Children demonstrate
positive social skills with peers)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(120)	แสดงความสนใจเด็กคนอื่น (3 ปี)
(121)	พูดคุยและเล่นกับเพื่อนเด็กด้วยกัน (3 ปี)
(122)	เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ (3 ปี)
(123)	เล่นอิสระกับเพื่อนเด็กจำนวน 2 คนขึ้นไป (3 ปี)
(124)	ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับเพื่อน (3 ปี)
(125)	ยอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน (3 ปี)
(126)	บอกชื่อเพื่อนอย่างน้อย 1 ชื่อ (3 ปี)
(127)	ยอมรับกฎ กติกา เวลาเล่นกับเพื่อน (3 ปี)
(128)	สร้างความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกับเพื่อน เช่น บอกว่าคิดถึงเพื่อน คอยให้ มาเล่นด้วยกัน เก็บของหรือขนมไว้ให้เพื่อน (4 ปี)
(129)	ฟังเพื่อนและแสดงความคิดเห็น (4 ปี)
(130)	ช่วยเหลือเพื่อน (4 ปี)
(131)	ร่วมกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนจนกิจกรรมนั้นแล้วเสร็จ (4 ปี)
(132)	เมื่อมีปัญหาขัดแย้งกับเพื่อน รู้จักต่อรองหรือประนีประนอม (4 ปี)
(133)	ชวนเพื่อนมาเล่นด้วยกันโดยกำหนดสถานที่ (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกลง ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 2.3 (Sub-domain 2.3) : พฤติกรรมการปรับตัวทางสังคม
(Adaptive Social Behavior)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 10 : เด็กแสดงความตระหนักรู้ว่าพฤติกรรม
มีผลกระทบต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม
(Children demonstrate awareness of
their own behavior and its effect on
other people and environment)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(134)	แบ่งปันกับเพื่อน และผลัดกันเล่นโดยมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือแนะนำ (3 ปี)
(135)	เมื่อเผชิญสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ก็กล้าที่จะลองทำอะไรใหม่ๆ ที่ท้าทาย (3 ปี)
(136)	ถามผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง (เช่น ถ้าหนูพูดเสียงดัง ทำไมเพื่อนต้องโกรธ) (4 ปี)
(137)	ปรับเปลี่ยนบทบาทได้ในโอกาสที่เหมาะสม (4 ปี)
(138)	ขอเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน ในขณะที่กลุ่มกำลังทำกิจกรรมอยู่ (4 ปี)
(139)	ปลอบเมื่อเห็นเพื่อนเจ็บหรือไม่สบายใจ (4 ปี)
(140)	ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสังคมอย่างง่ายๆ ในครอบครัว/โรงเรียน/ชุมชน (4 ปี)
(141)	ใช้ท่าทางและภาษาที่เหมาะสมเมื่อมีความขัดแย้งภายในกลุ่ม (4 ปี)
(142)	บอกพฤติกรรมที่ดีของเด็กคนอื่น (5 ปี)
(143)	บอกได้ว่าการกระทำของตนเองมีผลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่นได้อย่างไร (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 2.4 (Sub-domain 6) : เห็นคุณค่าของความแตกต่าง (Appreciating Diversity)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 11 : เด็กตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และยอมรับนับถือ
ในความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง
บุคคล (Children recognize, appreciate,
and respect similarities and
differences in people of diversity)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(144)	เล่นเลียนแบบและแสดงความชื่นชมวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากตน (3 ปี)
(145)	ปฏิบัติตนอย่างสุภาพกับทุกคน รวมถึงคนที่มีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่ต่างไปจากตน (3 ปี)
(146)	บอกได้ว่าบุคคลแต่ละคนมีความเหมือนและความต่าง (5 ปี)
(147)	เล่นกับกลุ่มเด็กที่แตกต่างไปจากตน (เช่น ต่างภาษา ต่างเชื้อชาติ ต่างชาติพันธุ์ ต่างพื้นเพทางเศรษฐกิจสังคม หรือมีความบกพร่องทางกายและอื่นๆ ฯลฯ) (5 ปี)
(148)	บอกได้ว่าคนแต่ละคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน (5 ปี)
(149)	รู้จักถามเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล (เช่น ทำไมหนูหน้าตาเหมือนแม่) (5 ปี)
(150)	ถามคำถามเกี่ยวกับคำที่ใช้หรือความเป็นอยู่ หรือลักษณะของกลุ่มคนที่แตกต่างกัน (5 ปี)
(151)	ถามหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นธรรมในกลุ่มเพื่อน (5 ปี)
(152)	บอกได้ว่าคนแต่ละคนมีความชอบและไม่ชอบที่แตกต่างกัน (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 3 (Domain 3) : พัฒนาการด้านอารมณ์ (Emotional Development)

ส่วนย่อย 3.1 (Sub-domain 3.1) : ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 12 : เด็กสามารถรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และ
ตระหนักรู้ว่าตนชอบหรือไม่ชอบอะไร
(Children are able to perceive
themselves as unique individuals and
demonstrate awareness of preference)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(153)	แสดงท่าทางหรือวาจาบอกความรู้สึกรักและผูกพันกับพ่อแม่และคนใกล้ชิด (3 ปี)
(154)	บอกได้ว่าตนเองชอบหรือไม่ชอบ สิ่งของและ/หรือกิจกรรมใด (4 ปี)
(155)	บอกความรู้สึกของตนเองทั้งทางบวกและทางลบต่อสิ่งของ บุคคล หรือ สภาพต่างๆ ได้ (4 ปี)
(156)	บอกความรู้สึกของตนเองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ (4 ปี)
(157)	บอกความรู้สึกหรือแสดงท่าทางผูกพันกับสิ่งของที่ตนรัก (4 ปี)
(158)	บอกลักษณะทางกายของตนเอง (5 ปี)
(159)	บอกความรู้สึกหรือแสดงพฤติกรรมไม่สบายใจ กังวลใจในบางเหตุการณ์ (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 3.2 (Sub-domain3.2) : การควบคุมอารมณ์ตนเอง (Emotional Self -Control)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 13 : เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบและกิจวัตร
และคุมอารมณ์ได้ตามสมควร (Children follow rules and daily routine and demonstrate appropriate level of emotional control)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(160)	ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่พอใจหรือเมื่อทำกิจกรรมที่ยาก โดยมีผู้ใหญ่ช่วย (3 ปี)
(161)	ไม่แสดงความกลัวหรือวิตกกังวลกับสถานการณ์หรือสิ่งที่ไม่มีความเสี่ยง โดยผู้ใหญ่ช่วย (3 ปี)
(162)	ไม่แสดงความกลัวหรือวิตกกังวลกับสถานการณ์หรือสิ่งที่ไม่มีความเสี่ยง (เช่น สระผมพบแพทย์ กลัวความมืด) (3 ปี)
(163)	ไม่ให้ความสนิทสนมกับคนแปลกหน้า โดยมีผู้ใหญ่บอกหรือให้เหตุผล (3 ปี)
(164)	ไม่ให้ความสนิทสนมกับคนแปลกหน้า (3 ปี)
(165)	ไม่แสดงอาการหงุดหงิดจนเกินไปเมื่อต้องทำกิจกรรมที่ยาก โดยมีผู้ใหญ่ช่วย (3 ปี)
(166)	ไม่แสดงอาการหงุดหงิดจนเกินไปเมื่อต้องทำกิจกรรมที่ยาก (3 ปี)
(167)	ไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือไม่พอใจจนเกินกว่าเหตุ (3 ปี)
(168)	หยุดหรือสงบอารมณ์ไม่ติดได้บ้างเมื่อผู้ใหญ่แนะนำ (3 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 3.3 (Sub-domain 3.3) : สมรรถนะของตนเอง (Self-Efficacy)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 14 : เด็กแสดงความเชื่อมั่นในความสามารถ
ของตน (Children demonstrate belief
in their abilities)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(169)	แสดงความดีใจโดยทำทางหรือวาทะ เมื่อทำอะไรได้หรือสำเร็จ (3 ปี)
(170)	อวดผลงานของตนเพื่อให้ตนเองรู้สึกดี และรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ (3 ปี)
(171)	ทำกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อได้แสดงความสามารถ (3 ปี)
(172)	แสดงท่าทางพอใจเมื่อตนเองมีโอกาสดำเนินกิจกรรมหนึ่งๆ ที่อยากพูด อยากทำ (3 ปี)
(173)	อาสาที่จะทำกิจกรรมเพื่อแสดงความสามารถของตน (4 ปี)
(174)	บอกได้ว่าตนเองมีความสามารถในเรื่องใด (4 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 4 (Domain 4) : พัฒนาการด้านการคิดและสติปัญญา
(Cognitive Development)

ส่วนย่อย 4.1 (Sub-domain 4.1) : ความจำ (Memory)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 15 : เด็กสามารถแสดงการจำเบื้องต้น (Children demonstrate basic memory skills)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(175)	ร้องเพลงจนจบได้ (3 ปี)
(176)	ท่องคำคล้องจองหรือคำกลอนสั้นๆ ได้ (3 ปี)
(177)	บอกชื่อวันในหนึ่งสัปดาห์ (4 ปี)
(178)	ฟังนิทานแล้วเล่าได้พอสังเขป (4 ปี)
(179)	บอก / เล่าได้ว่าวันนี้ทำอะไรที่โรงเรียน (4 ปี)
(180)	ฮัมทำนองเพลง (ร้องทำนองเพลงในลำคอ) ที่คุ้นเคยได้ (5 ปี)
(181)	บอกชื่อวันในหนึ่งสัปดาห์โดยเรียงลำดับได้อย่างถูกต้อง (5 ปี)
(182)	บอกและเรียกชื่อเดือนได้ (ไม่จำเป็นต้องทุกเดือนและไม่เรียงลำดับ) (5 ปี)
(183)	บอกหมายเลขโทรศัพท์ที่บ้านได้ (5 ปี)
(184)	ฟังนิทานแล้วเล่ารายละเอียดได้ถูกต้อง (5 ปี)
(185)	บอก / เล่าได้ว่าเมื่อวานนี้ทำอะไร (ที่โรงเรียน หรือที่บ้าน) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.2 (Sub-domain 4.2) : การสร้างหรือพัฒนาความคิด (ที่เป็นการคิดเบื้องต้น)
(Concept Formation)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 16 : เด็กสามารถแสดงความคิดพื้นฐานในเรื่อง
เกี่ยวกับเวลา ช่องว่าง (Space) ตำแหน่ง
แหล่งที่ คุณลักษณะ ฯลฯ รวมทั้งการจัด
กลุ่มสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อม (Children
demonstrate understanding about
time, space, positioning, etc.,
including grouping objects in the
environment)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(186)	ถามว่า “อะไร” และ “ที่ไหน” (4 ปี)
(187)	บอกหรือใช้คำที่บอกช่วงเวลาของวันได้ถูกต้อง (เช่น เช้า กลางวัน เย็น) (4 ปี)
(188)	บอกลักษณะหรือคุณลักษณะเบื้องต้นของสิ่งของ (เช่น ร้อน ยาว หนัก ใหญ่ ขรุขระ แห้ง) (5 ปี)
(189)	บอกได้ว่าสิ่งของที่วางอยู่นั้น อยู่ด้านซ้ายหรือขวาของเด็ก (5 ปี)
(190)	บอกได้ว่าสิ่งของที่วางอยู่นั้น อยู่ด้านซ้ายหรือขวาของผู้ที่พูดด้วย (หันหน้าเข้าหากัน) (5 ปี)
(191)	บอกได้และใช้คำว่า “เมื่อวานนี้” “วันนี้” “พรุ่งนี้” อย่างถูกต้อง (5 ปี)
(192)	บอกหรือเรียกชื่อประเภท คน สัตว์ สิ่งของ พืช (เช่น เด็ก ผู้ใหญ่ คนแก่ / สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า / ผัก ผลไม้) (5 ปี)
(193)	วาดแผนที่จากบ้านมาโรงเรียนหรือวาดแผนผังของห้องเรียน/ห้องนอน (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.3 (Sub-domain 4.3) : ตรรกวิทยา และความมีเหตุผล (Logic and Reasoning)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 17 : เด็กแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุและผล
(Children demonstrate understanding of reasoning)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(194)	บอกเหตุผลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจวัตร (เช่น เหตุผลที่ต้องล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังเข้าห้องน้ำ แปรงฟันตอนเช้า ก่อนนอน และหลังอาหาร) (3 ปี)
(195)	บอกความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องระหว่างสิ่งต่างๆ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ หรือใช้คำว่า “ถ้า...แล้วจะ...” (เช่น ฝนตกเราเปียก วันหยุดไม่ต้องไปโรงเรียน กินพริกจะรู้สึกเผ็ด) (3 ปี)
(196)	ถามว่า “ทำไม” และ “อย่างไร” (เช่น ทำไมน้ำเกาะที่ข้างแก้วเมื่อมีน้ำแข็งอยู่ในแก้ว ทำไมมีกลางวัน กลางคืน) (4 ปี)
(197)	ใช้คำว่า “เพราะ” เพื่ออธิบายเหตุและผลได้ในเรื่องต่างๆ ไป (ไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุผลที่ถูกต้อง) (4 ปี)
(198)	บอกเหตุผลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านความปลอดภัย (เช่น เหตุผลที่ต้องไม่เล่นบริเวณริมน้ำ ไม่เล่นไม้ขีดไฟ) (4 ปี)
(199)	บอกเหตุผลในการปฏิบัติตนในด้านที่เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม (เช่น บอกเหตุผลที่ต้องไม่ทิ้งขยะตามถนน ไม่เด็ดดอกไม้ ไม่ทำลายของสาธารณะ) (4 ปี)
(200)	บอกได้ว่าส่วนประกอบที่สำคัญอะไรไม่ปรากฏหรือหายไปในรูปแบบ (4 ปี)
(201)	เปรียบเทียบความแตกต่างที่เกิดจากการกระทำต่างกับกับสิ่งเดียวกัน (เช่น ข้าวสาร-ข้าวสวย หรือข้าวต้ม ไข่ต้ม ไข่เจียว ไข่ตุ๋น) (5 ปี)
(202)	เรียงลำดับภาพหรือเหตุการณ์ในภาพและอธิบายได้ (5 ปี)
(203)	บอกได้ว่าเรื่องที่ได้ฟังหรือเห็นจะจบอย่างไร โดยให้เหตุผลประกอบ (เช่น เวลาฟังนิทานหรือเห็นเหตุการณ์ต่างๆ) (5 ปี)
(204)	บอกได้ว่าในรูปภาพมีอะไรที่ผิดปกติหรืออยู่ผิดที่หรือดูแล้วเป็นไปไม่ได้ (5 ปี)
(205)	บอกหรือเข้าใจในเนื้อหาของเรื่องที่เขาสนใจ (เช่น บอกเรื่องที่ได้ยินหรือภาพที่เห็นนั้นตลกหรือน่าสนใจตรงไหน หรือบอกเหตุที่ทำให้เขาสนใจ) (5 ปี)
(206)	บอกได้ว่าของบางอย่างใช้แทนกันได้ (เช่น ใบตอง ใบบัวใช้แทน ลูกกระดาษ ถุงพลาสติก ถ้วยหรือชามใช้แทนกันได้) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.4 (Sub-domain 4.4) : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

สมรรถนะ ก. (Competency A) : หัวข้อที่ 18 : เด็กสามารถเปรียบเทียบ แยกแยะ

ความเหมือน ความแตกต่าง และประเมิน
สถานการณ์ (Children are able to
compare and separate similarities,
differences and evaluate the situation)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(207)	จัดกลุ่มสิ่งของตามประเภทโดยใช้เกณฑ์เดียวในการจัด (เช่น ตามสี หรือตามรูปทรง หรือตามขนาด) (3 ปี)
(208)	จับคู่ภาพที่สัมพันธ์กัน (เช่น ของที่เหมือนกัน ของที่ใช้คู่กัน ของที่เป็นประเภทเดียวกัน) (4 ปี)
(209)	จัดกลุ่มสิ่งของตามประเภทลักษณะ 2 เกณฑ์ (เช่น จำแนกตามสีและรูปทรง) (4 ปี)
(210)	บอกคำที่มีความหมายตรงข้ามเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่เด็กพบเห็น (เช่น ช่างตัวใหญ่ หนูตัว... พระอาทิตย์ขึ้นตอนกลางวัน-พระจันทร์ขึ้นตอน... ไฟร้อน น้ำแข็ง...) (4 ปี)
(211)	บอกได้ว่าสิ่งที่เห็น 2 อย่าง เหมือนและต่างกันอย่างไร (เช่น สุนัข 2 ตัว เป็นคนละพันธุ์ มะม่วง มะละกอ) (5 ปี)
(212)	บอกความคิดของตนเกี่ยวกับสภาพหรือลักษณะที่พบ (เช่น ร้อน หนาว สนุก) (5 ปี)
(213)	รู้จักใช้ข้อมูล/คำที่เรียนรู้ใหม่มาใช้กับเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม หรือกิจกรรมอื่นๆ (เช่น เมื่อเรียนรู้รูปสี่เหลี่ยม เด็กสามารถชี้บอกได้ว่า ประตู หน้าต่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้วย) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.4 (Sub-domain 4.4) : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

สมรรถนะ ข. (Competency B) : หัวข้อที่ 19 : เด็กสามารถแก้ปัญหาได้

(Children are able to solve problem)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(214)	แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ โดยการลองผิดลองถูก (เช่น การสวมรองเท้า การสวมเสื้อกลับด้าน ตัดกระดาษเส้นเอียง) (3 ปี)
(215)	รู้จักถามเพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหา (3 ปี)
(216)	แก้ปัญหาโดยใช้อุปกรณ์ช่วย (เช่น ใช้ไม้เขี่ยสิ่งของที่เอื้อมไม่ถึง) (4 ปี)
(217)	แก้ปัญหาได้หลายวิธี และรู้จักเลือกวิธีที่เหมาะสม (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.5 (Sub-domain 4.5) : ความตั้งใจจดจ่อ (Concentration)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 20 : เด็กสามารถจดจ่อกับการทำกิจกรรม
ด้วยความตั้งใจ (Children are able to
concentrate on doing activities)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(218)	เปิดหนังสือดูภาพอย่างต่อเนื่องนานประมาณ 3-5 นาที หรือจนจบ โดยมีผู้ใหญ่ช่วยเหลือ (3 ปี)
(219)	ฟังคนอื่นพูดข้อความสั้นๆ จนจบแล้วโต้ตอบด้วยวาจาหรือการกระทำจนจบ (3 ปี)
(220)	มีสมาธิในการเล่นหรือมีความตั้งใจจดจ่อในการทำกิจกรรมหนึ่งได้อย่างต่อเนื่อง 5-10 นาที หรือจนเสร็จ (3 ปี)
(221)	เปิดหนังสือดูภาพด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องนานประมาณ 5-10 นาที หรือจนจบ (4 ปี)
(222)	มีสมาธิในการเล่นหรือมีความตั้งใจจดจ่อในการทำกิจกรรมหนึ่งได้อย่างต่อเนื่อง 10-15 นาที หรือจนเสร็จ (4 ปี)
(223)	เปิดหนังสือดูภาพด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องนานประมาณ 10-15 นาที หรือจนจบ (5 ปี)
(224)	มีความตั้งใจจดจ่อ และทำกิจกรรมหนึ่งได้อย่างต่อเนื่อง 15-20 นาที หรือจนเสร็จ (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.6 (Sub-domain 4.6) : การคิดด้านคณิตศาสตร์ (Mathematics)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 21 : เด็กสามารถอ่านตัวเลข นับเลข และรู้จำนวน
(Children are able to read, count, and understand numbers)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(225)	พูดคำว่า 1 ถึง 10 เรียงลำดับได้โดยไม่จำเป็นต้องทราบความหมาย (3 ปี)
(226)	พูดคำว่า 1 ถึง 20 เรียงลำดับได้โดยไม่จำเป็นต้องทราบความหมาย (4 ปี)
(227)	อ่านตัวเลข 1 ถึง 10 ได้ (ตัวเลขอารบิก) (4 ปี)
(228)	หยิบของตามจำนวน 1 ถึง 5 ได้อย่างถูกต้อง (4 ปี)
(229)	หยิบของตามจำนวน 6 ถึง 10 ได้อย่างถูกต้อง (4 ปี)
(230)	หยิบของตามจำนวน 1 ถึง 5 ได้และบอกจำนวนได้อย่างถูกต้อง (4 ปี)
(231)	หักกลบโดยนับนิ้วหรือสิ่งของออกจากจำนวนไม่เกิน 5 ได้ (หักกลบ 1 ครั้ง เช่น 5-3 / 4-3) (4 ปี)
(232)	บอกจำนวนสิ่งของที่เท่ากัน (เช่น ขนม 3 ชิ้น มีจำนวนเท่ากับกล้วย 3 ลูก) (4 ปี)
(233)	บอกจำนวนที่มากกว่า หรือน้อยกว่าของสิ่งของประเภทเดียวกันภายในจำนวน 5 (เช่น สุนัข 5 ตัว มีจำนวนมากกว่าสุนัข 2 ตัว / ดินสอ 2 แท่ง มีจำนวนน้อยกว่า ดินสอ 5 แท่ง) (4 ปี)
(234)	บอกจำนวนของสิ่งของ หรือจำนวนครั้งของกิจกรรมในชีวิตประจำวันของตน (เช่น แปรงฟัน อาบน้ำ กินข้าว ดื่มนมวันละกี่ครั้ง) (4 ปี)
(235)	หยิบของตามจำนวน 6 ถึง 10 ได้และบอกจำนวนได้อย่างถูกต้อง (5 ปี)
(236)	เรียงลำดับตัวเลขอารบิกจาก 1 ถึง 10 ได้ (เช่น โดยใช้บัตรตัวเลขพลาสติก/ไม้) (5 ปี)
(237)	นับถอยหลังเรียงลำดับจาก 10 ไปถึง 1 (5 ปี)
(238)	รวมสิ่งของ หรือนับนิ้วรวมกัน โดยใช้จำนวน 1-5 ได้ (รวม 1 ครั้ง เช่น 1+2 / 5+5) (5 ปี)
(239)	รวมสิ่งของหรือนับนิ้วรวมกัน โดยใช้จำนวน 1-10 ได้ (รวม 1 ครั้ง เช่น 4+2 / 8+8) (5 ปี)
(240)	บวกเลข 1 หลัก หรือ 2 หลัก โดยไม่ต้องทด (5 ปี)
(241)	หักกลบโดยนับนิ้วหรือสิ่งของออกจากจำนวนไม่เกิน 10 ได้ (หักกลบ 1 ครั้ง เช่น 8-3 / 6-2) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้คุณ ฤดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ:
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(242)	เขียนตัวเลขได้ 1-10 (เลขอารบิก) (5 ปี)
(243)	เขียนตัวเลขไทย ๑-๑๐ ได้ (5 ปี)
(244)	จัดสิ่งของเป็นจำนวนคู่ จำนวนคี่ภายในจำนวน 10 ได้ (5 ปี)
(245)	บอกตัวเลขที่เป็นเลขคู่ และเลขคี่ภายในจำนวน 10 ได้ (5 ปี)
(246)	บอกความคงที่ของเลข 1 หลัก ที่เป็นผลรวมของเลข 2 จำนวนได้หลายแบบ (เช่น เมื่อมีการสลับที่ $2+3$ หรือ $3+2$ ก็เท่ากับ 5 การเปลี่ยนองค์ประกอบ $4+1$ เท่ากับ $3+2$) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนย่อย 4.7 (Sub-domain 4.7) : ความเข้าใจปรากฏการณ์ และวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ (Sciences)
- ด้าน (Area) : 4.7.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (Living Things)
- สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 22 : เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากลอง โดยการมอง การฟัง การถามจับต้อง และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตต่างๆ (Children express eagerness to learn and experiment by observing, listening, asking, touching, and experimenting about living things)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(247)	บอกชื่อสัตว์ต่างๆ ได้อย่างน้อย 3 ชื่อ (เช่น แมว ไก่ นก) (3 ปี)
(248)	ทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (เช่น ดูแลและให้อาหารสัตว์ รดน้ำต้นไม้) (3 ปี)
(249)	บอกชื่อต้นไม้ต่างๆ ได้อย่างน้อย 3 ชื่อ (4 ปี)
(250)	บอกชื่อผลไม้ต่างๆ ได้อย่างน้อย 3 ชื่อ (4 ปี)
(251)	บอกชื่อและอธิบายหน้าที่ของส่วนต่างๆ ของร่างกายได้โดยสังเขป อย่างน้อย 3 อย่าง (เช่น ตา ใจ หู ไฝ) (4 ปี)
(252)	อธิบายลักษณะเฉพาะด้านรูปร่าง ท่าทาง พฤติกรรม และที่อยู่อาศัยของสิ่งที่มีชีวิต ได้อย่างน้อย 1 อย่าง (เช่น นกมีปีกอยู่บนต้นไม้ / ปลาหายใจในน้ำ) (4 ปี)
(253)	บอกชื่อผักต่างๆ ได้อย่างน้อย 3 ชื่อ (5 ปี)
(254)	บอกเล่าลำดับขั้นของพัฒนาการตามธรรมชาติโดยสังเขป ของคน สัตว์ พืช เช่น การเติบโตของพืช ของคน (เช่น เด็ก-ผู้ใหญ่-คนแก่ / ไช้ เป็นไก่-นก-เป็ด / เมล็ดพืชเป็นต้นไม้ / วงจรชีวิตกบ ผีเสื้อ) (5 ปี)
(255)	บอกปัจจัยที่ทำให้คน สัตว์ พืช เจริญเติบโต (เช่น ต้นไม้ต้องการน้ำ หรือ ปุ๋ย/ คนต้องการอาหาร อากาศ และน้ำ) (5 ปี)
(256)	บอกชื่อและอธิบายหน้าที่ของส่วนต่างๆ ของร่างกายได้โดยสังเขป อย่างน้อย 6 อย่าง (5 ปี)
(257)	พูดถึงหรือถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายบางส่วนได้ (เช่น ผมยาว เล็บยาว ทำไมไม่เป็นแผลแล้วหายได้) (5 ปี)
(258)	บอกได้ว่าสิ่งใดมีชีวิตและอธิบายลักษณะของสิ่งที่มีชีวิตนั้นๆ ได้ (เช่น หายใจ ต้องกินอาหาร) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(259)	บอกความแตกต่างระหว่างคน พืช สัตว์ (5 ปี)
(260)	บอกความสัมพันธ์ระหว่างคน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอื่นๆ (เช่น คนทิ้งขยะลงน้ำ / น้ำเน่า ปลาตาย / ปลุกต้นไม้ทำให้มีร่มรื่น) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ด้าน (Area)** : 4.7.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตในธรรมชาติ
(Non-living Things)
- สมรรถนะ (Competency)** : หัวข้อที่ 23 : เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากรอง โดยการมอง การฟัง การถาม จับต้อง และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตต่างๆ (Children express eagerness to learn and experiment by observing, listening, asking, touching, and experimenting about non-living things)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(261)	บอกการปฏิบัติตัวในเรื่องการแต่งตัวหรือการใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมในสภาพอากาศที่แตกต่างอย่างน้อย 1 อย่าง (เช่น ร่มกันแดด เสื้อกันฝน เสื้อกันหนาว) (3 ปี)
(262)	บอกได้ว่าสิ่งของทำมาจากอะไรโดยสังเขป (เช่น ไม้ เหล็ก พลาสติก แก้ว ฯลฯ) (4 ปี)
(263)	บอกได้ถึงการแปรสภาพของน้ำ (เช่น น้ำแข็งละลายเป็นน้ำ / น้ำต้มเดือดกลายเป็นไอ / น้ำแข็งกลายเป็นน้ำแข็ง) (4 ปี)
(264)	บอกชื่อวัตถุที่จมและลอยในน้ำได้ (เช่น ชันลอยในน้ำ ถ้าชันมีน้ำจะจม) (4 ปี)
(265)	บอกชื่อและการใช้งานของอุปกรณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันอย่างน้อย 3 ชื่อ (เช่น ไม้กวาด-กวาดบ้าน / ชัน-ตักน้ำ / จาน-ใส่ข้าว / แก้ว-ใส่น้ำ / เครื่องใช้ในบ้าน-ในครัว ในห้องน้ำ) (4 ปี)
(266)	บอกสิ่งที่ไม่มีชีวิตที่อยู่รอบตัวอย่างน้อย 3 อย่าง (เช่น หิน ดิน ทราย ไม้ น้ำ) (5 ปี)
(267)	บอกได้ว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้น เมื่อนำของอย่างน้อย 2 สิ่งผสมกัน (เช่น ผสมแม่สี, ปรงอาหารโดยมีส่วนผสม) (5 ปี)
(268)	บอกสิ่งที่เห็นบนท้องฟ้าได้อย่างน้อย 3 อย่าง (เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ เมฆ สายรุ้ง ฝน ดาว) (5 ปี)
(269)	ชี้ทิศทางที่ดวงอาทิตย์ขึ้นและตก (5 ปี)
(270)	บอกชื่อเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันได้อย่างน้อย 3 ชื่อ (เช่น โทรศัพท์ (บ้าน มือถือ สาธารณะ) คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม วิทยุ) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.8 (Sub-domain 4.8) : ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมรอบตัว (Social Studies)

ด้าน (Area) : 4.8.1 ครอบครัว (Family)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 24 : เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับ
คุณลักษณะของครอบครัว และบทบาท
ของครอบครัว (Children demonstrate
awareness of characteristics and
roles of the family)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(271)	บอกชื่อจริงหรือชื่อเล่นของพ่อแม่ พี่น้อง (3 ปี)
(272)	ใช้คำที่ถูกต้องในการเรียกสมาชิกภายในครอบครัว (เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ) (3 ปี)
(273)	บอกได้ว่าสมาชิกในครอบครัวใครเป็นผู้ชาย ใครเป็นผู้หญิง (3 ปี)
(274)	เล่นบทบาทสมมติเป็นสมาชิกในครอบครัว (เช่น เล่นพ่อแม่ลูก) (3 ปี)
(275)	เล่าถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวให้ผู้อื่นฟังได้ (3 ปี)
(276)	บอกลักษณะบางประการของสมาชิกในครอบครัวได้ (เช่น คุณตาผมขาว ใส่แว่น / คุณยายชอบไปวัด) (5 ปี)
(277)	บอกได้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในครอบครัว (เช่น หนูเป็นลูกคนเล็กของพ่อแดง / บ้านเรา...ใจดีทุกคน) (5 ปี)
(278)	วาดรูป “ครอบครัวของฉัน” หรือ “บ้านของฉัน” ได้ (5 ปี)
(279)	บอกได้ว่าครอบครัวของตนเองเปรียบเทียบกับเพื่อนบางคน หรือของผู้อื่น มีสมาชิกในครอบครัวที่ต่างกันอย่างไร (เช่น บ้านเราไม่มีคุณยาย / บ้าน...ไม่มีคุณพ่อมีแต่คุณแม่) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 4.8.2 ชุมชนและสังคม (Community and Society)
 สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 25 : เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับ
 ชุมชนของตน การพึ่งพาซึ่งกันและกัน
 และบทบาททางสังคมของคนต่างๆ
 (Children demonstrate awareness of
 their community, social dependency,
 and social roles of various people in
 the community)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(280)	บอกชื่อครูได้ (3 ปี)
(281)	ชี้ธงชาติไทยได้ถูกต้อง (3 ปี)
(282)	บอก หรือ เล่นบทบาทสมมติเป็นอาชีพได้ อย่างน้อย 2 อาชีพ (เช่น เล่นเป็นอาชีพครู/ เป็นผู้ประกาศข่าว/คนขับรถไฟ) (3 ปี)
(283)	มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันภายในชุมชน โดยมีผู้ใหญ่ช่วย (เช่น ร่วมงานทำบุญ/เก็บใบไม้รอบสนาม/ช่วยเก็บของ) (3 ปี)
(284)	บอกได้ว่าตนเป็นคนไทย พูดภาษาไทย หรือ ภาษาท้องถิ่น (4 ปี)
(285)	บอกชื่ออาหารประจำในท้องถิ่นของตนได้อย่างน้อย 3 อย่าง (4 ปี)
(286)	บอกได้ว่าสิ่งใดเป็นของตน ครอบครัวตน และสิ่งใดเป็นของผู้อื่น (เช่น ผ้าเช็ดหน้าผืนนี้ เป็นของเพื่อน/มะม่วงต้นนี้เป็นของบ้านหนู / ต้นนั้นเป็นของบ้านอื่น) (5 ปี)
(287)	บอกบทบาทและการทำงานของอาชีพของคนต่างๆ ในชุมชน (เช่น พ่อค้าขายของ / บุรุษไปรษณีย์ ส่งจดหมาย / หมอรักษาคนป่วย / ครูสอนหนังสือ / พนักงานกวาดถนน) (5 ปี)
(288)	บอกได้ว่าคน 1 คน สามารถมีหลายบทบาท หลายหน้าที่ เราเป็นสมาชิกของ หลายกลุ่มได้ (เช่น เป็นพ่อ เป็นลูก เป็นตำรวจ) (5 ปี)
(289)	บอกได้ว่าใครมีความสามารถในด้านใดบ้าง (เช่น คุณป้าทำขนมอร่อย / แม่ค้าร้านนี้ ทำขนมชั้นอร่อย / คุณลุงคนนั้นซ่อมรถ) (5 ปี)
(290)	บอกวันสำคัญของชาติ อย่างน้อย 2 วัน (5 ปี)
(291)	บอกวันสำคัญทางศาสนาของตน อย่างน้อย 1 วัน (5 ปี)
(292)	บอกได้ว่าภาษาพูดที่ได้ยินเป็นภาษาของตนหรือภาษาอื่น (5 ปี)
(293)	บอกได้ว่าเครื่องแต่งกายแบบใดเป็นของชาติใด ท้องถิ่นใด (เช่น กิโมโน ชุดไทย ชุดจีน ชุดชาวเขา) (5 ปี)
(294)	บอกได้ว่าในชุมชนมีสถานที่สำคัญอะไรบ้าง (โรงเรียน โรงพยาบาล ตลาด วัด) ตั้งอยู่ไกลหรือใกล้บ้าน (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.9 (Sub-domain 4.9) : มลภาวะและการรักษาสีงแวดล้อม
(Pollution and Environmental Preservations)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 26 : เด็กแสดงพฤติกรรมรักษาสีงแวดล้อมและ
หลีกเลี่ยงมลภาวะ (Children preserve
their environment and avoid
pollutions)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(295)	ซั้บถ่ายให้เป็นทีและใช้ห้องน้ำอย่างถูวิธี (3 ปี)
(296)	บอกผลทีเกิดขึ้นจากการรักษาและการทำลายสีงแวดล้อม (เช่น ปลูกต้นไม้ ทิ้งขยะ ไม่เป็นที) (4 ปี)
(297)	ซั้นชมหรือเล่าถึงความสุขเมื่อได้สัมผัสกับธรรมชาติ (เช่น นั่งใต้ต้นไม้ มองดูฝนตก มองดูดวงจันทร์ เห็นดอกไม้บาน) (5 ปี)
(298)	ไม่ทำลายธรรมชาติและสีงแวดล้อม (เช่น หักกิ่งไม้ เต็ดดอกไม้ เก็บเปลือกหอย ก้อนหิน ไม้ปัสสาวะหรือบ้วนน้ำลายลงในทีสาธารณะ) (5 ปี)
(299)	บอกได้ว่าจะหลีกเลี่ยงหรือป้องกันตนเองจากบริเวณทีเป็นมลภาวะ (เช่น ปิดปากและ จมูกเมื่อเจอควัน ปิดหูเมื่อเสียงดัง) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 4.10 (Sub-domain 4.10) : ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ (Economic Value)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 27 : เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับ
คุณค่าเชิงเศรษฐกิจของสิ่งต่างๆ
(Children demonstrate awareness of
economic value of various things)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(300)	แสดงพฤติกรรมการเก็บออมเพื่ออนาคต (เช่น ไม่ใช้เงินจนหมด ไม่ตักอาหาร/น้ำเกินกว่าที่ตนจะรับประทานหมด ไม่หยิบของมามากกว่าที่จำเป็นต้องใช้) (3 ปี)
(301)	บอกได้ว่าเงินใช้สำหรับแลกเปลี่ยนสิ่งของและ/หรือบริการ (4 ปี)
(302)	บอกได้ว่าจะได้เงินด้วยการทำงานประกอบอาชีพสุจริต (4 ปี)
(303)	ใช้น้ำและไฟอย่างประหยัด (เช่น ปิดน้ำให้สนิทเมื่อใช้เสร็จไม่เปิดไฟหรือโทรทัศน์ทิ้งไว้) (4 ปี)
(304)	บอกได้ถึงความสำคัญของการแบ่งปัน เกื้อกูลทรัพยากรระหว่างกัน (แบ่งกันกิน แบ่งกันใช้ ช่วยกันสร้าง) (4 ปี)
(305)	บอกได้ว่าเป็นเหรียญ 1 บาท 5 บาท 10 บาท ได้ (5 ปี)
(306)	บอกได้ว่าเลือกสิ่งหนึ่งจะไม่ได้อีกสิ่งหนึ่ง (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 5 (Domain 5) : พัฒนาการด้านภาษา
(Language Development)

ส่วนย่อย 5.1 (Sub-domain 5.1) : การเข้าใจและการใช้ภาษา

(Language Comprehension and Usage)

ด้าน (Area) : 5.1.1 คำศัพท์ (Vocabulary)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 28 : เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ และใช้คำศัพท์ได้
(Children are able to understand,
and use vocabulary)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(307)	นำคำที่ได้เรียนรู้ใหม่มาใช้ในชีวิตประจำวัน (3 ปี)
(308)	เลือกใช้คำศัพท์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามความหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะคำที่ใช้ในกิจวัตร (เช่น แปรงฟัน อาบน้ำ สระผม กินข้าว) (4 ปี)
(309)	บอกคำที่มีความหมายตรงกันข้าม (เช่น มีด กับ สว่าง / ร้อน กับ หนาว / ซ้าย กับ ขวา / หอม กับเหม็น) (4 ปี)
(310)	ใช้คำที่แสดงตำแหน่ง แห่่งที่ (เช่น ข้างหน้า หลัง บน ใต้ ใน นอก ข้างๆ ถัดไป ติดกัน ด้านหน้า ด้านหลัง ระหว่าง) (4 ปี)
(311)	บอกได้ว่าสิ่งใดหนักกว่าเมื่อยกของ 2 สิ่งเปรียบเทียบกัน (4 ปี)
(312)	บอกได้ว่าสิ่งใดอยู่ไกล สิ่งใดอยู่ใกล้ เมื่อเปรียบเทียบของ 2 สิ่งที่อยู่ระยะต่างกัน (5 ปี)
(313)	บอกคำที่มีความหมายเหมือนกัน (เช่น หมา กับ สุนัข / กิน กับ รับประทาน / ฉี่ กับ ปัสสาวะ / เยอะ กับ มาก) (5 ปี)
(314)	ถามความหมายของคำที่ตนไม่รู้ หรือไม่แน่ใจ (5 ปี)
(315)	ใช้คำที่แสดงคุณลักษณะเพื่ออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม (เช่น ตุ๊กตาสีชมพูสวยดี / เสื้อสีแดงตัวยาว / เดินช้าๆ / น้ำเย็น ฯลฯ) (5 ปี)
(316)	อธิบายคำง่ายๆ ได้ (เช่น แมวเป็น.....) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 5.1.2 การเรียงคำให้เป็นประโยค (Syntax and Grammar)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 29 : เด็กแสดงพัฒนาการการใช้ไวยากรณ์ และ
การเรียงคำให้เป็นประโยค (Children demonstrate
development in using grammar and sentence
structure)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(317)	พูดเป็นประโยคที่มี 3-4 คำโดยมีคำนามและกริยา (เช่น หนูจะหาแม่ / จะกินข้าว / หนูอิ่มแล้ว / จะไปไหน) (3 ปี)
(318)	พูดเป็นประโยคที่มี 5-6 คำขึ้นไปอย่างถูกต้อง (เช่น แม่ไปซื้อของที่ตลาดนัด) (3 ปี)
(319)	อธิบาย เล่าเรื่อง โดยใช้อย่างน้อย 4 ประโยคต่อกันตามลำดับเหตุการณ์ (4 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้คุณ ฤดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 5.1.3 ความเข้าใจภาษา (Comprehension)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 30 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรม เข้าใจ
ความหมายและจับใจความได้จากการฟัง
ภาษาพูด (Children demonstrate
language comprehension and concept
understanding from speaking language)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(320)	ทำตามคำสั่งหรือคำบอกที่มีลักษณะ 2 ขั้นตอนต่อเนื่องกันได้ (เช่น เอาถ้วยไปไว้ในอ่าง หยิบเสื่อมาให้แม่) (3 ปี)
(321)	ทำตามคำสั่งหรือคำบอกที่มีลักษณะ 3 ขั้นตอนต่อเนื่องกันได้ (เช่น เอาถ้วยที่อยู่บนโต๊ะ ไปไว้ในอ่างแล้วกลับมาที่นั่งที่) (3 ปี)
(322)	เมื่อมีผู้พูดด้วย ตอบสนองด้วยคำพูดหรือพฤติกรรมที่ตรงเรื่อง (เช่น ใครอยากดื่มน้ำ ยกมือขึ้น) (3 ปี)
(323)	ร่วมวงสนทนา มีส่วนร่วมทั้งเป็นผู้ฟังและผู้พูด โดยใช้ภาษาที่สื่อความได้อย่างเหมาะสม (3 ปี)
(324)	จับใจความและเล่าต่อได้ เมื่อได้ฟังนิทานหรือเรื่องเล่าด้วยคำพูดของตนเอง (5 ปี)
(325)	จับใจความได้ถูกต้อง ในเรื่องที่ฟัง และ/หรือ ดูแล้วพูดหรือถามคำถามที่เหมาะสม กับเรื่อง (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนย่อย 5.2 (Sub-domain 5.2) : การสื่อความหมาย (Communications)
ด้าน (Area) : 5.2.1 การสื่อความหมายด้วยภาษาพูด
(Verbal Communication)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 31 : เด็กสามารถรับรู้และใช้ภาษาพูด
สื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการ
ของตน (Children are able to understand
and use speaking language properly
according to their needs)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(326)	ฟังนิทานหรือฟังคนอ่านหนังสือได้นาน 5 นาที (3 ปี)
(327)	บอกความต้องการ ความรู้สึก ความคิดเห็นของตนเองได้ (3 ปี)
(328)	ชอบฟังนิทานและพูดถึงบางตอนที่ชอบเป็นพิเศษบ่อยๆ (4 ปี)
(329)	ฟังเสียงพูด (น้ำเสียง) และบอกความแตกต่างของน้ำเสียงว่าผู้พูดมีความรู้สึกหรือมีความต้องการอย่างไร (เช่น พูดเสียงดัง เสียงดู เสียงชื่นชม น้ำเสียงอ่อนโยน เสียงขู่) (4 ปี)
(330)	เล่าเรื่องเหตุการณ์ที่ตนมีประสบการณ์ให้ผู้อื่นฟังเข้าใจได้ (4 ปี)
(331)	เริ่มการสนทนาที่ต่อเนื่องด้วยคำถามหรือคำบอกเล่า (4 ปี)
(332)	พูดชัดถ้อยชัดคำ และอาจออกเสียงไม่ชัดในเสียง “ส” “ร” (4 ปี)
(333)	รู้จักปรับวิธีการสื่อความหมายด้วยภาษาพูด ให้เหมาะสมกับผู้ฟัง (เช่น พูดกับน้อง พูดกับครู พูดกับเพื่อน) (4 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ทูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ด้าน (Area) : 5.2.2 การสื่อความหมายด้วยท่าทาง และสัญลักษณ์
(Non-verbal Communication)
- สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 32 : เด็กสามารถสื่อความหมายอย่าง
มีประสิทธิภาพด้วยสีหน้าท่าทางและ
สัญลักษณ์ (Children are able to
communicate with facial expression,
gestures and symbols efficiently)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(334)	ทำตามคำสั่งที่เป็นท่าทางของผู้ใหญ่ได้ (เช่น เดินไปหาเมื่อผู้ใหญ่กวักมือ) (3 ปี)
(335)	ทำท่าทางต่างๆ เพื่อสื่อความหมาย (เช่น ยิ้มทักทาย ส่ายหน้าเพื่อปฏิเสธ ยกมือเพื่อขออนุญาต) (3 ปี)
(336)	บอกความรู้สึกของผู้อื่นเมื่อเห็นสีหน้า ท่าทาง (เช่น โกรธ กลัว ตกใจ เสียใจ ดีใจ) (4 ปี)
(337)	บอกความหมายหรือสิ่งที่ควรทำเมื่อเห็นสัญญาณ หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ใน ชีวิตประจำวัน (เช่น สัญญาณจราจร ไฟเขียว ไฟแดง ทางม้าลาย ป้ายบอกห้องน้ำหญิง/ชาย) (4 ปี)
(338)	วาดรูปหรือเลือกรูปเพื่อสื่อความหมายโดยใช้สัญลักษณ์ (เช่น วาดรูปสัญลักษณ์ แสดงอารมณ์ต่างๆ เช่น ความรัก) (4 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ส่วนย่อย 5.3 (Sub-domain 5.3) : การอ่านและการเขียน (Literacy)
 ด้าน (Area) : 5.3.1 การอ่าน (Reading)
 สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 33 : เด็กสามารถบ่งชี้และออกเสียงตัวพยัญชนะ
 สระ และคำง่ายๆ ได้ (Children are able to identify
 and pronounce letters, and simple words)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(339)	หยิบหนังสือมาพลิกดู และทำทำอ่านหนังสือ (3 ปี)
(340)	เปิดหนังสือที่มีภาพประกอบโดยไม่กลับหัว (3 ปี)
(341)	เปิดหนังสือที่มีภาพจากหน้าไปหลัง (3 ปี)
(342)	กวาดสายตาและใช้นิ้วชี้จากซ้ายไปขวาเมื่อเปิดหนังสือและทำทำอ่าน (4 ปี)
(343)	เปิดหนังสือที่มีภาพจากหน้าแรกเรียงลำดับไปยังหน้าสุดท้าย (4 ปี)
(344)	บอกได้ว่าตัวใดเป็นตัวเลขและตัวใดเป็นตัวหนังสือ (4 ปี)
(345)	ถามคำหรือชื่อบนสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (เช่น ชื่อหนังสือบนปก ชื่อบนกล่องนม / ขนมน) (4 ปี)
(346)	ชี้ ตัวพยัญชนะได้ 5 ตัว เมื่อถาม (เช่น ก. ไก่ อยู่ที่ไหน / ชีตัว ช ช้าง) (5 ปี)
(347)	อ่านออกเสียงพยัญชนะได้ 5 ตัว (เช่น เมื่อชี้ ตัว ก ก็อ่านได้ว่า กอ หรือ กอ ไก่) (5 ปี)
(348)	อ่านออกเสียงพยัญชนะได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ (5 ปี)
(349)	ชี้บอกพยัญชนะที่จำได้ในคำต่างๆ อย่างน้อย 10 ตัว (5 ปี)
(350)	อ่านที่ละบรรทัดจากบนลงมาล่าง โดยไม่เน้นการอ่านถูกต้อง (5 ปี)
(351)	ชี้ชื่อหรือชื่อเล่นของตนที่เป็นตัวพิมพ์ / ตัวเขียนบรรจงได้ (5 ปี)
(352)	อ่านคำง่ายๆ หรือชื่อตนเอง ได้ (เช่น ชื่อเล่นหรือชื่อจริงของตนเอง หรือคำว่า หมา บ้าน พ่อ แม่) (5 ปี)
(353)	ถามเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของข้อความที่พิมพ์หรือเขียน (เช่น จดหมาย หนังสือพิมพ์ ฉลากต่างๆ) (5 ปี)
(354)	บอกประเภทสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่พบเห็น อย่างน้อย 2 ประเภท (เช่น หนังสือพิมพ์ ใบโฆษณา หนังสือนิทาน หนังสือการ์ตูน) (5 ปี)
(355)	บอกชื่อหนังสือที่ตนชอบได้อย่างน้อย 2 เรื่อง (เช่น หนูน้อยหวมกแดง ลูกหมีเล่นกับพ่อหมี 3 ตัว) (5 ปี)
(356)	พูดให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือที่มีภาพประกอบที่ตนอ่าน ว่าชอบ ไม่ชอบ หรือ สนใจส่วนไหนของเรื่อง (5 ปี)
(357)	อ่านหนังสือที่มีภาพอย่างต่อเนื่องจนจบ และเล่าได้ว่าเป็นเรื่องอะไร (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 5.3.2 การเขียน (Writing)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 34 : เด็กสามารถเขียนตัวอักษร และคำง่ายๆ ได้
(Children are able to write letters,
and simple words)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(358)	ร่วมเล่นเกมการเขียนตัวอักษรด้วยนิ้วในอากาศ (3 ปี)
(359)	ขอให้ผู้ใหญ่เขียนคำที่ต้องการให้ดู (4 ปี)
(360)	ขีดเขียนเส้นลักษณะต่างๆ ตามต้นแบบที่เห็นโดยมีผู้ใหญ่ช่วยแนะ (เช่น เส้นตรง เส้นเฉียง โค้ง หยัก คลื่น) (4 ปี)
(361)	ขีดเขียนเส้นลักษณะต่างๆ ตามต้นแบบ ที่เห็นด้วยตนเอง (เช่น เส้นตรง เส้นเฉียง โค้ง หยัก คลื่น) (5 ปี)
(362)	เขียนคำง่ายๆ ตามต้นแบบ (เช่น แม่ กา งู) (5 ปี)
(363)	บอกความแตกต่างของชุดพยัญชนะที่คล้ายกัน (เช่น ก ฎ ฤ / ข ฃ / บ ป ษ / พ ฟ ฬ) (5 ปี)
(364)	เขียนชื่อตนเองหรือชื่อเล่น (ผิดได้บ้าง) (5 ปี)
(365)	เขียนชื่อพ่อแม่ หรือชื่อเพื่อน (ผิดได้บ้าง) (5 ปี)
(366)	เขียนตัวอักษรง่ายๆ บางตัวได้ ตามคำบอก อย่างน้อย 5 ตัว (เช่น ก ข ค ง) (5 ปี)
(367)	เขียนประโยคง่ายๆ (ที่มีคำประธาน กิริยา เป็นอย่างน้อย เช่น นกบิน พ่อกินข้าว) (5 ปี)
(368)	วาดรูป และเขียนคำที่เหมาะสม (เช่น ในบัตรอวยพรต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ ปีใหม่) (5 ปี)
(369)	เขียน อธิบายสิ่งที่ตนวาดหรือเขียนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 6 (Domain 6) : พัฒนาการด้านจริยธรรม (Moral Development)

ส่วนย่อย 6.1 (Sub-domain 6.1) : การมีวินัยในตนเอง (Self-Discipline)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 35 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมควบคุมตนเอง
(Children demonstrate self-control)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(370)	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อให้ไปโรงเรียนทัน (3 ปี)
(371)	ไม่แสดงความก้าวร้าวด้วยการทำร้ายตนเอง หรือทำลายข้าวของตนเอง โดยผู้ใหญ่ช่วยเหลือแนะนำให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม (3 ปี)
(372)	ไม่แสดงความก้าวร้าวต่อคน สัตว์ สิ่งของ และรู้จักระงับความก้าวร้าวของตนเองได้ (3 ปี)
(373)	เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน (เช่น ขออนุญาตไปห้องน้ำ ไม่พูดแซงครู ฯลฯ) (3 ปี)
(374)	ทำตามกฎกติกาเมื่อเล่นเกม (3 ปี)
(375)	อดทนรอคอยที่จะได้สิ่งที่ต้องการ (เช่น ทำงานจนเสร็จแล้วจึงไปเล่น รอรับของ โดยไม่แย่งของจากมือ) (3 ปี)
(376)	เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังโดยไม่แซงคิว (3 ปี)
(377)	ทำตามธรรมเนียมของบ้าน (เช่น ถอดรองเท้าก่อนเข้าบ้าน / ไม่กินอาหารในห้องนอน / ไปลามาไหว้) (3 ปี)
(378)	ทำตามสัญญาหรือข้อตกลงง่ายๆ (3 ปี)
(379)	ทำตามคำแนะนำและคำขอร้องของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ (3 ปี)
(380)	ทำตามคำแนะนำและคำขอร้องของครู (3 ปี)
(381)	แสดงความรับผิดชอบโดยทำสิ่งที่ได้รับมอบให้ทำในระยะสั้นๆ (เช่น จัดเรียงรองเท้า จัดโต๊ะ แจกสมุด) (3 ปี)
(382)	แสดงความรับผิดชอบโดยทำสิ่งที่ได้รับมอบให้ทำในวันถัดไป (เช่น ให้เอาใบไม้ รูปครอบครัวมาจากบ้าน) (3 ปี)
(383)	ควบคุมตนเองให้ทำงานจนเสร็จ แม้ว่าจะมีสิ่งเร้าให้ไปทำอย่างอื่น (เช่น เพื่อนชวนไปเล่น / เสียงเพื่อนคุย / เสียงโทรทัศน์) (4 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ คุณ ฤ และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 6.2 (Sub-domain 6.2) : การพัฒนาเกี่ยวกับความรู้สึคดีชอบชั่วดี
(Moral Development)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 36 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมสะท้อน
ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำใดถูกหรือผิด
(Children behave reflecting
understanding of morality)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(384)	แสดงความอ่อนโยนต่อเพื่อนและสัตว์ (เช่น ให้อาหารสัตว์ / สัมผัสอย่างอ่อนโยน / ปลอดภัย / ช่วยเพื่อนที่หกล้ม) (3 ปี)
(385)	ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน (ความสามารถนี้ค่อยเป็นค่อยไปตามระดับอายุ เช่น เก็บของเพื่อนได้เอาไปคืนเพื่อนหรือครู ไม่หยิบของจากร้านค้าโดยไม่ซื้อ) (3 ปี)
(386)	ไม่ก้าวร้าว แกล้งหรือทำร้ายคนและสัตว์อื่น และไม่ทำลายสิ่งของต่างๆ (3 ปี)
(387)	กินหรือใช้สิ่งต่างๆ ตามคุณค่าหรือประโยชน์ ไม่ทิ้งขว้างให้สิ้นเปลือง หรือเลือกตามความแพงที่ฟังเพื่อตามโฆษณา โดยมีผู้ใหญ่แนะนำ (3 ปี)
(388)	แสดงความรักและมีน้ำใจต่อพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง ด้วยตนเอง (เช่น แบ่งของที่ชอบให้ช่วยถือของ หรือหยิบของที่ใช้ประจำให้ โดยไม่ต้องขอ) (3 ปี)
(389)	แสดงความชื่นชมในความสามารถ ผลงานหรือความสำเร็จของผู้อื่น โดยมีผู้ใหญ่ช่วยแนะนำ (เช่น เอ่ยชม ตบมือ) (3 ปี)
(390)	บอกได้ว่าการทำร้ายคนหรือสัตว์ในนิทานหรือเหตุการณ์ที่พบเห็นเป็นสิ่งไม่ดี (4 ปี)
(391)	พฤติกรรมหรือภาษาที่สะท้อนความรู้สึคดีชอบชั่วดี (5 ปี)
(392)	แสดงความชื่นชมในความสามารถ ผลงานหรือความสำเร็จของผู้อื่น ด้วยตนเอง (เช่น เอ่ยชม ตบมือ) (5 ปี)
(393)	ภูมิใจและเลือกที่จะทำในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม (เช่น ช่วยแม่ทำงานบ้าน พุดจาไฟเราะ ขยัน ประหยัด) (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนหลัก 7 (Domain 7) : พัฒนาการด้านการสร้างสรรค์ (Creative Development)

ส่วนย่อย 7.1 (Sub-domain 7.1) : ศิลปะการแสดง (Performing Arts)

ด้าน (Area) : 7.1.1 ดนตรีและการเต้นตามดนตรี (Music and Dance)

สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 37 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางดนตรี
และเคลื่อนไหวตามดนตรี (Children are
able to perform musical activities
and move with music)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(394)	สนใจด้วยการตั้งใจฟังเพลง หรือดนตรี (3 ปี)
(395)	ร้องเพลงได้บางตอน โดยมีผู้ใหญ่ช่วย (3 ปี)
(396)	เล่นเครื่องดนตรี หรือเครื่องเคาะจังหวะแบบง่ายๆ (3 ปี)
(397)	ร้องเพลงพร้อมกับเพื่อนหรือผู้ใหญ่ (3 ปี)
(398)	ร้องเพลงกับเพื่อนๆ หรือร้องเป็นกลุ่มอย่างถูกจังหวะ (3 ปี)
(399)	ทำเสียงดนตรี ด้วยเสียงของตนเอง หรือจากอุปกรณ์ (เช่น ตีกลอง เคาะกระป๋อง เขย่ากล่องใส่ทรายที่ทำเองหรือผู้ใหญ่ช่วยทำ ฯลฯ) (3 ปี)
(400)	ทำตามจินตนาการประกอบดนตรีด้วยตนเองได้ (3 ปี)
(401)	เต้นหรือเคลื่อนไหวร่างกายตามที่ช่วยกันกำหนดสอดคล้องกับดนตรีและเนื้อเพลง (3 ปี)
(402)	บอกได้ว่าเพลง 2 เพลงจังหวะต่างกัน (เช่น เพลงช้า เพลงเร็ว) (4 ปี)
(403)	รำหรือเต้นกับดนตรีท้องถิ่น (เช่น รำวง รำไทย เต้นระบำพื้นเมือง) (4 ปี)
(404)	สร้างทำนองและเนื้อเพลงเองได้ หรือใช้ทำนองที่รู้จักแต่งเนื้อใหม่ (5 ปี)
(405)	บอกชื่อเพลงที่ตนเองชอบได้ อย่างน้อย 5 เพลง (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ด้าน (Area) : 7.1.2 ศิลปะการละคร (Dramatic Arts)
สมรรถนะ (Competency) : หัวข้อที่ 38 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางศิลปะ
การละคร (Children are able to
perform in dramatic arts activities)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(406)	แสดงท่าทางหรือบทบาทสมมติต่างๆ ตามจินตนาการได้ (เช่น เป็นพ่อแม่ / ครู / สัตว์ต่างๆ) (3 ปี)
(407)	ทำเสียงหรือท่าทางเลียนแบบตัวละคร (เช่น เป็นสัตว์ / คน หรืออื่นๆ) เวลาเล่านิทานหรือเล่าเรื่อง (3 ปี)
(408)	เล่าเรื่องตามจินตนาการโดยใช้สื่อต่างๆ ประกอบ (เช่น หุ่น เครื่องแต่งกาย) (4 ปี)
(409)	พูดและแสดงบทบาทสมมติหรือละครต่อหน้าผู้ชมโดยมีผู้ใหญ่ช่วย (4 ปี)
(410)	พูดและแสดงบทบาทสมมติหรือละครต่อหน้าผู้ชมด้วยตนเอง (5 ปี)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนย่อย 7.2 (Sub-domain 7.2) : **ทัศนศิลป์** (Visual Arts)

สมรรถนะ (Competency) : **หัวข้อที่ 39 : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมด้านการวาด การปั้น และการประดิษฐ์** (Children are able to draw, sculpt and craft)

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

(411)	ละเลงหรือระบายสี วาดรูป หรือปั้นตามจินตนาการ (3 ปี)
(412)	นำผลงานทัศนศิลป์ของตนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ (3 ปี)
(413)	ต่อของเล่นเป็นรูปร่างหรือเรื่องราวตามจินตนาการของตน (เช่น ตัวต่อพลาสติก บล็อกไม้ ไม้หนีบ ฯลฯ) (3 ปี)
(414)	ละเลงหรือระบายสี วาดรูป หรือปั้นตามจินตนาการ และเล่าหรืออธิบายได้ (4 ปี)
(415)	ดูรูปที่คนอื่นวาด ภาพถ่าย หรือผลงานปั้น และให้ความเห็น (4 ปี)
(416)	บอก/ชี้ได้ว่าสีใดเป็นสีอ่อนและสีใดเป็นสีเข้ม (4 ปี)
(417)	ประดิษฐ์สิ่งของหรือของเล่นตามจินตนาการของตัวเอง โดยใช้วัสดุใกล้ตัว หรือวัสดุธรรมชาติ (เช่น ก้านกล้วย ใบตอง ลังกระดาษ) (4 ปี)
(418)	สามารถบอกชื่อรูปทรง รูปร่าง ลายเส้นในภาพได้ (ภาพวาดหรือภาพถ่าย) (5 ปี)
(419)	วาดหรือปั้นหรือประดิษฐ์หรือพับ ฉีก ปะ กระดาษตามจินตนาการในหัวข้อที่กำหนด (5 ปี)

ส่วนที่ 2

โครงการปรับปรุงเอกสาร สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี

การดำเนินงานภาคสนามของคณะทำงานฯ

โครงการปรับปรุงสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี

1. วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานภาคสนาม

1.1 เพื่อทราบความต้องการและวิธีการที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก นักวิชาการ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข ใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในพื้นที่ต่างๆ

1.2 เพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.3 เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายให้ความสำคัญกับ “สมรรถนะ” ของเด็กปฐมวัย

1.4 เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่

1.5 เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของเด็กปฐมวัยในช่วงชีวิตหนึ่งๆ และเพื่อให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานพัฒนาเด็กปฐมวัยในระดับชาติ

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กอายุ 0 – 3 ปี และ 3 - 5 ปี ในพื้นที่ รวม 252 คน เป็นผู้หญิง 223 คน และเป็นผู้ชาย 29 คน โดยเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่พ่อแม่ กล่าวคือ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา รวม 25 คน

2.2 ครูอาจารย์ ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยรูปแบบต่างๆ รวม 188 คน

2.3 นักวิชาการ พยาบาล เจ้าหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกระทรวงสาธารณสุข และ รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยรวม 93 คน

2.4 ผู้บริหารระดับต่างๆ ในพื้นที่รวม 18 คน

กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสิ้น จำนวน 551 คน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3. พื้นที่ภาคสนาม

คณะทำงานฯ ได้มีความเห็นว่า เนื่องจากงบประมาณและเวลาจำกัด จึงเลือกจังหวัดที่ใกล้
เคียงกรุงเทพมหานครเป็นเบื้องต้น และเลือกจังหวัดใน 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมจังหวัดทั้งสิ้น 9+1 จังหวัด สำหรับ 9 จังหวัด คือ

3.1 จังหวัดสมุทรปราการ

วันที่ 4 – 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ณ โรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์

3.2 จังหวัดปทุมธานี

วันที่ 17 – 18 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ณ โรงเรียนแย้มสอาดรังสิต

3.3 จังหวัดนครปฐม

วันที่ 7 – 8 มกราคม พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอนุบาลนครปฐม

3.4 จังหวัดราชบุรี

วันที่ 21 – 22 มกราคม พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอุดมวิทยา

3.5 จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ 4 – 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่

3.6 จังหวัดนนทบุรี

วันที่ 17 – 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอนุบาลบวรพรต 2

3.7 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ 25 – 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา

3.8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วันที่ 17 – 18 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนธิดาแม่พระ

3.9 จังหวัดอุบลราชธานี

วันที่ 24 – 25 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก

อีก 1 จังหวัด คือ จังหวัดมุกดาหาร คณะทำงานฯ เยี่ยมชมและศึกษาเกี่ยวกับการสอน
ภาษาไทยในชั้นเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลเป็นกรณีพิเศษ

4. การดำเนินงาน

4.1 จัดตั้งอนุกรรมการเฉพาะกิจปรับปรุงและจัดทำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยใน
การพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี (4 เล่ม) ช่วยคณะทำงานฯ ติดต่อประสานงานระดับพื้นที่

4.2 ฝ่ายเลขานุการคณะทำงานฯ มาจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

4.3 จัดให้มีการหารือกับผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยเป็น
รายบุคคล จำนวน 31 คน ตั้งแต่เดือนกันยายน 2559 – กรกฎาคม 2560

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.4 คณะทำงานฯ ลงพื้นที่เสวนากลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) 3 กลุ่ม ต่อ 1 จังหวัด แต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 20 คน

กลุ่มที่ 1 กลุ่มครูอาจารย์ ผู้ดูแลเด็กที่ดูแลเด็ก อายุ 3 – 5 ปี ดำเนินการเสวนาในวันเสาร์ ภาคเช้า ช่วงเวลา 09.00 – 12.00 น.

กลุ่มที่ 2 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ของเด็กอายุ 3 – 5 ปี ดำเนินการเสวนาในวันเสาร์ ภาคบ่าย ช่วงเวลา 13.00 – 16.00 น.

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข และพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กอายุ 0 – 3 ปี ดำเนินการเสวนาในวันอาทิตย์ ภาคเช้า ช่วงเวลา 09.00 – 12.00 น.

การเสวนากลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) ประกอบด้วย

(1) การแนะนำตนเองของสมาชิก

(2) ความต้องการของแต่ละคนเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยที่ตนเองดูแลอยู่ (ส่วนนี้เกี่ยวข้องกับ “สมรรถนะ”) และให้ทุกคนได้นำเสนอความคิดของตนเอง โดยไม่มีถูกไม่มีผิด

(3) ให้แต่ละคนกล่าวถึงวิธีการที่ใช้กับเด็กที่อยู่ในความดูแลของตนเองแล้วได้ผลและวิธีการที่ใช้แล้วไม่ได้ผล รายงานในที่ประชุมทีละคนในการนำเสนอของแต่ละคนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายภายในกลุ่มในเรื่องที่นำเสนอ

(4) คณะทำงานฯ นำเสนอ “สมรรถนะ” และตัวอย่างของสมรรถนะเพื่อพาดพิงไปสู่ข้อ 2

(5) คณะทำงานฯ เสนอ วิธีการนำ “สมรรถนะ” ไปใช้ ในครอบครัว และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

(6) นักวิชาการ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข แต่ละคนได้รายงานเกี่ยวกับหน้าที่ที่ตนได้ทำเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย รวมทั้ง DSPM

(7) กลุ่มเสวนาทั้งกลุ่มได้มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในแต่ละพื้นที่

5. จัดบันทึกการเสวนาภาคสนาม

6. สรุปการเสวนากลุ่มย่อย 9 จังหวัด

6.1 สรุปปัญหา โปรดดูส่วนที่ 3

6.2 สรุปวิธีการที่ได้ผลและไม่ได้ผลกับเด็กปฐมวัย โปรดดูส่วนที่ 3 และ ส่วนที่ 4

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

7. คณะทำงานฯ ได้นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวล วิเคราะห์ จัดทำเอกสาร โดยมีทั้งหมด 7 ส่วน ใช้ชื่อเอกสารว่า (ร่าง) ครั้งที่ 2 แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 - 5 ปี

ส่วนต่างๆ ของเอกสารประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของการจัดทำ “สมรรถนะเด็กปฐมวัย”

ส่วนที่ 2 โครงการปรับปรุงเอกสาร สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี

ส่วนที่ 3 ตัวอย่าง วิธีการใช้ “สมรรถนะ” ในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 4 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัยจากภาคสนาม (พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก)

ส่วนที่ 5 วิธีการพื้นฐาน ในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอในการเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 7 ภาคผนวก

8. คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) โดยรองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ได้กำหนดให้คณะทำงานฯ จัดประชุมสัมมนา วิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก วันที่ 17 สิงหาคม 2560 เวลา 09.00 – 16.00 น. ณ โรงแรมเซ็นทาราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กำหนดการดังแนบ (ภาคผนวก) เพื่อนำเสนอสาระที่อยู่ในส่วนต่างๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 150 คน ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมวิพากษ์เอกสารฯ ดังกล่าว ให้คณะทำงานฯ นำมาปรับปรุง ให้เป็นเอกสารสมบูรณ์ต่อไป

9. หลังจากการสัมมนาดังกล่าว คณะทำงานฯ ได้นำข้อคิดเห็น ข้อเสนอเพื่อปรับปรุงเอกสาร และข้อเสนอแนะต่างๆ จากที่ประชุม โดยนำมาพิจารณาาร่วมกัน และปรับปรุงเอกสารจนสำเร็จเรียบร้อย เพื่อดำเนินการจัดทำเป็นรูปเล่ม และจัดพิมพ์เป็นเอกสารที่สมบูรณ์

10. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา รับผิดชอบในการจัดทำรูปเล่มและจัดพิมพ์เอกสาร 2 เล่ม คือ (1) แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กตามสมรรถนะของเด็กปฐมวัย เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย (0 – 5 ปี) และ (2) พฤติกรรมของเด็กกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ตามระดับควอไทล์ (Quartile) และจำแนกตามกลุ่มอายุเด็ก 3 – 5 ปี เพื่อเผยแพร่และใช้โดยหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

ส่วนที่ 3

ตัวอย่าง วิธีการใช้ “สมรรถนะ” ในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

เด็กไทย

“เด็กเอ๋ย เด็กไทย	คือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าอย่าเหยียดหยาม
หากหวังสร้างอนาคตให้งดงาม	ต้องติดตามตั้งแต่เนิ่นน้อยคอยอบรม
สอนวิชาช่วยสมองคล่องการกิจ	สอนดวงจิตใฝ่ธรรมนำสุขสม
สอนมือทำงานถ้วนควรนิยม	อีกอุดมอนามัยสดใสเอ๋ย”

ประพันธ์โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ข้อควรทราบ

1. กิจวัตร หมายถึง การกระทำของเด็กที่ทำทุกวันเป็นประจำ ทั้งที่บ้านและที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (เช่น อาบน้ำ แปรงฟัน กินข้าว ถอดรองเท้าก่อนเข้าบ้าน หรือก่อนเข้าห้องเรียน ฯลฯ)

2. กิจกรรม หมายถึง การกระทำที่นอกเหนือจากกิจวัตร หรือเป็นการกระทำที่ผู้ใหญ่จัดให้ หรือเป็นการกระทำที่เด็กคิดทำเอง (เช่น การไปเที่ยวสวนสัตว์ การไปเรียนว่ายน้ำ การขีดเขียน หรือการวาดรูป การไปเยี่ยมญาติ การปลูกผักสวนครัว การหัดทำกับข้าว การร้องเพลง การฟังนิทาน การเล่นในร่ม และการเล่นในสนาม ฯลฯ)

หมายเหตุ : มีการกระทำบางประการที่คาบเกี่ยวระหว่างกิจวัตรและกิจกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมภายในบ้าน หรือภายในโรงเรียน หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (เช่น การช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ซึ่งบางบ้านให้เด็กทำเป็นครั้งคราว แต่บางบ้านให้เด็กทำเป็นประจำ หรือที่โรงเรียน การยืนตรงเคารพธงชาติ ซึ่งโรงเรียนถือว่าเป็นกิจวัตร แต่เมื่อเด็กอยู่ที่บ้านเด็กจะไม่ทำทุกวัน จึงไม่เป็นกิจวัตรที่บ้าน)

3. ตัวบ่งชี้ หรือตัวชี้วัดของสมรรถนะ ในสมรรถนะแต่ละข้อสามารถใช้ “การกระทำ” ได้หลายวิธีการเพื่อให้เด็ก “ทำได้” (เช่น สมรรถนะของเด็กอายุ 3 - 5 ปี ข้อ 79 “แปรงฟันเองแต่ผู้ใหญ่ยังต้องช่วย” สำหรับวิธีการอาจใช้วิธี เช่น 1) ผู้ใหญ่แปรงฟันตนเองให้เด็กดู 2) ใช้วิธีเล่านิทานเกี่ยวกับการทำความสะอาดช่องปาก 3) อธิบายให้เด็กฟังโดยการเปรียบเทียบกับจานข้าวที่เป็นอาหาร จึงต้องนำไปล้างให้สะอาดเพื่อจะนำมาใช้ได้ใหม่ต่อไป 4) ให้เด็กเลือกสีของแปรงสีฟันที่เด็กชอบ 5) ให้เด็กเล่นตุ๊กตาโดยให้เด็กได้แปรงฟันตุ๊กตา ฯลฯ)

4. ตัวอย่างวิธีการ วิธีการเดียวอาจนำไปสู่ตัวบ่งชี้ หรือตัวชี้วัดได้หลายตัว เพื่อให้เด็กสามารถ “ทำได้” หลายตัวชี้วัด (เช่น พาเด็กไปตลาดเพื่อให้เด็กเห็นผัก หรือผลไม้ต่างๆ หรือชี้ชวนเด็กไปสัมผัสสิ่งของ ผลผลิต หรือสินค้าต่างๆ ที่ตามวัยของเด็กสามารถรับรู้ได้ ซึ่งมีตัวบ่งชี้สมรรถนะเด็กปฐมวัย อายุ 3 - 5 ปี ข้อ 192 “บอกหรือเรียกชื่อประเภท คน สัตว์ สิ่งของ พืช” ข้อ 250 “บอกชื่อผลไม้ต่างๆ ได้อย่างน้อย 3 ชื่อ” ข้อ 253 “บอกชื่อผักต่างๆ อย่างน้อย 3 ชื่อ”)

5. การเรียนรู้ของเด็ก เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1 จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และที่เห็นได้ชัดเจนคือ ในระยะแรกๆ ของชีวิตต้องมีผู้ใหญ่คอยช่วย ตั้งแต่ช่วยทั้งหมดและค่อยๆ เพิ่มโอกาสให้เด็กเริ่มช่วยตนเอง จนถึงสภาพที่เด็กช่วยตนเองได้ และทำได้ตามลำพังโดยไม่มีผู้ใหญ่คอยช่วย (เช่น การที่เด็กสามารถนั่ง ยืน เดิน วิ่ง ขึ้นบันได ลงบันไดต้องได้รับความช่วยเหลือในระยะต้นจากพ่อแม่ จนในที่สุดเด็กสามารถทำตัวเอง) อย่างไรก็ตาม การที่เด็กสามารถ “ทำได้” แล้วนั้น ในบางกรณี จะมีการถดถอยกลับไปอยู่ในสภาพ “ไม่ทำ” หรือ “ทำไม่ได้อีก” ด้วยเหตุผลนานาประการของเด็กเอง (เช่น “ขี้เกียจ” หรือ “ติดเล่นอยู่” เป็นต้น) ดังนั้น ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจเด็ก และสามารถใช้กลวิธีโน้มน้าว หรือจูงใจเพื่อให้เด็กมีกำลังใจ และสามารถทำต่อไปได้ด้วยตนเอง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6. พัฒนาการของเด็กแรกเกิดจนถึง 2 ปีครึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการของเด็กช่วงปลายปฐมวัย จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของความสลับซับซ้อน และความหลากหลายของลักษณะพัฒนาการ (เช่น เด็กแรกเกิดยังไม่สามารถรับรู้เรื่องความรับผิดชอบ หรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี แต่เมื่อเด็กอายุ 3 ปีเป็นต้นไปจะเริ่มซึมซับ และรับรู้คุณลักษณะดังกล่าวตามวัยของเด็ก ดังนั้นตัวบ่งชี้ของเด็ก อายุ 0 – 3 ปีจึงมีน้อยกว่าเด็กอายุ 3 – 5 ปี คือ 286 ตัวบ่งชี้ และ 419 ตัวบ่งชี้ตามลำดับ) ในทางกลับกัน รายละเอียดของการพัฒนาโดยเฉพาะทางด้านร่างกายในวัยแรกเกิดจะมีรายละเอียดมากกว่ารายละเอียดของเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป

7. จะมีเด็กบางคนที่แสดงอาการ “หลุด” หรือ “ตกหล่น” จากรายละเอียดการพัฒนาเด็กโดยทั่วไป หรืออาจดูเสมือนว่ามีพัฒนาการช้ากว่าเด็กโดยทั่วไป ในกรณีนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็กควรสังเกตเด็กเหล่านี้เป็นพิเศษ เพราะหากเห็นว่าพัฒนาการของเด็กผิดสังเกตไปมาก ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์ กุมารแพทย์ พยาบาลนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ) ที่เกี่ยวข้องของกระทรวงสาธารณสุขเพื่อค้นหาสาเหตุ และดำเนินการเยียวยาแก้ไขให้ทันการก่อนที่จะเกิดความเสียหายกับเด็กมากขึ้น)

8. ในเอกสารฉบับนี้ จะใช้คำว่า “ผู้ใหญ่” ซึ่งหมายรวมทั้ง พ่อแม่ผู้ปกครอง และครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ในกรณีที่ต้องการกล่าวถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือ ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็กเป็นการเฉพาะ จะใช้วลี 2 วลีดังกล่าวเพื่อความชัดเจน

9. คำว่า “สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย” หมายรวมถึง ศูนย์พัฒนาเด็กอ่อน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาล และสถานที่ดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยในรูปแบบอื่นๆ

10. ในส่วนที่ 3 เอกสารนี้ จะมีคำว่า “หมายเหตุ” และ “ข้อสังเกต” โดยที่คำว่าหมายเหตุ จะหมายถึง การมีข้อมูลเพิ่มเติม ส่วนข้อสังเกต หมายถึง ความต้องการที่จะให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเป็นจุดเน้น หรือเป็นจุดที่ควรให้ความสำคัญ และให้ความสนใจ

11. ในการศึกษา หรืออ่านส่วนที่ 3 นี้ ถ้าผู้อ่านจะเข้าใจ “วิธีการพื้นฐาน” ที่ปรากฏในส่วนที่ 5 ก็จะช่วยเสริมความเข้าใจในหลักการที่นำมาเป็น แนวแนะที่เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยในส่วนที่ 3 ได้ดียิ่งขึ้นเนื่องจากทั้ง 2 ส่วนมีความเกี่ยวข้องกัน

12. พึงทราบว่าวิธีการตัวอย่าง และสมรรถนะเป็นเพียงแนวแนะที่ใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อเพิ่มคุณภาพ มิใช่นำไปใช้เพื่อการประเมินการพัฒนาเด็ก หรือประเมินพ่อแม่ หรือประเมินครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

ในส่วนที่ประเมินการพัฒนาเด็กตามวัยอยู่ในส่วนหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุข ที่ใช้ชื่อโครงการว่า “คู่มือเฝ้าระวัง คัดกรอง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย” (Developmental Surveillance and Promotion Manual : DSPM)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 1

เด็กสามารถแสดงความแข็งแรง และประสานการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่

อายุ 0 - 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 1 - 70

อายุ 3 - 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 1 - 16

อายุ 0 - 3 ปี

วิธีการ

1. ให้เด็กนอนหงาย บนที่นอนไม่นุ่มมากเกินไป เพื่อเด็กจะได้ยกแขน ยกขา ขึ้น-ลงงอ-เหยียดด้วยตนเอง
2. ฝึกเด็กให้คอแข็งเพื่อชันคอได้ดีขึ้น โดยขณะตื่นให้เด็กนอนท่าคว่ำ เรียกชื่อเด็ก หรือเขย่าของเล่นที่มีเสียงเหนือศีรษะเด็ก หรือชูของเล่น เพื่อชี้ชวนให้เด็กเงยหน้ามอง เมื่อตั้งตัวเด็กขึ้นจากท่านอนหงาย เด็กจะยกศีรษะตามตัว พ่อแม่/ผู้ปกครองเอียงหน้าไปมาให้เด็กมองตาม
3. อุ้มเด็กพาดบ่าเพื่อให้เด็กชูคอ และมองสิ่งต่างๆ รอบตัว หรืออุ้มเด็กโดยหันหน้าออกมองข้างหน้า และเล่นกับเด็กด้านหน้า หรือโดยการชูของเล่นเพื่อหยอกล้อ เล่นกับเด็กอย่างสนุกสนาน พร้อมทั้งกระตุ้นให้เด็กขยับมือ ยกแขน-ขา ขึ้นลงเพื่อคว้าของเล่น
4. จัดที่นอนให้เด็กได้หัดพลิกคว่ำ พลิกหงายอย่างปลอดภัย เช่น จับเด็กตะแคงด้านขวาหรือด้านซ้าย แล้วใช้หมอนข้างเส้กว้างไว้ด้านหลังของเด็กเพื่อช่วยหนุนให้เด็กสามารถพลิกคว่ำได้ง่าย
5. จัดที่มีพื้นเรียบ ไม่ขรุขระ และไม่อันตราย มีความปลอดภัยกับเด็กเพื่อให้เด็กหัดคืบ หรือหัดคลาน
6. ฝึกให้เด็กนั่งมั่นคง ด้วยการให้นั่งเล่นเอง เอาของเล่นที่เด็กหยิบ จับถนัดมือ วางไว้ด้านซ้าย หรือด้านขวาของเด็ก เพื่อให้เด็กเอี้ยวตัวไปคว้าของจากหลายๆ ทาง หรือวางข้างหน้าเด็กโดยมีระยะห่างพอสมควร เพื่อให้เด็กคืบ หรือคลานไปหยิบของเองได้ หรือให้เด็กนั่งตักแล้วเล่นโยกโยกโยกด้านซ้าย ด้านขวา และหน้า หลังกับเด็กเพื่อให้เด็กเกิดการเคลื่อนไหว
7. ถือของเล่นสีสดใสข้างหน้าเด็กในระดับสายตาของเด็กขณะนั่งอยู่บนพื้น หรือ ถือของเล่นให้เด็กมอง แล้วปล่อยของเล่นตกลงบนพื้นใกล้ตัวเด็ก โดยกระตุ้นให้เด็กมองตามของตก และให้โอกาสเด็กเอื้อม หรือหยิบของเล่นที่ตก
8. ชี้ชวนให้เด็กเคลื่อนไหว เช่น หัดเดินเกาะตัวพ่อมา หรือยืน หรือเกาะเดินรอบเก้าอี้ หรือโต๊ะที่แข็งแรง โดยดูแลลูกอย่างใกล้ชิด

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

9. จับมือเด็กทั้ง 2 ข้างจูงเดิน เมื่อเด็กลงน้ำหนักที่เท้าได้ดี ปล่อยให้ปล่อยมือเด็กทีละมือ เพื่อให้เด็กยืนเอง และปล่อยมือทั้ง 2 ข้าง ในเวลาอันสมควรเพื่อให้เด็กยืนเอง หรืออาจเล่นเป็นเกม ให้เด็กยืนบนเท้าพ่อแม่ ควรชมเชยเมื่อเด็กยืนเองได้ตามลำพัง
10. จัดพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กนั่ง เดิน วิ่งเล่นอย่างปลอดภัย ทั้งนี้พื้นที่อาจมีพื้นผิวหลากหลาย เช่น พื้นไม้บนบ้าน พื้นทราย ฯลฯ
11. เล่นกับเด็ก ชวนเด็กเดิน วิ่งเล่น หรือวิ่งไล่ตาม
12. หาของเล่นให้เด็กเล่นผลัดขนาดพอเหมาะกับมือ หรือลากจูงไปมา เช่น รถลาก ก่อ่งกระดาษขนาดใหญ่ที่เด็กผลัก หรือดันให้เคลื่อนที่ได้
13. ฝึกให้เด็กนั่งเก้าอี้เด็กที่แข็งแรงมั่นคง เพื่อรับประทานอาหาร หรือ เล่นด้วยตนเองโดยมีผู้ใหญ่คอยระวัง
14. หาเครื่องเล่นที่เหมาะสมให้เด็กปีนป่าย โดยมีผู้ใหญ่อยู่ใกล้ๆ คอยระวัง
15. ฝึกให้เด็กนั่งยองลงแล้วหยิบของที่ตกบนพื้น
16. ให้โอกาสเด็กคลานขึ้นบันไดโดยพ่อแม่ระวังด้านหลัง
17. ฝึกให้เด็กเดินข้ามสิ่งของเตี้ยๆ ที่วางบนพื้น โดยพ่อแม่ทำให้ดูก่อน แล้วให้เด็กทำตาม และชมเชยทุกครั้งที่ได้ทำสำเร็จ
18. ชวนเด็กวิ่งเล่น เตะลูกบอล โยน และกลิ้งลูกบอลในที่โล่งกว้าง โดยเลือกลูกบอลขนาดต่างๆ ที่เหมาะกับเด็ก
19. จูงมือเด็กขึ้นบันได โดยให้เด็กใช้มืออีกข้างหนึ่งจับราวบันได และบอกให้เด็กมองเท้าของตนเอง
20. ชวนเด็กวิ่งเล่น ออกกำลังกาย ฝึกการทรงตัวในที่โล่งกว้าง เช่น เดินเป็นจังหวะ วิ่งไล่จับ กระโดดกระต่ายขาเดียว โดยผู้ใหญ่ทำเป็นตัวอย่างให้เด็กดู
21. เล่นเกมตามคำสั่ง ทำท่าทางตามจังหวะเพลง ทำตามคำบอก หรือให้มีการนั่ง ลูก ยืน เขย่ง ยืน เดิน กระโดด ตบมือ หมุนตัว โดยผู้ใหญ่ หรือเด็กโตทำเป็นตัวอย่าง เริ่มด้วยท่าทาง 2 – 3 อย่าง และจังหวะช้าๆ เมื่อคล่องขึ้น จึงเพิ่มท่าทาง
22. ให้โอกาสเด็กฝึกขึ้นลงบันได เริ่มจากจูงขึ้นลงบันได เมื่อเด็กก้าวมั่นคงแล้ว จึงให้เด็กก้าวขึ้นลงด้วยตนเอง โดยผู้ใหญ่คอยเฝ้าระวังใกล้ๆ
23. ให้เด็กมีโอกาสขี่จักรยาน 3 ล้อ หรือ 4 ล้อ
24. สอนให้เด็กรู้จักระวังการบาดเจ็บ (เช่น ย่อเข้าเวลาจะกระโดด มองรอบด้านเวลาเดิน วิ่ง หรือกระโดด เวลามุดลอดใต้โต๊ะให้ก้มศีรษะไม่ให้ชน)
25. ชวนเด็กโยนลูกบอลลงตระกร้า เริ่มจากระยะใกล้ เมื่อเด็กทำได้ให้ขยับตระกร้าห่างออกไป
26. จัดสภาพแวดล้อม จัดหาของเล่น และเครื่องเล่นที่เหมาะสมกับวัย ให้เด็กเล่น

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ข้อควรระวัง

- 1) เด็กในวัยนี้ชอบเอาของเข้าปาก ผู้ใหญ่ต้องระวังให้ของเล่นมีความสะอาด และสีวัสดุของเล่นต้องไม่มีพิษ
- 2) แม้ว่าเด็กจะทรงตัวนั่งได้ดีแล้ว แต่อาจล้มคว่ำ หรือหงายหลังได้ ดังนั้น ควรดูแลใกล้ชิดเพื่อไม่ให้เกิดอันตราย
- 3) เมื่อเด็กคลานได้เองแล้วต้องระวังเด็กคลานตกเตียง คลานตกบันได หรือคลานไปในที่ไม่ปลอดภัย เช่น บริเวณครัว
- 4) เวลาเด็กคลานได้ เด็กมีแนวโน้มชอบดึงผ้า ดึงเชือก ดึงของ ผู้ใหญ่ต้องดูให้ตีว่าเด็กดึงอะไรเพราะอันตรายเกิดขึ้นได้หลายแบบ
- 5) ไม่ใช้รถหัดเดินกับเด็ก เพราะเด็กจะไม่พยายามทรงตัวยืนด้วยตนเองทำให้เด็กยืนทรงตัวได้ช้า อาจเดินได้แต่ปลายเท้า และอาจเกิดอุบัติเหตุจากรถหัดเดินพลิกล้มง่าย เมื่อเด็กไถรถวิ่งไปมา
- 6) เมื่อเด็กอายุช่วง 16 – 18 เดือน เด็กเดินได้เองและชอบสำรวจ เด็กอาจเดินออกไปที่ถนน เดินไปหยิบ สัมผัสสารพิษ สัตว์เลี้ยง พัดตกบันได พ่อแม่จึงต้องคอยระวังอยู่ใกล้ๆ
- 7) ผู้ใหญ่ควรระวังเด็กจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการปีน ป่าย วิ่งชนกัน หรือเครื่องเล่นสนาม
- 8) เด็กอาจลอกเลียนแบบพฤติกรรมโลกโหมจจากสื่อ ผู้ใหญ่จึงควรดูแลใกล้ชิด

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชี้ชวนให้เด็กออกกำลังภายในบริเวณที่ปลอดภัย ในบ้าน ในโรงเรียน สนามเด็กเล่น หรือสวนสาธารณะ (เช่น เดิน วิ่ง กระโดด ปีนป่าย เล่นเครื่องเล่น โยน-รับ-เตะลูกบอล ชีจกรยาน ฯลฯ)
2. ให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วม หรือช่วยทำงานที่ใช้กำลังกาย (เช่น กวาดใบไม้ ถูของ กวาดบ้าน/กวาดห้องเรียน ถูห้อง ปัดฝุ่นเครื่องเรือน รดน้ำต้นไม้ เก็บจานไปในที่ล้างจาน ตากเสื้อผ้า พับเก็บและแขวนเสื้อ)
3. ฝึกฝนให้เด็กมีทักษะการเคลื่อนไหว การทรงตัว (เช่น เดินกะลา กระโดดกบ เขย่งก้าว กระโดด กระโดดยาง เล่นตั้งเต กระโดดเสื่อข้ามห้วย เดินทรงตัวบนขอนไม้ เล่นแมงอ้อย มอญซ่อนผ้า เก้าอี้ดนตรี วิ่งเปี้ยว ตีจับ วิ่งสามขา ซี่ม้าย่านกล้วย ลิงชิงหลัก เดินหลบหลีกสิ่งของที่กีดขวาง เดินบนพื้นผิวที่ต่างกัน ทั้ง ทราบ โคลน ดิน และเดินบนลูกรถขนาด)
4. ฝึกฝนให้เด็กใช้ร่างกายสลับข้าง เช่น ขึ้นลงบันได วิ่งก้าวกระโดด วิ่งควมม้า กระโดดแบบต่างๆ (Skip Gallop) วิ่งไปข้างหน้า วิ่งถอยหลัง เต้นระบำ รวมถึงการฝึกทักษะใหม่ๆ (เช่น วายน้ำ ฝึกโยคะ และแอโรบิคสำหรับเด็ก)
5. ฝึกฝนทักษะการห้อยโหน ปีนป่าย เล่นเครื่องเล่นสนาม และเล่นอย่างปลอดภัย

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 2

เด็กสามารถแสดงความแข็งแรง และประสานการทำงานของกล้ามเนื้อมัดเล็ก

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 71 – 109

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 17 – 38

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. ในขณะที่เด็กตื่นอยู่ ให้ผู้ใหญ่อุ้มเด็กโดยซ่อนศีรษะและตัวของเด็กอย่างอ่อนโยน ให้ใบหน้าเด็กหันหน้าเข้าหาผู้อุ้มในระดับสายตาห่างจากตัวผู้อุ้มประมาณ 9 นิ้ว ให้ผู้อุ้มยิ้ม และคุยเบาๆ กับเด็กเพื่อให้เด็กสนใจมองหน้าผู้พูด หรือนำสิ่งของ ของเล่นมาให้เด็กดู
2. อุ้มเด็กแนบชิดตัว โดยโอบคอ และหลังของเด็กเพื่อให้เด็กหันหน้าไปทางข้างหลังเหนือบ่าผู้อุ้ม เด็กจะลืมตาขึ้นมองแล้วให้ผู้ใหญ่นั่ง และพูดคุยกับเด็ก
3. ใช้นิ้วมือแตะที่ฝ่ามือของเด็ก แล้วเด็กจะกำนิ้วมือของผู้ใหญ่ไว้แน่นโดยอัตโนมัติ (Reflex)
4. เมื่อเด็กสบตามองหน้าคนอุ้ม ให้คนอุ้มเอียงหน้าซ้ายๆ ไปทางซ้าย ไปทางขวา และขึ้นลง เด็กจะมองตามได้ชั่วคราว ทำซ้ำ และสังเกตว่าเด็กมองตามได้มากขึ้น
5. ชูสิ่งของให้เด็กดู และเคลื่อนสิ่งของเพื่อให้เด็กมองตาม
6. ให้เด็กนอนหงาย ชูหรือแขวนของสีสดตัดกัน (เช่น แดง ดำ ขาว) ให้เด็กมองแล้วเลื่อนซ้ายๆ หรืออุ้มเด็กนั่งตักโดยผู้ใหญ่โอบตัวเด็กไว้ แล้วผู้ใหญ่ชูของให้เด็กดู แล้วเลื่อนไปทางซ้ายทางขวา และขึ้นลง เด็กจะมองตามได้ชั่วคราว ทำซ้ำ และสังเกตว่าเด็กมองตามได้มากขึ้น

หมายเหตุ : หากเด็กไม่มองตามทุกครั้ง ควรรีบปรึกษาแพทย์

7. เวลาเช็ดตัว หรืออาบน้ำให้คล้ายมือของเด็กออกเบาๆ เพราะช่วงเดือนแรก เด็กมักจะกำมือไว้ เด็กจะคลายมือได้เองเมื่ออายุ 2 - 3 เดือน
8. ถือของเล่นที่มีรูปทรงกระบอกขนาดมือของเด็ก ให้อยู่ตรงหน้าระดับสายตาของเด็ก ชี้ชวนให้เด็กสนใจเพื่อเอื้อมมือมาจับ หากเด็กยังไม่ยื่นมือมาจับ ให้นำของชิ้นนั้นไปที่ระดับกึ่งกลางอกของเด็ก แล้วเคลื่อนสิ่งของนั้นเพื่อล่อ หรือเรียกร้องความสนใจของเด็ก จากนั้นให้ผู้ใหญ่ดูปฏิกิริยาของเด็ก
9. ใช้นิ้วสัมผัสที่มือและนิ้วของเด็กเบาๆ อย่างอ่อนโยน เพื่อสร้างการเรียนรู้โดยการสัมผัสให้กับเด็ก
10. ในขณะที่เด็กตื่นอยู่ อุ้มเด็กโดยซ่อนศีรษะและตัวอย่างอ่อนโยน โดยหันใบหน้าเข้าหากันในระดับสายตาของเด็ก มีระยะห่างประมาณ 9 นิ้ว ยิ้มและพูดคุยเล่นกับเด็ก เพื่อให้เด็กสังเกตเห็นริมฝีปากที่มีการเคลื่อนไหว และจดจำเสียงได้

แนวแนะวิธีการเลือกตุ๊กตา และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

11. อุ้มเด็กแนบชิดตัว โอบคอ และหลังให้เด็กหันหน้าไปทางข้างหลัง เหนือบ่าผู้อุ้ม เด็กจะลืมตาขึ้นมอง จากนั้นให้คนที่คุ้นเคย ได้แก่ พ่อแม่ หรือคนในครอบครัวอุ้มและพูดคุยเล่นกับเด็กจากข้างหลังผู้อุ้ม
12. หาของเล่นให้เด็กหัดกัด ซึ่งพ่อแม่ต้องเลือกชนิดที่ปลอดภัย ไม่มีส่วนแหลมคม ไม่แตกหักง่าย หรือมีขนาดไม่ใหญ่จนเกินกว่าที่เด็กจะอมเข้าปากได้ และต้องล้างให้สะอาดอยู่เสมอ
13. นำของเล่นที่เด็กสนใจไปวางทางขวามือของเด็กบ้าง ซ้ายมือบ้าง เพื่อให้เด็กหัดจับที่ละมือ
14. ส่งของให้เด็กทางข้างหนึ่งซึ่งเด็กจะใช้มือข้างนั้นมาจับของ แล้วส่งของชิ้นใหม่ที่หน้าสนใจกว่า เช่น มีสีสดใสกว่า มีเสียงดังกว่า โดยส่งให้เด็กทางข้างเดิม เด็กจะวางของชิ้นเก่าและเอื้อมหยิบชิ้นใหม่ จากนั้นควรเปลี่ยนข้าง เพื่อให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กทั้งด้านซ้ายมือ และด้านขวามือ
15. ให้เด็กนอนหงาย แล้วยกเท้าของเด็กขึ้นเพื่อให้เด็กมองเห็น จากนั้นเด็กจะเอื้อมมือมาจับขา และเท้าของตนเอง เพื่อให้เด็กได้สัมผัสและให้เกิดการประสานการทำงานระหว่างมือกับตา
16. วางของที่มีสีสัน หรือ ของเล่นที่ไม่กลิ้งให้ห่างภายในระยะมือเอื้อมมาหยิบได้ ทั้งนี้ ของต้องเลือกชนิดที่ปลอดภัย ไม่มีส่วนแหลมคม ไม่แตกหักง่าย หรือมีขนาดไม่ใหญ่จนเกินกว่าที่เด็กจะอมเข้าปากได้ และต้องล้างให้สะอาดอยู่เสมอ
17. นำชิ้น ถ้วยพลาสติก หรือกล่องใส่ของเล่น และของเล่นชิ้นต่างๆ หรือผลไม้มาวางต่อหน้าเด็กเพื่อฝึกให้เด็กหยิบของใส่ หรือหยิบของออกจากภาชนะได้
18. หาของเล่นที่มีกลไกง่ายๆ มาให้เด็กเล่น (เช่น รถของเล่นที่มีล้อเพื่อเด็กสามารถไถรถไปข้างหน้า หรือถอยไปข้างหลัง)
19. ให้เด็กใช้สีเทียนแท่งใหญ่สำหรับขีดเขียน และวาดรูปเป็นเส้นต่างๆ บนกระดาษ โดยวางสีเทียนไว้ตรงกลางเพื่อให้เด็กเอื้อมมือที่ถนัดมาหยิบไปขีดเขียนเอง ซึ่งในวัยนี้ เด็กอาจใช้ที่ละมือนิ้วขว้าง นิ้วซ้ายบ้าง จนกว่าเด็กจะรู้ว่าถนัดมือข้างไหน ทั้งนี้ พ่อแม่ไม่ควรบังคับให้ใช้มือข้างขวาอย่างเดียว
20. ชวนเด็กให้ใช้นิ้วจุ่มสีน้ำ แล้ววาดบนพื้นกระดาษ หรือใช้กิ่งไม้สั้นๆ ขีดเขียนบนพื้นทราย/ดิน
21. ผู้ใหญ่ใช้สีที่ปราศจากสารพิษ วาดหน้ายิ้มที่หัวแม่มือของเด็ก หรือใช้หุ่นนิ้วสวมที่หัวแม่มือเด็กเพื่อเคลื่อนไหวนิ้ว
22. ชวนเด็กเล่นเกม ด้วยการให้เด็กกำมือ แล้วชูนิ้วมือ พร้อมกับร้องเพลงที่น่าสนใจ (เช่น นิ้วโป้งอยู่ไหน) โดยเด็กเปลี่ยนนิ้วชูขึ้นทีละนิ้ว ทั้ง 2 มือ ซึ่งในระยะแรกเด็กยังไม่คล่อง ผู้ใหญ่ต้องชวนเล่นบ่อยๆ เพื่อให้เด็กได้สนุก และชูนิ้วมือจนคล่อง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 3 – 5 ปี

1. ชวนลูกทำกิจกรรมเพื่อให้ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ประสานกัน (เช่น การแต่งกาย กัดกระดาษเส้น ผูกเชือกและแกะเชือกกรองเท้า การจับช้อนส้อมรับประทานอาหาร ช่วยหยิบของใช้ ช่วยเด็ดผัก ช่วยจัดโต๊ะอาหาร)
2. ฝึกให้เด็กได้ออกกำลังมือและนิ้วมือ (เช่น ปั่นดินเหนียวหรือดินน้ำมัน) เปิดโอกาสให้เด็กใช้กรรไกรปลายมนสำหรับตัดกระดาษ แต่งตัวตุ๊กตา ซักผ้าเช็ดมือ ปิดผ้า เล่นกับน้ำ ททราย ดิน ไม้ หรือกรวด
3. ฝึกให้เด็กเน้นใช้มือและนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ (เช่น ใช้ไม้หนีบ ใช้คีบคีบสิ่งของ ใช้ตะเกียบ ใช้มีดพลาสติกหั่นผัก ร้อยยางวง ร้อยลูกปัด ฯลฯ)
4. ให้เด็กมีโอกาสทำงานศิลปะ (เช่น ฉีก ปั่น ขยำ ทูบ เป่าสี ดินสี พับกระดาษ) รวมทั้งการใช้เครื่องเขียนและอุปกรณ์ศิลปะ (เช่น สีเทียน พู่กัน สีไม้ สีเมจิกที่ไร้สารพิษ)
5. ชี้ชวนให้เด็กเล่นเกมที่ใช้บัตรเพื่อหยิบ จัด และเรียงบัตรในมือได้ รวมทั้งเล่นเกมการศึกษาต่างๆ
6. ให้เด็กมีโอกาสได้เล่นเกมที่ใช้ความปรานีในการใช้มือและตาประสานกัน (เช่น อีตักหมากเก็บ ดึงลูกหิน เกมรอกน้ำใส่ขวด)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 3

เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ

(เช่น การเห็น ได้ยิน กายสัมผัส ฯลฯ) เป็นการนำในการเคลื่อนไหว

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 39 – 51

อายุ 0 – 3 ปี

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชี้ชวนให้เด็กรู้จักสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ได้แก่ การมองดู ฟัง ลิ้มรส ตมกลิ่น กายสัมผัส รวมทั้งการรับรู้ความรู้สึกภายในร่างกายตนเอง เช่น การบอกได้ว่ารู้สึกหิว ง่วงนอน ปวดท้อง ปวดอุจจาระปัสสาวะ คลื่นไส้ อยากอาเจียน
2. ชี้ชวนให้เด็กสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว แล้วเคลื่อนที่อย่างปลอดภัยโดยไม่ชน (เช่น มุด คืบ คลาน ลอดใต้โต๊ะ วิ่งหลบเสา วิ่งไม่ชนกัน ส่งถ้วยน้ำโดยไม่หก กระโดดเชือก หรือปิดตาเดิน รอบโต๊ะ คำของที่อยู่ในภาชนะมิดชิด แล้วบอกลักษณะสิ่งของได้ เล่นดินเปียก ททรายแห้ง เล่นน้ำ การเดินสัมผัสพื้นที่แตกต่างกัน หญา พื้นที่แข็ง นุ่ม ยืดหยุ่น)
3. ฝึกสังเกตในชีวิตประจำวัน (เช่น เมื่อได้ยินเสียงน้ำหยด ให้ไปปิดก๊อกน้ำ) ให้เด็กสัมผัสของนิ่ม หรือของเหลว ทายลักษณะที่คนอื่นทำ (เช่น ทายการเขียนตัวอักษร/ตัวเลขบนหลัง) นอกจากนี้ ให้เด็กได้สัมผัส ลิ้มรส เคี้ยวผักและผลไม้ที่มีรูปร่างลักษณะทั้งพื้นผิว เนื้อ รสชาติที่ต่างกัน
4. ฝึกทักษะในการเคลื่อนไหวอย่างปลอดภัยโดยสังเกตสิ่งแวดล้อม (เช่น ย่อเข้าเวลากระโดด ก้มศีรษะและเก็บแขนขาเวลามุด หรือลอดใต้โต๊ะ เบี่ยงตัวหลบของที่มีอันตราย) การใช้บันไดเลื่อนที่ต้องระมัดระวังจังหวะการก้าว การใช้ทางม้าลาย การใช้ลิฟท์
5. ให้โอกาสเด็กฝึกการใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างปรานีต (เช่น การต่อบล็อก ต่อช้อน ภาพตัดต่อ หรือใช้แหนบ / มือหยิบเมล็ดถั่วที่มีลักษณะขนาดต่างกัน คัดแยกวัสดุอุปกรณ์ที่มีความแตกต่างกัน ฯลฯ)
6. ชวนเด็กเล่นบทบาทสมมุติโดยให้เด็กเคลื่อนไหวใบหน้าให้สอดคล้องกับอารมณ์ (เช่น การทำใบหน้ามีความสุข โกรธ ครุ่นคิด เจ็บปวด เจ็บใจ)
7. ชวนเด็กสำรวจสภาพอากาศจากการสังเกตและรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส (เช่น อากาศตอนเช้า ตอนเที่ยง ช่วงฝนตก หรือหลังฝนตก)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 4

เด็กรับประทานอาหารหลายๆ ชนิดที่มีประโยชน์ และปลอดภัย

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 52 – 56

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. จัดอาหารที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่ ให้เด็กกินพอดีคำ มีสีสันทารับประทาน โดยให้เด็กหัดกินหมุนเวียนเปลี่ยนกันไป รวมทั้งให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำอาหารง่ายๆ (เช่น ปอกเปลือกไข่ต้ม เต๋ตผัก)
2. ชี้ชวน พูดคุยกับเด็กให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่กินได้และกินไม่ได้ (เช่น ของเล่น ก้อนดิน ดินสอ หรือเล่นเกมอะไรที่กินได้และกินไม่ได้)
3. ชวนเด็กไปตลาดเพื่อซื้อและเตรียมอาหารด้วยกัน ชวนเด็กให้ช่วยล้างผัก จัดผลไม้ใส่ตระกร้า พร้อมกับคุยเรื่องคุณค่าของอาหาร ผักและผลไม้ การรักษาความสะอาดของการประกอบอาหาร
4. ชี้ชวนให้เด็กดูอาหารที่ควรกิน (เช่น อาหารสะอาด อาหารไม่ค้างนาน อาหารไม่หมดอายุ ผักสด ขนมหีไม่ฉูดฉาด อาหารที่ไม่สุกๆ ดิบๆ ของปิ้ง ย่าง หรือทอดที่ไม่ไหม้เกรียม ไม่กินขนมกรุบกรอบ ไม่ให้เด็กกินน้ำอัดลม)
5. ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างในการรับประทานอาหารให้เป็นที่เป็นทาง ตรงเวลา ล้างมือก่อนกินอาหาร ใช้ช้อนกลางเมื่อรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่นและไม่ใช้ภาชนะร่วมกับผู้อื่น (เช่น แก้วน้ำ ช้อนและส้อม)
6. ชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของเด็กทุก 3 เดือน เพื่อนำมาเปรียบเทียบการเจริญเติบโต และหากพบว่าเด็กมีน้ำหนักเกิน ควรควบคุมอาหารหวานจัด มันจัด รวมทั้งการออกกำลังกาย ในกรณีมีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้ใหญ่ควรดูแลให้เด็กกินอาหารในปริมาณมากขึ้นและหากไม่สามารถเพิ่มน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ได้ควรพบแพทย์
7. แนะนำไม่ให้เด็กอมข้าว หรืออมอาหารเวลารับประทานอาหาร

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. จัดตารางแสดงคุณค่าของอาหารในแต่ละมื้อและชวนเด็กคุยเพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าและประโยชน์ของอาหารที่มีต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย
9. จัดพื้นที่ให้เด็กได้มีโอกาสปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อเพิ่มความสนใจในการกินผัก
10. กระตุ้นให้เด็กดื่มน้ำสะอาดอย่างเพียงพอในแต่ละวัน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 5

เด็กแสดงความแข็งแรง และความทนทานทางร่างกาย

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 57 – 64

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ได้วิ่งและได้เล่นออกกำลังกายต่อเนื่องแต่ละครั้งอย่างน้อย 15 นาที ทุกวัน วันละ 2 – 3 รอบ (เช่น วิ่งกับลูก หรือออกกำลังกายกับลูก) ให้ความสนใจและชื่นชมเมื่อเด็กพยายามฝึกฝนทักษะใหม่ๆ หรือเล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นกลางแจ้ง หรือกิจกรรมเข้าจังหวะ และเพิ่มระดับให้ซับซ้อนขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป (เช่น เพิ่มระยะทางในการวิ่ง ปีนป่ายต่างระดับ ชี้อัจฉริยะให้สูงขึ้น)

2. จัดบริเวณที่เด็กจะนอนหลับหรือพักผ่อนในสถานที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี เยียบสงบปราศจากเสียงรบกวน โดยให้นอนอย่างเพียงพอ วันละประมาณ 10 ชั่วโมงและนอนกลางวันประมาณ 1 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ตามความต้องการของเด็ก ที่สำคัญไม่ควรมีโทรทัศน์ และ/หรือคอมพิวเตอร์ในห้องนอน แต่อาจเปิดเพลงเบาๆ เพื่อให้เด็กผ่อนคลาย

3. ให้เด็กมีโอกาสช่วยยกของ หิ้วของ หรือสะพายเป้สัมภาระของตนเองที่มีน้ำหนักพอประมาณ (1 กิโลกรัม) ระยะทางสั้นๆ

4. ชักชวนเด็กให้ไปดูกีฬาด้วยกัน (เช่น ดูกีฬาในชุมชน ดูการแข่งขันกีฬาที่โรงเรียน หรือจากโทรทัศน์) หรือให้เด็กเล่นกีฬาที่มีผู้สอนอย่างถูกวิธี (เช่น ว่ายน้ำ เล่นฟุตบอล) พร้อมชื่นชมกับความแข็งแรงและสมรรถภาพที่ดีของร่างกาย ข้อสำคัญไม่ควรเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น

5. ลดเวลาในการดูโทรทัศน์และเล่นเกมเพื่อมาใช้ในการกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวกับเด็กมากยิ่งขึ้น

6. ให้ความรู้และทักษะในการใช้ร่างกายอย่างถูกวิธี เพื่อให้เกิดความปลอดภัย (เช่น การนั่งอย่างถูกวิธี การวิ่งอย่างถูกวิธีและการรู้จักทำในการยกของ ฯลฯ) เพื่อมีผลในการใช้ร่างกายในระยะยาว

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 6

เด็กแสดงออกว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัย

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 65 – 78

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยให้กับเด็กและอธิบายให้เด็กเข้าใจอย่างง่ายๆ ถึงความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีความปลอดภัย (เช่น มีรั้วไว้ทำไม ทำไมต้องมีราวบันได ทำไมต้องมีเครื่องดับเพลิงติดตั้งไว้ ฯลฯ)

2. ชี้ชวนให้เด็กดูป้ายสัญลักษณ์ที่บอกทั้งความปลอดภัยและอันตราย (เช่น ป้ายหนีไฟ ป้ายเขตห้ามเข้า ป้ายไฟฟ้าแรงสูง ป้ายระวังลื่น ลูกศรบอกทิศทางขึ้น หรือลงบันได)

3. ผู้ใหญ่มีสำนึกในเรื่องความปลอดภัยและชวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับความปลอดภัย (เช่น การคาดเข็มขัดนิรภัย วิธีถือดินสอ วิธีถือกรรไกรตัดกระดาษ การเล่นอย่างปลอดภัย)

4. ชวนเด็กพูดคุยถึงความปลอดภัยในการเดินทางโดยรถยนต์ รถโดยสาร (เช่น ไม่ควรยืนมือหรือส่วนของร่างกายออกนอกรถ ไม่ควรรบกวนพ่อหรือแม่ หรือคนขับรถ) ในส่วนของรถจักรยานยนต์ (เช่น การสวมหมวกกันน็อค) รวมทั้งฝึกให้เด็กสนใจสัญญาณจราจร อันตรายจากอุบัติเหตุ และผลของอุบัติเหตุ การข้ามถนน และการไม่ข้ามถนนตามลำพัง

5. สอนเด็กให้หัดแก้ปัญหาเมื่อพลัดหลงกับผู้ใหญ่ (เช่น จำเบอร์โทรศัพท์มือถือของพ่อแม่ที่ตั้งของบ้าน ไม่ควรเอาป้ายชื่อ ที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ซึ่งพ่อแม่ติดไว้ให้ที่หน้าอกออก แนะนำ รปภ. และประชาสัมพันธ์ในสถานที่ที่ไปให้เด็กรู้จัก) รวมทั้ง แนะนำลูกว่าควรทำอะไรเมื่อมีเหตุการณ์ผิดปกติ (เช่น ไฟไหม้ คนต่อสู้กัน ฯลฯ)

6. สอนวิธีการดูแลตนเอง (เช่น ไม่ไปกับคนแปลกหน้า ไม่ไปในสถานที่อันตราย ไม่อ่านหนังสือในที่มืด และมึนระยิบระยับในการอ่านพอควร ระยะเวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ ไม่เล่นริมน้ำ ไม่เล่นไม้ขีดไฟ การใช้บันไดฉุกเฉิน บันไดหนีไฟ รวมทั้งการปลดล็อกเข็มขัดนิรภัย)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

7. สอนให้เล่นโดยไม่ใช้ความรุนแรงในการเล่นทั้งกับผู้อื่น หรือเมื่อเวลาเล่นคนเดียว
8. สอนให้เด็กรู้จักสัตว์ ประเภทของสัตว์ วิธีการเลี้ยงดูสัตว์เลี้ยง รวมทั้งการปฏิบัติต่อสัตว์อื่นๆ ที่ไม่ใช่สัตว์เลี้ยง และอาจเป็นอันตราย (เช่น สุนัขจรจัด แมลงต่างๆ ฯลฯ)
9. ชวนเด็กเล่นบทบาทสมมติเมื่อมีคนแปลกหน้ามาให้ขนมควรทำอย่างไร
10. ชี้ชวนให้เด็กระมัดระวังอาหาร ขนม ของเล่น และของใช้ที่ก่อให้เกิดอันตราย (เช่น หมากฝรั่ง อาหารที่มีแมลงวันตอม ขนมสีฉูดฉาด ฯลฯ)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 7

เด็กสามารถช่วย และพึ่งตนเองได้

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 110 – 133

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 79 – 101

การรับประทานอาหาร

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. ให้เด็กกินอาหารที่สะอาดและป้องกันโรคที่ติดต่อกันจากการกิน (เช่น พ่อแม่ไม่ควรเป่าอาหารของเด็ก หรือผู้ใหญ่ไม่เอามือมาอาหารของเด็กก่อนให้เด็กรับประทานอาหาร)
2. ควรให้เด็กดื่มน้ำหลังอาหารมากกว่าการดื่มน้ำคำกินข้าวคำ
3. ชี้ชวนให้เด็กหยิบอาหารหรือผลไม้ชิ้นเล็กๆ กิน พร้อมกับชวนเด็กคุยเกี่ยวกับอาหารที่รับประทาน
4. นำถ้วยน้ำที่ไม่ได้ทำด้วยแก้ว ชนิดมี 1 หู หรือ 2 หู หรือไม่มีหู สำหรับให้เด็กยกดื่ม โดยมีผู้ใหญ่คอยช่วยประคองถ้วยน้ำ และในที่สุดควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำด้วยตนเอง
5. ให้โอกาสเด็กกินอาหารด้วยตนเองเป็นที่เป็นทาง โดยผู้ใหญ่จัดขามพลาสติกกันกว้างที่หกยากและไม่แตก ช้อนมีด้ามจับได้ง่ายขอบมนขนาดเหมาะกับปากของเด็ก โดยชมเชยเมื่อเด็กตักอาหารกินเองได้แม้เด็กจะทำหกบ้าง
6. พูดคุยกับเด็กเรื่องอาหาร เช่น ชื่ออาหาร รสชาติ พร้อมให้โอกาสเด็กหัดสังเกต คิด และมีส่วนร่วมในการไปซื้อหา ช่วยทำอาหาร และจัดโต๊ะอาหาร

ข้อควรระวัง ผู้ใหญ่เตรียมอาหารที่สะอาด มีประโยชน์ครบ 5 หมู่ และหลากหลาย ตัดเป็นชิ้นเพื่อให้เด็กตักป้อนด้วยตนเอง ซึ่งควรเป็นอาหารที่กัด เคี้ยว กลืนได้ง่าย เริ่มจากชนิดที่เด็กชอบ แล้วจึงเพิ่มให้กินอย่างอื่น จนมีความหลากหลายตามอาหารของครอบครัว ควรละเว้นของหมักดอง อาหารที่มีรสจัด อาหารที่ใส่ผงชูรส สีฉูดฉาด ขนมกรุบกรอบและน้ำอัดลม

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ผู้ใหญ่ยังคงฝึกทักษะการรับประทานอาหารให้เด็กอย่างต่อเนื่องโดยฝึกการใช้ส้อมและมีดโต๊ะตามลำดับ เมื่อเด็กทำได้ ควรชมเชย
2. เตรียมอาหารที่สะอาด ให้กรอบ/นุ่ม ตัดเป็นชิ้นเพื่อให้เด็กตักป้อนเอง กัด เคี้ยว หรือกลืนได้ง่าย ให้อาหารที่มีประโยชน์ ครบ 5 หมู่ เริ่มจากชนิดที่เด็กชอบ แล้วค่อยเพิ่มให้ชิมอย่างอื่น จนมีความหลากหลาย แต่ควรละเว้นของหมักดอง อาหารรสจัด อาหารที่ใส่ผงชูรส สีฉูดฉาด ขนม กรูบกรอบ น้ำหวานและน้ำอัดลม
3. ชี้ชวนให้ลูกสนใจใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เพื่อเรียนรู้เรื่องอาหาร (เช่น ชี้อะไร รสชาติอย่างไร ทำมาจากอะไร มีประโยชน์อย่างไร) โดยพูดคุยเพื่อให้ลูกหัดสังเกต คิด และมีส่วนร่วมในการซื้อหา ช่วยทำกับข้าว จัดโต๊ะและเก็บภาชนะ
4. ชวนลูกมาล้างผัก ผลไม้ก่อนนำไปรับประทาน
5. หลีกเลี่ยงการบังคับป้อนอาหาร ดูว่า ชู เวลาลูกปฏิเสธที่จะกินอาหาร ควรงดของหวาน ขนม น้ำหวาน น้ำอัดลมก่อนอาหาร
6. ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างในการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ รับประทานอาหารผักผลไม้และดื่มน้ำสะอาดให้มากพอ ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างในการรับประทานอาหารที่สุขภาพ และมีมารยาทได้แก่ การใช้ช้อนกลางตักอาหารในสำรับที่รับประทานด้วยกัน การแบ่งปันอาหารที่ชอบ การช่วยเลี่ยนจานอาหาร หรือตักอาหารให้กัน การแสดงความเอาใจใส่ต่อกันระหว่างรับประทานอาหาร ตลอดจนการพูดขอบคุณและชื่นชมผู้ที่ทำอาหารให้ หรือผู้ที่ช่วยเหลือ

การขบถ่าย

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. เด็กเริ่มหัดควบคุมการขบถ่ายอูจจาาระหว่างอายุ 2 - 3 ปี และปัสสาวะระหว่างอายุ 3 - 4 ปี การฝึกให้เด็กเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือและดูแลตนเองอย่างถูกสุขลักษณะ รู้สึกดีที่ทำเองได้ และเกิดความภาคภูมิใจ ผู้ใหญ่ควรดูแลห้องส้วมให้สะอาด มีแสงสว่าง ปลอดภัย มีอากาศถ่ายเท ไม่เหม็นหรืออับทึบ
2. พูดคุยแสดงการรับรู้เมื่อเด็กแสดงท่าทางบ่งบอกถึงความต้องการจะขบถ่ายอูจจาาระหรือปัสสาวะ
3. พาเด็กไปนั่งถ่ายเมื่อสังเกตเห็นหน้าตาท่าทางแสดงอาการอยากขบถ่าย

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- จัดที่让孩子ถ่ายภาพได้โดยไม่ต้องกลัวตก (เช่น ชักโครกมีฝารองนั่งแคบ มีเก้าอี้รองเท้า หรือมีที่จับ ในกรณีเป็นส้วมนั่งยอง หัดให้นั่งข้างๆ หรือหาไม้พาดกลางสำหรับให้เด็กเหยียบได้อย่างมั่นคง)
- สอนเด็กทีละเล็กทีละน้อยจนในที่สุดเด็กทำได้ หรือเสริมด้วยหนังสือภาพในการทำความสะอาดเมื่อถ่ายภาพ (เช่น การรดน้ำ การทิ้งขยะลงถัง ดูแลไม่ให้เลอะเทอะ) รวมทั้งสอนการทำความสะอาดร่างกายภายหลังการถ่ายภาพให้สะอาดหมดจด และให้เด็กล้างมืออย่างถูกต้องทุกครั้งหลังการถ่ายภาพ
- ในการทำความสะอาดอวัยวะหลังการถ่ายภาพให้ทำความสะอาดจากด้านหน้าไปด้านหลัง
- เมื่อเด็กถ่ายไม่เป็นที่ อย่าทำกริยารังเกียจหรือดูว่า แต่ผู้ใหญ่ต้องพาเด็กมาทำความสะอาดร่างกาย หลังจากนั้นจึงพูดคุยกับเด็กให้บอกผู้ใหญ่เวลาปวดท้องอยากอุจจาระ (อ๊ อ๊ ฯลฯ) และปัสสาวะ (ฉี่ ชั่งฉ่อง ฯลฯ) หรือใช้คำสุภาพที่พูดกันในครอบครัว
- ชมเชยและให้กำลังใจเมื่อเด็กพยายามทำตามที่สอน แม้จะยังไม่เรียบร้อย ควรช่วยเหลือและแนะนำให้เด็กทำงานสำเร็จ
- ในกรณีใช้ส้วมสาธารณะ ควรสอนให้เด็กใช้อย่างระมัดระวังทั้งในเรื่องความปลอดภัย ความสะอาด และอนามัยส่วนตัว ควรฝึกให้เด็กเตรียมตัวในการขับถ่ายก่อนการเดินทางที่ใช้เวลานาน
- เมื่อเด็กเดินได้คล่องแล้ว พ่อแม่/ผู้ปกครองควรฝึกเด็กให้ขับถ่ายเป็นเวลา

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

- แนะนำให้เด็กดื่มน้ำ กินผัก ผลไม้ให้มากพอเพื่อให้ขับถ่ายได้ดี
- สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรมีป้ายประกอบภาพเพื่อแสดงขั้นตอนและการปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้ห้องน้ำห้องส้วม

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

การทำความสะอาดร่างกาย

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. อธิบายให้เด็กรู้ถึงสาเหตุที่ต้องแปรงฟันโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบง่ายๆ ที่เด็กเข้าใจ (เช่น เวลากินข้าวเสร็จ งานจะเลอะเศษอาหาร เราจึงต้องล้างงานให้สะอาด เช่นเดียวกับฟัน เมื่อเคี้ยวอาหารเสร็จ เราต้องแปรงฟันให้สะอาด)
2. ช่วยแปรงฟันของเด็กให้สะอาด และค่อยๆ ปล่อยให้ละเล็กละน้อยให้เด็กทำเอง หากเด็กยังทำไม่ได้ ต้องช่วยเหลือจนเด็กสามารถทำได้ในที่สุด
3. สอนวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้องโดยใช้นิทานหรือพ่อแม่ทำเป็นตัวอย่างให้ดู

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. พูดคุยกับลูกเรื่องความสำคัญของการรักษาความสะอาดร่างกาย ให้ลูกหัดแยกแยะเวลาที่ร่างกายเปราะเปื้อน กับเวลาที่ทำความสะอาดแล้วารู้สึกแตกต่างกันอย่างไร ให้ลูกมีส่วนร่วมในการเตรียมอุปกรณ์ เสื้อผ้า ผ้าเช็ดตัว สบู่ ชัน แปรงสีฟัน ฯลฯ
2. สอนให้เด็กรู้จักสำรวจและสังเกตตนเองและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับความสะอาด (เช่น เมื่อสังเกตเห็นเล็บของตนเองดำควรบอกให้ผู้ใหญ่ตัดเล็บให้ ไปล้างมือเมื่อสังเกตเห็นมือของตนเองเลอะ หรือเมื่อเด็กสังเกตเห็นเก้าอี้สกปรกจะไม่นั่งลงไป ฯลฯ)
3. ล้างมือให้ลูกด้วยน้ำกับสบู่ ฎให้ทั้งฝ่ามือ หลังมือ และขอกนิ้วกับเล็บ และเช็ดด้วยผ้าสะอาด ฝึกให้ลูกทำเป็นขั้นตอน และชมเชยให้กำลังใจสร้างสุขปฏิบัติในการล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังขับถ่ายทุกครั้ง
4. แปรงฟันอย่างถูกวิธีเป็นตัวอย่างให้ลูกดู เล่าเกี่ยวกับประโยชน์ และความจำเป็นของการแปรงฟัน อาจใช้การเล่านิทานด้วย (เช่น แปรงให้ทั่วถึง ใช้น้ำสีฟันเพียงเล็กน้อย แปรงฟันในตอนเช้า หลังอาหาร และก่อนนอน) ต่อมาจึงจับมือให้ลูกแปรงฟัน แล้วจึงให้ลูกแปรงฟันด้วยตนเอง แต่ผู้ใหญ่ยังต้องช่วยตรวจดู โดยเฉพาะฟันกรามและด้านในของฟันหน้า
5. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอาจนำแบบจำลองฟัน (ถ้ามี) มาสาธิตการแปรงฟัน และให้เด็กๆ ทดลองแปรงแบบจำลองฟัน และแปรงฟันของตนเอง ชี้ชวนคุยกับเด็กเกี่ยวกับประโยชน์และความจำเป็นในการแปรงฟัน ให้เด็กสาธิตให้เพื่อนๆ ดูวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้อง
6. ชวนเด็กพูดคุยเรื่องการทำความสะอาดร่างกาย และวิธีทำความสะอาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งชวนเด็กให้ความร่วมมือกับพ่อแม่/ผู้ปกครอง เวลาอาบน้ำหรือสระผมที่บ้าน
7. ฝึกอาบน้ำ โดยให้เด็กมีส่วนร่วมถูตัวด้วยสบู่ สระผมด้วยแชมพู วดน้ำ ล้าง เช็ดตัว/ผม เมื่อผู้ใหญ่เห็นลูกทำได้ดีจึงให้ทำเองโดยผู้ใหญ่ยังต้องกำกับดูแลอยู่ด้วย

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

การแต่งกาย

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. ขณะที่แต่งตัวให้เด็ก ผู้ใหญ่ควรพูดคุยถึงวิธีการใส่เสื้อผ้า (เช่น บอกให้เด็กยกแขนขณะใส่แขนเสื้อ หรือยกขาขณะใส่ขากางเกง) ผู้ใหญ่ควรให้ความช่วยเหลือเด็กก่อน เมื่อเด็กทำได้ควรชมเชยและให้เด็กทำเอง
2. ชี้ชวนให้เด็กหัดสังเกตด้านหน้า ด้านหลัง ด้านนอก ด้านในของเสื้อ กางเกง แล้วให้ลองใส่เองโดยผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือก่อน เมื่อเด็กทำได้ควรชมเชยและให้เด็กทำเอง
3. ให้โอกาสเด็กได้ลองถอดกางเกงด้วยตนเอง หากเด็กทำไม่ได้ผู้ใหญ่ควรช่วยเหลือ
4. ช่วยเด็กได้เรียนรู้ทักษะการใส่รองเท้า โดยให้เด็กสังเกตรองเท้าข้างซ้ายและข้างขวา หัดจับคู่รองเท้าก่อนสวมใส่ ให้เด็กลองใส่รองเท้าเองก่อนโดยผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือเมื่อเด็กทำไม่ได้ ซึ่งเด็กอาจลองผิดลองถูกได้

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการแยกเสื้อด้านหน้า ด้านหลัง ถอดหรือติดกระดุมแป๊ะหรือแถบปะติด ถอดและใส่กระดุมที่มีรั้งคุดมจากเม็ดแรกไปเม็ดสุดท้าย ทั้งนี้ลูกอาจใช้วิธีลองผิดลองถูก พ่อแม่ต้องไม่ตำหนิลูก แต่ควรค่อยๆ ชี้แนวทาง หากพ่อแม่ทำให้โดยลูกไม่ได้ทำเอง ลูกอาจรู้สึกขัดใจ
2. ชี้ชวนให้ลูกหัดสังเกตด้านหน้า ด้านหลัง ด้านนอก ด้านในของเสื้อผ้า รองเท้าข้างซ้าย ข้างขวา แล้วให้ลองใส่เอง โดยผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือก่อน เมื่อเด็กทำได้ควรชมเชยและให้ทำเอง
3. หัดให้เด็กส่องกระจก หวีผมให้เด็กหน้ากระจกและฝึกหัดให้เด็กหวีเอง
4. จัดกิจกรรม หรือเกมเกี่ยวกับการแต่งกาย (เช่น วิ่งเปี้ยวใส่เสื้อ แข่งขันติดกระดุมเสื้อ)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

การดูแลสุขอนามัย

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. ให้โอกาสเด็กร่วมทำงานบ้านง่ายๆ พร้อมผู้ใหญ่ (เช่น ถูของ เก็บของเล่นเข้าที่ กวาดบ้าน ปัดฝุ่น ถูบ้าน รดน้ำต้นไม้ นำจานไปเก็บในที่ล้างจาน ช่วยล้างรถ พับ เก็บและแขวนเสื้อ ชักชุดชั้นใน ตากเสื้อผ้า จัดโต๊ะเก้าอี้ จัดของเข้าที่ ฯลฯ)
2. พูดคุยกับเด็กเรื่องความสำคัญของการล้างมือ โดยให้เด็กมีโอกาสในการเตรียมอุปกรณ์ (เช่น สบู่ ขัน ผ้าเช็ดมือ)
3. ล้างมือให้เด็กด้วยน้ำกับสบู่ ถูให้ทั่วทั้งฝ่ามือ หลังมือ ซอกนิ้วและเล็บ แล้วเช็ดด้วยผ้าสะอาด โดยฝึกเด็กให้ทำเป็นขั้นเป็นตอนและชมเชยเมื่อเด็กทำได้
4. ให้เด็กได้ล้างมือก่อนกินอาหารและหลังขับถ่ายทุกครั้งและให้โอกาสเด็ก เปิด - ปิด ก๊อกน้ำด้วยตนเอง และสอนให้รู้จักปิดก๊อกน้ำเมื่อเลิกใช้น้ำ โดยพ่อแม่ชมเชยเมื่อเด็กทำได้

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. เป็นแบบอย่างแก่เด็กในการรักษาความสะอาด และความเรียบร้อยของบ้าน/สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (เช่น เก็บข้าวของเป็นที่ เป็นทาง เก็บยาในตู้ยา เก็บของมีคมในครีวอย่างปลอดภัย) ทิ้งและกำจัดขยะอย่างเหมาะสม (เช่น ทิ้งเศษอาหาร หรือเศษกระดาษห่อขนมในถังขยะ)
2. จัดให้เด็กมีภาชนะของตนเอง ไม่รับประทานอาหาร หรือดื่มน้ำจากภาชนะที่ผู้อื่นใช้แล้วและยังไม่ได้ล้าง (เช่น ตู้อุ่นน้ำสาธารณะซึ่งใช้แก้วร่วมกัน การใช้ปากกรองน้ำจากก๊อกน้ำโดยตรง)
3. ให้เด็กมีส่วนร่วมรับรู้และทำงานตามกำลัง (เช่น เก็บที่นอนและผ้าห่มเมื่อตื่นนอน) รักษาบริเวณบ้าน/สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สะอาดเรียบร้อย (เช่น กวาดบ้าน กวาดชั้นเรียน)
4. เวลาเด็กเป็นหวัด ควรให้เด็กใช้ผ้าปิดปากกับจมูกเวลาไอหรือจาม หัดให้เด็กไม่ใช้มือป้ายน้ำมูกหรือเสมหะ หรือถ่มน้ำลายในที่สาธารณะ หรือตามสิ่งของหรือตามเสื้อผ้า เวลาไปที่ต่างๆ ไม่ควรเอามือไประตามผนัง ราวบันได หีบจับของไปเรื่อย หรือเหยยสัตว์เล่น นอกจากนี้ผู้ใหญ่ต้องฝึกเด็กให้รู้จักล้างมือเมื่อมือเปื้อน รวมทั้งฝึกเด็กให้หัดถามผู้ใหญ่ทันทีหากเด็กสงสัยเรื่อง ความสกปรกหรือความสะอาด สอนให้เข้าใจและรู้จักดูแลป้องกันตนเองในกรณีที่อยู่ร่วมกับผู้มีอาการของโรคติดต่อ (เช่น หวัด อีสุกอีใส มือเท้าปาก ตาแดง หรือเมื่อเพื่อนเป็นเหา)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 8

เด็กแสดงทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 102 – 119

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. เปิดโอกาสให้เด็กได้มีเวลาอยู่ร่วมกับผู้ใหญ่ทุกวันเพื่อรับฟัง พูดคุย ซักถาม เอาใจใส่กันและกัน แสดงความเอื้ออาทรต่อกัน แสดงความรักและผูกพันโดยไม่ควรแบ่งแยกให้เด็กอยู่ส่วนเด็ก และผู้ใหญ่อยู่ส่วนผู้ใหญ่ หรือให้เด็กนั่งเฉยๆ เวลาผู้ใหญ่คุยกัน หรือร่วมวงสนทนากัน หรือในขณะที่รับประทานอาหารจะห้ามเด็กพูดหรือมีปฏิสัมพันธ์

2. ผู้ใหญ่ที่มีเด็กร่วมนั่งอยู่ด้วยต้องมีสีหน้าที่เป็นมิตรต่อเด็ก และที่สำคัญอย่าเมินเด็ก ต้องให้ความสำคัญกับเด็กด้วยการ พูด / คุย / ถามหา / แสดงความสนใจ / โอบอ้อมประคอง

3. ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว / สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (เช่น ร่วมรับรู้ ช่วยถือของ / หยิบของ ช่วยเก็บของเล่น เก็บที่นอน พับเสื้อผ้า ฯลฯ)

4. เวลาที่เด็กแสดงกริยาที่ไม่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ ไม่ควรใช้วาจาก้าวร้าวกับเด็ก ด้วยการดูทันที หรือตีเด็ก แต่ควรอธิบายด้วยน้ำเสียงปกติ พร้อมขอโทษผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง เพื่อให้เด็กขอโทษตาม

หมายเหตุ : เนื่องจากคนไทยถือเรื่องขนบธรรมเนียม ไปลา-มาไหว้ ไม่ใช่ทำ ไม่เอา รongเท้าขึ้นเตียง ผู้ใหญ่ต้องบอกเด็กว่าควรทำอะไร พร้อมอธิบายเหตุผลสั้นๆ และให้เด็กทำงาน เกิดความเคยชิน

5. พาเด็กไปเยี่ยมญาติหรือเพื่อนบ้าน เพื่อเรียนรู้วิธีการเข้าสังคมของผู้ใหญ่เกิดความคุ้นเคย และไม่เขินอาย รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนและใช้คำพูดที่เหมาะสมกับบุคคล สถานที่และเวลา รวมทั้งแนะนำลูกแสดงความเคารพ โดยใช้ น้ำเสียงกริยาท่าทางสุภาพต่อผู้ใหญ่ ญาติ ครู พระ นักบวช และชี้ชวนให้เด็กสำรวมขณะอยู่ในวัด โบสถ์ เป็นต้น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6. ผู้ใหญ่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างในการควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกอย่างเหมาะสม และพูดคุยแนะนำเด็ก (เช่น การบอกเล่าความรู้สึกของตนเองโดยไม่แสดงความก้าวร้าว การแสดงออกถึงการขอโทษ การไม่ทะเลาะกันระหว่างผู้ใหญ่ต่อหน้าเด็ก) รวมทั้งการไม่แสดงความรุนแรงทั้งคำพูดและการกระทำให้เด็กเห็น อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กแสดงอาการขี้แงของ ทูบตี ซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก หรือคนคุ้นเคย หรือพี่เลี้ยงเด็ก ผู้ใหญ่ต้องศึกษาและหาสาเหตุของการกระทำดังกล่าว

7. เวลาเด็กแสดงอาการว่าต้องการอะไรบางอย่างทันที ผู้ใหญ่ต้องให้ความสนใจก่อนแล้วจึงค่อยๆ อธิบาย หากจำเป็นต้องให้เด็กรอคอย ควรอธิบายว่าต้องรอคอยระยะนานเท่าใดและอย่าพูดปิด หรือหลอกเด็กโดยเด็ดขาด เพราะเด็กจะขาดความเชื่อถือและไม่ไว้วางใจ

8. ฝึกมารยาทเด็กในการสนทนา (เช่น รู้จักฟัง รู้จักหวั่นไหวในการพูด ไม่พูดแทรกขณะคนอื่นกำลังพูด รู้จักวิธีพูดทางโทรศัพท์ รู้จักตอบคำถามเมื่อถูกถาม รู้จักใช้คำสุภาพ ฯลฯ) นอกจากนี้ควรสอนเด็กเกี่ยวกับการฟังผู้ใหญ่พูดในบางเรื่องที่เด็กฟังไม่รู้เรื่อง ซึ่งผู้ใหญ่อาจอธิบายเป็นภาษาที่เด็กได้เข้าใจ หรืออธิบายแนวความคิด แล้วผลัดกันฟัง ผลัดกันพูด ไม่แย่งกันพูด

9. เมื่อเด็กชวนผู้ใหญ่เล่นด้วยควรเล่นกับเด็ก

10. ต้องสังเกตว่าเด็กเข้าใจสิ่งที่ผู้ใหญ่ได้ถ่ายทอดและสื่อสารหรือไม่ หากเด็กไม่เข้าใจ ผู้ใหญ่ต้องไม่ดูแต่ควรสื่อสารอย่างง่ายๆ กับเด็กก่อน (เช่น เดี่ยวพ่อมา ลูกจึงบอกพ่อว่า ลูกต้องการอะไร พຽນนี้คุณครูให้นักเรียนนำดอกไม้มาโรงเรียนคนละ 1 ดอก)

คำกล่าวสมัยใหม่

“รักวัวให้ผูก รักลูกให้กอด”

โดยคณะทำงานฯ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 9

เด็กแสดงทักษะทางสังคมเชิงบวกกับเพื่อนเด็กด้วยกัน

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 120 – 133

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. สร้างโอกาสให้เด็กได้มีเพื่อนเล่นด้วยกัน ในวัยเดียวกันรวมทั้งเด็กที่โตกว่าเล็กกว่า (เช่น พาลูกไปเล่นกับลูกเพื่อน ชวนเด็กๆ มาเล่นกันที่บ้าน ให้เวลาเด็กเล่นด้วยกันที่โรงเรียน)

2. แนะนำให้เด็กรู้จักเล่นด้วยกัน หรือผลัดกันเล่นของเล่น หรือเล่นเป็นกลุ่ม เป็นคู่ เพื่อจะได้มีโอกาสเล่นทุกคนและรู้จักแบ่งปันกัน

3. จัดให้เด็กได้มีโอกาสพูดคุยกับเพื่อน หรือลูกหลาน ญาติพี่น้อง รวมทั้งเพื่อนที่โรงเรียน เพื่อสร้างความใกล้ชิด ช่วยกันคิดและเรียนรู้ทักษะเชิงสังคม

4. พูดคุยกับเด็ก อ่านหรือเล่านิทานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนๆ กลุ่มเด็ก หรือเด็กกับสัตว์ต่างๆ ที่เล่นกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งอธิบายความสำคัญของความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แล้วตั้งกรณีที่มีปัญหา หรือสถานการณ์มาพูดคุยเพื่อให้เด็กคิดหาคำตอบในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนๆ ด้วยกันเอง

5. เล่าเรื่อง ยกตัวอย่าง และคุยกับเด็กเกี่ยวกับสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งระหว่างเพื่อน เพื่อให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาด้วยการใช้คำพูดที่ประนีประนอม หรือด้วยสันติวิธี (เช่น ถ้าเพื่อนแย่งของเล่นกัน แล้วหนูจะอย่างไร หรือ ถ้าเพื่อนมาแย่งของเล่นของหนูแล้วหนูจะอย่างไร)

ในกรณีที่เด็กๆ มีความขัดแย้งกันเอง ให้ผู้ใหญ่เฝ้ามองการแก้ปัญหาของเด็กก่อนในระยะต้น อย่าด่วนเข้าไปทำโทษ หรือตี หรือดุเด็กๆ ให้แยกเด็กๆ ออกจากกัน เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายให้เด็กๆ ให้เหตุผลทั้ง 2 ฝ่าย และใช้คำพูดที่ช่วยให้เด็กเข้าใจ และให้อภัยกันและกัน โดยไม่จำเป็นต้องสอบสวนหาว่าใครเป็นผู้กระทำผิด ถ้าไม่ใช่เรื่องใหญ่โต แล้วชวนให้เด็กๆ ไปเล่นกันต่อ ในกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญ ต้องใช้วิธีสืบหาข้อมูลจนกระจ่างชัด และนำคู่กรณีมาอธิบาย และดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ฝ่ายที่ทำผิดสำนึกผิดและขอโทษ และผู้ถูกกระทำรู้จักยอมรับคำขอโทษ และให้อภัย

แนวแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ข้อควรระวัง เด็กส่วนใหญ่จะไม่ยอมรับว่าตนเองกระทำผิด ในขณะที่ผู้ใหญ่จะคิดว่าเด็กพูดปดไปก่อนซึ่งเป็นวิธีคิดที่ไม่เหมาะสม เอ่ยปากชมเมื่อเด็กได้ช่วยเหลือเพื่อนทำสิ่งต่างๆ ตามสมควร

6. คุยกับลูก หรือเด็กๆ ว่าเพื่อนบางคนจะมีน้ำใจอยากช่วยเหลือ เมื่อเพื่อนทำอะไร ให้ชื่นชมด้วยการพูดขอบคุณเพื่อน และรู้จักช่วยเพื่อนตามสมควร เป็นการตอบแทน ไม่คาดหวังว่าต้องมีคนช่วย และไม่ตำหนิเพื่อนที่ไม่เข้ามาช่วยเหลือ

ข้อควรระวัง เด็กจะชอบแย่งกันระหว่างเด็กด้วยกันเพื่อเป็นที่หนึ่ง (เช่น ต้องได้เข้าแถวเป็นคนแรก ต้องได้สมุดก่อนเพื่อน) เพราะเด็กเกิดความรู้สึกอยากแข่งขัน ดังนั้น ผู้ใหญ่จะต้องรู้จักการจัดการ (Manage) กับเด็กโดยให้เด็กรู้สึกว่าการเป็นคนแรกไม่ใช่เรื่องสำคัญ ทั้งนี้โดยปกติผู้ใหญ่ชอบให้รางวัลหรือคำชมเชยแก่เด็กที่ทำอะไรเป็นคนแรก ซึ่งจะเป็นการตอกย้ำให้เด็กแข่งขันกันมากที่สุด ในกรณีนี้ ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจและมีแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค ความเท่าเทียมทางโอกาส และความยุติธรรม การส่งเสริมให้เด็กไม่สนใจการแข่งขันจะช่วยให้เด็กรู้จักวัฒนธรรมการเข้าคิว

7. เด็กอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อกัน ในกรณีนี้ ผู้ใหญ่ควรอธิบายให้เด็กเข้าใจเช่นเดียวกัน โดยหาเหตุผลป้องกันมิให้เกิดขึ้น (เช่น หากให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน ต้องมีกติกา ข้อตกลงให้ชัดเจน) ทั้งนี้กติกาที่ดีที่สุดคือ ให้เด็กร่วมสร้างกติกานั้นๆ ระหว่างกัน ที่ทุกคนต้องปฏิบัติอย่างใดก็ตาม จะมีเด็กที่ชอบเล่นรุนแรง แกล้งเพื่อน เมื่อสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น ผู้ใหญ่ต้องเข้ามาสังเกต เพราะเด็กที่อ่อนแอกว่าจะไม่กล้าฟ้อง พร้อมกันนี้ผู้ใหญ่ต้องเข้ามาช่วยและหาสาเหตุ เพราะเด็กก้าวร้าวบางคนอาจมีสาเหตุจากสารเคมีในร่างกายมิใช่ “นิสัยของเด็ก” ซึ่งต้องแนะนำหรือพาเด็กไปรับคำปรึกษาจากแพทย์

คำกล่าวสมัยใหม่

“จะเลี้ยงลูกได้ดี ผู้ใหญ่ต้องใจเย็น”

โดยคณะทำงานฯ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 10

เด็กแสดงความตระหนักถึงว่าพฤติกรรมมีผลกระทบต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 134 – 143

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ และไม่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่จำเจตลอดเวลา (เช่น พาไปตลาด) เพื่อให้พบเห็นและรู้จักชื่อ ผัก ผลไม้ พืช ปลาต่างๆ ชวนชิมอาหารที่แปลกใหม่ ชวนให้รู้จักผลิตภัณฑ์ใหม่ ไปงานรื่นเริงที่เหมาะสมกับลูก
2. จัดสภาพแวดล้อม และใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในครอบครัวด้วยวิธีที่ลดภาวะโลกร้อน และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (เช่น รู้จักแยกขยะ) สอนให้รู้ว่าหากใช้กระดาษมากมายน่าจะหมด อธิบายให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างต้นไม้กับกระดาษ เล่นของเล่นให้เก็บที่
3. คุยกับเด็กพร้อมสาธิตให้เด็กรู้ว่าน้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง คำพูดมีผลต่อความรู้สึกคนอื่น (เช่น การพูดที่สุภาพ น้ำเสียงที่นุ่มนวล พูดขอร้อง น้ำเสียงที่เกรี้ยวกราด ตวาด ประชดประชัน เสียดสี เยาะเย้ย โอ้อวด ฯลฯ)
4. เมื่อเห็นเพื่อน หรือญาติ หรือคนหกล้ม รู้สึกเห็นใจและแนะนำให้ลูกแสดงความห่วงใย ด้วยการพูดหรือแสดงความเห็นอกเห็นใจเข้าช่วยเหลือ ในกรณีที่พบอุบัติเหตุร้ายแรงเกินกำลัง ให้ลูกรู้จักบอกให้ผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือ
5. ให้โอกาสเด็กริเริ่มในการให้คำแนะนำแก่ผู้อื่น (เช่น ช่วยคิดตารางอาหารว่าง / อาหารกลางวัน ที่บ้าน ให้เสนอความคิดเห็นว่าจะไปไหนกันดี) ในขณะที่เดียวกันให้รู้จักฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วย
6. สังเกตเด็กเมื่อเด็กเผชิญสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ด้วยการช่วยเสริมแรงให้เด็กปรับตัวได้ (เช่น พาไปพิพิธภัณฑ์ ร้านอาหาร สวนสาธารณะ) สอนให้รู้จักพูดกับพนักงานขายของ ซักถามเป็น ภาษามหาของเป็น
7. ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและมีความเชื่อใจว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นความถูกต้อง (เช่น พ่อแม่ รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน) การทำตัวเป็นแบบอย่างของการรักษากฎระเบียบของสังคม (เช่น การทิ้งขยะ การเข้าคิว การไม่จอดรถในที่ของคนพิการ หรือที่ห้ามจอด ฯลฯ)
8. ปลูกฝังให้เด็กมีความเอื้ออาทรต่อกัน รู้จักกลอบโยนกัน โดยฝึกให้ทำเป็นประจำจนเป็นนิสัย

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 11

เด็กตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และยอมรับนับถือในความเหมือน

และความแตกต่างระหว่างบุคคล

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ –

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 144 – 152

อายุ 0 – 3 ปี

–

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. เป็นแบบอย่างที่ดีของการยอมรับนับถือความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่แสดงความรังเกียจเหยียดผิวเหยียดเพศหรือมีอคติเหนือสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้อื่น
2. ชวนเด็กพูดคุยถึงสิ่งที่ดีในวัฒนธรรมของตนหรือของกลุ่มหรือของโรงเรียน (เช่น สิ่งที่เป็นที่น่านับถือ เครื่องแต่งกาย อาหาร ประเพณี และภาษา) เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ
3. ชวนเด็กพูดคุยให้เห็นคุณค่าของผู้คนที่อยู่ต่างวัฒนธรรมและผู้ใหญ่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการเคารพความเป็นบุคคลของผู้อื่น
4. ปฏิบัติตนอย่างสุภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก (เช่น การปฏิบัติกับผู้ต่างวัยต่างฐานะ คนที่มีอาชีพต่างจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู คนเก็บขยะ คนกวาดถนน คนพิการ หรือเด็กพิเศษในแบบต่างๆ เด็กก้าวร้าว โดยไม่พูดจาดูถูกถากถาง เป็นต้น)
5. พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู/ผู้ดูแลเด็กต้องมีทัศนคติที่ดีและแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยระมัดระวังคำพูด ไม่วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความรังเกียจ แต่กลับต้องแสดงให้เด็กเห็นว่า ทุกคนควรได้รับคุณค่าของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน
6. ผู้ใหญ่ในบ้านทุกคนต้องพูดคุยกันถึงการดูแลเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (เช่น ขณะที่พ่อกำลังสอนให้ลูกรู้จักประหยัด โดยการไม่ซื้อของเล่นให้ แม่ต้องใจแข็งไม่ซื้อให้ลูกเช่นกัน)
7. พาเด็กไปทัศนศึกษาเพื่อเห็นวิถีชีวิตที่เป็นความจริงในแต่ละอาชีพ หรือเชิญผู้ใหญ่สาขาอาชีพต่างๆ ในชุมชนหมุนเวียนมาเล่าให้เด็กได้รู้จักอาชีพต่างๆ
8. ดูสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ พร้อมกับเด็กและสอนให้เด็กรู้จักเลือกดูและวิเคราะห์ถึงคุณค่าที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

9. เลือกสื่อที่หลากหลายทางวัฒนธรรมให้เด็กดู และชวนพูดคุยให้เด็กเห็นคุณค่าของความหลากหลาย (เช่น ภาพยนตร์ไทย ต่างประเทศ ดนตรี ทั้งไทย และต่างประเทศ ทั้งสากล และพื้นเมือง)
10. สอนให้เคารพในความแตกต่างระหว่างผู้หญิงผู้ชาย ให้เกียรติ และไม่เอาเปรียบผู้หญิง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 12

เด็กสามารถรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และตระหนักรู้ว่าตนชอบหรือไม่ชอบอะไร

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ –

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 153 – 159

อายุ 0 – 3 ปี

–

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชี้ชวน/ชวนคุยกับเด็กโดยให้เด็กรู้จักสังเกตด้วยประสาทสัมผัสต่างๆ ซึ่งได้แก่ การเห็น การได้ยิน การรับกลิ่น การรับรส การสัมผัส และระบบรับสัมผัสภายใน (เช่น ปวดท้อง ปวดฟัน) เพื่อให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (เช่น เด็กสังเกตเห็นตนเองผมยว เล็บยาวต้องตัด หรือเห็นว่าเราไม่ได้อยู่นิ่งแต่โตขึ้น หรือเมื่อเล่นสนุกมากจนตัวเลอะดิน/ทรายต้องไปอาบน้ำ หรือรสชาติของอาหาร/ลักษณะของอาหารบางอย่าง เครื่องแต่งตัว นิทานบางเรื่อง กิจกรรมบางอย่าง) การสังเกตต่อสิ่งเหล่านี้ของเด็กจะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์โดยตรง ภายหลังเสร็จกิจกรรมนั้นๆ โดยเด็กจะแสดงความรู้สึกรู้สึกว่าชอบ หรือไม่ชอบ รสชาติอาหารเป็นอย่างไร อร่อยอย่างไร กลิ่นของอาหารเป็นอย่างไร ฯลฯ

2. ให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามโอกาสและความเหมาะสม โดยผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำ (เช่น เมื่อเด็กทำงานตกแตก การมีน้องใหม่ การไปสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นครั้งแรก การสูญเสียของรัก หรือของเล่นหาย)

3. อ่านหนังสือ เล่าเรื่อง เล่านิทาน พูดคุยกับเด็ก หรือตั้งคำถามกับเด็ก แล้วให้เด็กแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสิ่งที่ฟัง (เช่น ชอบ ไม่ชอบ สนุก น่ากลัว) และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมโดยเชื่อมโยงเข้าสู่ชีวิตจริงของเด็ก

4. สร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก โดยเปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กชอบหรือถนัด และเมื่อเด็กได้ทำไปแล้วให้เด็กเล่า/อธิบายว่าทำอะไรและรู้สึกอย่างไร รวมทั้งเด็กควรอธิบายได้ว่าเพื่อนเป็นอย่างไร หรือความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเพื่อนแต่ละคนเป็นอย่างไร

5. เมื่อเด็กพูดอะไรที่เป็นเชิงปฏิเสธ (เช่น ไม่อยากรับประทานอาหาร ไม่อยากอาบน้ำ ฯลฯ) อย่าด่วนตำหนิเด็ก ให้โอกาสเด็กได้อธิบายถึงความต้องการ ความรู้สึก และเหตุผลของเขาเอง จากนั้นผู้ใหญ่ควรพูดจาหวานล่อม ตระล่อม ปะหละโดยไม่หลอกกลู และไม่ติดสินบน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6. ให้เด็กได้เคลื่อนไหวประกอบเพลงอย่างอิสระ ตามจินตนาการ อารมณ์ และความรู้สึกของตน ให้เด็กวาดภาพ และระบายสีได้ตามความต้องการโดยให้เด็กอธิบายว่า เหตุใดจึงเลือกแบบนี้
7. ให้เด็กได้ทำกิจกรรมเล่าถึงของรักของโปรด (Show & Tell) โดยให้เด็กๆ นำของรักของตน (เช่น ตุ๊กตา หนังสือเล่มโปรด) มาให้ดูแล้วพูดแสดงความรู้สึกของตนกับของรัก หรือเล่าเรื่องสัตว์เลี้ยงของตน
8. ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกทางอารมณ์แก่เด็ก รวมทั้งวิธีการแสดงอารมณ์ที่ไม่ดีให้เป็นที่ยอมรับได้ ด้วยการไม่แสดงอารมณ์แต่ใช้คำพูดแทน (เช่น ครูไม่ชอบให้เด็กๆ มาโรงเรียนสาย แม่อยากให้ลูกทานข้าวให้หมดชาม ป้าไม่ชอบให้ฝนตกเลย ฯลฯ)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 13

เด็กปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และกิจวัตร และควบคุมอารมณ์ได้ตามสมควร

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ –

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 160 – 168

อายุ 0 – 3 ปี

–

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ผู้ใหญ่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก แสดงความรัก เอาใจใส่ ช่างสังเกตในเรื่องอารมณ์ ความรู้สึกของเด็ก พร้อมทั้งจะเข้าใจและรับฟังเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจ และสามารถพูดคุยกับผู้ใหญ่ได้ บอก หรือแสดงอารมณ์ให้ผู้ใหญ่รับรู้ได้

2. ในกรณีที่เด็กร้องไห้ หรืออาละวาด ก้าวร้าว ผู้ใหญ่ไม่ควรบังคับเด็กให้หยุดทันที เพราะเด็กไม่สามารถหยุดอาการเหล่านั้นได้ทันที ผู้ใหญ่ต้องใจเย็น สงบ ตั้งสติ โดยอาจพาเด็กไปล้างหน้า หรือปล่อยให้เด็กได้ร้องไห้ระยะสั้นๆ จนเด็กสงบแล้วจึงค่อยอธิบาย หรือหากเด็กไม่หยุดร้องไห้ ต้องเบนความสนใจ หรือเปลี่ยนบรรยากาศ แต่ห้ามหลอกเด็ก หรือสัญญาอะไรกับเด็กในสิ่งที่ไม่สามารถทำตามสัญญาได้

หมายเหตุ : ผู้ใหญ่ควรรู้จักนิสัยของเด็ก เพื่อหาวิธีป้องกันไม่ให้เด็กมีโอกาสอาละวาด หรือก้าวร้าว (เช่น พอจะทราบว่าคุณชอบร้องไห้ของเล่น) ดังนั้น เมื่อจะต้องพาเด็กไปร้านเพื่อซื้อของเล่น ผู้ใหญ่ควรเตรียมตัวเด็กก่อน หรือมีข้อตกลงกับเด็กล่วงหน้าว่าเพื่อป้องกันไว้ก่อน (เช่น วันนี้ไปเลือกดูของเล่น ยังไม่ซื้อ แล้วกลับมาคิดที่บ้านว่าชอบอันใด แล้วจึงไปซื้อ)

3. หากเด็กร้องขอสิ่งที่ไม่สามารถให้ได้ทันที (เช่น กินขนมหมดแล้วขออีกทันที ผู้ใหญ่ต้องตอบว่า “ค่อยเดี๋ยว รอเดี๋ยวนะ” และต้องบอกเด็กว่าจะได้เมื่อใด และจัดการให้เด็กได้ตามนั้น ไม่หลอกเด็ก)

4. ในกรณีที่เด็กร้องขอในสิ่งที่ไม่สามารถให้ได้ทันที ให้เบนความสนใจของเด็กไปก่อน เมื่อเด็กสงบ จึงค่อยๆ อธิบายเหตุผล หรือประนีประนอมกัน

5. เมื่อเด็กอาละวาด อย่าให้เด็กทำลายสิ่งของ ทำร้ายผู้อื่น หรือทำร้ายตนเอง (หากเป็น สิ่งของ ค่อยๆ ปลดออกจากมือ) พาเด็กออกไปจากสิ่งแวดล้อมนั้นเพื่อเปลี่ยนความสนใจ แล้วค่อยๆ ทำให้เด็กสงบลง อย่าดู หรือทำโทษขณะนั้น เมื่อเด็กสงบจึงค่อยๆ พูดคุยด้วยท่าทีน้ำเสียงที่สงบอย่างสั้นๆ เมื่อเด็กอารมณ์ดีและพร้อมฟังจึงค่อยแนะนำ และสนทนากับเด็ก

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 14

เด็กแสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของตน

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 169 – 174

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. เปิดโอกาส และสนับสนุนให้เด็กได้ทำในสิ่งที่เด็กทำได้ตามวัย และให้เด็กได้รับคำชมเชย อย่าคิดว่าเด็กยังเล็กแล้วไม่ให้ทำอะไรด้วยตนเอง เด็กจะเพิ่มความมั่นใจให้ตนเองเมื่อเด็กทำได้
2. ถวายหรือขอร้อง หรือส่งเสริมให้เด็กช่วยทำสิ่งต่างๆ ที่เด็กพอจะทำได้ เด็กจะรู้สึกภูมิใจว่าตนเองมีค่า และชื่นชมเด็กตามความเหมาะสม
3. เปิดโอกาสให้เด็กได้พูด หรือได้ทำกิจกรรมต่างๆ หรือแสดงผลงานที่เด็กอยากพูด อยากทำ อยากแสดง โดยให้เด็กมีโอกาสนำเสนอผลงานต่อพ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู หรือหน้าชั้นเรียน
4. ให้เด็กได้มีโอกาสค้นพบวิธีเล่นด้วยตนเองจากการเล่น และการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระ และให้เด็กได้นำเสนอกิจกรรมสร้างสรรค์นั้นๆ ต่อหน้าเพื่อนๆ หรือผู้ใหญ่
5. สังเกตว่าเด็กมีความสามารถพิเศษด้านใด แล้วหาทางสนับสนุนอย่างเต็มตามศักยภาพ
6. ต้องไม่ทำให้เด็กรู้สึกด้อยหรือเสียหน้า (เช่น ไม่ตำหนิเด็กต่อหน้าคนอื่น ไม่ประชดประชันเด็กโดยนำไปเปรียบเทียบกับเด็กอื่น) ในบางเรื่องที่เด็กทำไม่ได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด (เช่น การบ้าน) ผู้ใหญ่ต้องช่วยให้กำลังใจเด็กฝ่าฟันอุปสรรค
7. เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนเป็นผู้นำหรือผู้ตาม (เช่น ผลัดเปลี่ยนกันเป็นหัวหน้าห้อง หัวหน้ากลุ่ม หรือให้เด็กออกมาพูดนำเสนอความคิดเห็นของตนต่อหน้าผู้อื่นอยู่เสมอ หรือเปิดโอกาสให้เด็กอาสาสมัครในสิ่งที่ตนถนัด)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 15

เด็กสามารถแสดงความสามารถเบื้องต้น

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 134 – 201

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 175 – 306

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

การพูดคุย

1. ผู้มีเด็กให้หันหน้ามาทางพ่อแม่ สบสายตา ยิ้ม และพูดคุยกับเด็กบ่อยๆ อย่างสม่ำเสมอ ด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน โดยสาระของการพูดคุยอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำอยู่กับเด็ก หรือ ความสนใจที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้เด็กคุ้นกับภาษาที่ผู้พูดใช้กับเด็ก และเป็นการสร้างความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก หรือการกระทำของเด็ก ทั้งนี้เวลาพ่อแม่พูดคุยกับเด็กควรใช้ภาษาพูดชัดเจนและถูกต้อง ไม่ควรพูดในลักษณะที่พูดไม่ชัดกับเด็ก
2. แขนงของเล่น (เช่น ปลาตะเพียน โมบายต่างๆ) เหนือที่นอนของเด็ก หรือในระยะที่เด็กมองเห็นได้ โดยวัสดุที่ใช้แขนงต้องไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก และควรระวังชิ้นส่วนโมบายที่ห้อยไว้ อาจหลุด หรือของแขนงอาจตกลงมาเป็นอันตรายต่อเด็ก
3. สบตาเด็ก ยิ้ม พูดคุยกับเด็ก เมื่อเด็กส่งเสียงอ้อแอ้ ต้องคุยกับเด็ก โดยเว้นจังหวะให้เด็กได้โต้ตอบบ้าง แม้ว่าเด็กยังพูดไม่ได้ และภาษาที่ผู้ใหญ่พูดเด็กอาจยังไม่เข้าใจ
4. พูดคุย หรืออธิบายกับเด็กถึงสิ่งที่เด็กมองเห็นด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน และให้เด็กจับต้อง หรือ สัมผัสทางกาย/พื้นผิว หากสิ่งนั้นสะอาด และไม่เป็นอันตราย (เช่น ถ้วยน้ำ ขวดนม)
5. ให้เด็กได้เล่นกับของเล่น หรือสิ่งของหลากหลาย (เช่น ขวดพลาสติก กรู้งริง) แต่ต้องไม่เป็นอันตราย เมื่อเด็กนำมาเคาะเล่น หรือนำเข้าปาก
6. ผู้มีเด็กมาส่งกระจกเงา หรือเอากระจกเงาที่ผลิตขึ้นเพื่อเป็นของเล่นสำหรับเด็ก (ไม่แตกหักแล้วเป็นอันตรายต่อเด็ก) มาให้เด็กส่องดูตัวเอง
7. เมื่อเด็กส่งเสียงทักทาย หรือยิ้มให้ ให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กอย่างนุ่มนวล และควรพูดแสดงความรักด้วยการหมั่นบอกเด็กว่า “เป็นเด็กที่น่ารัก และพ่อแม่รักเด็กมาก” อย่าลืมที่จะสัมผัสเด็กอย่างอ่อนโยน เพราะจะทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงทางอารมณ์ และรู้ว่าพ่อแม่คือผู้ที่คอยโอบอุ้ม ดูแล และตอบสนองความต้องการของตน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. เด็กกำลังสนุกกับการส่งเสียง เล่นพ่นน้ำลาย เพื่อพัฒนาต่อไปเป็นการทำเสียงพูดคุย โดยใช้ริมฝีปาก เด็กวัยนี้ยังไม่สามารถควบคุมน้ำลายที่ไหลย่อยได้ ให้ใช้ผ้าสะอาดและนุ่มเช็ดน้ำลายให้เด็ก และไม่ควรรอว่าเมื่อเด็กทำเลอะเทอะ

9. ให้เด็กได้เล่นของเล่น หรือสิ่งของต่างๆ ที่ปลอดภัย และมีความหลากหลายที่ละชนิด (เช่น ข้อนพลาสติก ลูกบอลนิ่มๆ ฯลฯ)

10. จัดหาของเล่น หรือให้เล่นของใกล้ตัวที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ชวนให้เด็กสัมผัสผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และพูดคุยกับเด็กถึงสิ่งที่เด็กได้สัมผัส

11. ชวนเด็กคุยบ่อยๆ เกี่ยวกับผู้คน สัตว์เลี้ยง และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ในบ้าน เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ว่า ผู้คน สัตว์เลี้ยง หรือสภาพแวดล้อมที่รู้จักมีชื่อที่เรียกเฉพาะ

ข้อควรระวัง ถ้ามีสัตว์เลี้ยงในบ้าน ควรระวังเรื่องความปลอดภัย และความสะอาดของสัตว์

12. พ่อแม่แสดงท่าทีว่ารับรู้ถึงสิ่งที่เด็กไม่ต้องการ แล้วปลอบโยนให้เด็กสงบ หรือให้เด็กห่างจากสิ่งที่เด็กปฏิเสธชั่วคราว หากเด็กร้องไห้หยุดหงิด ควรตอบสนองด้วยการโอบกอด หรืออุ้ม แล้วปลอบโยนพร้อมน้ำเสียงที่นุ่มนวลพร้อมกับสัมผัสเด็กเบาๆ หรือ เปลี่ยนบรรยากาศไปอีกมุมหนึ่ง เด็กจะสงบลง

13. เล่นสนุกกับเด็กด้วยการเคลื่อนไหวหน้าตา แลบลิ้น ทำปากจู๋ แล้วให้เด็กทำตาม เด็กจะสนุกสนาน และขบขันกับใบหน้าของผู้ใหญ่มาก การเล่นแบบนี้จะทำให้เด็กได้ฝึกการสังเกต และฝึกการบังคับ การขยับกล้ามเนื้อบนใบหน้า เด็กจะเรียนรู้ว่า แม้บางส่วนของหน้าจะเปลี่ยนไปแต่ยังเป็นผู้ใหญ่คนเดิมของเด็กนั่นเอง

14. ผู้ใหญ่ร้องเพลง หรือเปิดเพลงที่มีเนื้อเพลงเหมาะสมกับเด็กให้เด็กฟัง ชวนให้เด็กร้อง และเคลื่อนไหวตามจังหวะร่วมกับผู้ใหญ่ ระยะแรก เด็กอาจร้องตามไม่ได้ แต่เด็กจะพยายามเลียนแบบการร้องเพลงของพ่อแม่ และพยายามร้องคลอตามไป เมื่อพ่อแม่ร้องซ้ำๆ เด็กจะคุ้นเคย และร้องตามได้ดีขึ้น ไม่นานนัก เด็กจะจดจำเนื้อร้อง และร้องเพลงนั้นได้ อาจไม่ทั้งเพลงหรืออาจเงินเมื่อร้องต่อหน้าคนอื่น พ่อแม่ควรให้กำลังใจ

การอ่านหนังสือ

1. แม้ว่าเด็กไม่สามารถอ่านตัวหนังสือได้ พ่อแม่ควรอ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของเด็กให้เด็กฟัง พร้อมชี้ชวนให้ดูรูปภาพ เพื่อสนับสนุนให้เด็กเกิดความคิด รู้จักคิดตาม และเชื่อมโยงการคิดกับภาษา

2. หาหนังสือภาพที่มีเนื้อกระดากหนา ไม่ฉีกขาดง่ายให้เด็กได้เปิดดูหรือเล่น พ่อแม่อุ้มหรือโอบเด็กไว้ขณะที่พ่อแม่ชี้ภาพ และชวนเด็กพูดในสิ่งที่เด็กเห็น และชี้ชวนให้เด็กอ่านหนังสือด้วยกันบ่อยๆ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3. อ่านหนังสือกับเด็กทุกวันเพื่อให้เด็กสังเกตเห็นการเปิดหนังสือทีละหน้า ทุกครั้งที่จะอ่านหนังสือด้วยกัน ให้บอกเด็กด้วยว่า เราจะหยิบ จับหนังสือ และค่อยๆ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง หรือไม่ให้หนังสือฉีกขาด

4. จัดหาหนังสือใส่ในชั้น หรือตะกร้า แล้วเก็บไว้เป็นที่ เมื่อเด็กอยากอ่านจะได้นำออกมาเปิดดูเองได้ ผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำ และแสดงให้เด็กดูวิธีการเปิดหนังสือทีละหน้า และอย่าลืมนชวนให้เด็กเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านหนังสือจบ

หมายเหตุ : เมื่อผู้ใหญ่อ่านนิทาน หรือเรื่องเล่าให้เด็กฟัง และเมื่อเด็กตั้งใจ จะขอให้อ่านซ้ำ ซึ่งในบางกรณี ผู้ใหญ่อาจเบื่อข้อความที่อ่านเองเสียก่อน ทำให้อยากย่อความ ซึ่งเด็กบางคนอาจไม่พอใจเพราะต้องการให้อ่านข้อความซ้ำตามที่ตัวเองต้องการอยู่แล้ว และมีบางกรณี ผู้ใหญ่อาจต้องการขยายความที่อ่าน ซึ่งเด็กหลายคนอาจชอบเพราะเป็นการเพิ่มจินตนาการให้กับเนื้อเรื่องได้

การขีดเขียน

1. จัดเตรียมกระดาษ ดินสอ หรือดินสอสีให้เด็กได้วาดเล่นอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อเด็กโตขึ้น ควรมีอุปกรณ์การขีดเขียนที่หลากหลายขึ้น

2. ชวนให้เด็กเล่นสนุกกับการลากเส้นที่แปลกออกไป ด้วยการทำให้ดู (เช่น เส้นตรง เส้นเฉียง เส้นตั้งฉาก วงกลม แนวตั้ง กากบาท) พร้อมทั้งชมเชยเมื่อเด็กลากเส้นได้

3. เมื่อเด็กวาดรูปได้ ผู้ใหญ่ควรให้ความสนใจโดยให้เด็กเล่าถึงสิ่งที่วาด (เช่น พ่อแม่ถามว่า “หนูวาดอะไร เล่าให้ฟังหน่อยนะ”) หรืออาจตั้งคำถามต่อยอดความคิดของเด็ก แม้ว่าสิ่งที่เด็กวาดยังดูไม่ออก (เช่น “แล้วกระดาษมันวิ่งไปที่ไหนล่ะคะ”) หรือสิ่งที่เด็กเล่าไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับรูปที่วาด อย่าตำหนิเด็กตอนที่เด็กกำลังเล่า ปล่อยให้เด็กพูดตามจินตนาการของเด็ก

การเล่นบทบาทสมมติ

1. หาของเล่นที่หลากหลายให้เด็กเล่น (เช่น ไม้บล็อก) เด็กจะนำไม้บล็อกมาต่อ สร้างหรือรื้อให้พังทลายลง แต่หากเป็นกล่องกระดาษ เด็กอาจนำมาเล่นสมมติเป็นตู้เสื้อผ้า เป็นบ้าน หรืออาจนำมาเล่นร่วมกับตุ๊กตา นอกจากนี้อาจนำภาชนะพลาสติก หรือของใช้ที่ไม่แตกหักเป็นอันตรายต่อเด็กมาให้เด็กเล่นสมมติ

2. เปิดโอกาสให้เด็กช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเบาๆ ร่วมกับพ่อแม่ (เช่น ถูของ หรือหยิบของให้พ่อแม่ ซึ่งเป็นของที่มีขนาด และน้ำหนักเหมาะสมกับวัยของเด็ก) เพื่อให้เด็กได้รู้จักเครื่องมือต่างๆ ในการทำงาน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ให้เด็กฟังเพลงสำหรับเด็กต่างๆ บ่อยครั้ง (เช่น เพลงสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของเด็ก) และเปิดโอกาสให้เด็กร้องเพลงในลำคอ หรือร้องเป็นเนื้อเพลง หรือร้องเพลงของประเทศเพื่อนบ้าน เพลงต่างประเทศเพื่อให้ความหลากหลาย หรือเพลงที่พ่อแม่ร้องได้ แล้วร้องให้ลูกฟัง หรือพ่อแม่ร้องร่วมกับเด็ก หรือชักชวนให้เด็กร้องเพลงคนเดียว หรือร้องกับเพื่อน โดยให้การร้องเพลงเป็นกิจกรรมที่สม่ำเสมอ
2. ชี้ชวนให้เด็กท่องบทกลอน หรืออ่านบทกลอนหรือคำคล้องจองสำหรับเด็กให้เด็กฟังหรือเล่นเกมเกี่ยวกับคำ (เช่น เกมคำที่ขึ้นต้นด้วย มะ คือ มะม่วง มะละกอ เล่นเกมแมงมุม จ้ำจี้มะเขือเปราะ) เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับคำคล้องจอง/เสียงสระคล้ายกัน
3. ชวนให้เด็กเล่าถึงสิ่งที่ทำ หรือทบทวนประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาจากการจัดกิจกรรม (เช่น เหตุการณ์ที่ผ่านมาในแต่ละวัน หรือเหตุการณ์ที่เด็กประทับใจหรือชอบ ฯลฯ)
4. นำรูปถ่ายที่เคยทำกิจกรรม หรือไปเที่ยวด้วยกันมา แล้วพ่อแม่เล่าให้เด็ก หรือวาดภาพหรือบันทึกสั้นๆ
5. คุยกับเด็กในเรื่องที่เด็กควรรู้เกี่ยวกับเรื่องเป็นเวลา (เช่น เข้า สาย บ่าย เย็น) วันใน 1 สัปดาห์ เดือนใน 1 ปี หรือเรื่องของบ้านของเด็กเอง (เช่น สถานที่ตั้งของบ้าน หมายเลขโทรศัพท์ ฯลฯ)
6. หัดให้เด็กทำสมุดบันทึกโดยเก็บจากวัสดุที่ระลึก หรืออื่นๆ ที่สามารถเตือนความจำและบอกได้ว่าเหตุการณ์ใดน่าสนใจ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 16

เด็กสามารถแสดงความคิดพื้นฐานในเรื่องเกี่ยวกับเวลา ช่องว่าง (Space)

ตำแหน่งแหล่งที่ คุณลักษณะ: รวมถึงการจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวกล้อม

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 181 – 182

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 186 – 193

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. เมื่อเด็กทำของหล่น อย่าเพิ่งตวาดหนีบของให้ ควรให้เด็กได้มองหาก่อน ถ้าเด็กหนีบได้ ควรปล่อยให้เด็กหนีบเอง เด็กจะเรียนรู้ว่าของที่ตกไปนั้นไม่ได้หายไปไหน แต่อยู่ที่ใดที่หนึ่ง

2. เล่นหาของที่ซ่อนไว้ โดยเอาผ้าคลุมของนั้นๆ ไว้ครึ่งหนึ่ง และให้อีกครึ่งหนึ่งโผล่มานอกผ้า เด็กจะดึงผ้าออก พร้อมกับหัวเราะชอบใจ ให้พ่อแม่สนุกร่วมไปกับเด็ก และเอ่ยปากชมเมื่อเด็กหนีบของที่ซ่อนไว้ได้ หรือเล่นจะเอากับเด็ก จะทำให้เด็กหัวเราะเสียงดัง และมีความสุขขณะเล่นกับพ่อแม่ เมื่อเล่นได้ระยะหนึ่งจากนั้นให้เอาผ้าคลุมจนมิด เด็กจะค้นหาของที่ซ่อนไว้ ให้พ่อแม่สนุกร่วมไปกับเด็ก และเอ่ยปากชมเมื่อเด็กหนีบของที่ซ่อนนั้นได้ เด็กจะได้เรียนรู้ว่า ของที่เห็นนั้นเมื่อมีสิ่งอื่นมาคลุมไว้ของนั้นไม่ได้หายไปไหน

3. ให้เด็กสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว พร้อมจัดหาของให้เด็กได้เล่นได้หนีบจับ แล้วบอกเด็กบ่อยๆ ว่าสิ่งที่เห็นนั้นเรียกว่าอะไร เด็กจะรู้จักชื่อสิ่งของรอบตัว หมั่นบอกให้เด็กส่งของให้ (เช่น “ขอหมวกให้แม่หน่อยนะ”) เมื่อเด็กส่งของให้ ต้องยิ้มให้เด็กและชมว่า “เก่งมากจ๊ะลูก”

หมายเหตุ : เด็กวัยนี้ยังไม่สามารถปล่อยของในมือให้ผู้อื่นได้อย่างตั้งใจ

4. ขวนเด็กเล่นซ่อนของ แล้วย้ายที่ซ่อนของให้เด็กหา เด็กจะหัวเราะชอบใจเมื่อเด็กพบของที่ซ่อน เด็กจะเรียนรู้ว่าของนั้นคงอยู่ ไม่ได้หายไปไหน

ข้อควรระวัง เด็กบางคนอาจหาของไม่พบ จะรู้สึกหงุดหงิด ในกรณีนี้ พยายามชี้แนะเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการหาของที่ซ่อน การเล่นเกมนี้ไม่ต้องการเอาชนะเด็ก แต่เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักคิด แสวงหาของที่ถูกซ่อนและเด็กได้รับความพอใจเมื่อหาของพบ

5. เมื่อเด็กต้องการอะไร ให้พูดคุยกับเด็กเพื่อบอกลักษณะของของสิ่งนั้น โดยใช้คำขยายประกอบคำนาม (เช่น หนูอยากได้ตุ๊กตาหมี สีขาว นุ่มๆ ตัวยาว)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

เวลา

1. ชวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับ “เวลา” ที่เด็กเข้าใจง่ายๆ (เช่น เวลาตื่นนอน เวลากินข้าว เวลาไปโรงเรียน เวลากลับบ้าน เวลาเข้านอน)
2. หัดให้เด็กสังเกตเวลากลางวัน เวลากลางคืน หรือที่มีแสงสว่างกับที่มืดสนิท
3. ฝึกให้เด็กคุ้นเคยคำที่ใช้เกี่ยวกับเวลาระหว่างวัน ด้วยการให้ผู้ใหญ่ชวนคุย เวลาเข้านอน เวลากลางวัน เย็น คำ เมื่อเด็กมีวัยมากขึ้น อาจเริ่มใช้คำว่า เวลาสาย เวลาบ่าย เวลาตึก ฯลฯ
4. ให้เด็กรู้จักช่วงเวลา โดยเริ่มจากการตั้งต้นของการกระทำบางอย่าง แล้วต่อเนื่องไปจนถึงเวลาสิ้นสุดการกระทำนั้นๆ (เช่น เรามาเล่นตัวต่อกัน เป็นเวลาเริ่มต้น แล้วถึงต่อเสร็จจนจบ) สำหรับการเรียกระยะเวลาของเวลา ผู้ใหญ่สามารถใช้คำพูด “ยาว สั้น นาน ฯลฯ” หรือใช้เวลาตามความรู้สึกของเด็ก (เช่น เร็วมาก ช้า คอยนาน)
5. เวลาที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาล (เช่น ช่วงเวลาฤดูฝน อากาศเย็น หรือช่วงเวลาฤดูหนาว ต้องใส่เสื้อแขนยาว หรือฤดูร้อน อากาศร้อนมาก เป็นต้น) และผู้ใหญ่ชักชวนเด็กคุยความสัมพันธ์ระหว่างฤดูต่างๆ กับเสื้อผ้า หรืออุปกรณ์ที่ต้องใช้ในแต่ละฤดูกาล (เช่น ร่ม หมวก เสื้อกันหนาว ฯลฯ)
6. ให้เด็กได้มีโอกาสคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ และเครื่องบอกเวลา (เช่น นาฬิกาที่มีตัวเลข 1 - 12 เข็มนาฬิกา เข็มวินาที และเข็มชั่วโมง) รวมทั้งนาฬิกาแบบดิจิทัลที่เป็นแบบตัวเลข ซึ่งนาฬิกาดิจิทัล ผู้ใหญ่ต้องสอนให้อ่านตัวเลขตามวัยของเด็ก และการบอกเวลาจะขึ้นอยู่กับลักษณะการบอกเวลาของนาฬิกาชนิดนั้นๆ
7. พูดคุยกับเด็กให้คุ้นเคยกับคำว่า วันนี้ เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ โดยอาจโยงกับกิจกรรมหรือกิจวัตรที่เด็กทำ
8. ชวนเด็กเล่นเกมเขียนแผนที่ โดยผู้ใหญ่คอยช่วยแนะนำให้เด็กวาดแผนที่จากบ้านไปโรงเรียน หรือวาดผังห้องต่างๆ (เช่น ใช้ไม้ไอศกรีมแบ่งห้องต่างๆ ของบ้าน)

ช่องว่างสำหรับพื้นที่

1. ชักชวนเด็กให้สนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ ได้แก่ ระยะทาง (เช่น ไกล ใกล้) หรือระยะของมือเอื้อมหยิบของถึงหรือเอื้อมไม่ถึง ถนนแคบหรือถนนกว้าง หรือพื้นที่ของภาชนะสำหรับการบรรจุของเหลว (เช่น มีน้ำครึ่งแก้ว นมสดเต็มขวด ฯลฯ) และชวนให้เด็กถ่าย หรือเทของเล่นออกจากภาชนะ (เช่น เทบล็อกออกจากตะกร้ามาวางบนพื้นหรือใส่กล่อง)
2. ชักชวนเด็กให้สนใจเกี่ยวกับของใช้ประจำวัน (เช่น เสื้อที่ใส่คับหรือย้ง กางเกงหลวม หรือเปล่า รองเท้าใส่แล้วคับไปหรือไม่)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3. ชี้ชวนให้เด็กสนใจพื้นที่ปริมาตรสำหรับของเหลวที่ต้องบรรจุในภาชนะ (เช่น น้ำต้องใส่ขวด หรือใส่ไว้ในแก้ว)
4. ชวนเด็กเล่นเกมที่มีการขีด แบ่งกันพื้นที่ชัดเจน (เช่น เล่นตั้งเต)

ตำแหน่งแหล่งที่

1. ชี้ชวนเด็กอย่างสม่ำเสมอให้เด็กทราบตำแหน่งแหล่งที่อวัยวะของตน ให้เด็กอธิบายว่าอยู่ด้านซ้าย หรือด้านขวาของเด็ก โดยเริ่มจาก มือ แขน ของตนเอง จากนั้นค่อยไปที่ หู ตา คิ้ว
2. ชี้ชวนให้เด็กสนุกกับการจัดวางสิ่งของ หรือบอกตำแหน่ง โดยมีคำว่า ซ้าย ขวา หน้า หลัง บน ล่าง ยอด โคน ปลาย ต้น (เช่น กระจุมเสื้ออยู่ข้างหน้า กระจุมเสื้ออยู่ข้างหลัง กระจุมอยู่ด้านข้าง ช้อนอยู่บนโต๊ะพอทำช้อนหล่น ช้อนมาอยู่ใต้โต๊ะ) หรือเล่นเป็นเกมออกคำสั่ง เช่น เอาไม้บรรทัดวางใต้สมุดและเอาดินสอวางบนสมุด
3. จัดหาพื้นที่/กล่องเก็บของเพื่อสาธิตให้เด็กคุ้นเคยกับการเก็บของ/ของเล่น/ของใช้ ตามประเภท
4. เล่นของเล่นที่เด็กได้เรียนรู้การจัดกลุ่มสิ่งของ (เช่น ถ้วย จานชามอยู่ในครัว นกอยู่บนต้นไม้ ดินสอหล่นอยู่ใต้โต๊ะ)
5. ให้โอกาสเด็กได้เล่นบนพื้นดิน พื้นไม้ พื้นหิน และพื้นน้ำ อย่างสม่ำเสมอ
6. ให้เด็กได้เคลื่อนไหวประกอบจังหวะตามคำสั่ง เช่น เคลื่อนไหวไปทางซ้าย ขวา ก้าวถอยหลัง เดินไปข้างหน้า ฯลฯ

คุณลักษณะ

ชักชวน พูดคุย หรือสาธิต หรืออธิบายโดยใช้คำคุณศัพท์ ซึ่งหมายถึงคำที่ขยายคำนาม (เช่น ตึกตาดัวใหญ่ ถ้วยน้ำเล็ก กระจุมขนนิ่ม ผ้าสะอาด ถุงเท้าสีขาว เสื้อแขนสั้น กางเกงขาวาว สบู่หอม ขนมอร่อย เพลงเพราะนกสวย นิทานสนุก ฯลฯ)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 17

เด็กแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุและผล

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 158 – 159

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 194 – 206

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. ชี้ชวนให้เด็กสังเกตผลที่เกิดจากการกระทำของตนกับผลที่เกิดขึ้น (เช่น ทุกครั้งที่เปิด - ปิดสวิตช์ไฟ ไฟจะสว่างและดับลง ทุกครั้งถ้าเปิด - ปิดก๊อกน้ำ น้ำจะไหลและหยุดไหล เมื่อเอาไม้ตีกลอง เสียงกลองจะดัง)

ข้อควรระวัง มือที่ใช้เปิด - ปิดสวิตช์ต่างๆ ต้องแห้ง และเพื่อความปลอดภัย ทั้งตัวเด็กต้องแห้ง

2. ชวนเด็กพูดคุยถึงเหตุและผลในเรื่องใกล้ตัวว่า ทำไมเด็กจึงต้องทำสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องกิจวัตร เด็กจะเข้าใจมากขึ้นวันละเล็กละน้อยว่า ทำไมเด็กต้องทำสิ่งต่างๆ ทำแล้วมีผลอย่างไรต่อตัวเด็กหรือผู้อื่น (เช่น เหตุและผลของการแปรงฟัน เหตุและผลของการใส่รองเท้า ฯลฯ)

3. พ่อแม่สร้างความคุ้นเคยในการจัดลำดับการกระทำของกิจวัตร และกิจกรรมในแต่ละวัน (เช่น ตื่นนอนแล้วไปอาบน้ำ เช็ดตัวให้แห้ง แปรงฟัน และใส่เสื้อผ้า) พร้อมกันนั้น พ่อแม่คอยทบทวนกิจวัตรและกิจกรรม ตลอดจนการวางแผนในวันรุ่งขึ้นว่าจะทำอะไร

4. ฝึกให้เด็กคาดเดาว่าสิ่งที่เด็กทำจะเป็นอย่างไร แล้วติดตามผล (เช่น ตอกไข่ใส่ชาม เมื่อลงกะทะจะเกิดอะไรขึ้น หรือเอาเมล็ดถั่วฝังดินแล้วรดน้ำแล้ว จะเกิดอะไรขึ้นต่อไป)

5. ชวนเด็กเล่นสนุกด้วยการตั้งคำถามให้เด็กฝึกการคาดเดา โดยไม่มุ่งหวังว่าเด็กจะตอบถูกหรือผิด (เช่น ในนิทานเรื่องนี้ ถ้ากระต่ายไม่นอนหลับไป หนูว่าอะไรจะเกิดขึ้น หรือหากกระต่ายเปียกฝน หนูว่ามันจะทำอย่างไร)

6. ทำความเข้าใจกับเด็กด้วยการเล่า หรือการทบทวนความจำว่าเราจะทำอะไร (เช่น การปั้นดินน้ำมัน) โดยการลำดับการเล่นตั้งแต่ต้นจนไปถึงตอนสุดท้าย คือการเก็บข้าวของ และ การทำความสะอาด เป็นต้น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ผู้ใหญ่ชวนเด็กล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร พร้อมให้เหตุผลที่เด็กเข้าใจได้ (เช่น ล้างมือก่อนอาหารเพื่อให้มือสะอาดก่อนหยิบอาหาร และล้างมือหลังอาหารเพราะมือเปื้อนอาหารจึงต้องล้างมือ) เช่นเดียวกับการทำกิจวัตรอื่นๆ ได้แก่ การแปรงฟัน การอาบน้ำ หลังการเข้าห้องน้ำ เป็นต้น

2. ผู้ใหญ่อธิบายความเกี่ยวเนื่องระหว่างเหตุการณ์ 2 อย่าง (เช่น เมื่อฝนตกเราจะเปียก หรือแดดออกจ้เราจะร้อน หรือเปิดพัดลมแล้วเราจะเย็นสบาย หรือเปิดสวิตซ์ไฟห้องจะสว่าง ปิดสวิตซ์ห้องจะมืด)

ข้อควรระวัง มือที่ใช้เปิด – ปิดสวิตซ์ต่างๆ ต้องแห้ง เพื่อความปลอดภัยของเด็กและผู้เฒ่าเด็ก

3. ชวนเด็กคุยให้เข้าใจสภาพแวดล้อมต่างๆ โดยชวนกันถามว่า ทำไม และอย่างไร (เช่น ทำไมกลางวันจึงสว่าง กลางคืนจึงมืด หรือไข่ดิบถูกความร้อนแล้วเป็นอย่างไร หรือเกิดอะไรขึ้น) หรือชวนเด็กปลูกสวนครัว และเด็กจะเห็นว่าเหตุใดต้นไม้จึงโต หรือชี้ชวนว่าทำไมเราไม่ควรเด็ดดอกไม้ หรือไม่ควรทิ้งขยะไม่เป็นที่ หรือทำไมเราควรข้ามถนนบนทางม้าลาย หรือเมื่อสัญญาณไฟจราจรให้รถวิ่งสีเขียว เราต้องหยุดข้ามถนน

ข้อควรระวัง ผู้ใหญ่ไม่ควรตำหนิ หรือทักท้วงไม่เห็นด้วยเมื่อเด็กให้เหตุผลไม่ถูกต้อง

4. เล่นนิทานให้เด็กฟัง หรือชวนเล่นบทบาทสมมุติ แล้วพูดคุยถึงเหตุผล และลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง

5. ผู้ใหญ่ให้เด็กดูภาพ 3 – 4 ภาพแล้วให้เด็กเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ แล้วให้เด็กบอกเล่าตามลำดับเหตุการณ์ให้ฟัง

6. ผู้ใหญ่ชวนเด็กเล่นเกมหาภาพที่ผิด หรือไม่ผิดปกติ แล้วให้เด็กบ่งชี้ส่วนของภาพที่ไม่สอดคล้องกับภาพอื่น หรือส่วนอื่นของภาพ (เช่น แดดออกมีภาพคนใส่เสื้อฝน)

7. ชวนให้เด็กคิดว่าของอะไรที่ใช้แทนกันได้ (เช่น เกลือแทนน้ำปลา กระจกใบตองใช้แทนถ้วย ใบพายเล็กใช้แทนช้อนตักขนม ใช้ดอกอัญชัญใส่ขนมให้เป็นสีน้ำเงิน)

8. ชวนให้เด็กสังเกตสิ่งที่อยู่บนโต๊ะอาหาร (เช่น ผักสด กับผักต้มสุก) เหตุใดผัก 2 ชนิดจึงต่างกัน

9. ให้โอกาสเด็กเล่นเกมที่ฝึกการคิดบ่อยๆ (เช่น เกม 20 คำถาม เกมจัดของจำเป็นที่สุดเมื่อไปทะเล)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 18

เด็กสามารถเปรียบเทียบ แยกแยะ ความเหมือน ความแตกต่าง และประเมินสถานภาพ

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 207 – 213

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชวนเด็กให้สังเกต และชวนพูดคุย/ถามเพื่อให้เด็กเข้าใจการเปรียบเทียบ (เช่น อาหารจานนี้อร่อย อาหารอีกจานไม่อร่อย) หรือให้เด็กบอกอะไรซ้ำ อะไรเร็ว (เช่น เต่าเดินช้า กระต่ายวิ่งเร็ว) หรือในกรณีที่เหมือนกัน (เช่น จานกินข้าวแบน ชามกินข้าวได้เหมือนกัน แต่ต่างกันตรงชามมีก้นลึกกว่า หรือ แก้วใส่น้ำเหมือนกัน แต่ต่างกันที่ตัวนี้มีพนักพิง อีกตัวไม่มีพนักพิง)
2. ให้เด็กสังเกตและบอกได้ว่าสิ่งใดบนโต๊ะอาหารเข้าชุดกัน (เช่น ซ้อนกับส้อม ตะเกียบ แก้วกับที่รองแก้ว)
3. เปิดโอกาสให้เด็กจัด แยกแยะกลุ่มสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (เช่น ในตู้เสื้อผ้ามีแต่เสื้อผ้าต่างๆ ที่สะอาดแล้ว ส่วนตู้เก็บของเล่นมีแต่ของเล่นเท่านั้น ถ้วย ชาม แก้วน้ำ หรือภาชนะที่ใส่อาหารอยู่ในครัว หรืออาหารสดอยู่ในตู้เย็น เป็นต้น)
4. ให้เด็กบอกความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ประสบ (เช่น ห้องนอนสะอาด ฝนตกเฉอะแฉะ ถนนมีฝุ่น โรงเรียนเรียบบ่อย กองขยะไม่มีใครมาเก็บเหม็น)
5. ชี้ชวนให้เด็กเห็นสภาพตรงกันข้าม (เช่น อยู่กลางแจ้งร้อน เมื่อเข้าไปในห้องมีแอร์จะเย็นสบาย หรือช่างตัวใหญ่ มดตัวเล็ก อาบน้ำตัวเปียก เช็ดตัวแล้วตัวแห้ง มือเปื้อนดินแล้วสกปรกล้างมือแล้วสะอาด)
6. ชวนให้เด็กบอกลักษณะของสิ่งของที่ต่างกัน (เช่น แก้ว กับ ไม้กวาด) และเมื่อเด็กมีวัยที่มากขึ้น ควรเพิ่มเกณฑ์มากกว่า 2 เกณฑ์ (เช่น รูปร่างทรงกระบอก รูปร่างสามเหลี่ยม และรูปร่างวงกลมกับสี่เหลี่ยมเหมือนกัน)
7. ชวนเด็กเล่นเกมคำตรงกันข้าม

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 19

เด็กสามารถแก้ปัญหาได้

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 214 – 217

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. เมื่อเด็กมีปัญหา (เช่น ใส่รองเท้าผิดข้าง ใส่เสื้อกลับด้าน) ผู้ใหญ่ต้องปล่อยให้เด็กทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน หากเด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองไม่ได้ ผู้ใหญ่ควรตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อชวนให้เด็กคิดถึงวิธีการแก้ปัญหาให้มากที่สุด (เช่น “หนูลองเปลี่ยนข้างรองเท้าสลับกันดีไหม”)
2. เล่านิทาน หรืออ่านหนังสือให้เด็กฟัง แล้วถามความเห็นเด็กว่า ถ้าหนูเป็นตัวละครในนิทานเรื่องนี้หนูจะอย่างไร หรือให้เด็กแต่งนิทานต่อตอนจบของเรื่อง หรือให้เด็กเปลี่ยนตอนจบของเรื่องใหม่ โดยให้เรื่องที่เด็กแต่งขึ้นใหม่มีความสอดคล้องกับตอนต้นของเรื่อง
3. ชวนเด็กเล่าเรื่องที่โรงเรียนให้ฟัง หรือให้เด็กเล่าเรื่องที่เล่นกับเพื่อน หรือคนอื่นๆ ที่เด็กได้ไปพบมาในวันนี้
4. ฝึกการคิดนอกกรอบด้วยการใช้เหตุผล (เช่น หากเพื่อนแกล้งที่โรงเรียนจะอย่างไร หรือหากทำน้ำหกบนโต๊ะอาหารจะอย่างไร หรือหากไม่ใช่ซาเดินแล้วใช้อะไรเดินได้บ้าง หรือหากไม่ใช่ช้อนตักข้าวแล้วจะใช้อะไรแทน หรือหนูจะอย่างไรเมื่อเอื้อมหยิบของไม่ถึง)

แนวแนะวิธีการเลือกตุ๊กลา และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 20

เด็กสามารถจดจำกับการทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ
อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 160 – 167
อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 218 – 224

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. ชวนเด็กเล่นสิ่งของต่างๆ ที่สามารถเรียงต่อกันได้ (เช่น กอล่ง บล็อกไม้) โดยนำของมาต่อเรียงกันเป็นแถวยาว เล่นสมมุติเป็นรถไฟ เมื่อเด็กทำได้ให้ชมเชย และสนับสนุนให้เด็กต่อเองให้ยาวขึ้น

2. ชี้ชวนให้เด็กพยายามนำของออกจากภาชนะ โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือช่วงแรก นำบล็อกออกจากภาชนะปากกว้าง แล้วค่อยๆ เปลี่ยนเป็นภาชนะปากแคบลง ในช่วงที่ 2 ให้เด็กลองพยายามทำระยะหนึ่ง หากเด็กยังทำไม่ได้ ให้พ่อแม่ทำให้เด็กดู แล้วลองให้เด็กทำใหม่

3. ชวนเด็กเล่นร้อยลูกปัด โดยใช้ลูกปัดขนาดใหญ่ ซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดประมาณ 1 นิ้ว ไม่น้อยกว่า 5 ลูก และเชือกสำหรับร้อยยาวประมาณ 12 นิ้วให้เด็ก เมื่อเริ่มเล่นให้พ่อแม่ทำให้ดูก่อนทีละลูก เด็กจะสังเกตแล้วลองพยายามทำดูบ้าง ในระยะแรกพ่อแม่อาจช่วยประคองมือก่อน แต่ไม่นานเด็กจะทำได้ด้วยตนเอง การเล่นเช่นนี้มีประโยชน์ในการฝึกความสัมพันธ์ระหว่างตากับนิ้วมือและการคาดระยะ รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ข้อควรระวัง ควรเล่นร้อยลูกปัดบนเสื่อหรือบนพรม หรือบนพื้นที่มีผ้าปูรองเพื่อไม่ให้ลูกปัดกลิ้งไปไกล และไม่ควรรใช้ลูกปัดขนาดเล็ก พร้อมกันนี้ผู้ใหญ่ควรดูแลอย่างใกล้ชิดเพราะเด็กอาจนำลูกปัดเข้าปากหรือจมนก

4. พ่อแม่ชวนเด็กเล่น “กระดานปักหมุด” หรือของเล่นอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน และไม่เป็นอันตราย (เช่น ที่เสียบแปรงสีฟัน แผ่นรังผึ้งเตาถ่าน) โดยพ่อแม่ปักหมุดให้ดูก่อน เด็กจะสังเกตแล้วทำดูบ้าง ครั้งแรกๆ เด็กอาจยังทำไม่ได้เด็กอาจหมดความสนใจ พ่อแม่จึงไม่ควรเข้าชี้จนเด็กรำคาญ แต่ให้เก็บของเล่นไว้ก่อน แล้วค่อยชวนเด็กมาทดลองเล่นด้วยกันใหม่ เมื่อเด็กค่อยๆ ทำได้ให้ชมเชย

5. ชวนเด็กเล่นจับคู่สิ่งที่เหมือนจากของเล่นรอบตัว หรือของที่มืออยู่ หรือของเล่นที่ซื้อหามาโดยนำของที่มียูปร่าง/ลักษณะเหมือนกัน 2 ชิ้น วางรวมไว้กับของอื่นๆ ที่มีรูปร่างไม่เหมือนกัน (เช่น บล็อกรูปสี่เหลี่ยม รูปทรงกระบอก ลูกมะนาว) เพื่อให้เด็กจับคู่ที่มีลักษณะ/รูปร่างเหมือนกัน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6. ขวนเด็กเล่นเกม “จับคู่ภาพเหมือน” คือจัดให้มีภาพเหมือนและภาพไม่เหมือนกัน วางคละกัน แล้วให้เด็กจับคู่ภาพเหมือน และเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นควรเพิ่มโอกาสการเล่นจับคู่ให้เด็กจับหลายคู่เหมือนกันหรือคู่ต่างกัน

7. ขวนเด็กเล่นจับคู่สิ่งของที่ใช้ด้วยกัน (เช่น ดินสอกับกระดาษ ยาสีฟันกับแปรงสีฟัน เสื้อกับกางเกง/กระโปรง ช้อนกับส้อม) โดยผู้ใหญ่อธิบายวิธีเล่น และทำให้เด็กดูก่อน เด็กจะทดลองทำดูบ้าง เด็กจะพอใจที่ทำได้ และพ่อแม่ควรชื่นชม

8. จัดของให้เป็นที่เป็นทางและแนะนำให้เด็กรู้ว่าเด็กควรต้องเก็บอะไรไว้ที่ไหน ซึ่งเป็นที่ของสิ่งของนั้นๆ โดยเฉพาะของใช้ของเด็กเอง เช่น รองเท้า กระเป๋าเป้ เสื้อผ้าที่ใช้แล้ว แปรงสีฟัน

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ส่งเสริมให้เด็กทำงานจนสำเร็จโดยไม่เข้าไปรบกวน หรือหันเหความสนใจของเด็กไปที่สิ่งอื่นแทนขณะที่เด็กจดจ่อกับการทำงานนั้นอยู่ก่อนแล้ว

2. ให้กำลังใจหรือให้คำปรึกษาเพื่อเพิ่มความตั้งใจให้ทำงานจนสำเร็จ และเมื่อเด็กทำงานสำเร็จ ผู้ใหญ่ต้องชมเชยเด็ก

3. ผู้ใหญ่จัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้ หรือเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมความตั้งใจ จดจ่อสมาธิของเด็ก (เช่น การต่อภาพ การร้อยลูกปัด การเล่นดนตรี การวาดภาพ การเล่นต่างๆ)

4. จัดสถานที่ให้เด็กมีความสงบในการทำกิจกรรมโดยไม่มีใครมารบกวน (เช่น บริเวณที่เด็กวาดรูป มุมอ่านหนังสือ) อย่างไรก็ตาม อาจเปิดเพลงบรรเลงเบาๆ ประกอบการทำกิจกรรมเพื่อเอื้อต่อการทำงานที่ต้องใช้สมาธิ

5. ชักชวนเด็กให้ทำกิจกรรมการประดิษฐ์ของเล่นจากการรวบรวมวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุรอบตัว เพื่อสร้างนิสัยของการมีความตั้งใจ จดจ่อ

6. เมื่อสังเกตเห็นเด็กอยู่นิ่งไม่ได้เป็นประจำ ควรปรึกษาแพทย์หรือนักจิตวิทยา พ่อแม่ควรบันทึกพฤติกรรมของเด็กเพื่อแสวงหาความช่วยเหลือและเยียวยา

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 21

เด็กสามารถอ่านตัวเลข นับเลข และรู้จำนวน
อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 195 – 200
อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 225 – 246

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. สอนให้เด็กรู้จักการนับด้วยปากเปล่า เช่น นับ 1 – 3 หรือถึง 6
2. สนุกกับเด็กในการเล่นนับนิ้ว หรือสิ่งของต่างๆ รอบตัวจำนวน 1 – 3 อยู่เสมอ รวมทั้งเปรียบเทียบจำนวนของสิ่งของต่างๆ (เช่น ก้อนกรวดกองนี้มีมากกว่า อีกกองหนึ่ง)
3. ให้เด็กได้มีโอกาสเล่นภาพตัดต่อจำนวน 4 – 6 ชิ้นที่ไม่เป็นภาพซับซ้อน และเมื่อเด็กทำได้ พ่อแม่ค่อยๆ เปลี่ยนเป็นภาพที่ซับซ้อนขึ้น และมีหลายชิ้นขึ้น
4. สร้างประสบการณ์ให้เด็กรู้จักความแตกต่างระหว่างมิติของ “ขนาด” และ “จำนวน” โดยเน้นความมากกว่าและความน้อยกว่า กล่าวคือ มิติของจำนวน (เช่น เอาช้อนหลายคันมากองไว้ 2 กอง ซึ่งกองหนึ่งมีจำนวนมากกว่าอีกกองหนึ่ง เพื่อให้เด็กสังเกตว่ากองไหนมากกว่ากองไหน) หรือมิติของขนาด (เช่น นำแก้วน้ำมา 2 ใบที่ขนาดเท่ากันและเหมือนกัน โดยในแก้วแรกมีน้ำเพียงครึ่งแก้ว ส่วนอีกแก้วหนึ่งมีน้ำเต็มแก้ว แล้วจึงให้เด็กสังเกตว่าแก้วไหนมีน้ำมากกว่า และแก้วไหนมีน้ำน้อยกว่า) นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างการเปรียบเทียบขนาด (เช่น หมากับมด อะไรตัวใหญ่กว่ากัน หรืออะไรตัวเล็กกว่า หรือให้เด็กสังเกตโต๊ะซึ่งตัวหนึ่งยาวกว่าอีกตัวหนึ่ง) เพื่อให้เด็กสังเกตและรับรู้แนวความคิดเกี่ยวกับ ความมาก ความน้อย ความใหญ่ ความเล็ก ความสั้น ความยาวของสิ่งที่อยู่รอบตัว

แนวแนะวิธีการเลียงดู ฎแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. จัดให้เด็กมีประสบการณ์ หรือสังเกตของจำนวน “มาก” และของจำนวน “น้อย” (เช่น นำกองบล็อก จำนวน 8 ชิ้น และกองบล็อก จำนวน 3 ชิ้น หรือดินสอกองหนึ่ง 5 แท่ง และอีกกองหนึ่ง 3 แท่ง)
2. สาคิตให้เด็กดูว่าการเปล่งเสียงนับ 1 – 5 คืออะไร
3. สาคิตการนับจำนวนสิ่งของต่างๆ ให้เห็นจริง (เช่น การใช้นิ้วมือ 1 นิ้ว เปล่งเสียง 1 และการใช้นิ้วมือ 2 นิ้ว เปล่งเสียง 2 จนทำได้ทั้ง 5 นิ้ว) และเมื่อเด็กวัยเพิ่มขึ้น ให้ผู้ใหญ่เพิ่มจำนวนการนับ
4. สาคิตให้เด็กรู้จักตัวเลขอาราบิก 1 – 9 เมื่อเด็กรู้จักและนับได้แล้ว ผู้ใหญ่จึงสาคิตเลขไทย
5. ชี้ชวนให้เด็กใช้สัญลักษณ์แสดงจำนวน 1 , 2 , 3 , 4 , 5 เป็นต้น
6. สาคิตให้เด็กรู้จักการเปรียบเทียบ (เช่น ขนมห่อไหนมีลูกอมน้อยกว่า ลูกไหนมีของมากกว่ากัน)
7. ชวนเด็กเล่นเกมจับคู่สิ่งของที่มีจำนวนเท่ากัน (เช่น แปรงสีฟัน 1 อัน กับช้อน 1 คัน ดินสอ 2 แท่งจับคู่กับบล็อก 2 อัน)
8. เปิดโอกาสให้เด็กเล่นเกมกองบล็อก โดยจัดบล็อกเป็นกองๆ ให้มีจำนวนน้อยลงเป็นลำดับหรือเพิ่มขึ้นตามลำดับ
9. สรรหาเกมเกี่ยวกับตัวเลข เกมเกี่ยวกับเลขคู่ เลขคี่ (เช่น จับคู่รูปภาพกับจำนวน เกมหาเลขคู่ เกมหาเลขคี่ เล่นหมากเก็บ อีตัก หรือเล่นบทบาทสมมุติเกี่ยวกับการขายของการแลกเปลี่ยนเงิน/ทอนเงิน เป็นต้น)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 22

เด็กแสดงพฤติกรรมมอยากรู้ อยากลอง โดยการมอง การฟัง การถาม จับต้อง

และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีชีวิต

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 247 – 260

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ให้เด็กดูภาพสัตว์จากหนังสือ ภาพวาด หรือพาเด็กไปเที่ยวสวนสัตว์ หรือซื้อขนมให้ดู สัตว์ต่างๆ ในบ้าน (เช่น มด ยุง จิ้งจก หมา แมว) และเรียกชื่อสัตว์ที่ถูกต้องให้เด็กได้รู้จัก รวมทั้ง ชวนให้สังเกตว่าสัตว์เหล่านั้นมีความเหมือน และต่างกันอย่างไร
2. พาเด็กไปตลาดเพื่อซื้อขนมให้เด็กรู้จักและรู้จักชื่อผักและผลไม้ และให้เด็กดูผลไม้ก่อน ปอกเปลือก
3. พาเด็กดูต้นไม้ในบ้าน พาเดินรอบสวนสาธารณะ ช้ชวนให้เด็กสังเกตร้านขายดอกไม้ ให้รู้จักชื่อดอกไม้ รวมทั้งกลิ่น และสีของดอกไม้ ลักษณะของต้นไม้ต่างๆ ทั้งลำต้นใหญ่ – เล็ก มีผล และไม่มีผล หรือบางต้นมีลักษณะเป็นพุ่มเตี้ย บางต้นเป็นไม้เลื้อย เป็นต้น
4. ช้ชวน พูดคุยกับเด็กให้รู้จักส่วนต่างๆ ของร่างกาย เพื่อให้เด็กได้รู้จักชื่อ คุณลักษณะ และหน้าที่ของร่างกายแต่ละส่วน (เช่น ปากมีไว้ทำไม แขนมีก้ข้าง ใช้ทำอะไรได้บ้าง หูมีก้หู และใช้ทำอะไร หรือลื่นมีไว้รู้รสชาติของไอศกรีม เป็นต้น)
5. เปิดโอกาสให้เด็กเล่นเกมผลัดกันนึกชื่อ หรือเกมจับกลุ่ม พืช ผัก ผลไม้ หรือสัตว์บก สัตว์น้ำ เป็นต้น
6. สรรหาหนังสือภาพ หนังสือ วิดิทัศน์ เกี่ยวกับพืชและสัตว์ให้เด็กอ่าน หรือชมเพื่อรู้ถึง การกำเนิด และวิถีชีวิตของพืชและสัตว์ต่างๆ
7. พูดคุยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคน สัตว์ พืช ที่มีผลต่อกัน (เช่น คนทิ้งขยะลง คลอง ทำให้น้ำเน่าเหม็นและปลาตาย หรือปลากินพืชในน้ำ แล้วคนกินปลา หรือต้นไม้บางชนิด เรานำมาปลูกบ้านอยู่อาศัย ฯลฯ)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. พาเด็กไปเรียนนอกห้องเรียน หรือนอกสถานที่ (เช่น ไปแปลงผัก หรือแหล่งเรียนรู้ใกล้โรงเรียน) พร้อมชวนเด็กให้สังเกตสิ่งต่างๆ แล้วเล่าให้ครูฟัง
9. สาธิตให้เด็กเข้าใจในเรื่องของการถนอมอาหารซึ่งเป็นการเก็บอาหารไว้ให้ยาวนาน (เช่น มะม่วงสุกกินไม่ทันจะเน่า จึงเอามาถนอมเป็นมะม่วงกวน แล้วใส่ขวดโหลไว้กินได้นาน เช่นเดียวกับกล้วยตาก ปลาเค็ม ปลาร้า กระเทียมดอง ผักดอง เป็นต้น)
10. ให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาเกี่ยวกับการเรียงลำดับการเจริญเติบโต และวงจรชีวิตของพืชและสัตว์ (เช่น แม่นกออกไข่แล้วดูไข่ จนลูกนกออกจากไข่หัดบิน บินได้และไปสร้างรังของตนเอง)
11. อธิบายให้เด็กรู้ว่าสิ่งมีชีวิตบางชนิด ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า ต้องใช้กล้องจุลทรรศน์ส่องดู และสัตว์บางชนิดอาจทำให้เราเจ็บป่วย (เช่น ยุงลายทำให้เราเป็นไข้เลือดออก เราจึงต้องระวังไม่ให้ยุงกัด แมลงวันทำให้เราท้องร่วง หรือเป็นอหิวาตกโรค เราจึงรับประทานอาหารที่สะอาด ล้างมือทุกครั้งก่อนและหลังรับประทานอาหาร)
12. จัดกิจกรรมให้เด็กเห็นความเปลี่ยนแปลง และความไม่คงสภาพของธรรมชาติ และสิ่งต่างๆ รอบตัว (เช่น พายุฝนมาน้ำท่วม พอน้ำลงพื้นกลายเป็นโคลน เฉอะแฉะและสกปรก หรือแดดออกแรง อากาศแห้งแล้ง มีต้นไม้เล็ก ๆ ตาย เพราะไม่มีน้ำ)
13. จัดกิจกรรมพาเด็กไปสัมภาษณ์บุคคลที่สามารถอธิบายให้เด็กเข้าใจถึงวิถีชีวิตของพืชและสัตว์เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 23

เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากลอง โดยการมอง การฟัง การถาม จับต้อง
และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตต่างๆ

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -
อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 261 – 270

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. พูดคุยกับเด็กว่าในโลกนี้มีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต และชี้ชวนให้เด็กคุยถึงลักษณะสิ่งไม่มีชีวิตว่ามีอะไรบ้าง ไม่ว่าจะอยู่บนดิน ใต้ดิน หรือบนฟ้า (เช่น เสื้อผ้า โต๊ะ เก้าอี้ พลาสติก ม้านั่ง หิน ไม้ แม่น้ำ ทะเล พระจันทร์ พระอาทิตย์ เป็นต้น)
2. เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น ได้ทดลอง ได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อม (เช่น ดิน เป็นสิ่งไม่มีชีวิตอยู่ที่ใด มีประโยชน์อย่างไร หรือก้อนหิน ก้อนกรวด ทราาย คอนกรีต อิฐ แม่น้ำ ทะเล น้ำเค็ม น้ำกร่อย น้ำจืด)
3. พาเด็กไปพิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ เพื่อให้ได้ประสบการณ์พบเห็นสิ่งต่างๆ และให้เด็กได้เล่า หรือวาดภาพในสิ่งที่พบเห็น
4. ให้เด็กได้รู้จักเครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเทคโนโลยีของอาชีพต่างๆ พร้อมกับพาเด็กไปพบผู้ใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น (เช่น เครื่องทอผ้า จักรเย็บผ้า เครื่องมือตักปลา และจับปลา เครื่องมือทางการเกษตร ฯลฯ)
5. สรรหาหนังสือ วัสดุทัศน สาระคดี เกี่ยวกับโลก และฤดูกาลต่างๆ รวมทั้งให้เด็กมีโอกาสเล่นแต่งตัวตุ๊กตาที่เหมาะสมกับสภาพอากาศ

หมายเหตุ : ผู้ใหญ่ควรพูดและอธิบายให้เด็กเข้าใจ ด้วยภาษาที่ง่ายๆ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 24

เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของครอบครัว

และบทบาทของครอบครัว

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 271 – 279

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องของตัวเด็กกับคนในครอบครัว และญาติพี่น้อง (เช่น แม่เป็นลูกของยายกับตา หนูเป็นหลานของยาย หนูเป็นลูกของพ่อกับแม่)
2. พูดคุยเกี่ยวกับบทบาทและลักษณะเฉพาะของคนในสมาชิกในครอบครัว (เช่น คุณป้า ทำกับข้าวอร่อย คุณตาผมขามีหนวด คุณน้าสวย)
3. ให้เด็กรับผิดชอบช่วยงานบ้าน (เช่น จัดโต๊ะอาหาร กรอกน้ำ)
4. ผู้ใหญ่ควรปฏิบัติตนดีต่อบุพการี (ปู่ ย่า ตา ยายของลูก) เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เด็ก
5. คุยกับเด็กว่าอยากทำอะไรด้วยกันบ้าง ทำเมื่อไหร่ดี อยากทำกับใคร และผู้ใหญ่รับฟังความคิดและความรู้สึกของเด็ก
6. หมั่นพาเด็กไปเยี่ยมและทำกิจกรรมกับญาติ (เช่น พี่ ป้า น้า อา) รวมทั้งผู้ใหญ่ต้องแนะนำเด็กให้รู้จักการวางตัวในสถานอย่างไรในหมู่ญาติ
7. เล่นบทบาทสมมติเป็นคนในครอบครัว (เช่น การเล่นเป็นแม่เลี้ยงลูก การเล่นเป็นพ่อ กำลังกวาดบ้าน หรือเล่นนิทานเกี่ยวกับครอบครัวให้เด็กฟัง)
8. นำรูปถ่ายหรือรูปวาดสมาชิกในครอบครัวมาประกอบการพูดคุย การเล่าเรื่อง หรือจัดสมุดภาพ หรือให้เด็กวาดภาพครอบครัว แล้วผู้ใหญ่เล่าเรื่องประกอบภาพให้ฟัง
9. ผู้ใหญ่ชวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับครอบครัวของเพื่อนของลูก หรือครอบครัวของเพื่อนบ้าน
10. พาลูกเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางศาสนา และวาระสำคัญๆ ทางวัฒนธรรม และทางสังคม
11. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรจัดกิจกรรมวันครอบครัว (เช่น วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว วันผู้สูงอายุ) เพื่อจัดและสร้างเสริมเด็กให้มีความสัมพันธ์กับครอบครัว

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 25

เด็กแสดงออกถึงความตระหนักเกี่ยวกับชุมชนของตน การพึ่งพาซึ่งกันและกัน

และบทบาททางสังคมต่างๆ

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 280 – 294

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. พาเด็กไปรู้จักกับบุคคลและสถานที่ในชุมชน (เช่น พาไปตลาด พาไปคุยกับพ่อค้าแม่ค้า พาไปรู้จักเพื่อนบ้าน) เพื่อให้รู้ว่าใครทำอะไรบ้างในชุมชน
2. ชวนพูดคุยเพื่อให้เด็กรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่เป็นของตน อะไรเป็นของพี่ หรือของน้อง หรือของครอบครัว หรือของผู้อื่น หรือของส่วนรวม (เช่น เสื้อตัวสีฟ้านี้เป็นของหนู เสื้อตัวเล็กสีแดงเป็นของน้อง ต้นไม้ในบ้านเป็นของเรา ต้นไม้ในบ้านของเพื่อนบ้าน เป็นของเพื่อนบ้าน ต้นไม้ริมทางเป็นของส่วนรวม หรือของเล่นชิ้นนี้เป็นของหนู ตุ๊กตาหมีตัวใหญ่เป็นของเพื่อน บล็อกต่อเป็นของศุูนย์/โรงเรียน)
3. ชี้ชวนให้เด็กสังเกตสิ่งของหรือสถานที่สำคัญในชุมชน (เช่น โรงเรียน ร้านขายของธงชาติไทย เสาชิง รถมอเตอร์ไซด์ รถเมล์/รถสองแถว ฯลฯ)
4. ให้เด็กวาดภาพที่เหมาะสมกับวัยเกี่ยวกับสถานที่สำคัญในชุมชนที่เด็กรู้จักหรือสนใจ หรือวาดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับชุมชนของตนเอง และให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่วาด
5. ชี้ชวนให้เด็กสังเกต และเห็นความแตกต่างของคนในสังคม ชุมชน (เช่น อาชีพ ชนเผ่า ภาษา หรือเครื่องแต่งกายตามเทศกาล อาหารที่แตกต่างกัน และอาจให้เด็กลองชิมอาหารที่ไม่เคยกิน)
6. ผู้ใหญ่พูดคุยกับเด็กถึงอาชีพต่างๆ หรือโรงเรียนอาจเชิญบุคคลอาชีพต่างๆ มาพูดคุยกับเด็กในโรงเรียนเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ (เช่น ครู หมอ ตำรวจจราจร คนเก็บขยะ สัตว์แพทย์ ผู้นำทางศาสนา พนักงานทำความสะอาดถนน ฯลฯ)
7. พาเด็กไปเที่ยวต่างถิ่นให้ได้พบสิ่งที่แตกต่างจากท้องถิ่นของตน และชวนเด็กพูดคุยว่าอะไรที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านของเด็ก และอะไรที่แตกต่างจากหมู่บ้านของตน เช่น ไปหมู่บ้านที่ทอผ้า หมู่บ้านที่ปั้นหม้อดิน หรือหมู่บ้านที่มีต้นไม้แตกต่างออกไป

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. เล่นิทาน หรืออ่านหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ในชุมชนของตนเอง
9. อ่านหนังสือ หรือเล่าเรื่อง หรือชวนสนทนาเกี่ยวกับบทบาทของคนในสังคม และการพึ่งพาของคนในสังคม (เช่น อาชีพต่างๆ ของคนในชุมชน หมอรักษาคนไข้ ครูสอนนักเรียน เมื่อครูไม่สบายต้องไปหาหมอ เป็นต้น) โดยผู้ใหญ่ควรกล่าวถึงการพึ่งพาระหว่างบุคคลต่างๆ ด้วย
10. ปลูกฝังให้เด็กเห็นคุณค่าของชุมชน ท้องถิ่น และสภาพแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ประเพณี ผลิตภัณฑ์ของชุมชน และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตนให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า และให้เด็กเห็นภาพว่า ตนเองควรช่วยเหลือชุมชนอย่างไร (เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่เด็ดดอกไม้)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 26

เด็กแสดงพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม และหลีกเลี่ยงมลภาวะ:

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 295 – 299

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ฝึกเด็กให้รู้จักขับถ่ายเป็นที่ และใช้ห้องน้ำอย่างถูกวิธี รวมทั้งการรักษาความสะอาดในห้องน้ำ รวมทั้งการล้างมือสะอาดภายหลังการใช้ห้องน้ำ
2. จัดให้มีที่ทิ้งขยะ และแยกขยะให้ถูกประเภท จัดนำเศษวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ และจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (เช่น เก็บขยะ ปลูกต้นไม้ ปลูกผักสวนครัว รดน้ำต้นไม้)
3. พาเด็กไปเดินเล่นในสวนสาธารณะ หรือแหล่งสวยงามตามธรรมชาติ ให้เด็กได้ชื่นชม และเห็นความสวยงามของธรรมชาติ พูดคุยกับเด็กให้ช่วยกันรักษา และไม่ทำลายธรรมชาติเพื่อให้อื่นๆ ได้ชื่นชมด้วย
4. ให้เด็กอ่านหนังสือ ดูสารคดี ภาพยนต์ รูปภาพ หรือเล่าเรื่องผลดีของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และผลเสียของการไม่ดูแลสิ่งแวดล้อม (เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง หรือมลภาวะในอากาศ)
5. ชวนเด็กพูดคุยเพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของน้ำตามธรรมชาติ น้ำสะอาดในลำธาร หรืออากาศไร้มลภาวะ หรือสิ่งแวดล้อมที่ปราศจากขยะ
6. สอนให้เด็กใช้ทรัพยากรในครอบครัวอย่างประหยัด และคุ้มค่า (เช่น นำกระดาษหน้าที่ใช้แล้วหน้าเดียว มาใช้ขีดเขียน หรือไม่ทิ้งอาหารที่ยังสามารถรับประทานได้ จัดกิจกรรมใช้น้ำ ใช้ไฟอย่างประหยัด)
7. ปลูกฝังให้เด็กตระหนักรู้ถึงโทษของปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น และสิ่งที่ย่อยสลายได้ยาก (เช่น พลาสติก กล่องโฟม) และคุยกับเด็กเพื่อไม่ให้เด็กทิ้งขยะ
8. พูดคุยกับเด็ก และอธิบายเหตุผล รวมทั้งฝึกปฏิบัติเมื่อต้องเผชิญกับสภาพที่มีมลภาวะเมื่ออยู่ในที่มีควัน มีเสียงดัง มีกลิ่นเหม็น และรู้จักป้องกันตนเอง (เช่น สวมหน้ากากอนามัย ไม่ไปในที่ดังกล่าว)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

9. ชี้แนะให้ลูกเห็นคุณค่าประโยชน์ของสิ่งที่จะซื้อ รวมถึงตระหนักถึงการใช้ ระยะเวลาในการใช้ และความคุ้มค่าที่จะซื้อไปใช้
10. ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
11. ชี้ชวนให้เด็กสนใจเรื่องของธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์ขึ้น พระอาทิตย์ตก พระจันทร์ขึ้น ฝนตก พายุ รุ้งกินน้ำ ฯลฯ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 27

เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณค่าเชิงเศรษฐกิจของสิ่งต่างๆ

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 300 – 306

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ในกรณีที่พาเด็กไปซื้อของ ให้ตกลงกันก่อนว่า เงินที่จะใช้ซื้อของเป็นเงินจำนวนเท่าใด และจะซื้อของประเภทใด เพื่อเด็กจะได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกซื้ออย่างเหมาะสม
2. จัดหากระปุกออมสินให้เด็กได้สะสมเงิน และผู้ใหญ่แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กรู้จักอดออม
3. ชี้แนะให้เด็กเข้าใจว่าเงินทองที่พ่อแม่ได้มานั้น มาจากการทำงานของพ่อแม่ และให้เด็กเห็นคุณค่าของการใช้เงินอย่างประหยัด

หมายเหตุ : พ่อแม่ไม่ควรกล่าวถึงเรื่องนี้ในทำนองทวงบุญคุณจากลูก และพูดบ่นบ่อยจนเด็กรู้สึกเหมือนพ่อแม่ไม่รักตน

4. พูดคุย ชี้ชวน เล่าเรื่อง หรือเล่านิทาน หรืออ่านหนังสือเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร เพื่อให้ลูกเห็นว่า ความขยันหมั่นเพียรในการทำงานจะทำให้ได้เงินเพื่อนำมาใช้ยังชีพ และเก็บออมไว้ในอนาคต
5. ชี้แนะให้ลูกรู้จักซื้อขนม หรือของใช้โดยคำนึงถึงประโยชน์คุ้มค่าอย่างสูงสุด
6. ชี้แนะให้ลูกเห็นความจำเป็นของสิ่งของ หรือของใช้ในชีวิตประจำวัน และให้ลูกเห็นความจำเป็นในการดูแลรักษา
7. ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างในการใช้จ่ายอย่างประหยัด อดออม ทั้งการซื้อของ การประหยัดน้ำ ไฟ และเป็นตัวอย่างในการแบ่งปันสิ่งของ เอื้อเฟื้อมีน้ำใจแก่ผู้อื่น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 28

เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ และใช้คำศัพท์ได้

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 202 – 251

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 307 – 316

อายุ 0 – 3 ปี

วิธีการ

1. สังเกตการตอบสนองของเด็กต่อสิ่งรอบๆ ตัวเด็ก ทั้งเสียงพูด และเสียงอื่นๆ ในสภาพแวดล้อมรอบตัว เพราะเด็กอาจตอบสนองด้วยปฏิกิริยา ท่าทาง หรือเสียงต่างๆ กัน (เช่น สะดุ้ง ร้องไห้ หยุดร้องไห้เมื่อกำลังร้องไห้อยู่ แล้วเด็กได้ยินเสียงดังความสนใจ หรือขยับแขนขามากขึ้น) เด็กส่วนมากหันหาเสียงที่ได้ยินอย่างชัดเจนเมื่ออายุประมาณ 4 เดือน

2. สังเกตเสียงร้องของเด็กว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละโอกาสอย่างไร เพื่อจะได้ตอบสนองได้อย่างสอดคล้องตรงกับความต้องการของเด็ก (เช่น เด็กอาจจะหิว เปียก ไม่สบาย)

3. พูดคุยโต้ตอบกับเด็กในระยะห่างประมาณเท่ากับระยะการให้นมแก่เด็กของแม่ (ประมาณ 12 นิ้ว เพราะเป็นระยะที่เด็กเห็นได้ชัดเจน) เมื่อพูดคุยควรหยุดรอเพื่อให้เด็กทำเสียงโต้ตอบบ้าง เด็กอาจทำท่าเลียนแบบการเคลื่อนไหวของปากและใบหน้าของผู้พูด เสียงที่เด็กหัดเลียนแบบระยะแรกจากพ่อแม่ ควรเริ่มที่เสียงสระยาว ได้แก่ อา อุ อี พร้อมกับเน้นการเคลื่อนไหวที่ปากอย่างชัดเจน เพราะจะเป็นพื้นฐานแรกที่จะช่วยให้เด็กทำเสียงอื่นได้ง่ายยิ่งขึ้นในระยะต่อไป

4. พ่อแม่ต้องตอบสนองเด็กด้วยการเลียนแบบเสียงต่างๆ ที่เด็กทำบ้างเป็นครั้งคราว เพราะจะช่วยให้เด็กทำเสียงคล้ายพูดคุยต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

5. พูดคุยกับเด็กโดยใช้คำพูดปกติในการทำกิจวัตรต่างๆ แม้เสียงที่เด็กทำได้เกือบทั้งหมดจะยังเป็นเสียงสระ หรือเสียง “อ” แต่การที่เด็กได้ยินเสียงคำพูดที่มีความหมายซึ่งกำลังเกิดขึ้นหรืออยู่ในความสนใจของเด็ก จะช่วยให้สมองของเด็กเกิดการเชื่อมโยงหน่วยความจำกับเสียงของคำพูด และสิ่งที่เด็กกำลังมองหรือสัมผัส

6. ควรพูดคุยหยอกล้อกับเด็กอย่างสนุกสนานเพื่อให้เด็กมีโอกาสหัวเราะ การมีพี่หรือน้องมาเล่นหยอกล้อด้วย มักจะช่วยให้เกิดอารมณ์สนุกสนานมากขึ้น

7. เมื่อพูดคุยกับเด็กในวัยนี้ ควรชี้ชวนให้เด็กเห็นและรู้จักสิ่งของรอบกาย ทั้งวัสดุและสภาพต่างๆ ในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งแสดงคำปฏิสัมพันธ์ (เช่น แม่รักลูกจังเลย ชื่นใจจัง) นอกจากนี้ควรให้เด็กสังเกตปฏิกิริยาของคนรอบตัวเด็ก (เช่น เห็นไหม คุณตามมาแล้ว ยิ้มใหญ่เลย) การชี้ชวนและพูดคุยกดังกล่าวจะนำเด็กให้รู้จักสังเกตสภาพแวดล้อมและเชื่อมโยงกับภาษาที่ใช้

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. เด็กเรียนรู้ภาษาจากการได้ยินผู้ใหญ่พูดเป็นประจำ ในกรณีภาษาแม่ไม่ใช่ภาษาไทย ผู้ใหญ่ควรใช้ภาษาแม่ของตนเป็นหลักในการพูดคุยกับทารก
9. ควรพาเด็กออกจากห้องไปสัมผัสธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ รอบๆ บ้าน ที่ไม่มีมลภาวะ เพื่อให้โอกาสเด็กฟังเสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ ซึ่งมีความแตกต่างจากเสียงที่ได้ยินภายในห้อง (เช่น เสียงลม เสียงนก เสียงใบไม้เคลื่อนไหว ฯลฯ)
10. จัดหาของเล่นที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับวัยให้แก่เด็ก ควรเป็นประเภทที่ส่วนประกอบกระตุ้นประสาทสัมผัสที่หลากหลาย อาทิ ผิวสัมผัส สี ลักษณะรูปร่าง เสียง (เช่น โม่บาย สี ลูกบอลผ้า) และเมื่อเจริญวัยขึ้นควรพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับของเล่นที่เด็กกำลังเล่น
11. เท่กล่อมหรือเปิดเสียงดนตรีให้เด็กฟังเพื่อสร้างเสริมการได้ยินเสียงที่หลากหลาย และเริ่มมีสมาธิการฟัง รวมทั้งการส่งเสริมความสามารถในการแยกแยะเสียง
12. จัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีแหล่ง หรือสภาพของเสียงต่างๆ กั้นรอบตัวเด็ก เพื่อให้เด็กใช้และประสานประสาทสัมผัส ตามการฟัง (เช่น เสียงเรียกของคนในบ้านที่มีลักษณะน้ำเสียง หรือสำเนียงที่หลากหลาย ตามสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการตามฟัง และดูแหล่งที่มาของเสียง)
13. ผู้ใหญ่สังเกตและพยายามตอบสนองต่อเสียงพูดคุย หรือเสียงร้องของเด็กอย่างมีความหมายเฉพาะเจาะจงมากขึ้น หากพ่อแม่ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด จะสังเกตและแยกแยะเสียงร้องของลูกที่สื่อความหมายต่างกันตั้งแต่วัย 3 เดือนแรก การตอบสนองของพ่อแม่ที่สอดคล้องกับการสื่อสารความต้องการของเด็กจะช่วยเสริมความเข้าใจ และความต้องการที่จะสื่อสารของเด็กได้เป็นอย่างดี
14. ผู้ใหญ่ควรสังเกตวิธีการสื่อสารของเด็ก ทั้งน้ำเสียง การใช้สายตา การแสดงสีหน้า ท่าทาง รวมทั้งการเคลื่อนไหวของร่างกายส่วนต่างๆ ของเด็ก เพราะจะช่วยช่วยให้พ่อแม่เข้าใจความหมายของเด็กที่ต้องการสื่อสาร พ่อแม่ควรชมเชยเมื่อเด็กส่งเสียง และใช้ท่าทางที่ทำให้พ่อแม่เข้าใจความต้องการได้โดยง่าย
15. พูดคุยในเรื่องกิจวัตรที่เด็กกำลังสนใจด้วยภาษาง่ายๆ ที่สั้น กระชับ ได้ใจความ และใช้น้ำเสียงที่สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเว้นจังหวะให้เด็กได้ตอบสนอง
16. เมื่อเด็กเริ่มทำเสียงอื่นนอกจากสระอู สระอา หรือเมื่อเด็กสามารถในการทำเสียงเพิ่มมากขึ้น ผู้ใหญ่ควรมีท่าที่สนับสนุน (เช่น ยิ้ม พยักหน้า กอด หรือส่งเสียงอุทานเชิงดีใจ)
17. พ่อแม่ควรพูด หรือบอกอารมณ์ หรือบอกความรู้สึกของตนกับเด็ก เพราะจะสร้างการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ขั้นพื้นฐานให้เด็กผ่านการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี
18. ให้เด็กฟังเพลงที่มีคำร้องภาษาไทย หรือภาษาแม่ที่เหมาะสมกับเด็ก ซึ่งอาจเป็นคำร้องที่สนุกสนาน หรือมีคำร้องที่สื่อสำหรับเด็กโดยเฉพาะ เพื่อส่งเสริมให้เด็กฟังภาษา และมีอารมณ์ด้านสุนทรียภาพ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

19. ผู้ใหญ่สังเกตการตอบสนองของเด็กเมื่อเด็กต้องการสื่อสาร เพราะเด็กจะใช้ท่าทางได้อย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งรวมถึงการเคลื่อนไหวอวัยวะในช่องปาก และริมฝีปาก (เสียง บ ป ม พ)
20. ผู้ใหญ่เชิญชวนให้เด็กทำเสียง บ ป ม พ มากขึ้น แล้วเด็กจะสามารถพัฒนา ทำเสียงต่อเนื่องยาวๆ ได้ เช่น ปาปาปา มามา ซึ่งอาจฟังคล้ายเสียงเรียกพ่อ หรือแม่ในระยะต่อไป
21. เล่นเกมต่างๆ กับเด็ก (เช่น ปูโต้ จ๊ะเอ๋ หรือตบมือฉ่าๆ) พูดคุยและทำเสียงเล่นเป็นจังหวะ ที่สอดคล้องกับเกม และใช้ภาษาประกอบ
22. เล่าเรื่องจากหนังสือภาพให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอโดยใช้คำพูดที่สั้นและฟังชัดเจน โดยในระยะแรกให้ใช้เวลาอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก
23. สังเกตการตอบสนองของเด็กเมื่อต้องการสื่อสาร หรือเมื่อมีคนคุยด้วย บางคนจะยกมือหรือชี้ไปในทิศทางของสิ่งที่ต้องการร่วมกับส่งเสียงบอก หากพ่อแม่สังเกตจะเข้าใจว่าบางเสียงฟังคล้ายกับคำที่มีความหมายฟังเข้าใจได้
24. ผู้ใหญ่พูดคำง่ายๆ ที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน (เช่น แม่ พ่อ ชื่อสัตว์เลี้ยง) เพื่อให้เด็กเลียนเสียงตาม และควรชมเชยลูกทุกครั้งที่ได้ฝึกพยายามเลียนเสียง
25. สังเกตว่าเด็กเข้าใจความหมายของคำใดบ้างแล้ว ให้ผู้ใหญ่พูด บอก หรือถามโดยใช้คำดังกล่าว และรอให้เด็กตอบสนอง (เช่น ชี้ตปาก หูของหนูอยู่ไหน ลูกบอลกลิ้งไปไหน) โดยเฉลี่ยเด็กสามารถเข้าใจความหมายของศัพท์ได้ 100 – 200 คำ ก่อนที่เด็กจะเริ่มพูดคำที่มีความหมายได้ นอกจากนี้ เมื่อมีคนเรียกเด็กให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้ผู้ใหญ่สังเกตการตอบสนองของเด็ก เพราะเด็กจะเริ่มแยกแยะได้ว่าควรจะหันหาเสียงเรียกในกรณีใดบ้าง
26. ให้โอกาสเด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระในที่ปลอดภัย รวมทั้งได้เล่นกับเด็กอื่นบ้างตามโอกาส เนื่องจากเด็กเล็กมักคุ้นเคยกับเสียงเด็กด้วยกันมากกว่าเสียงผู้ใหญ่ จึงมีโอกาสนับเสียงหรือพยายามสื่อสารมากขึ้นกับเด็กด้วยกันเอง
27. เปิดเพลงให้เด็กฟังแล้วชักชวนให้เด็กทำเสียงคลอตามเพลงที่เด็กชอบ หากเป็นเพลงที่มีเนื้อร้อง ควรเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องสั้นๆ เป็นคำคล้องจอง หรือหากเนื้อเพลงเป็นเสียงเด็กร้อง จะเป็นการดึงความสนใจของเด็กในช่วงวัยนี้อย่างดี นอกจากนี้ผู้ใหญ่ควรชักชวนเด็กขยับตัวเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลงบ้าง
28. เล่าเรื่องจากภาพในหนังสือให้เด็กฟัง โดยใช้คำเสียงที่หลากหลายเพื่อดึงความสนใจของเด็ก ผู้ใหญ่ต้องใช้คำพูดสั้นๆ ชัดเจน และชี้ชวนให้เด็กดูรูปภาพ รวมทั้งให้เด็กมีโอกาสได้เล่นกับหนังสือตามความสนใจ
29. ในกรณีที่เด็กเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วขึ้น ของเล่นที่มีเสียงและเคลื่อนไหวได้ (เช่น ลูกบอลที่มีเสียงเมื่อเคลื่อนไหว โหมบายที่เขลางและมียเสียง หรือของเล่นที่ใช้ภาษา) เพราะจะช่วยเด็กให้สามารถเชื่อมโยงเสียง การเคลื่อนไหว และกลไกของเล่นดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

30. ผู้ใหญ่พูดคุย บอก หรือชักชวนให้เด็กช่วยเหลือในเรื่องง่ายๆ ในชีวิตประจำวัน (เช่น บอกให้ลูกอ้าปากขณะที่พ่อแม่จะแปรงฟันเด็ก หรือให้เด็กเอาผ้าไปใส่ตระกร้าที่อยู่ใกล้) ในขณะที่เด็กต้องการของบางอย่าง พ่อแม่ควรพูดถึงของสิ่งนั้น และชักชวนให้เด็กใช้คำพูดแทนการใช้ท่าทางอย่างเดียว

31. พ่อแม่ใช้คำถามกับเด็กบ้างตามโอกาส (เช่น จะใส่เสื้อสีแดงตัวนี้ หรือสีฟ้าตัวนั้น) อย่างไรก็ตาม เด็กส่วนมากจะตอบสนองด้วยท่าทาง หรือการกระทำตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำเสมอ

32. ใช้คำพูดสุภาพในการดำเนินชีวิตประจำวัน (เช่น สวัสดี ขอบคุณ ขอโทษ และการใช้ท่าทางตามวัฒนธรรม)

33. เมื่อเด็กเข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่เป็นสิ่งของต่างๆ ในกิจวัตรแล้ว ผู้ใหญ่ควรขยายคำศัพท์ประเภทต่างๆ เพิ่มเติม (เช่น หีบรองเท้าสีขาว จะเล่นลูกบอลลูกเล็ก หรือลูกใหญ่ ตีมนมเสร็จแล้วเอาแก้วไปวางบนโต๊ะ เป็นต้น) โดยผู้ใหญ่พยายามไม่ใช้ท่าทางประกอบคำพูดเพื่อให้เด็กรู้จักฟัง และเข้าใจภาษา และยังเป็นการอธิบายรายละเอียดได้อีกด้วย

34. เมื่อเด็กพูดคำบางคำได้แล้ว ควรขยายความจากคำที่เด็กพูดได้ (เช่น เมื่อเด็กพูดว่า “ไป” หมายถึงต้องการออกไปจากบ้าน พ่อแม่พูดเพิ่มเติมว่า “เรากำลังไปหาคุณปู่”)

35. หาโอกาสพาเด็กไปในสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่ไม่มีมลภาวะ และชวนเด็กพูดคุยกับสิ่งต่างๆ ที่ไม่คุ้นเคยซึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เพื่อให้เด็กรู้คำศัพท์ใหม่ๆ

36. ควรส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่ได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ได้แก่ การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ฟังเพลง หรือเคลื่อนไหวตามจังหวะเสียงเพลง โดยพ่อแม่ชวนลูกทำท่าทางประกอบไปด้วย

37. ชักชวนลูกเล่นเกมที่มีการเคลื่อนไหว (เช่น จีจ้อเจี๊ยบ แมงมุมขยุ้มหลังคา)

38. ขณะที่เล่นเกมกับเด็ก และเด็กกำลังเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมนั้นๆ ผู้ใหญ่ควรพูดคุย และบอกคำศัพท์ใหม่ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าใจภาษา และการใช้ภาษา

39. ชวนเด็กพูดคุยด้วยคำ 2 คำเชื่อมต่อกันในชีวิตประจำวัน (เช่น เมื่อเด็กชี้ไปที่กล่องนม และพูดคำว่า “นม” พ่อแม่อาจพูด “ขอนม” หรือเมื่อเด็กพูด “ฉี่” พ่อแม่ควรขยายเป็น “ปวดฉี่”)

40. ชวนให้เด็กพูดบอกชื่อของตนเมื่อมีคนถาม โดยเปิดโอกาสให้ผู้คุ้นเคยกับเด็กได้ถามก่อน

41. เสริมโอกาสให้เด็กใช้ภาษาสื่อสารความต้องการของตน และส่งเสริมให้เด็กพูดบอกความรู้สึกของตนเองในเรื่องต่างๆ ด้วยการใช้ภาษาสื่อสาร (เช่น เด็กควรบอกได้ว่า “หนูง่วง” หรือ “อยากไปเล่น” หรือ “หนูหิว”) และหากเด็กบอกไม่ได้ แต่ใช้ท่าทางบอกได้ ให้ผู้ใหญ่ช่วยพูดเป็นเชิงบอกเล่าความรู้สึกของเด็ก

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

42. หากเด็กใช้คำพูดที่ฟังแล้วไม่เข้าใจ พ่อแม่กล่าวซ้ำเนื้อหาสาระโดยใช้คำพูดที่ถูกต้อง โดยไม่แก้ไขคำพูดของเด็ก หรือไม่ต้องอธิบายว่าเด็กต้องแก้ไข หรือไม่ต้องเน้นย้ำคำพูดผิด

43. ใช้สิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการใช้ภาษาของเด็ก (เช่น ฝนตก ได้ยินเสียงอังกาบร้อง) โดยเฉพาะผู้ใหญ่ควรเป็นผู้ตั้งต้นบทสนทนา (เช่น ลูกรู้ไหมว่าตัวอะไรร้องเมื่อฝนตก หรือ ตัวอะไรบินอยู่บนฟ้า)

44. ควรพูดคุยกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ และตลอดไปจนเด็กเป็นผู้ใหญ่ โดยหัวข้อที่สนทนาควรอยู่ในเรื่องที่เด็กสนใจ และผู้ใหญ่ไม่ควรใช้ภาษาที่เรียกว่า ภาษาทารก ในการพูดคุยกับเด็ก (เช่น คำว่า อ่าห้อย แหนคำว ออ้อย)

45. เวลาพ่อแม่ และเด็กอยู่บ้าน หรือในสภาพแวดล้อมนอกบ้าน พ่อแม่ควรใช้โอกาสสนทนากับเด็กถึงความสนใจของเด็กในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ และเมื่อเด็กเจริญวัยขึ้น ชวนให้เด็กพูดมากกว่า 1 พยางค์ จนถึงเป็นประโยค

46. เมื่อเด็กถาม ผู้ใหญ่ควรตอบตามข้อเท็จจริงด้วยการใช้ภาษา และความหมายที่เหมาะสมกับวัยเพื่ออธิบายเด็ก ในกรณีที่ตอบไม่ได้ ผู้ใหญ่ควรบอกเด็กว่าจะช่วยหาข้อมูลภายใน (กำหนดเวลาอย่างรวดเร็วพอสมควร มิฉะนั้นเด็กจะลืมคำถาม)

ข้อควรระวัง

1. ไม่ควรเปิดโทรทัศน์ หรือสื่อทำนองเดียวกันให้เด็กดูครั้งละนานๆ เพื่อเรียกความสนใจจากเด็ก เพราะสื่อเหล่านี้จะขัดขวางพัฒนาการของเด็ก และรบกวนการนอนของเด็ก เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น สื่อดังกล่าวจะขัดขวางพัฒนาการทางภาษาเช่นกัน นอกจากนี้เด็กจะเลียนแบบการใช้คำหยาบ ดุดัน

2. ผู้ใหญ่ควรระวังไม่พูดคำหยาบ เสียดสี หรือกล่าวร้ายผู้อื่นเพราะเด็กจะเลียนแบบ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชวนเด็กพูดคุยโดยใช้คำต่างๆ ที่ถูกต้อง และเหมาะสมในโอกาสที่ทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่บ้าน หรือที่โรงเรียน (เช่น ถามให้เด็กตอบ หรือ แนะนำให้เด็กเล่าเรื่องราว หรือประสบการณ์) ดังตัวอย่างประโยค “เรากำลังสระผม แม่จะใส่น้ำยาสระผมหรือแชมพู” หรือขณะรับประทานอาหาร ผู้ใหญ่ชวนเด็กคุยว่า “เรากำลังทานก๋วยเตี๋ยวเส้นใหญ่ ใส่ลูกชิ้นหมูลูกกลมๆ” ฯลฯ
2. ใช้คำคุณศัพท์ต่างๆ กับเด็ก และหัดให้เด็กใช้คำคุณศัพท์ หรือขยายความ อาทิ อธิบาย สีของเสื้อผ้า ขนาดของสิ่งของ คุณลักษณะของสิ่งของ รูปร่าง กลิ่น รส อุณหภูมิ (ร้อน เย็น) อ่อน แข็ง เสียงดัง เพลงเพราะ
3. ชวนเด็กคุยเกี่ยวกับ ตำแหน่ง แหล่งที่ (เช่น กระจดาชอยู่บนโต๊ะ รองเท้าอยู่ใต้เก้าอี้ หมากอยู่ในกรง แมวอยู่ในบ้าน จานอยู่ระหว่างช้อนกับส้อม เอาช้อนวางไว้ข้างจาน เสื้อตัวนี้มีโบว์ ด้านหน้า มีกระดุมด้านหลัง)
4. อ่านหนังสือ หรือเล่านิทานให้เด็กฟังทุกวัน
5. ชวนเด็กคุย หรือเล่นเกมที่ใช้คำตรงกันข้าม (เช่น เล็บสั้น เล็บยาว เสื้อแขนสั้น เสื้อแขนยาว อ้วน ผอม หนัก เบา ร้อนหนาว ฯลฯ)
6. เปิดโอกาสให้เด็กถามคำที่ไม่รู้จัก ส่งเสริมให้เด็กกล้าถาม และตอบเด็กให้มากที่สุดที่ เหมาะสมตามวัย
7. ชี้ชวนให้เด็กรู้ว่ามีการใช้แทนกันได้ และชี้ให้เห็นว่าจะเลือกใช้คำใด เมื่อใดจึงเหมาะสม (เช่น ตีนกับเท้า เกือกกับรองเท้า หมากับสุนัข)
8. ใช้กิจกรรมปฏิบัติตามคำสั่งโดยใช้คำสั่งในเรื่องทิศทาง คำกริยา ตำแหน่ง ให้เด็กปฏิบัติตาม หรือเล่นเป็นเกม
9. หัดให้เด็กใช้คำเปรียบเทียบเปรียบเทียบ (เช่น เขียวเหมือนใบไม้ ขรุขระเหมือนผิว มะกรูด เบาเหมือนนุ่น ลื่นเหมือนโคลน เรียบเหมือนผ้าพับ)
หมายเหตุ ควรหัดใช้คำที่แบ่งประเภท (เช่น มะม่วงดิบ/สุก) หรือแบ่งประเภทตามสายพันธุ์ (เช่น มะม่วงอกร่อง มะม่วงเขียวเสวย) หรือแบ่งประเภทตามกระบวนการผลิต (เช่น มะม่วงกวน น้ำมะม่วง ไอศกรีมรสมะม่วง)
10. ให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ผ่านการเล่นเกมที่ต่างๆ (เช่น จับคู่ภาพกับภาพ จับคู่ภาพกับคำ จับคู่คำกับคำ ฯลฯ)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 29

เด็กแสดงพัฒนาการการใช้ไวยากรณ์ และการเรียงคำให้เป็นประโยค
(รวมถึงการเรียงประโยคตามลำดับเหตุการณ์เป็นเรื่องราว)

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 317 – 319

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชวนเด็กพูดคุยให้มาก เปิดโอกาสให้เด็กคุยให้มาก พูดคุยขณะรับประทานอาหาร ขณะเล่น หรือขณะทำกิจกรรม แต่หัดให้เด็กไม่พูดคุยในขณะที่มีอาหารอยู่ในปาก เพราะจะสำลัก และสอนให้พูดคุยกเบาๆ

2. ฟังเด็กให้พูดจนจบ สนับสนุนให้เด็กได้อธิบาย ถามคำถามเด็กอย่างต่อเนื่องด้วยความสนใจ อย่าขัดจังหวะขณะเด็กกำลังเล่า เพราะจะทำให้ความคิดของเด็กไม่ต่อเนื่อง

3. เมื่อเด็กพูดเรียงลำดับคำในประโยคไม่ถูกต้อง ผู้ใหญ่ต้องไม่เน้น หรือตำหนิว่าเด็กพูดผิด แต่ให้พูดทวนสิ่งที่เด็กพูดด้วยประโยคที่ถูกต้อง โดยใช้ น้ำเสียงธรรมดา ไม่เน้นตรงที่เด็กพูดผิด

4. เมื่อเด็กพูดซ้ำ หรือดูเหมือนพูดไม่ทันความคิดของเขาเอง ผู้ใหญ่อย่าขัดจังหวะ หรือเร่งเด็กให้พูด แต่ให้เวลาเด็กอย่างเพียงพอเพื่อให้พูดจนจบประโยค

5. ให้เด็กเล่านิทาน/เรื่องที่รู้ เป็นลำดับเหตุการณ์เพื่อฝึกให้เด็กเข้าใจ และเรียนรู้เรื่องของการเรียงรูปประโยคที่ถูกต้อง

6. เล่นเกมแต่งประโยคตามผู้ใหญ่กำหนด (เช่น กำหนดคำว่า ตา เด็กอาจแต่งประโยคเป็น ฉันทิตา 2 ข้าง ตาพาฉันทิตาไปเที่ยว ฯลฯ) หรือ ให้เด็กเล่นแต่งนิทานต่อเนื่องกันคนละประโยค

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 30

เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมเข้าใจความหมาย และจับใจความได้จากการฟังภาษาพูด

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 320 – 325

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. เปิดโอกาสให้เด็กร่วมในวงสนทนา ทั้งได้ฟังผู้อื่น และร่วมเสนอความคิดเห็น (เช่น ผู้ใหญ่ถามเด็กว่า “วันนี้อยากจะทำอะไร” หรือเสนอให้เด็กได้ถาม โดยผู้ใหญ่อาจเสนอรายการให้เด็กได้ตัดสินใจ)

2. เล่านิทาน เล่าเรื่องให้เด็กฟัง แล้วชวนให้เด็กตั้งคำถามและให้คนอื่นตอบ หรือครูจะนำหัวข้อเรื่องมาเข้าสู่บทเรียน หรือเปิดโอกาสให้เด็กคุยกันเองก่อนจากประสบการณ์ในหัวข้อที่ครูกำหนด แล้วครูจึงสอนเพิ่มเติมจากสิ่งที่เด็กได้คุยกัน หรือเปิดโอกาสให้เด็กนำข้อสงสัยมาเป็นหัวข้อที่พูดคุย หรืออธิบาย อย่างไรก็ตาม ครูอาจเข้าใจผิดว่า เด็กไม่ควรคุยกันเอง ในขณะที่ผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กพูด และกล้าแสดงความเห็น

3. เปิดโอกาสให้เด็กเล่าเรื่องจากภาพ จากประสบการณ์ หรือนิทานโดยใช้คำพูดของเด็กเอง โดยไม่จำเป็นต้องตรงกับที่เขียนอยู่ในหนังสือ และเด็กอาจแต่งเติมเองได้

4. จัดให้เด็กคุยกันเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มย่อย โดยเด็กเลือกหัวข้อกันเอง แล้วหัดให้เด็กนำข้อสรุปมาเสนอ

แนวแนะวิธีการเลียงดู ญแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 31

เด็กสามารถรับรู้ และใช้ภาษาพูดสื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการของตน

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 326 – 333

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. เล่าหรืออ่านนิทานให้เด็กฟังบ่อยครั้ง แล้วเปิดโอกาสให้เด็กคุย และซักถาม หรือผู้ใหญ่ถามเป็นเชิงแนะ แล้วให้เด็กตั้งคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นถึงเรื่องหรือตัวละครที่เด็กสนใจ
2. เล่าหรืออ่านนิทานให้เด็กฟังโดยใช้น้ำเสียงแสดงความรู้สึกตามเรื่อง ชวนเด็กพูดทำเสียงเลียนแบบเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร
3. ให้เด็กเล่าเรื่องต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์มาให้ผู้ใหญ่ฟัง (เช่น วันนี้เดินจากบ้านไปโรงเรียนพบเห็นอะไรบ้าง ลูกไปบ้านคุณยาย ไปทำอะไรบ้าง ไปพบใครบ้าง ที่โรงเรียนได้ทำอะไรที่ชอบมากบ้างวันนี้)
4. เปิดโอกาสให้เด็กพูดแสดงความต้องการของตนเองได้ (เช่น อยากไปบ้านเพื่อน อยากชวนเพื่อนมาเที่ยวที่บ้าน อยากไปห้องน้ำ อยากออกไปเล่นของเล่นข้างนอก)
5. ผู้ใหญ่ต้องคอยสังเกตการใช้คำหรือประโยคของเด็ก ถ้าพบว่าเด็กดูเหมือนว่าไม่เข้าใจ คำหนึ่งคำใด หรือประโยคหนึ่งประโยคใด โดยถามความเข้าใจของเด็ก แต่อย่าทำเสียงเป็นเชิงตรวจสอบเด็ก
6. เปิดโอกาสให้เด็กถามเมื่อเด็กไม่เข้าใจความหมายของคำใด และเต็มใจอธิบายความหมายของคำให้เด็กเข้าใจตามวัยของเด็ก
7. เป็นแบบอย่างในการใช้คำพูด และการเปล่งเสียงที่ถูกต้องตามอักขระวิธี (เช่น พูดสุภาพ พูดออกเสียงชัดเจนโดยเฉพาะอักษร “ร” “ล” และคำควบกล้ำ เมื่อเด็กพูดไม่ชัด ต้องไม่ตำหนิเด็กทันที แต่อาจพูดทวนให้เด็กได้ฟังอย่างถูกต้อง)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 32

เด็กสามารถสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วยสีหน้า ท่าทาง และสัญลักษณ์

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 334 – 338

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชวนเด็กสังเกตสีหน้าท่าทางของผู้คนที่แสดงรู้สึกความแตกต่างกัน (เช่น ชวนเด็กสังเกตสีหน้า หรือการแสดงอารมณ์ต่างๆ ของเพื่อน หรือผู้ที่อยู่ใกล้ๆ ฯลฯ)
2. เล่นเกมทายคำจากท่าทาง หรือการทำท่าทางประกอบ (เช่น บ้ายบาย กวักมือ ทำท่าทางโกรธ หรือเล่นเกมสติ๊กเกอร์แสดงอารมณ์ต่างๆ) ดูภาพคนที่แสดงท่าทาง หรือสีหน้าในหนังสือ หรือสื่อต่างๆ ฯลฯ
3. อธิบาย และชี้ชวนให้เด็กสังเกตสัญญาณ สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (เช่น สัญญาณไฟจราจร ทางม้าลาย ป้ายห้องน้ำชาย – หญิง ป้ายห้ามเข้า ป้ายพื้นลื่น ป้ายห้ามสูบบุหรี่ ป้ายห้ามส่งเสียงดัง ป้ายทางเข้า ทางออก ฯลฯ)
4. เป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงความเคารพ การเคารวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือผู้อาวุโสกว่า ด้วยกริยาที่เหมาะสมกับบุคคลและสถานที่ (เช่น กราบพระ ไหว้ผู้ใหญ่ หรือยืนตรงเคารพธงชาติ ฯลฯ)
5. ฝึกให้เด็กใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ประกอบการวาดรูป (เช่น หน้ายิ้ม หัวใจ หรืออื่นๆ) ที่เด็กคิดได้เอง
6. เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นเกมกับเด็กๆ ด้วยกัน โดยให้ทายจากท่าทางว่ามีความหมาย หรือความพยายามจะสื่ออะไร เป็นต้น
7. ให้เด็กเลือกป้ายแสดงอารมณ์ของตนเอง เมื่อมาถึงโรงเรียน ลองให้เด็กตรวจสอบอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่นได้เข้าใจอารมณ์ของเด็ก ให้เด็กใช้สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความพึงพอใจของตนเมื่อประเมินผลงาน หรือการทำความดีของตน

แนวแนะวิธีการเลือกรูป ฤแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 33

เด็กสามารถบ่งชี้ แลออกเสียงด้วยพยัญชนะ แลคำง่ายๆ

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 339 – 357

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. จัดที่มุมใดมุมหนึ่งในบ้าน/โรงเรียนให้เหมาะสมกับการอ่านหนังสือ แบ่งบางส่วนของพื้นที่สำหรับวางหนังสือ แลสรรหาหนังสือสำหรับเด็กให้เด็กได้อ่านเล่นอย่างหลากหลายตามวัย โดยเฉพาะเมื่อเด็กได้อ่านกับผู้ใหญ่หรือเพื่อนๆ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้คุ้นเคยกับหนังสือแลได้อ่านหนังสือตามวัย แลจัดให้มีสมุดบันทึกการอ่านสำหรับเด็ก
2. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองอ่านหนังสือกับลูก โดยใช้นิ้วชี้ที่ภาพพร้อมกับการอธิบายคำแลความเป็นมาเป็นไปของภาพ เด็กจะรับรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างภาพ ข้อความที่รับฟัง แลตัวหนังสือ
3. จัดหนังสือให้ลูกไปอ่านกับเพื่อน/ครู หรือครูจัดหนังสือให้เด็กอ่านกับเพื่อน หรือกลับไปอ่านที่บ้านกับผู้ปกครอง
4. แนะนำให้เด็กหยิบหรือใช้หนังสืออย่างทะนุถนอม รวมทั้งวิธีจับแลวิธีเปิดหนังสือซึ่งเปิดหน้ากระดาษจากทางขวาไปทางซ้าย
5. ฝึกให้เด็กสังเกตเวลาผู้ใหญ่อ่านนิทานให้ฟัง โดยผู้ใหญ่จะอ่านหนังสือจากด้านบนของหน้าลงมาด้านล่าง แลแต่ละบรรทัดจะอ่านจากด้านซ้ายไปด้านขวา ด้วยการลากนิ้วไปตามตัวหนังสือขณะอ่าน แลชวนให้เด็กใช้นิ้วชี้ตัวหนังสือขณะที่อ่านหนังสือด้วย
6. ชี้ชวนให้เด็กรู้จักคำ แลตัวพยัญชนะ แลเล่นเกมหาตัวพยัญชนะตามคำสั่ง ผลัดกันเป็นคนออกคำสั่ง แลเป็นคนหาพยัญชนะ ทั้งจากบัตรตัวพยัญชนะ หรือพยัญชนะที่ปรากฏในที่ต่างๆ (เช่น บนห่อขนม บนกล่องของเล่น บนป้ายโฆษณา แลโยงใยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรต่างๆ กับภาษาพูด ฯลฯ)
7. หมั่นพาเด็กไปห้องสมุดหรือร้านขายหนังสือเพื่อให้เด็กเลือกหนังสืออ่าน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. สร้างบรรยากาศให้เด็กรัก และสนใจการอ่าน โดยชวนเด็กอ่านคำที่เห็นในที่ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน (เช่น อ่านป้ายโฆษณา ป้ายประกาศ ชื่อร้าน หรือป้ายทางด่วน ป้ายแยกถนน ป้ายชื่อซอย ฯลฯ)
9. เล่นเกมอ่านบัตรคำที่มีหรือไม่มีภาพประกอบเพื่อช่วยในการสื่อความหมาย
10. จัดสภาพแวดล้อมให้มีกระเป่าบัตรคำในห้องหรือบริเวณโรงเรียน หรือให้มีคำหรือประโยคที่สอดคล้องกับกิจกรรมของเด็ก

หัวข้อที่ 34

เด็กสามารถเขียนตัวอักษร และคำง่ายๆ ได้

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 358 – 369

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. จัดให้มีสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีที่นั่งขีดเขียน (เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ดินสอ กระดาษ)
2. ให้ความสนใจกับสิ่งที่เด็กเขียน และให้เด็กสนุกกับการเขียน โดยไม่ต้องเคร่งครัดกับการเขียนผิดบ้างหรือถูกบ้าง เพราะถือว่าการเริ่มต้นให้เกิดความรู้สึกรักอยากเขียน การตำหนิเด็กบ่อยๆ จะทำให้เด็กเสียกำลังใจ และหมดความสนุกหรือไม่อยากเขียน
3. เขียนคำที่เด็กอยากให้ผู้ใหญ่เขียนให้ดู (เช่น ชื่อของเด็ก) หรือเขียนคำที่เด็กขอให้เขียนหรือคำที่พบจากรอบตัว (เช่น คำในถุงขนม แผ่นพับ ปกหนังสือนิทาน) และผู้ใหญควรช่วยให้เด็กจับดินสออย่างถูกวิธี (เช่น ไม่ให้เกร็งนิ้ว หรือใช้จำนวนนิ้วที่จับดินสอให้เหมาะสม และวางมือ แขนที่ไม่เกร็งกล้ามเนื้อ หรือผู้ใหญ่จับดินสอให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง เป็นต้น)
4. การเขียนหนังสือให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง ควรเขียนตัวโตเพื่อเด็กจะได้สังเกตวิธีการจับดินสอและการลากเส้น แล้วจึงชวนให้เด็กทดลองเขียนตามแบบที่เขียนให้ดู ผู้ใหญ่ควรช่วยเรื่องการจับดินสอ แต่ต้องไม่บังคับหรือฝืนใจเด็ก
5. ชี้ชวนให้เด็กสังเกตว่ามีตัวหนังสือคล้ายกัน เหมือนและต่างกันอย่างไร ชี้ชวนให้เด็กสังเกตพยัญชนะ หรือสระที่เหมือนกับชื่อของเด็ก (เช่น เด็ก ชื่อแนน เมื่อเห็นคำว่า นก ให้บอกเด็กว่า นก กับ แนน มี น (หนู) เหมือนกัน เป็นต้น)
6. เล่นเกมเขียนตัวอักษร หรือคำต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยบนพื้นผิวต่างๆ (เช่น บนฝ่ามือ บนทราย บนอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย ฯลฯ)
7. ให้เด็กเขียนพยัญชนะ หรือสระในอากาศ แล้วลองเขียนในกระดาษด้วย
8. ให้เด็กๆ ร่วมกันทำบัตรอวยพรเนื่องในโอกาสต่างๆ คิดคำ เขียนคำด้วยกัน เขียนบันทึกต่างๆ (เช่น เมื่อขอยืมดินสอเพื่อนมาและป้องกันการลืมคืนดินสอ ให้วาดรูปดินสอไว้ ฯลฯ)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 35

เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมควบคุมตนเอง

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 370 – 383

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. พฤติกรรมของเด็กที่ผู้ใหญ่ให้ความสนใจเป็นพิเศษตามวัยของเด็กจะเป็นเรื่อง เด็กสามารถไปโรงเรียนทันเวลา ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อตนเองและผู้อื่น ต่อสัตว์ และสิ่งของ เชื้อฟง และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน (เช่น ขออนุญาตไปห้องน้ำ ไม่พูดแซงครู ฯลฯ) ทำตามกฎ กติกาเมื่อเล่นเกม อดทนรอคอยที่จะได้สิ่งที่ต้องการ (เช่น ทำงานเสร็จแล้วจึงไปเล่น รอรับของ โดยไม่แย่งของจากมือ) เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังโดยไม่แซงคิว ทำตามธรรมเนียมของบ้าน/สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (เช่น ถอดรองเท้าก่อนเข้าบ้าน/ชั้นเรียน ไม่รับประทานอาหารในห้องนอน ไปลา มาไหว้ ฯลฯ) ทำตามสัญญาหรือข้อตกลงง่ายๆ ทำตามคำแนะนำ และคำขอร้องของผู้ใหญ่ หรือแสดงความรับผิดชอบโดยทำสิ่งที่ได้รับมอบให้ทำในระยะสั้นๆ (เช่น จัดเรียงรองเท้า จัดโต๊ะ แจกสมุด) หรือแสดงความรับผิดชอบโดยทำสิ่งที่ได้รับมอบให้ทำในวันต่อไป (เช่น ครอบอกให้นำสิ่งของที่ต้องการมาจากบ้านเพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน) รู้จักการควบคุมตนเองให้ทำงานจนเสร็จ แม้ว่าจะมีสิ่งรบกวนให้ไปทำอย่างอื่น (เช่น เพื่อนชวนไปเล่น เสี่ยงเพื่อนคุย เสี่ยงโทรศัพท์)

2. ผู้ใหญ่ต้องคุยกับเด็กเพื่อให้ทั้งผู้ใหญ่และเด็กเข้าใจตรงกัน หรือสัญญาที่ให้ไว้กับเด็กนั้น เข้าใจตรงกัน และดูแลให้เด็กรักษาสัญญาที่ให้ไว้เช่นกัน

3. สนับสนุนให้เด็กรับผิดชอบงานให้แล้วเสร็จด้วยการให้กำลังใจและชมเชย

4. ให้เด็กมีโอกาสได้รับผิดชอบงานในบ้าน/ห้องเรียนในส่วนที่สามารถจะทำได้ โดยเริ่มจากงานชิ้นเล็ก แล้วจึงให้งานที่สำคัญได้เมื่อเด็กแสดงวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น

5. ฝึกฝนให้เด็กรู้จักรอคอยทีละน้อย และเพิ่มระยะเวลาของการรอคอย (เช่น สามารถรอคอยเป็นเวลา 5 – 10 นาที แล้วค่อยๆ เพิ่มเวลาเป็น 1 ชั่วโมง พุงนี้ และต่อไป) ข้อสำคัญเด็กจะต้องได้รับผลตามความต้องการจากการรอคอยนั้น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6. สรรหาวิธีการใหม่ หรือที่เรียกว่านวัตกรรมเพื่อใช้กับเด็ก เมื่อเด็กไม่สามารถควบคุมตนเองได้โดยใช้หลักการต่างๆ (เช่น ผู้ใหญ่ต้องใจเย็นค่อยๆ พูดจากับเด็กโดยวิธีโน้มหน้า ตะล่อม ปะหละละ ฯลฯ) เพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์สักระยะหนึ่งโดยไม่ต้องใช้วิธีบังคับ สั่งการ กดดัน ช่มชู้ และวิธีการเชิงลบต่างๆ)

7. ไม่ควรสั่งให้เด็กหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทันที ทั้งๆ ที่ทราบว่าเป็นเด็กที่ไม่สามารถจะหยุดได้ (ยกเว้นพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น)

8. ผู้ใหญ่ไม่ควรเป็นคนจุกจิก ชี้นิ้ว พุดจาซำซาก ทั้งๆ ที่ทราบว่าการกระทำดังกล่าวไม่สามารถเสริมสร้างให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกับเด็ก

9. สรรหากิจกรรมที่สร้างสมาธิให้กับเด็ก (เช่น กิจกรรมด้านดนตรี ด้านศิลปะ และด้านอื่นๆ ที่ได้พิสูจน์ว่าช่วยฝึกสมาธิเด็ก)

10. ใช้กิจกรรมดนตรีเคลื่อนไหว

11. ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองให้เด็กเห็น (เช่น ไม่แสดงความเกรี้ยวกราดเมื่อไม่สบายอารมณ์ ตรงต่อเวลา รักษาเวลา ปฏิบัติตนในสิ่งที่ได้สอนเด็ก ฯลฯ)

12. ต้องเข้าใจว่าการฝึกวินัยในตนเองเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป และต้องเป็นกระบวนการที่สม่ำเสมอใช้เวลา ผู้ใหญ่จึงต้องมีความอดทนเพื่อให้เด็กสามารถบรรลุถึงความสามารถในการมีวินัยในตนเองของเด็กได้

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 36

เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำใดถูกหรือผิด

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 374 – 393

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชวนเด็กสนทนาเกี่ยวกับตัวอย่างจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่สาธิตเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลต่างๆ ที่แสดงการกระทำถูกหรือผิด ได้แก่ การนำของของคนอื่นมาเป็นของตน การมีความเมตตา การไม่ทำร้ายต่อตนเองและผู้อื่น การประหยัด การอิจฉาและริษยา ความพากเพียร และให้เด็กๆ แสดงความเห็นของตนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว (เช่น การเอาของเล่นของเพื่อนกลับบ้าน การช่วยเหลือพ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู เก็บของ ไม่ตีหมาหรือแมว ไม่กัดเพื่อนหรือไม่ตีเพื่อน ล้างมือแล้วปิดก๊อกน้ำ ฯลฯ)

หมายเหตุ : อิจฉา หมายถึง เห็นใครได้ดีแล้วไม่พอใจเพราะอยากได้บ้าง ส่วนริษยา หมายถึง เห็นคนอื่นได้ดีกว่าแล้วทนนั่งไม่ได้ต้องเข้าไปขัดขวาง

2. เลือกสรรนิทานหรือเรื่องราวที่พาดพิงเกี่ยวกับพฤติกรรมกระทำถูกหรือผิด แล้วชักชวนให้เด็กพูดคุย แสดงความคิดเห็นต่อการกระทำดังกล่าว

3. ส่งเสริมให้เด็กๆ มีโอกาสเล่าให้เพื่อนๆ ฟังถึงการกระทำของตนเองที่เด็กๆ คิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง หรือเป็นการกระทำที่ดี โดยให้เด็กๆ เวียนกันเล่าในห้องให้ครบทุกคน

4. บอกเล่า คุยกับเด็กถึงการตัดสินใจในการเลือกซื้อ เลือกใช้ เลือกกินตามคุณค่าและประโยชน์ ไม่สิ้นเปลือง ไม่ฟังเพื่อนตามโฆษณา หรือตามกระแสสังคม

5. ชี้ชวนให้เด็กช่วยกันสังเกตเมื่อเห็นเพื่อนทำอะไรได้สำเร็จ และให้เด็กแสดงความชื่นชมต่อเพื่อนที่ทำความสำเร็จนั้น

หมายเหตุ : ควรเวียนให้เด็กได้รับความชื่นชมให้ทั่วถึง โดยที่ไม่เน้นไปที่ผู้หนึ่งผู้ใดตลอดเวลา

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6. สนับสนุนให้เด็กสามารถช่วยพ่อแม่/ผู้ปกครองที่บ้าน และช่วยครูและเพื่อนที่โรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็ก จนเป็นนิสัยที่ปฏิบัติสม่ำเสมอ นอกจากนั้นพ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู ควรมีโอกาสพบปะหารือกันให้บ่อยครั้งเพื่อช่วยเหลือเด็ก
7. จัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสมีจิตอาสาช่วยชุมชน ในระดับและตามวัยของเด็ก (เช่น ช่วยรักษาความสะอาดสวนสาธารณะ และการพาไปเยี่ยมกลุ่มเด็กพิการ หรือผู้สูงอายุ ฯลฯ)
8. ให้ผู้ใหญ่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างดีแก่เด็ก

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 37

เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางดนตรี และเคลื่อนไหวตามดนตรี

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 394 – 405

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ควรร้องเพลงให้เด็กฟังตั้งแต่เป็นทารกโดยเลือกเพลงที่เหมาะสมกับวัย (เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงที่แต่งสำหรับเด็ก) เพราะเด็กเรียนรู้ที่จะร้องเพลงตาม และตามมาด้วยร้องเพลงไปด้วยกันกับผู้ใหญ่
2. เปิดโอกาสให้เด็กร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรีซึ่งอาจเป็นเครื่องดนตรีที่ทำขึ้นเองหรือเครื่องดนตรีที่ผู้ใหญ่ซื้อหามาให้
3. ในขณะที่ร้องเพลงให้ผู้ใหญ่เคาะจังหวะไปด้วย โดยไม่จำเป็นต้องทำแบบเดียวกันด้วยทุกครั้ง (เช่น ตบมือ หรือให้เด็กหัดตบมือ หรือผู้ใหญ่กับเด็กใช้วิธีตบแผละ)
4. ถ้าเด็กโตขึ้นให้ใช้วิธีเดินย่ำเท้าตามจังหวะ หรือกระโดดตามจังหวะ หรือเคาะตามจังหวะ
5. ถ้าเด็กโตระดับเล่นเกมได้ ให้เล่นเกมเก้อัดดนตรี โดยใช้เพลงต่างๆ กัน
6. หัดให้เด็กฟังเพลงง่ายๆ ทั้งเพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล และเพลงตะวันตก (เช่น เพลงคลาสสิก เป็นต้น)
7. เพลงประจำชาติที่เด็กควรฟังและเข้าใจความหมาย และแสดงความเคารพ (เช่น เพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี) เพื่อให้เข้าใจความหมาย และร้องทำนองจังหวะได้ถูกต้อง
8. มีการประดิษฐ์เครื่องเคาะจังหวะง่ายๆ (เช่น ใช้เมล็ดถั่วเขียวใส่ในกระป๋อง หรือกระบอกเพื่อเขย่าได้) หรืออาจใช้ภาชนะที่เคาะเสียงได้ (เช่น กระป๋อง ตะเกียบ) โดยให้เด็กช่วยคิดและประดิษฐ์
9. ใช้สาระเกี่ยวกับสัตว์ชนิดต่างๆ (เช่น ช้าง แมว หมา เป็ด ไก่ หมู ฝึ้ง ฝี่เสื่อ กบ ฯลฯ) สำหรับเป็นหัวข้อในการเรียนรู้ โดยใช้เพลงและดนตรีประกอบ พร้อมทั้งให้เด็กแสดงท่าต่างๆ
10. เล่นนิทานให้เด็กฟัง และให้โอกาสเด็กเล่นเป็นตัวละครต่างๆ พร้อมทั้งทำเพลง หรือดนตรีประกอบ

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กุเล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

11. ให้เด็กแต่งเรื่องเอง จินตนาการ สร้างสรรค์ ทำท่าทางประกอบ พร้อมทั้งเพลงและดนตรี เพื่อประสาน และบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ
12. จัดเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ เพื่อให้เด็กรู้จักประเภทของเครื่องดนตรี (เช่น ประเภทเครื่องเคาะจังหวะ ประเภทเครื่องสาย ประเภทเครื่องเป่าทั้งที่เป็นไม้ และที่เป็นทองเหลือง ประเภทคีย์บอร์ด (เช่น เปียโน ออร์แกน แอคคอร์ดเดียน) เพื่อให้เด็กรู้จักตรงกับคำไทยที่ว่า ดีด สี ตี เป่า
13. ให้โอกาสและหัดเด็กได้เล่นเครื่องดนตรีพร้อมกัน หรือเครื่องดนตรีผสมกัน (เล่นเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ พร้อมกันในเพลงเดียวกัน รวมทั้งร้องเพลงไปด้วย)
14. ควรมีโอกาสพาเด็กไปฟังการแสดงการร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การเล่นละครใบ้ การเล่นหุ่นกระบอก การแสดงพื้นเมืองต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เห็นได้ฟัง ศิลปะการแสดง และศิลปะการละครทั้งของไทยและของต่างประเทศ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 38

เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางศิลปะการละคร

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 406 – 410

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. จัดหาของเพื่อให้เด็กได้นำมาเล่นบทบาทสมมติ (เช่น ตุ๊กตา ของเล่นต่างๆ เสื้อผ้า รองเท้า ฯลฯ)
2. สนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสแสดงละครต่อหน้าผู้ชม
3. อ่านนิทานให้เด็กฟัง และชวนกันคุยเพื่อทำเป็นบทละครสนทนากันระหว่างพ่อ แม่ ลูก หรือญาติพี่น้อง หรือระหว่างบุคคลต่างๆ ที่รู้จัก หรือคุ้นเคยในชุมชน
4. ชักชวนเด็กอ่านนิทาน และเล่นเป็นละคร โดยแต่งบทละครกันเอง
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติต่างๆ หรือแสดงด้วยท่าทางทั้งที่ใช้คำพูด และไม่ใช้คำพูด

ข้อคิดเห็นที่ได้จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็กใน 9 จังหวัดภาคสนาม

“ความรัก และความอบอุ่นที่ผู้ใหญ่แสดงออกกับเด็ก เป็นพื้นฐานที่เด็กจะ
ให้ความไว้วางใจ และทั้งหมดนี้จะเสริมพลังในการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก”

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หัวข้อที่ 39

เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมด้านการวาด การปั้น และการประดิษฐ์

อายุ 0 – 3 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ -

อายุ 3 – 5 ปี พฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 411 – 419

อายุ 0 – 3 ปี

-

อายุ 3 – 5 ปี

วิธีการ

1. ชี้ชวนให้เด็กรู้จักและชื่นชมทัศนศิลป์รูปแบบและประเภทต่างๆ ได้แก่ การวาดภาพ การปั้น การทักทอ การสาน การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ การพับกระดาษ การตัดกระดาษ การฉีก การตัดปะ การถ่ายภาพ และการสร้างบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เด็กทราบว่าทัศนศิลป์อยู่ในชีวิตประจำวัน

2. สำหรับเด็กเล็ก หัดให้ใช้กล้ำมเนื้อใหญ่ และกล้ำมเนื้อเล็กละเลงสี ระบายสี วาดภาพง่ายๆ ตามวัยของเด็ก โดยไม่จำเป็นต้องวาดเลียนแบบ (Copy)

หมายเหตุ : โดยปกติเด็กจะถูกฝึกให้วาดวงกลม สีเหลี่ยม เส้นหยัก เส้นโค้ง และรูปทรงต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กสัมผัสอยู่แล้ว

3. หัดให้เด็กใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรูปที่วาดไว้ หรือตามจินตนาการของเด็ก หรือใช้กรรไกรตัดกระดาษเป็นตุ๊กตา และสามารถโยงไปกับศิลปะการละคร (โดยใช้กรรไกรที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเพราะไม่เป็นอันตรายให้เด็กตัดนิ้วตนเอง หรือได้รับบาดเจ็บ)

4. ใช้วัสดุรอบตัวเด็กเพื่อนำมาทำงานศิลปะ (เช่น มันทะศ มันทรง ฝือก ฟักทอง กระดาษต่างๆ รวมทั้งกระดาษสี)

5. จัดหาวัสดุอุปกรณ์ง่ายๆ เพื่อให้เด็กใช้สร้างทัศนศิลป์ ประเภท และรูปแบบต่างๆ (เช่น ดินน้ำมัน สีน้ำ ดินสอเทียน ดินสอสี บล็อกตัวต่อ ทั้งที่เป็นไม้ เป็นพลาสติก หรือที่เป็นกระดาษ กระดาษทราย ดินโคลน ดินสอพอง

หมายเหตุ : เวลามีกิจกรรมที่เปื้อนเสื้อผ้า ควรมีผ้ากันเปื้อนให้เด็กใช้

1. จัดที่สำหรับแสดงผลงานของเด็กเพื่อให้เด็กคนอื่น หรือผู้ปกครองมีโอกาสชื่นชมผลงานต่างๆ

2. พาเด็กไปดูการจัดนิทรรศการ พิพิธภัณฑสถาน หรือพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคล หรือของราชการเพื่อให้รู้จักผลงานของชาติ ของชุมชน และเกิดความรู้สึกชื่นชมและซาบซึ้ง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ข้อคิดเห็นที่ได้จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็กใน 9 จังหวัดภาคสนาม

“วิธีการที่ได้ผลในการดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ ต้องพูดจาดีๆ
พูดไพเราะ อ่อนโยน ไม่ตะคอก หรือตะโกน ไม่ขู่เข็ญ บังคับ และ
ต้องรู้จักโน้มน้าว หวานล้อม รู้จัก ปรึกษา: รวมทั้งรู้จัก
อธิบายเหตุและผลให้เด็กเข้าใจ”

ส่วนที่ 4

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับ การเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนา เด็กปฐมวัยจากภาคสนาม (พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก)

เป็นข้อคำถามที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็กติดตามใจถามจากการลงพื้นที่ภาคสนาม 9+1 จังหวัด

1. โภชนาการ

1.1 นมแม่

องค์การอนามัยโลก (WHO) พยายามให้แม่ทุกคนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เท่านั้นเป็นเวลา 6 เดือน ก่อนให้อาหารเสริมอย่างอื่นตามที่พยาบาลหรือหมอแนะนำ สำหรับประเทศไทย กฎหมายปัจจุบันเรื่องการลาคลอดให้แม่ลาคลอดได้ 90 วัน หรือ 3 เดือน โดยได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างเต็ม เพื่อให้ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้แม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมอย่างน้อย 3 เดือน ตามที่กฎหมายลาคลอดกำหนด และในความเป็นจริงแม้ว่าแม่มาทำงานแล้วก็ยังเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อได้

1.2 ไอโอดีนสำหรับเด็กทารกและทารกในครรภ์มารดา

เด็กทารกและทารกในครรภ์มารดาต้องได้รับไอโอดีนในระดับที่เหมาะสมตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ดังนั้นจึงควรตรวจสอบว่า ทั้งแม่ตั้งครรภ์และเด็กทารกได้รับไอโอดีนเพียงพอเหมาะสมตามที่ได้กำหนดไว้หรือไม่

1.3 เด็กบางคนเลือกไม่รับประทานอาหารบางอย่าง

(1) ให้เด็กรับประทานอาหารหลากหลายในรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
(2) สังเกตอาการ เช่น เด็กปวดท้อง อาหารไม่ย่อย เด็กฟันอาหารออกมาโดยไม่ยอมรับประทาน ให้ศึกษาถึงสาเหตุของอาการดังกล่าวและให้ปรึกษาแพทย์ถ้ามีอาการต่อเนื่องหรือเรื้อรัง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(3) เด็กบางคนอาจแพ้อาหารบางอย่าง (เช่น นมวัว เนยแข็ง แป้งสาลี ถั่วลิสง) ให้พ่อแม่ปรึกษาแพทย์ เนื่องจากควรถือว่าเรื่องนี้สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เพราะอาจเป็นอันตรายต่อเด็กได้

(4) เด็กบางคนปฏิเสธอาหารบางอย่าง เช่น ผัก ผลไม้ บางชนิด ฯลฯ ในกรณีนี้ผู้ใหญ่ควรหาวิธีการชักชวนเด็กให้กล้าลองรับประทาน ไม่ควร ดุ บังคับ หรือบ่นว่าเด็กไม่รู้จัก

หมายเหตุ : มีกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในเรื่องนี้ ตัวอย่างเช่น ครูอนุบาลท่านหนึ่ง มีเด็กในชั้นเรียนหลายคนที่ไม่ยอมกินผัก ครูได้ชักชวนเด็กทั้งชั้นพากันปลูกผักบุงในบริเวณโรงเรียน เด็กได้ร่วมกันรดน้ำ พรุนดิน รักษา จนผักบุงโตพอรับประทานได้ ครูท่านนี้ชักชวนเด็กช่วยกันทำกับข้าวที่ใช้ผักบุง ปรากฏว่าเด็กยินดีที่จะกินผักบุงที่ตนเองปลูก

ครูอนุบาลอีกท่านหนึ่ง เห็นว่าเด็กในชั้นเรียนของตนไม่ยอมกินกล้วยน้ำว้า จึงไปซื้อกล้วยน้ำว้ามาหนึ่งเครือนำมาแขวนไว้ในห้องเรียน กล้วยค่อยสุกทีละลูกก็นำมาแบ่งกันรับประทานในห้องเรียน และเมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนมาเห็นกล้วยสุกพร้อมกันเป็นจำนวนมากผู้อำนวยการก็มาขอรับประทานกับเด็กด้วย ผลปรากฏว่าเด็กกินกล้วยน้ำว้าได้และชอบกิน

2. พัฒนาการด้านสังคม ปฏิสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก-ผู้ใหญ่

2.1 เด็กเรียนรู้วัฒนธรรม

เด็กไม่ได้เกิดมาในความว่างเปล่า แต่เด็กเกิดมาในสังคมวัฒนธรรมหนึ่งๆ และผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมของตน

ส่วนหนึ่งของความกังวลของพ่อแม่ ครู ผู้ดูแลเด็ก คือ การไม่มีมารยาทไทย ในฐานะที่เป็นคนไทย โดยทั่วไปพ่อแม่จะสอนให้เด็กหัดสาธู คือ การยกมือไหว้ หรือสวัสดี เราจะเห็นบ่อยครั้งที่พ่อแม่จับมือเด็กทารกประคบกันและบอกว่า “ธูจ้า” เมื่อเด็กโตขึ้น ผู้ใหญ่ก็จะคาดหวังให้เด็กยกมือไหว้ผู้ใหญ่ทุกคน (ซึ่งเป็นความคาดหวังที่มากเกินไปสำหรับเด็กในวัยนี้ เนื่องจากเด็กไม่ทราบว่าเป็นใคร) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน

ดังนั้นการยกมือไหว้ผู้ใหญ่ สำหรับเด็กควรให้ยกมือไหว้ผู้ใหญ่ที่เด็กรู้จักหรือผู้ใหญ่ที่เข้ามาทักทายกับเด็กก็เพียงพอแล้ว

2.2 การรู้จักฟังเด็ก

การรับฟังเด็ก ผู้ใหญ่ยังเข้าใจว่า หน้าที่และความสัมพันธ์ของตนกับเด็กคือ สั่งและสอน ดังนั้นเวลาพูดกับเด็กปฐมวัยก็จะเป็นการสั่ง เช่น ให้ทำหรือไม่ให้ทำโดยไม่อธิบาย และแม้แต่การสอนเด็กก็ไม่อธิบายเหตุผลมักเป็นการสอนสั่ง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

แต่ที่จริงแล้ว ผู้ใหญ่ต้องสัมพันธ์กับเด็กโดยเคารพในสิทธิของเด็ก กล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์ 2 ทางไม่ใช่ทางเดียว 2 ทางแปลว่า ผู้ใหญ่ต้องฟังความเห็นคำอธิบายเหตุผลของเด็ก นอกจากนั้นผู้ใหญ่กับเด็กต้องสัมพันธ์กันในด้านสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ไม่ใช่วิธีการสั่งและสอนเพียงเท่านั้น

ด้วยลักษณะการปฏิบัติดังกล่าว จึงมักคิดไปว่าเด็กไม่เชื่อฟังคำสั่งหรือคำสอน และประนามว่าเป็นเด็กดื้อไม่เชื่อฟัง และในหลายกรณีเด็กดื้อเจียบคือไม่ทำ

ดังนั้นความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็กจึงควรอยู่ในรูปแบบที่ใช้กลวิธีต่างๆ ที่เป็นความสัมพันธ์ 2 ทางที่เอื้อให้เด็กเกิดความไว้วางใจผู้ใหญ่ ให้เกิดความรู้สึกว่าผู้ใหญ่หวังดีต่อเด็ก ไม่เอาแต่สั่ง ไม่เอาแต่ดุ แต่รับฟังให้ความเห็นใจ ใช้ภาษาในเชิงบวกกับเด็ก และรับฟังเด็กอย่างตั้งใจ

3. ความสัมพันธ์เด็ก-เด็ก

3.1 พี่น้องติกัน เด็กๆ ทะเลาะกัน

เมื่อเด็กอยู่ด้วยกันอาจเป็นกรณีพี่น้องหรือเพื่อนในชั้นเรียน จะมีการกระทบกระทั่ง ทะเลาะวิวาท ทั้งทางกายหรือวาจาอยู่บ้างซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นทั่วไป และในบางกรณีก็จะมีเด็กฟ้องพ่อแม่ ครู กล่าวโทษอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้ ผู้ใหญ่ควรระมัดระวังที่จะตำหนิฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทันที หรือพูดกับเด็กว่า “ใครทำผิด” หรือ “ใครทำใครก่อน” หรือ “ใครเริ่มก่อน” ในกรณีเช่นนี้ต้องเข้าใจว่าจะมีเด็กน้อยคนมากที่ยอมรับว่าตนเองทำผิดหรือเริ่มก่อน ซึ่งเป็นเรื่องปกติ ผู้ใหญ่ฟังระมัดระวังไม่เข้าข้างใคร ไม่ควรดูหรือประนาม ไม่ใช่อารมณ์ ด้วยการแสดงน้ำเสียงหรือท่าทางและไม่กล่าวโทษผู้ใด ควรสงบศึกก่อนเพื่อช่วยป้องกันอันตรายอันอาจเกิดขึ้น และให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสอธิบาย จากนั้นจึงค่อยๆ พูดจาวาจาวิธีแก้ไข เช่น มีการไกล่เกลี่ย มีการอธิบายเหตุผลว่ามีการกระทำที่ไม่ถูกต้องเกิดขึ้นและการกระทำที่ถูกต้องคืออะไร หรือใช้โอกาสนี้ช่วยเหลือกรณีให้รู้จักแก้ปัญหาด้วยการพูดจาดีๆ ต่อกัน

3.2 แย่งกันมาอยู่ข้างหน้าเป็นคนแรก

ในบางกรณีที่เด็กอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมากหรือหลายคนโดยเฉพาะในสภาพของชั้นเรียน เด็กจะมีการแข่งขันหรือแก่งแย่งกันเป็นคนแรก ซึ่งครู ผู้ดูแลเด็ก เห็นพฤติกรรมดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสติปัญญา อหะหะ การวิ่ง แย่งกัน การทะเลาะเบาะแว้ง ยื้อแย่ง เป็นต้น เช่น แย่งกันอยู่ข้างหน้าเวลาเข้าแถว แย่งของเล่นกันเวลาที่ของเล่นมีจำกัด

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เกี่ยวกับเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า การสร้างบรรยากาศให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าวมักจะมาจากการส่งเสริมของผู้ใหญ่โดยอาจตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ เช่น การที่ผู้ใหญ่พูดว่า “ใครเสร็จก่อนได้รางวัล” หรือได้รับการชื่นชม ใครมาถึงก่อนได้เป็นหัวแถว ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้ทำให้เกิดสภาพยื้อแย่งและความรู้สึกที่ต้องแข่งกับผู้อื่นตลอดเวลา นอกจากนั้นจึงทำให้เกิดความรู้สึกต้องเอาชนะเพื่อนๆ และในบางกรณีทำให้เกิดความโกลาหลในชั้นเรียน ซึ่งทำให้ผู้ใหญ่เกิดความไม่พอใจ

ด้วยเหตุนี้ วิธีการที่เหมาะสมกว่าอาจจะส่งเสริมให้เด็กแข่งกับตนเอง วันนี้ทำให้ดีกว่าเมื่อวาน หรือเร็วกว่าเมื่อวาน หรือหัวแถวบางทีก็ต้องกลายเป็นหางแถวบ้าง เพื่อช่วยให้ภาวะการแข่งขันเป็นที่หนึ่งน้อยลง

4. พัฒนาการทางภาษา

4.1 การพูดและการไม่พูดของเด็ก

4.1.1 โดยธรรมชาติเด็กทารกก่อน 1 ปีจะฟังผู้ใหญ่พูดพอจะเข้าใจบ้างแล้วโดยที่ตัวเองยังไม่พูดจนประมาณ 1 ปีครึ่ง ก็จะใช้ภาษา อ้อ แอ้ ที่บอกความต้องการของตนเอง ในระหว่างอายุ 1 ปีครึ่งถึง 2 ปี จะเริ่มต้นใช้คำพยางค์เดี่ยวที่อาจเปล่งเสียงถูกต้องไม่ถูกต้องก็ได้ ประมาณ 19 เดือนขึ้นไปเด็กบางคนก็จะพูดเปล่งคำ 2 พยางค์ได้ ทั้งนี้การพัฒนาทางภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับกาที่ผู้ใหญ่พูดกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่เด็กยังเป็นทารกเด็กจะใช้วิธีเลียนน้ำเสียงเป็นเบื้องต้น

ยังมีพ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้สึกกลัว ลูกหลานตนเองพูดช้าไปเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่นโดยไม่ได้ตรวจสอบอายุของเด็ก จึงอาจเป็นไปได้ว่าความคาดหวังของพ่อแม่สูงไปและเร็วไปทั้งๆ ที่เด็กยังเป็นปกติอยู่ อย่าด่วนคิดว่าเด็กพัฒนาช้าและกดดันเด็กโดยไม่จำเป็น

4.1.2 ในบางกรณีเด็กอายุเกิน 2 ปีแล้ว และไม่พูดเลย เด็กควรได้รับการสังเกตและในกรณีนี้ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ มีความเป็นไปได้ว่าเด็กอาจมีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งควรได้รับการตรวจสอบจากแพทย์เช่นกัน เด็กไม่พูดจนผิดสังเกตควรส่งไปพบแพทย์ทางการพูด (Speech Therapies) นอกจากนั้นย่อมมีความเป็นไปได้ว่าเด็กไม่พูดกับผู้ใหญ่ จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้อยู่กับเด็กในวัยใกล้เคียงกันสังเกตว่า เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับเด็กอื่นหรือไม่

4.1.3 พ่อแม่และครูบ่นว่าเด็กพูดมาก เด็กที่ผู้ใหญ่บ่นว่าพูดมากมักจะเป็นเด็กที่มีความคล่องทางภาษาและต้องการจะใช้ทักษะนี้แสดงความเห็น ความคิด และความรู้สึกของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนับสนุน แต่เด็กอาจจะยังไม่เข้าใจถึงความเหมาะสมของเวลาและสถานที่ในการพูดของตน อันเนื่องมาจากขาดประสบการณ์ด้านสังคม ในกรณีดังกล่าวผู้ใหญ่จึงต้องช่วยแนะนำ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่า ในหลายกรณีเด็กไม่มีโอกาสได้พูดโดยที่พ่อแม่และครูไม่เคยจัดเวลาหรือโอกาสให้เด็กได้พูด เช่น เมื่ออยู่ที่บ้านถ้ามีสมาชิกในครอบครัวหลายคนซึ่งต่างก็แย่งกันพูดอยู่แล้ว เด็กก็จะไม่มีโอกาสได้ฝึกทักษะในการพูด ในสภาพของชั้นเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดช่วงเวลาให้เด็กๆ ได้พูดและสนทนาระหว่างกันเอง โดยให้เด็กฟังครูพูดเป็นส่วนใหญ่ และเด็กมักจะถูกละเลยให้เงียบเมื่อเด็กคุยกัน นอกจากนี้เมื่อผู้ใหญ่ไม่สนใจฟังเด็กอยู่แล้วก็จะรู้สึกรำคาญที่เด็กพูด ดังนั้นถ้าจะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาด้านภาษาและการคิดก็น่าที่จะส่งเสริมให้เด็กได้พูดมากขึ้น

4.1.4 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าเด็กเลียนแบบผู้ใหญ่ เพื่อนๆ สื่อมวลชน ตามที่ตนเองได้ยิน ดังนั้น การพูดจาหยาบคายจึงเป็นเรื่องเลียนแบบ โดยเด็กขาดความเข้าใจในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง เมื่อเด็กพูดจาหยาบคายผู้ใหญ่ควรศึกษาว่าเด็กเรียนรู้การพูดคำดังกล่าวมาจากที่ใด และถ้าสามารถแก้ที่ต้นเหตุได้ก็จะเป็นการช่วยเหลือเด็กได้ทางหนึ่ง (เช่น บางครั้งเด็กจำมาจากที่บ้านแล้วมาพูดที่โรงเรียน หรือกลับกันหรืออาจได้ยินจากเพื่อนบ้าน ละครโทรทัศน์) จากนั้นจึงค่อยๆ อธิบายให้เด็กสังเกตว่าผู้อื่นรอบตัวรวมทั้งเด็กอื่นๆ ใช้คำดังกล่าวในการสื่อสารหรือไม่ รวมทั้งการชี้แนะของการใช้ภาษาสุภาพและประโยชน์ของการใช้ภาษาสุภาพ เป็นต้น

4.1.5 เมื่อเด็กพูดไม่ชัดหรือพูดติดอ่าง ผู้ใหญ่ไม่ควร “ทัก” เด็ก แต่ควรสังเกตว่าเด็กทำเป็นประจำหรือไม่ ในหลายกรณีการพูดไม่ชัดเกิดจากการเลียนแบบเช่นเดียวกัน (เช่น คำควบกล้ำ การออกเสียง “ส” ซึ่งเป็นการใช้ลิ้นแตะกับฟันในลักษณะที่ไม่ถูกต้อง) เด็กควรได้ยินการเปล่งเสียงที่ถูกต้อง

ส่วนการพูดติดอ่าง เด็กที่พูดติดอ่าง ในทำนองเดียวกัน ผู้ใหญ่อย่า “ทัก” เด็ก ในบางกรณีเด็กพูดติดอ่างเล็กน้อยเมื่อตื่นตื่น ความคิดเร็วกว่าปากพูด หรืออาจเกิดจากความกลัวหรือประหม่าก็ได้ อาการดังกล่าวก็จะเป็นเพียงชั่วคราวแล้วก็หายไป แต่ถ้าติดอ่างเป็นประจำและเป็นเวลานานควรปรึกษาแพทย์ช่วยเยียวยา

4.1.6 เด็กที่มาจากครอบครัวที่ใช้ภาษาอื่นด้วยนอกจากภาษาไทย ครอบครัวในประเทศไทยมีความหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มชนต่างด้าว ที่มาอาศัยในประเทศไทย (เช่น พ่อแม่สื่อสารกันโดยใช้ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทย หรือพ่อแม่ใช้ภาษาที่ต่างกัน ฯลฯ) เด็กจึงได้ยินการสื่อสารที่ใช้ภาษาที่ต่างจากภาษาไทยที่ใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือโรงเรียนอนุบาล ในกรณีนี้เด็กส่วนใหญ่ก็จะใช้ภาษาที่สื่อสารกับพ่อแม่ตามภาษาที่พ่อแม่ใช้ เมื่อมาที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็จะใช้ภาษาไทย มีการวิจัยของยูเนสโกและนักวิจัยในประเทศไทย (โปรดดูบทความเพิ่มเติมในภาคผนวก) ที่แสดงว่าถ้าเด็กได้เรียนรู้ภาษาที่เรียกว่าภาษาแม่ (Mother Tongue) ก่อนให้คล่องแล้วจึงมาเรียนรู้ภาษาไทยในภายหลัง เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้เร็วขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่เรียนภาษาไทยเลยตั้งแต่ต้น

อย่างไรก็ตามมีการวิจัยที่แสดงเช่นเดียวกันว่า เด็กสามารถรับรู้และเรียนรู้ 2-3 ภาษาที่ใช้ในครอบครัวและในชุมชนไปได้พร้อมๆ กัน (เช่น ในประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป เป็นต้น)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

5. ความคาดหวังจากผู้ใหญ่ด้านวัฒนธรรม

5.1 'ไม่รู้จักใช้คำว่า "ขอโทษ" (มารยาท)

เกี่ยวเนื่องกับเรื่องสังคมวัฒนธรรม ผู้ใหญ่คาดหวังให้เด็กรู้จักมารยาทสากลเกี่ยวกับการกล่าวคำว่า ขอบใจ ขอบคุณ ขอโทษ เป็นต้น (ซึ่งในความเป็นจริงคนไทยส่วนใหญ่มักก็ยังใช้คำเหล่านี้ไม่ค่อยเป็นนัก) คำดังกล่าวผู้พูดจะแสดงการเคารพในสิทธิของผู้อื่นและการเคารพในบุคคลอื่น และเป็นแนวความคิดค่านิยมที่เด็กเล็กยังไม่ค่อยเข้าใจนัก จะเห็นว่าเมื่อผู้ใหญ่สอนเด็กให้กล่าวคำดังกล่าวจึงกลายเป็นเสมือน "พิธีกรรม"

อย่างไรก็ดีถ้าผู้ใหญ่อธิบายเหตุผลว่า เมื่อผู้ใดทำอะไรให้ก็ควรแสดงความรู้สึกว่าขอบใจและกล่าวคำดังกล่าวให้เขาทราบ หรือเมื่อทำผิดพลาดโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตามแต่เมื่อรู้สึกผิดก็จะกล่าวขอโทษ ในหลายกรณีไม่เป็นการกระทำผิดที่กล่าวคำขอโทษได้ เช่น ขอโทษขอไปหน่อย (ขอทางหน่อย) ก็ได้ ผู้ใหญ่ต้องไม่คาดหวังให้เด็กพูดทุกครั้งเพราะเด็กยังเล็กและวุฒิภาวะอาจยังไม่ถึงขั้นที่เข้าใจทุกกรณีได้

5.2 การคาดหวังจากเด็กโดยไม่พิจารณาความเป็นจริงของระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

ในกรณีนี้อันเนื่องมาจากผู้ใหญ่ขาดความเข้าใจขั้นตอนพัฒนาการของเด็ก ผู้ใหญ่ก็มักจะคาดหวังให้เด็กปฏิบัติได้ในเรื่องต่างๆ ซึ่งอาจเกินวัยของเด็ก หรือซึ่งไม่ได้ให้ประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กเพียงพอในเรื่องนั้น เช่น ให้ตื่นนอนได้เองตอนเช้าให้ไปทันโรงเรียนเช้า ให้สามารถเร่งรีบทำตามกำหนดเวลาของผู้ใหญ่ หรือคาดหวังให้เด็กสามารถร้องเพลงหน้าชั้นเรียนได้โดยไม่ประหม่า เก็บข้าวของของตนเองได้อย่างเป็นระเบียบทุกครั้ง ฯลฯ

ความคาดหวังดังกล่าวเป็นเรื่องปกติของพ่อแม่ ที่สำคัญคือต้องเข้าใจว่า ผู้ใหญ่ต้องเสริมสร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นให้เด็กก่อน นอกจากนั้นพึงเข้าใจว่า เด็กจะเรียนรู้โดยมีประสบการณ์ครั้งเดียวหรืออย่างรวดเร็วไม่ได้ ต้องเป็นการสร้างเสริมอย่างค่อยเป็นค่อยไปเสมือนบางครั้งทำได้และบางครั้งก็ทำไม่ได้สลับกันไปจนกว่าเด็กจะสามารถทำได้อย่างอยู่ตัวและเป็นอุปนิสัยส่วนตัวไปเลย

5.3 ความคาดหวังของพ่อแม่ให้ลูกเก่งกว่าคนอื่นๆ หรือของครูให้เก่งกว่าชั้นเรียนอื่น

ในบางกรณี ความคาดหวังสูงของพ่อแม่หรือครูอยู่บนพื้นฐานของความต้องการให้เด็กของตนแสดงความสามารถเก่งกว่าเด็กอื่น (เช่น เปรียบเทียบลูกตนเองกับญาติพี่น้อง คนข้างบ้าน เปรียบเทียบเด็กในชั้นเรียนตนเองกับของครูคนอื่น หรือโรงเรียนอื่นๆ ฯลฯ) ความคาดหวังดังกล่าวกลายเป็นการแข่งขันระหว่างผู้ใหญ่มากกว่าที่จะเน้นการสร้างเสริมพัฒนาเพื่อตัวเด็กเอง การเลี้ยงดูด้วยวิธีดังกล่าวเป็นการกดดันเด็กสามารถทำให้สุขภาพจิตเด็กไม่ดี รวมทั้งตัวผู้ใหญ่เองก็มีสุขภาพจิตไม่ดีไปด้วย เจตคติดังกล่าวต่อเด็กจึงจะเป็นการทำร้ายเด็กมากกว่าสร้างเสริมเด็กไปในทางบวก

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

5.4 ความคาดหวังที่ยาวไกลไปในอนาคตของเด็ก

ในบางกรณีผู้ใหญ่จะคาดหวังให้เด็กได้ทำได้อันเป็นสิ่งที่เคยทำหรือกระทำอยู่ หรือตนเองอยากทำแต่ทำไม่ได้ หรือที่อยากทำแต่พลาดหวัง เช่น จินตนาการให้เด็กประกอบอาชีพหรือสามารถแสดงความสำเร็จได้ในรูปแบบต่างๆ เสมือนวางแผนให้ลูกทำในอนาคตอันยาวไกล การคาดหวังดังกล่าวไม่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิเด็ก ความคิดเห็นเด็ก การตัดสินใจเด็ก และไม่เข้าใจว่าเด็กมีพลังในการคิดเองและตัดสินใจเองได้

ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมากแล้วในปัจจุบัน จะเห็นว่าความคิดดังกล่าวนี้ ไม่เป็นที่ยอมรับของคนรุ่นใหม่ นัก ผู้ใหญ่จึงควรทำหน้าที่เพียงส่งเสริมแนะนำชี้ทางเลือกต่างให้แก่เด็กมากกว่าคาดหวังให้เด็กเป็นตามที่ผู้ใหญ่คิดเอาเอง

6. การกระทำรุนแรงต่อเด็ก

ความหมายของ “ความรุนแรงต่อเด็ก” ของสหประชาชาติ ครอบคลุม

ความรุนแรงทางกาย เช่น การหยิก การทุบตี การจับหัวโขก ไม้พาดหัว ขว้างของใส่ การจี้หรือ نابด้วยของร้อน หรือ สาดของร้อนใส่ การใช้ของมีคมกับเด็ก จนถึงการฆ่าเด็ก

ความรุนแรงทางวาจา เช่น ต่ำ ตะโกนใส่ ดุ บ่น พุดจาประณาม ประชด เปรียบเทียบให้รู้สึกต่ำต้อย กล่าวถึงร่างกายทุพพลภาพของเด็ก (ไอ้บอด ไอ้ใบ้) แหย่ปมด้อยของเด็ก กล่าวร้ายถึงบรรพบุรุษของเด็ก ฯลฯ

ความรุนแรงทางเพศ เช่น จับต้อง ลูบคลำของสงวนหรือส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ไม่สมควรจับต้อง คุกคามทางเพศด้วยวิธีการต่างๆ การร่วมเพศและกระทำชำเรา ฯลฯ และการทอดทิ้งเด็ก (Neglect) เช่น การทิ้งเด็กให้มีชีวิตอยู่ตามลำพัง การไม่พาไปหาหมอยามต้องการ การกักขังเด็กในรูปแบบต่างๆ ฯลฯ โดยที่มีผลร้ายต่อเด็ก เด็กที่มีบาดแผลทางกายและทางใจ (Injuries) และการได้รับอันตรายทั้งทางกายและใจ (Harmful)

ความรุนแรงต่อเด็กเกิดจากการกระทำของผู้ใหญ่ต่อเด็ก รวมทั้งที่เด็กกระทำต่อกันเอง

สถานที่เกิดเหตุ

1. การกระทำรุนแรงเกิดขึ้นได้ในบ้าน ในครอบครัว ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในโรงเรียน ในชุมชน ในสถานที่เด็กเล่น/สนามเด็กเล่น และในสถานที่ต่างๆ ที่เด็กอยู่ร่วมกับผู้ใหญ่ หรือเด็กอยู่ร่วมกับเด็กด้วยกันเอง

2. ผู้ใหญ่มักจะเข้าใจผิดว่า การสอนเด็กให้มีวินัยต้องใช้ความรุนแรงจึงจะได้ผล โดยใช้รูปแบบต่างๆ เช่น เด็กที่ไม่ตื่นนอนตอนเช้าเพื่อไปโรงเรียนก็จะดุตกระชากลากถู ดุว่า และบางครั้งก็ตี หรือเด็กเข้าแถวไม่เป็นระเบียบครูก็ตะโกน ดุเด็ก เอะอะโวยวายกับเด็ก เป็นต้น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3. ผู้ใหญ่มักจะเข้าใจผิดว่า “การลงโทษเด็ก” เมื่อกระทำผิดเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องทำ และการลงโทษนั้นๆ จะใช้ความรุนแรงเป็นหลักเพื่อให้เด็กจดจำและเช็ดหลาบ ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็กเป็นจำนวนมากจากภาคสนามเห็นว่า ใช้แล้วไม่ได้ผลแต่กลับต้องใช่วิธีเชิงบวก (โปรดดูส่วนที่เกี่ยวกับหัวข้อการสื่อสารทางบวกและการใช้วินัยเชิงบวกประกอบ)

4. เด็กก็มักจะทำรุนแรงระหว่างกันเอง เช่น เด็กเล็กจะใช้ปากกัดเพื่อนหรือทุบตีเพื่อแย่งของเล่นกัน เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวนี้ผู้ใหญ่ต้องรู้จักวิธีป้องกันตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อเด็กนั่งเล่นด้วยกัน รวมทั้งใช้วิธีแยกเด็กออกจากกันเพื่อป้องกันอันตราย รวมทั้งชี้แนะและชักชวนเด็กให้เข้าใจทางเลือกอื่นที่เด็กสามารถใช้ได้โดยไม่ต้องใช้วิธีการรุนแรง เช่น แบ่งเวลาการเล่นระหว่างกัน ผลัดกันเล่น การรู้จักเล่นด้วยกัน เป็นต้น

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อเด็ก บ่อยครั้งผลการวิจัยแสดงว่า การกระทำดังกล่าวจะขัดขวางการเรียนรู้ของเด็กซึ่งมีผลกระทบต่อพัฒนาการทางสติปัญญา และอาจมีผลกระทบต่อเด็กระยะยาวในด้านความรู้สึกของเด็กที่อยากแค้นแค้นหรือพยายามและความรู้สึกของเด็กที่อาจอยากทำร้ายตนเองได้

7. การให้ “รางวัล” เด็ก

“รางวัล” ที่ผู้ใหญ่มักให้เด็กเพื่อปฏิบัติงานอย่างหนึ่งให้แล้วเสร็จได้ จากภาคสนามพบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็กใช้การให้รางวัลที่มีความหลากหลายมาก เช่น ผู้ใหญ่มักตอบเมื่อเด็กทำสิ่งที่ผู้ใหญ่ขอให้ทำได้ หรือการแตะไหล่ ดึงมากอด ชวนกันตบมือ การพูดชมว่า “เก่ง” “ดี” การพูดคุยยกย่อง การชมเชยเด็กหน้าชั้นเรียน การชวนให้เด็กคนอื่นๆ ยกย่อง การให้สัญลักษณ์ เช่น ดาวสีต่างๆ หน้่ายิ้ม ทำป้ายสัญลักษณ์อื่นๆ การสัญญาว่าจะให้ทำสิ่งที่ชอบ เช่น งานเสร็จแล้วไปเล่นที่สนามได้ การพาไปสถานที่ที่เด็กชอบ การให้ของเล่นที่เด็กต้องการ การให้ขนม การพาไปเที่ยว

ผู้ใหญ่ใช้วิธีนี้เพื่อ “ล่อ” ให้เด็กได้ทำในสิ่งที่ผู้ใหญ่ประสงค์หรือเป็นการให้กำลังใจหรือเสริมแรงให้เด็กได้กระทำในสิ่งที่ผู้ใหญ่พึงประสงค์

ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับ “รางวัล” คือ ไม้มีความจำเป็นที่เด็กจะต้องได้ “รางวัล” ทุกครั้งที่เด็กทำกิจกรรมหรือสิ่งที่ผู้ใหญ่พึงประสงค์

8. เด็กปฐมวัยกับการใช้โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ตและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

8.1 มีคำถามจากกลุ่มภาคสนามว่า

(1) ควรให้เด็กปฐมวัยเริ่มใช้โทรศัพท์มือถือเมื่ออายุเท่าใด

(2) เมื่อเด็กโตขึ้น เช่น ในระดับอนุบาล เด็กควรใช้มือถือเพื่อเล่นเกม หรือกวดดูภาพ

เคลื่อนไหว ควรใช้วันละนานเท่าใด

(3) ควรให้เด็กดูโทรทัศน์ได้เมื่ออายุเท่าใด และดูได้นานเท่าใด

(4) ผลดีและผลเสียในการให้เด็กปฐมวัยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

8.2 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้ดูแลเด็กตั้งคำถามดังกล่าวนี้ เนื่องจากสังคมปัจจุบัน

พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องทำงานและมีชีวิตที่เร่งรีบ เมื่อมีเด็กเล็กอยู่ในบ้านเกิดปัญหาว่า

(1) ไม่มีใครดูแลเด็กจึงใช้อุปกรณ์สื่อต่างๆ เอาไว้ดูแลเด็กเป็นเพื่อนกับเด็ก

(2) เมื่อเด็กไม่สามารถอยู่นิ่งได้โดยธรรมชาติสภาพอารมณ์ของเด็ก พ่อแม่จึงยื่น

โทรศัพท์มือถือให้เพื่อให้เด็กอยู่นิ่ง ไม่มารบกวนพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งได้ผลในด้านที่ว่าเด็กก็จะสนใจจดจ่ออยู่หน้าจอ

(3) เมื่อเด็กใช้เสมือนว่าจะได้ผล พ่อแม่ ผู้ปกครองก็จะเพิ่มเวลาให้กับเด็ก และเด็กก็

จะอยู่หน้าจอเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนในที่สุดเด็กจะไม่ทำอะไรอีกแล้วยกเว้นตาอยู่กับหน้าจอ

8.3 ความรู้ปัจจุบันที่ได้จากงานวิจัยในต่างประเทศพบว่า

(1) รังสีความถี่ของคลื่น WIFI และโทรศัพท์มือถือ คลื่น 4G มีผลกระทบต่อเซลล์

สมอง โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในครรภ์มารดาและเด็กเล็ก

(2) พัฒนาการทางภาษาของเด็กช้าลงเพราะไม่มีโอกาสพูดหรือตอบโต้กับอุปกรณ์

ดังกล่าว และในบางกรณียังเลียนแบบการใช้ภาษา เช่น การพูด ภาษาการ์ตูน ภาษาต่างดาว เวลาโต้ตอบ

(3) การตอบสนองที่รวดเร็วของภาพที่เคลื่อนไหวทำให้เด็กเข้าใจว่าทุกอย่างต้องเร่ง

เด็กจึงไม่รู้จักรอคอย และเมื่อต้องรอคอยก็จะทำให้อารมณ์เสียและเมื่ออารมณ์เสียบ่อยครั้งขึ้นก็จะกลายเป็นคนที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้

8.4 แท้ที่จริงแล้วผลกระทบอาจมีมากกว่านี้ ขณะนี้นักวิชาการทั่วโลกกำลังศึกษาวิจัย

ต่อเนื่อง ผลการวิจัยในเรื่องเหล่านี้ยังไม่ชัดเจนและยังไม่ครบถ้วน อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ดังต่อไปนี้

(1) ไม่ควรให้เด็กใช้โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ก่อนอายุ

สองปีครึ่งหรือสามปี

(2) เมื่ออายุสามปีขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี (หรือก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ให้สอนวิธีใช้

สื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างถูกต้องและได้ประโยชน์ โดยที่ผู้ใช้เป็นผู้ควบคุมการใช้เครื่อง ไม่ใช่ให้เครื่องเป็นผู้ควบคุมผู้ใช้

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(3) ระยะเวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในแต่ละวัน สำหรับเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไปอาจมีการตกลงกับเด็กให้ใช้วันละครึ่งชั่วโมง เป็นต้น และเพิ่มเมื่ออายุเด็กมากขึ้น

ขณะเดียวกัน ผู้ปกครองบางท่านแนะนำว่า การตกลงกับเด็กให้รวมถึงการที่เด็กต้องปฏิบัติตามอื่นให้แล้วเสร็จก่อนแล้วจึงให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าว

9. การเรียนรู้และการฝึกเกี่ยวกับการขับถ่าย

ข้อมูลจากภาคสนามปรากฏว่า มีความห่วงใยและวิตกกังวลทั้งที่บ้านและสถานพัฒนาเด็กว่า เด็กบางคนยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขับถ่าย เช่น เด็กไม่สามารถบอกผู้ใหญ่ได้ว่าต้องการไปห้องน้ำ เด็กขับถ่ายเลอะเทอะโดยไม่บอกผู้ใหญ่ การคุ้นเคยกับการใช้ผ้าอ้อมสำเร็จรูปโดยไม่ยอมใช้ส้วม เป็นต้น

ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสอนให้เด็กรู้จักขับถ่ายและทำความสะอาดหลังการขับถ่าย อย่างถูกต้องเป็นเรื่องที่ทางบ้านและสถานพัฒนาเด็กต้องร่วมกันรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กช่วงอายุ 2-3 ปีเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างบ้านกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ผู้ใหญ่ต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจว่าการขับถ่ายเป็นเรื่องปกติของมนุษย์ เป็นเรื่องที่ไม่น่ารังเกียจหรือสกปรก เป็นเรื่อง que เด็กควรมีเจตคติที่ดีต่อการขับถ่ายและการทำความสะอาดตนเอง หลังการขับถ่ายและการใช้สุขภัณฑ์ต่างๆ ต้องช่วยให้เด็กไม่รังเกียจและไม่กลัว นอกจากนี้ทั้งทางบ้านและสถานพัฒนาเด็กควรช่วยกันรักษาความสะอาดของห้องน้ำ

ห้องน้ำสำหรับเด็กควรมีขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก ในกรณีที่ผู้สูงอายุของผู้ใหญ่ ปัจจุบันมีอุปกรณ์เสริมให้เหมาะกับการใช้ของเด็กเล็ก

ส่วนที่ 5

วิธีการพื้นฐานในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก

ในส่วนต้นของเอกสารเล่มนี้ได้ยกตัวอย่างวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กเป็นรายละเอียดตามแต่ละ “สมรรถนะ” เพื่อให้พ่อแม่ ครู/อาจารย์ และผู้ดูแลเด็กได้รับทราบวิธีการและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน ในส่วนนี้ **วิธีการพื้นฐาน** คือ ความคิดรวบยอด (Concept) ที่ครอบคลุมวิธีการย่อยดังกล่าวข้างต้น และเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อให้ผู้ใหญ่ที่ทำงานกับเด็กได้เข้าใจวิธีการปฏิบัติให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วิธีการพื้นฐานมี 6 ข้อ พร้อมคำอธิบายโดยย่อดังนี้

1. สิทธิมนุษยชน และสิทธิเด็ก (Convention of the Rights of the Child : CRC)

ประเทศไทยได้ภคยานุวัตรอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในปี พ.ศ. 2534 การภคยานุวัตรหมายถึง พันธสัญญาระหว่างประเทศไทยและสหประชาชาติที่จะต้องดำเนินการตามอนุสัญญาดังกล่าว สำหรับหลักการใหญ่ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก คือ

1.1 การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กตรงกับหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายถึงเด็กมีความเป็นมนุษย์ทัดเทียมกับความเป็นมนุษย์ของผู้ใหญ่

1.2 ไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็กและให้ความสำคัญกับเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา ความทุพพลภาพ การเกิด ชาติพันธุ์ สถานะทางวัฒนธรรม สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ภูมิหลัง ฯลฯ

1.3 เด็กมีสิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอดและปลอดภัย มีการพัฒนาตามวัยด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความถนัด และจริยธรรม รวมทั้งการมีโอกาสได้เล่น (Play) มีกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเป็นการพัฒนารอบด้านของเด็กไทย รัฐต้องสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต รวมทั้งการให้บริการทุกประเภทอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงทุกคน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

1.4 เด็กมีสิทธิในการมีส่วนร่วมและสามารถแสดงความคิดเห็นของตนโดยผู้ใหญ่ควรรับฟังความเห็นของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อเด็กเอง (ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กสามารถทำทุกอย่างได้ตามใจชอบ แต่เด็กจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ ผิดหัด และเข้าใจเรื่องความรับผิดชอบของตนเองตามวัยและวุฒิภาวะ)

1.5 รัฐต้องมีหลักประกันว่าเด็กจะได้รับการคุ้มครองอย่างมีคุณภาพและเหมาะสมจากการกระทำทารุณแรงทุกรูปแบบ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และการถูกละเลยทอดทิ้ง โดยการกระทำทารุณแรงในทุกรูปแบบ หมายถึง การกระทำทารุณแรงทางกาย วาจา เพศ จิตใจ และการละเลยถูกทอดทิ้ง ซึ่งส่งผลให้เกิดบาดแผล (Injuries) ทางกายและจิตใจต่อเด็ก และมีผลเป็นอันตราย (Harmfulness) ต่อเด็ก

1.6 การกระทำใดๆ กับเด็กและต่อเด็ก ต้องถือประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (Best Interest of the Child) เช่น การให้อาหาร นมแม่ หรืออาหารเสริมที่เหมาะสมกับวัย การได้นอนหลับสนิทเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก การป้องกันโรคด้วยการให้ภูมิคุ้มกัน ฯลฯ

2. การรู้และเข้าใจขั้นตอนพัฒนาการของเด็กตามวัย (Child Development)

2.1 ความจำเป็นที่ต้องรู้และเข้าใจพัฒนาการของเด็ก

(1) ในช่วงวัยของเด็กจะมีการแสดงพฤติกรรมหนึ่งๆ ที่เป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติของเด็ก ซึ่งหากผู้ใหญ่ไม่เข้าใจอาจตีความว่าเด็กไม่สมควรแสดงพฤติกรรมดังกล่าว (เช่น เด็กทารกเมื่อหิบบอกเป็นจะนำเข้าปากเสมอ เนื่องจากเป็นวิธีการเรียนรู้ว่าวัสดุที่เอาเข้าปากนั้นมีลักษณะอย่างไร ในกรณีนี้ผู้ใหญ่อาจตีความได้ว่าเด็กสกปรกเพราะไม่ควรเอาของเข้าปาก จึงอาจจะดุเด็กหรือตีมือเด็ก เป็นต้น ทั้งๆ ที่พ่อแม่ควรดูว่าวัสดุนั้นปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก หรือเมื่อเด็กโตขึ้นประมาณอายุ 2 ปี เด็กจะเริ่มเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักคำว่า “ไม่” เด็กจะเริ่มใช้คำนี้บ่อยครั้ง โดยไม่เลือกว่าเป็นพฤติกรรมอะไร ซึ่งเป็นเรื่องปกติของพัฒนาการ ผู้ใหญ่จะตีความไปว่าเด็ก “ดื้อ” เป็นต้น)

(2) พัฒนาการของเด็กมีความต่อเนื่องตามลำดับขั้นตอนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงปฐมวัย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ หรือผู้ดูแลเด็กจะต้องเข้าใจความต่อเนื่องนี้ รวมทั้งความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อใช้ความรู้ดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติต่อเด็ก (เช่น เด็กจะเข้าใจการเรียกเป็นคำคำเดียวได้ ก่อนที่จะพัฒนาใช้ 2 คำ เป็นวลี เป็นประโยค เมื่อเด็กค่อยๆ เจริญเติบโตขึ้น ผู้ใหญ่บางคนจะคาดหวังให้เด็กพูดได้เป็นประโยคตั้งแต่ก่อนวัยที่เด็กสามารถทำได้ หรือให้เด็กกลัดกระดุมได้เองก่อนที่ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กจะได้รับการฝึกฝนและพัฒนา เป็นต้น)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(3) ขั้นตอนการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัยยังต้องต่อเนื่องไปจนถึงวัยรุ่นและวัยก่อนเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อต้องเลี้ยงดูเด็กจนโต ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจและสนใจศึกษาขั้นตอนและระดับการพัฒนาตลอดทาง เพราะการพัฒนาต่างๆ เหล่านี้สัมพันธ์กันหมด และในช่วงตั้งต้นในปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลทางบวกหรือทางลบต่อพัฒนาการของเด็กในอนาคต

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาในช่วงปฐมวัย

ในวงการวิชาการด้านจิตวิทยาพัฒนาการมีทฤษฎีเป็นจำนวนมากที่พยายามอธิบายขั้นตอนการพัฒนาของเด็ก แต่เนื่องจากเอกสารฉบับนี้ไม่สามารถสรุปได้ทั้งหมด จึงต้องนำเฉพาะบางเรื่อง que ผู้ใหญ่จะนำไปใช้กับเด็กปฐมวัยได้ ดังนี้

(1) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Cognitive Development : Jean Piaget)

กล่าวโดยสรุปคือ ทารกตั้งต้นรับรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งปวงและรับรู้ด้วยการเคลื่อนไหว Sensori-Motor Stage (เช่น ดูคนม มองตามวัตถุ หันหน้าตามเสียง ยิ้มได้ แสดงออกทางสีหน้า การจับต้อง ดึง เคาะ ตีวัตถุ หยิบของร้อน-เย็น หรือสิ่งของซ้ำแล้วซ้ำอีก) เมื่อเด็กโตขึ้นความเข้าใจภาษาเพิ่มขึ้น ความคิดของเด็กจะคล่องขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เรียกว่า Preoperational Stage อย่างไรก็ตาม เด็กไม่สามารถเข้าใจแยกแยะความคิดของผู้อื่นได้ และจะทึกทักว่าผู้ใหญ่มีความคิดเหมือนตนเองหรือทำได้เหมือนที่ตนคิดไว้ (เช่น ตึกตอกินข้าวได้ จึงอยากป้อนข้าวตึกตอก เห็นนกบินได้ จึงคิดว่าตนเองบินได้) และในระยะปลายของช่วงวัยนี้ เมื่อเด็กพอพูดได้เด็กจะพูดคุยเรื่องต่างๆ รวมทั้งมีจินตนาการในการเล่าเรื่อง (เช่น มินางฟ้า เทวดา หรือผีที่พูดได้เหมือนคน หรือจินตนาการว่าเห็นอะไรต่างๆ ซึ่งผู้ใหญ่ต้องเข้าใจว่าเด็กไม่ได้พูดปด แต่เป็นจินตนาการของเด็ก) นอกจากนั้นเด็กอาจจะสงสัยเรื่องต่างๆ ที่ตนเองเห็นหรือสัมผัสและซักถาม (เช่น พระอาทิตย์ขึ้นเห็นแล้ว แต่เมื่อพระอาทิตย์ตก เด็กไม่เห็นพระอาทิตย์ อาจซักถามพระอาทิตย์ไปไหน หรือน้องมาจากไหน หรือเด็กเห็นแก้วใส่น้ำแข็ง แล้วมีหยดน้ำเกาะอยู่รอบนอกของถ้วยแก้วนั้น เด็กอาจถามว่าหยดน้ำมาจากไหน เป็นต้น) ผู้ใหญ่ควรอธิบายและตอบคำถามของเด็ก ในกรณี que ตอบไม่ได้ ควรพูดกับเด็กว่าจะไปหาคำตอบมาให้ภายหลัง เด็กในวัยนี้ยังคิดในแง่มุมเดียว (เช่น พ่อแม่ที่ไปทำงานต่างจังหวัด เด็กจะคิดว่าพ่อแม่ทอดทิ้งตน) ผู้ใหญ่ต้องคอยอธิบายให้เหตุผลที่แท้จริง เด็กในวัยนี้จะเริ่มมีเหตุผลบ้างแต่จะเป็นเหตุผลแบบเข้าข้างตนเอง โดยมองว่าตนเองถูกเสมอ ในส่วนการเล่น เด็กเริ่มเข้าใจกติกาแต่เด็กยังถือเรื่องชนะเป็นสำคัญ จึงพบได้ว่าเด็กจะเปลี่ยนกติกา เลิกเล่นกลางคัน โกรธเมื่อพ่ายแพ้

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(2) การพัฒนาทางจิตวิทยาของแอริคสัน (Psychosocial Development : Erikson)

ช่วงขวบปีแรกเรียกว่าความรู้สึกไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust) เด็กต้องการการตอบสนองจากผู้ใหญ่อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ (เช่น เมื่อทารกหิว ผู้ใหญ่จะให้นมทันที หรือผู้ใหญ่โอบอุ้มเด็กด้วยความรัก ทะนุถนอม และให้เด็กนอนหลับอย่างสงบพอเพียง) จะทำให้ทารกรู้สึกไว้วางใจผู้ใหญ่และรู้สึกมั่นคงว่าผู้ใหญ่ดูแลให้มีความสุขและปลอดภัยตลอดเวลา ในทางตรงกันข้าม หากทารกไม่ได้รับการปฏิบัติดังกล่าวจากผู้ใหญ่อย่างสม่ำเสมอ ทารกจะแสดงอาการร้องไห้โยเยโดยไม่สมเหตุสมผล

ช่วงวัยเตาะแตะ อายุ 1-3 ปี เป็นช่วงของความเป็นตัวของตัวเอง อยากเป็นอิสระ หากผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้เด็กทำอะไรต่างๆ เพื่อช่วยตนเองได้ (เช่น การเดินเอง ปีนป่ายได้ หยิบจับสิ่งของด้วยตนเอง นำอาหารเข้าปากเองได้ด้วยอุปกรณ์ที่เหมาะสม) เด็กจะรู้สึกภูมิใจและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ตรงกันข้าม หากไม่พัฒนาให้เด็กมีโอกาสทำอะไรด้วยตนเองได้จะเกิดความรู้สึกสงสัยตัวเอง เกรงว่าจะทำผิดและรู้สึกอับอาย

ช่วงวัย 3-6 ปี เป็นวัยที่เด็กมีความต้องการอยากริเริ่ม ทำ แสดงออก และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง (เช่น ริเริ่มแต่งตัวด้วยตนเอง ริเริ่มแสดงออกงานศิลปะต่างๆ ริเริ่มกิจกรรมการเล่น คิดและบอกได้ว่าอยากทานอะไรด้วยตนเอง ควบคุมการขับถ่ายของตนเองได้ เด็กเรียนรู้ว่าตนเองเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ตามกติกา หรือข้อตกลง เริ่มการใช้เหตุและผล สามารถคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ได้ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองในบางเรื่องได้ ฯลฯ) อย่างไรก็ตาม เด็กจะมีพฤติกรรมเหล่านี้ได้ต้องอาศัยพื้นฐานการพัฒนาตั้งแต่ต้น คือ พัฒนาการไว้วางใจและความสามารถในการพึ่งตนเอง หรือเป็นอิสระใน 2 ขั้นตอนข้างต้น และในทางตรงกันข้าม เด็กที่ไม่สามารถพัฒนาในเชิงบวกในขั้นนี้จะเป็นเด็กที่เกิดความรู้สึกผิด

(3) ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Human Motivation)

ความต้องการในทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกันหมดโดยที่ความสำคัญของความต้องการขั้นตอนที่ 1 มาก่อนความต้องการขั้นตอนที่ 2 และความต้องการที่ 2 มาก่อนความต้องการขั้นตอนที่ 3 และต่อๆ ไปจนจบขั้นตอนสุดท้าย

ความต้องการของมาสโลว์มี 7 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 คือ ความต้องการทางร่างกาย (เช่น ต้องการออกซิเจน ต้องการอาหาร ต้องการนอนหลับพักผ่อน ฯลฯ)

ขั้นตอนที่ 2 คือ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (เช่น ปิดมือหนีเมื่อบุคคลใกล้ๆ ร้องไห้เมื่อได้ยินเสียงดัง หรือร้องไห้เมื่อผ้าอ้อมเปียก ฯลฯ)

แนวแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ขั้นตอนที่ 3 ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวกับความรัก (ความรักผู้อื่น) และการได้รับความรัก (จากผู้อื่น) หรืออีกนัยหนึ่งเด็กมีความผูกพันกับคนที่เด็กรักและเด็กได้รับความรักตอบ รวมทั้งเด็กมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว หรือเมื่อโตขึ้นมีความรู้สึกเพิ่มว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หรือสถาบัน หรือประเทศ

ขั้นตอนที่ 4 การเห็นคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถสร้างความสำเร็จได้

ขั้นตอนที่ 5 มีความต้องการที่จะมีความสามารถทางสติปัญญา หรือมีความเข้าใจในสิ่งต่างๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 6 ความต้องการสุนทรีย์ (เช่น ชอบต้นไม้ ดอกไม้สวยงาม บทเพลงไพเราะ อาหารอร่อย เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 7 ต้องการให้ตนเองประสบความสำเร็จ

(4) ทฤษฎีความผูกพันของฮาโลว์ (Harlow's Attachment Theory) ทฤษฎีนี้แบ่งออกเป็น 3 ช่วงวัย คือ

ช่วงวัยแรกเกิดถึง 1 ปี เด็กเรียนรู้ว่าใครเป็นพ่อแม่ของตนและพัฒนาความผูกพันกับพ่อแม่/ผู้เลี้ยงดู

ช่วงวัย 1-3 ปี เด็กสามารถเรียนรู้สภาพแวดล้อมของตนเอง ภาษาพูด ความเป็นตัวของตัวเอง และรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้เลี้ยงดูที่มีกับตน และผู้ใหญ่จะสังเกตเห็นความมั่นคงทางอารมณ์ หรือความไม่มั่นคงทางอารมณ์ของเด็กได้ในวัยนี้

หมายเหตุ ความมั่นคงทางอารมณ์ หมายถึง เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ในทางบวก โดยเด็กจะแสดงปฏิกิริยาต่อสภาพแวดล้อมที่ถูกใจหรือไม่ถูกใจอย่างเหมาะสม

ช่วงวัย 3 ปี ขึ้นไป เด็กมีความผูกพันซับซ้อนมากขึ้น นอกจากความผูกพันกับพ่อแม่แล้ว เด็กยังมีความผูกพันกับเพื่อนเด็ก กับครู/ผู้ดูแลเด็ก และกับผู้ใหญ่คนอื่นๆ เด็กเริ่มวางเงื่อนไข การมีข้อแม้ต่างๆ (เช่น ต้องให้ของเล่นก่อนจึงจะอาบน้ำ หรือถ้าหนูไปโรงเรียนแม่ต้องพาไปร้านเซเว่นก่อน) เด็กพยายามมีอิทธิพลเหนือพ่อแม่/ผู้เลี้ยงดู และสามารถบอกความต้องการของตนให้ผู้ใหญ่รู้ได้ (เช่น แสดงความต้องการกินขนมด้วยวาจาหรือท่าทาง แล้วผู้ใหญ่หาขนมมาให้)

ดังนั้น ในช่วง 2 ช่วงวัยแรก ถ้าเด็กได้รับความทุกข์หรือความทรมานทางจิตใจ จะทำให้เด็กมีปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ นอกจากนั้นความสามารถของพ่อแม่/ผู้เลี้ยงดูที่จะเข้าใจสัญญาณ หรือพร้อมที่จะตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาไปในเชิงบวกและต่อเนื่องกับช่วงวัยที่ 3 ได้

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(5) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Social Learning or Social Cognitive Theory : Bandura)

ทฤษฎีนี้เป็นการเรียนรู้ของเด็กจากสังคมและจากสภาพแวดล้อม มี 4 ขั้น คือ
ขั้นแสดงความสนใจ (Attention Phase) เด็กจะเริ่มมองไปที่วัสดุ สิ่งของ หรือเสียงที่ตนสนใจ นอกจากนี้ เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะให้ความสนใจไปยังท่าทางต่างๆ ของบุคคลที่ตนสนใจ หรือเรียกว่าต้นแบบ ความสนใจนี้จะตามมาด้วยการเลียนแบบ เช่น เด็กเลียนแบบวิธีการกินอาหารด้วยการตักอาหารใส่ปาก หรือเด็กเลียนแบบคนเลี้ยงด้วยการตักน้ำจากถ้วย หรือเด็กเลียนแบบวิธีใช้โทรศัพท์มือถือจากแม่

ขั้นจำได้ (Retention Phase) เด็กจดจำพฤติกรรมของบุคคลต้นแบบ และในครั้งต่อไปเด็กจะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ เป็นพฤติกรรมของตนเอง

ขั้นปฏิบัติ (Reproduction Phase) เด็กจะทดลองปฏิบัติสิ่งที่ดีตามต้นแบบ ซึ่งได้สังเกตและเลียนแบบมาก่อนแล้ว พฤติกรรมขั้นนี้จะส่งผลให้มีการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ได้จดจำไว้แล้ว

ขั้นจูงใจ (Motivation Phase) เป็นการแสดงผลของการกระทำจากการแสดงพฤติกรรมตามต้นแบบ เช่น ถ้าผลที่ต้นแบบเคยได้รับเป็นไปในทางบวก สิ่งนี้จะเป็แรงจูงใจให้เด็กอยากแสดงพฤติกรรมตาม แต่ถ้าผลที่ต้นแบบเคยได้รับเป็นในทางลบ เด็กจะงดเว้นการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

2.3 การใช้ประโยชน์จากแนวคิดและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning)

◆ **วัตถุประสงค์ของการใช้การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน** คือ การนำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางสมองและการทำหน้าที่ของสมองในส่วนต่างๆ โดยเฉพาะสมองเรียนรู้อย่างไรมาใช้ในการสร้างสภาพการเรียนรู้ของเด็ก

◆ **ความเข้าใจในหลักการของการทำหน้าที่ของสมองในการเรียนรู้** (โปรดดูรายละเอียดในส่วนที่ 7 หัวข้อ การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ของ รศ.ดร.นัยพินิจ คชภักดี) เช่น

(1) มันทสมองเป็นอวัยวะที่สลับซับซ้อนมาก (แม้ว่าในปัจจุบันนี้ นักวิทยาศาสตร์ยังไม่เข้าใจเรื่องมันสมองทั้งหมด) นอกจากความสลับซับซ้อนแล้ว ยังมีเรื่องของการทำหน้าที่ของสมองที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ อาทิ ต้องเรียนรู้ผ่านสรีระวิทยาและการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลคนนั้น โดยผ่านอวัยวะต่างๆ ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว

(2) การเรียนรู้ต้องพึ่งพาพันธุกรรมและประสบการณ์ที่เด็กมีตั้งแต่แรกเกิด และเรียนรู้ทั้งในส่วนที่เด็กจดจำได้และจากบริเวณรอบของส่วนที่กำลังจดจำนั้น

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(3) การเรียนรู้พึ่งพาสภาพทางอารมณ์ของเด็ก และการถูกคุกคาม ช่มชู้ หรือ บังคับ จะยับยั้งและเป็นอุปสรรคในกระบวนการเรียนรู้

(4) การเรียนรู้มีความเป็นไปได้ขณะที่เด็กรู้สึกตัว (Conscious) และไม่รู้สึกรู้ตัว (Unconscious)

(5) เด็กแต่ละคนจะมีการเรียนรู้ตามสภาพแบบแผน (Patterning) และมีลักษณะเฉพาะตน

◆ การนำความรู้ข้างต้นมาใช้ในการเรียนการสอนกับเด็ก อาจมีดังนี้

(1) กระบวนการเรียนการสอนต้องปราศจากการบังคับ ช่มชู้ และคุกคาม

(2) การเรียนรู้สิ่งใหม่ต้องสัมพันธ์กับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ กล่าวคือ ความสัมพันธ์กับประสบการณ์ที่มีอยู่แล้วและมีความหมาย (Meaningful)

(3) เด็กๆ ต้องมีทางเลือกในวิธีการเรียนรู้ (Style of Learning) รวมทั้ง การเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้นอกห้องเรียน การเปลี่ยนสถานที่เรียน การเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้และมีทางเลือก ที่สำคัญต้องเป็นสภาพที่น่าสนใจ หลากหลาย และใช้เวลาเด็กอย่างเพียงพอ

(4) การเรียนรู้ต้องให้เด็กทราบผลของการเรียนรู้ทันที เช่น ที่เด็กเสนอไปนั้น เข้าใจถูกต้องหรือไม่ หรือเป็นการเข้าใจผิด เพราะหากปล่อยไว้นานเด็กจะลืมว่าสิ่งที่เรียนรู้ไปนั้น ถูกต้องหรือไม่

(5) เด็กควรสามารถ “ทำได้” จนสำเร็จ และเด็กรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

2.3.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดเชิงบริหาร (Executive Function)

◆ วัตถุประสงค์ของการสร้างทักษะการคิดเชิงบริหาร เพื่อให้เด็กสามารถบรรลุเป้าประสงค์หรือเป้าหมาย (Goal) ที่กำหนดไว้ใน การดำเนินชีวิต และยังเป็น การดำเนินงานของสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ร่วมกับส่วนอื่นๆ ของสมอง

◆ องค์ประกอบโดยสรุป เช่น

(1) การมีความจำขณะทำงาน (Working Memory)

(2) ความสามารถพิเศษในการมีพฤติกรรมหรือการกระทำ (Actions) ที่เหมาะสม และความสามารถในการหยุดหรือยับยั้งพฤติกรรม หรือการกระทำที่ไม่เหมาะสม (Appropriate and Inappropriate Actions) รวมทั้งความสามารถในการปรับเปลี่ยน (Shift) หรือการมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ในการคิดและการกระทำ

(3) ความสามารถในการจดจ่อกับงานที่ทำ ไม่วอกแวก (Distract) ซึ่งสภาพนี้ช่วยให้เด็กรู้จักการรอคอยหรือชะลอการสนองความต้องการของตน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(4) การเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

(5) การวางแผนจัดการ ซึ่งรวมถึงการรู้จักการจัดลำดับก่อนหลัง

ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถดังกล่าวข้างต้นคือ การมีปฏิสัมพันธ์ (Social Interaction) กับผู้เลี้ยงดู โดยเฉพาะกับผู้ที่เป็นแม่ และการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) กล่าวคือ เด็กปฐมวัยจะได้รับความช่วยเหลือเต็มที่ในเบื้องต้นจากพ่อแม่ และต่อมาพ่อแม่จะค่อยๆ ผ่อนหรือถอยห่างจากการให้ความช่วยเหลือ และคงเหลือเพียงการ “พุง” เด็ก เพื่อให้เด็กสามารถช่วยตนเองได้ตามวัย ตามลำดับ ซึ่งเด็กจะสามารถดำเนินการเองและจะเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเองในที่สุด

2.4 วิธีการเรียนรู้ของเด็ก

(1) เด็กแต่ละคนเรียนรู้ได้ตามขั้นตอนของพัฒนาการตามวัย โดยเริ่มใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ (เช่น จากการได้ยิน ได้ฟัง การเห็นภาพ) การประสานประสาทสัมผัส (เช่น มือประสานกับตา หรือกล้ามเนื้อใหญ่ประสานกับกล้ามเนื้อเล็ก) นอกจากนี้ เด็กสามารถรับรู้ และมีความเข้าใจจากประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของเด็กแต่ละคน

(2) มีความแตกต่างระหว่างเด็กเป็นรายบุคคลอันเนื่องมาจากลักษณะพันธุกรรม ประสบการณ์ พื้นฐานทางอารมณ์ เป็นต้น

(3) การศึกษาวิจัยและการสังเกตของผู้ใหญ่พบว่า การสื่อสารเชิงบวกกับเด็ก (โปรดดูหัวข้อการสื่อสารเชิงบวก) และการอธิบายเหตุและผลให้เด็กเข้าใจจะสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ และสามารถแสดงออกพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

(4) ลักษณะวิธีการเรียนรู้ของเด็ก อาจใช้วิธีตามที่เด็กถนัดซึ่งโดยปกติวิธีการเรียนรู้ของเด็กจะใช้วิธีดังต่อไปนี้

- เรียนรู้ด้วยการฟัง คือ การมีคนพูด เล่า หรืออธิบายให้เด็กฟัง
- เรียนรู้ด้วยการเห็น คือ การมีตัวอักษร หรือมีภาพ (ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพที่สามารถแสดงรายละเอียดของขั้นตอน ภาพวาด ฯลฯ)
- เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสส่วนอื่น (เช่น เรียนรู้จากกลิ่น และรส)
- เรียนรู้ด้วยการจับต้อง (เช่น การจับสิ่งของ การสัมผัสด้วยพื้นผิว)
- การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (เช่น เด็กใช้กรรไกรตัดกระดาษเอง เด็กปั้นดินน้ำมันด้วยตนเอง เด็กเด็ดผัก เรียนว่ายน้ำ ขี่จักรยาน ฯลฯ)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

2.5 ข้อสรุปเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นของจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก

(1) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับแม่หรือผู้เลี้ยงดูกับเด็กมีความสำคัญที่สุดในช่วงเด็กแรกเกิดถึง 3 ปี เพราะเป็นช่วงของการวางรากฐานให้เด็กเกี่ยวกับความรู้สึกไว้วางใจ ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งมีพัฒนาการทางจิตใจและอารมณ์ที่มั่นคง เด็กสามารถรับรู้และเรียนรู้ในส่วนที่จะช่วยพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา พื้นฐานทางอารมณ์ และอื่นๆ ได้อีกเมื่อเด็กมีวัยเพิ่มขึ้น เพื่อต่อยอดพัฒนาการเชิงบวกได้

(2) เนื่องจากเด็กรับรู้และเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจากผู้คนรอบตัวเด็ก ดังนั้นผู้ที่อยู่รอบตัวเด็กและสภาพแวดล้อมในเชิงบวกจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาที่ดีที่สุด

(3) เด็กพัฒนาเป็นองค์รวมและเกี่ยวพันพร้อมกันหมดระหว่างพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม

(4) ในกระบวนการพัฒนาเด็ก เมื่อมีเหตุการณ์เชิงลบเกิดขึ้นกับเด็ก เช่น ถูกกระทำรุนแรง ถูกตี ต่ำ บังคับ บ่น สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดการขัดจังหวะของการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก และมีผลลึกซึ้งในความคิดและจิตใจของเด็กเป็นระยะยาวนาน ที่สำคัญหากเด็กถูกกระทำรุนแรงบ่อยหรือลักษณะความรุนแรงสูง จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสติปัญญา พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามหากการพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างราบรื่น เด็กจะพัฒนาเชิงบวกเพิ่มขึ้นตามลำดับของขั้นตอน

3. รู้จักตนเองในฐานะเป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง/ผู้ทำงานกับเด็ก

3.1 ความสำคัญของการรู้จักตนเอง

(1) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาเด็ก อิทธิพลดังกล่าวมีความเป็นไปได้ทั้งในส่วนตัว (เชิงบวก) หรืออิทธิพลในทางไม่ดี (เชิงลบ) ทั้งนี้การปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กที่ครอบคลุมสัมพันธ์ภาพทั้งปวง ซึ่งได้แก่ การใช้ท่าทาง การใช้วาจา การแสดงอารมณ์ และการมีปฏิริยาโต้ตอบกัน

(2) การแสดงออกของผู้ใหญ่อ้างอิงว่าข้างต้นขึ้นอยู่กับค่านิยม เจตคติ ความรู้สึก อารมณ์ ความนึกคิด และบุคลิกภาพของผู้ใหญ่ผู้นั้น

(3) ความเข้าใจของผู้ใหญ่เกี่ยวกับตนเองจะสามารถช่วยให้การปฏิสัมพันธ์กับเด็กอยู่ในความควบคุมของตนเอง เพื่อให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์มากกว่าการทำร้ายเด็ก (เช่น ถ้าผู้ใหญ่เข้าใจว่าตนเองเป็นคนโกรธง่ายจะได้ดูแลตนเองในการบังคับตนเองมิให้โกรธง่ายเกินไป หรือถ้าคิดว่าตนเองเป็นคนหุนหา จะได้รับฟังหลายๆ ด้านก่อนจะปักใจเชื่อในเรื่องหนึ่งเรื่องใด)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3.2 ความเข้าใจตนเองในด้านต่างๆ ประกอบด้วย

(1) ความเข้าใจลักษณะของตนเองในด้านที่มีจุดแข็ง (เช่น ผู้ใหญ่อาจมองตนเองได้ว่าเป็นผู้ที่มีความเที่ยงธรรม ไม่หุบเขา หรือเป็นผู้ที่มีความอดทนต่อพฤติกรรมของเด็กที่ไม่พึงประสงค์ หรือมีลักษณะใจเย็นที่ไม่ตอบโต้ด้วยอารมณ์)

(2) ความเข้าใจลักษณะของตนเองในด้านที่มีจุดอ่อน (เช่น เป็นคนโกรธง่ายเมื่อมีสภาพที่กระทบต่อความไม่ต้องการของตนเอง โดยจะโกรธขึ้นมาทันทีหรือเป็นคนมีอารมณ์ค้างโกรธผู้อื่นแล้วมาลงที่เด็ก โดยให้เด็กเป็นผู้รองรับอารมณ์ไม่ดีของตนเอง หรือเป็นคนปากไวยังไม่ทันพิจารณาข้อเท็จจริงให้ถ่องแท้จะใช้วาจาที่ไม่เหมาะสมไปก่อนแล้ว เป็นต้น)

3.3 วิธีปรับปรุงตนเองเพื่อให้สามารถมีสัมพันธภาพกับเด็กที่เสริมพัฒนาการเด็กได้

ดังตัวอย่างของการปรับปรุงตนเอง คือ

(1) รู้จักการจัดการกับความโกรธและความโมโหของตนเอง (Anger Management) มนุษย์ทุกคนรู้จักการโกรธและการโมโหซึ่งเป็นเรื่องปกติ แต่เมื่อกำลังทำงานกับเด็กปฐมวัยจึงมีความจำเป็นต้องบังคับการแสดงความโกรธของคนที่มาต่อเด็กปฐมวัยให้อยู่ในขอบเขต เพราะเด็กเหล่านี้ยังอยู่ในวัยที่ขาดประสบการณ์และความเข้าใจในการแสดงออกดังกล่าวของผู้ใหญ่ ในกรณีเช่นนี้ไม่มีข้อเสนอแนะว่า เมื่อผู้ใหญ่ระลึกได้ว่าโกรธหรือโมโหเด็ก ควรพลิกผันพฤติกรรมของตนเองต่อเด็กไปในเชิงบวก (โปรดดูหัวข้อที่ 4 การสื่อสารเชิงบวก)

(2) การจัดการกับความเครียดของตนเอง (Stress Management) นักประสาทวิทยา (Neuroscientists) กล่าวไว้ว่า ความเครียดมี 3 ระดับ คือ ระดับความเครียดที่ได้ประโยชน์ (Positive Stress) เป็นความเครียดชั่วคราวเฉพาะเหตุการณ์และช่วยให้บุคคลตื่นตัว (เช่น เครียดและตื่นเต้นเมื่อต้องพูดต่อสาธารณชน หรือเครียดก่อนออกแสดงดนตรี) ระดับ 2 เป็นความเครียดที่เห็นหนทางที่จะแก้ไขได้ (Tolerable Stress) (เช่น รถติดไปประชุมไม่ทัน รถสตาร์ทไม่ติด) และระดับ 3 เป็นความเครียดที่เป็นพิษ (Toxic Stress) ซึ่งเป็นอันตรายต่อคนๆ นั้น หรือในกรณีหญิงมีครรภ์จะมีผลกระทบต่อเด็กในครรภ์ได้ (เช่น ในกรณีที่หญิงหรือเด็กถูกกระทำรุนแรงในรูปแบบต่างๆ บ่อยๆ และต่อเนื่อง) เนื่องจากสารเคมีที่ร่างกายผลิตโดยอัตโนมัติจะทำลายมันสมองหรือระบบประสาทต่างๆ

ผู้ใหญ่ที่ทำงานกับเด็กควรเข้าใจปัญหาเกี่ยวกับความเครียดของตนเองเพราะมีผลกระทบต่อตนเองและต่อเด็กที่ตนปฏิสัมพันธ์ด้วย จึงต้องรู้จักจัดการกับความเครียดโดยเฉพาะกับความเครียดในระดับ 3 (เช่น การรู้จักมีสมาธิที่สงบจิตใจตนเอง หรือการทำความเข้าใจกับหลักศาสนา)

นอกจากนี้ ความวิตกกังวล (Anxiety) เป็นอาการส่วนหนึ่งของการมีความเครียด ดังนั้น ผู้ที่ทำงานกับเด็กต้องเข้าใจตนเองเกี่ยวกับความวิตกกังวลทั้งของตนเองและของเด็ก

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(3) การจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict Management) ความขัดแย้งนี้หมายถึง รวมถึง ความขัดแย้งภายในตนเองและความขัดแย้งระหว่างบุคคล กล่าวคือ

ความขัดแย้งภายในตนเอง หมายถึง ความขัดแย้งในเรื่องความรู้ หรือความเชื่อ หรือความคิด หรือเจตคติต่างๆ ที่ขัดแย้งกันเอง รวมทั้งความรู้สึกและอารมณ์ที่ขัดแย้งกันภายในตัวบุคคล ซึ่งอาจทำให้บุคคลคนนั้นส่งสารและแสดงพฤติกรรมที่สับสน ซึ่งพฤติกรรมที่สับสนดังกล่าว กระทบต่อการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กได้

ความขัดแย้งระหว่างบุคคล หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างผู้หนึ่งกับผู้อื่นในบ้าน ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือในโรงเรียน ซึ่งผู้ใหญ่ต้องระมัดระวังและทำให้เด็กสับสนน้อยที่สุด

การจัดการกับความขัดแย้งทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวมีความเป็นไปได้ แต่สามารถ ทำให้ความขัดแย้งลดลงได้ รวมทั้งไม่ทำให้ความขัดแย้งดังกล่าวไปกระทบพัฒนาการทางบวกของเด็กปฐมวัย

3.4 สุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิตของผู้ใหญ่ที่ทำงานกับเด็ก

สุขภาพทางกาย คือ การรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองทั้งด้านการป้องกันและการรักษา เยียวยา เพื่อให้สามารถทำงานกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุขภาพทางจิต คือ การรู้จักปรับตัวให้เผชิญกับปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ได้ นอกจากนี้ยังมีอาการอีกส่วนหนึ่งที่แสดงว่ามีสุขภาพจิตดี คือ การมีอารมณ์ขัน การรู้จักหัวเราะ การมีความร่าเริง การมีความรู้สึกสนุก และการมีความสุข ทั้งนี้ การมีสุขภาพจิตดีของผู้ใหญ่มีผลทำให้ผู้ใหญ่ไม่ก้าวร้าว และไม่กระทำความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ต่อเด็ก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก รวมทั้งยังมีผลให้เด็กเรียนรู้การแสดงออกของสุขภาพจิตที่ดีได้ด้วย

4. การสื่อสารเชิงบวก (Positive Communications)

4.1 ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดหรือการส่งและรับข้อความ/สาระโดยผ่านสื่อ ในความหมายนี้ หัวข้อหรือสาระจะสื่อด้วยภาษา สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ ภาพ ท่าทาง พฤติกรรม และอื่นๆ

สำหรับสื่อที่ใช้ ได้แก่ วิทยู โทรทัศน์ หรือสื่อที่ผ่านเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ (เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต) ทั้งนี้การรับ (Receive) หัวข้อและสาระ หรือการตีความของผู้รับสื่อจะขึ้นอยู่กับผู้รับเองโดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ในส่วนของการรับรู้ (Perception) หัวข้อและสาระ หรือการตีความนั้นๆ จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้รับสื่อ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.2 การสื่อสารกับเด็กในระยะแรกของปฐมวัย

(1) การวิจัยในต่างประเทศได้แสดงว่า การสื่อสารกับเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา โดยใช้วิธีเชิงบวกจะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการของเด็ก (เช่น แนะนำให้พ่อแม่ลูบเบาๆ ที่ท้องแม่ เพื่อให้ลูกรู้สึกสบาย หรือการพูดคุยกับเด็กใกล้ๆ ท้อง เพื่อให้ลูกได้ยินเสียงอ่อนโยนของพ่อ หรือเปิดเพลงให้ลูกในท้องฟัง เป็นต้น)

(2) เมื่อเด็กเกิดและยังเป็นทารก แม่ควรอุ้มกอดให้ลูกกินนมแม่และลูบคลำเด็กพร้อมกับพูดคุยกับเด็กด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการสื่อสารกับเด็กว่าแม่รักลูก และลูกจะรับสารจากแม่ว่าแม่รักและแม่ให้ความอบอุ่น แต่หากแม่ไม่ยอมอุ้มลูก ไม่ให้กินนม หรือให้กินนมด้วยความรู้สึกรังเกียจ เด็กจะรับทราบข้อความและสาระนั้นเช่นกัน ซึ่งในกรณีหลังนี้จะมีผลต่อพัฒนาการของเด็กไปในทางที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้

(3) เมื่อเด็กเจริญวัยขึ้น มีการวิจัยจากมหาวิทยาลัยฮาวายด์ที่ว่า แม่หรือผู้เลี้ยงดูต้องพูดคุยกับเด็กด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน พูดจาชัดเจนชัดคำ มีการปลอบเด็กเมื่อเด็กร้องไห้ หรือแสดงความไม่พอใจ (เช่น ผ่าอ้อมเปียก) แม้ว่าเด็กยังไม่เข้าใจภาษาที่แม่/ผู้ดูแลพูด แต่เด็กสามารถเข้าใจน้ำเสียงของผู้เลี้ยงดู และจะรับทราบความรู้สึกดังกล่าว นอกจากนี้เด็กจะใช้โอกาสนี้ทำความคุ้นเคยกับภาษาที่ผู้ดูแลเด็กใช้เพื่อเรียนรู้และสื่อสารได้ในโอกาสต่อไป

4.3 การสื่อสารกับเด็กในระยะกลางและระยะปลายของช่วงปฐมวัย

ผู้ใหญ่ควรระมัดระวังในการเลือกวิธีสื่อสารกับเด็กซึ่งต้องเข้าใจธรรมชาติและลักษณะของเด็กเป็นสำคัญ โดยอาจแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

(1) วัยของเด็กที่เริ่มรู้จักปฏิเสธ โดยกล่าวคำว่า “ไม่” ต่อคำขอร้องของผู้ใหญ่ อายุของเด็กวัยนี้อาจจะประมาณ 2 ปี เมื่อเด็กเริ่มแยกตนเองออกจากผู้อื่นได้ และเด็กเริ่มมีความรู้สึกว่ามีตัวตนของตนเอง (เช่น ผู้ใหญ่อาจขอให้เด็กไปอาบน้ำ เด็กจะพูดทันทีว่า “ไม่” หรือผู้ใหญ่ขอให้เด็กเก็บของเล่น เด็กจะตอบทันทีเช่นกันว่า “ไม่”) หรือมีฉะนั้นเด็กจะต่อต้านด้วยความเงี้ยวและไม่ทำตามที่ผู้ใหญ่ขอร้อง ในกรณีดังกล่าวผู้ใหญ่ไม่ควรสื่อสารกับเด็กด้วยคำพูดเชิงลบ (เช่น “ทำไมไม่ไปอาบน้ำ ไม่รู้ตัวว่าสกปรกหรือไง” หรือสื่อกับเด็กว่า “ไม่เก็บของเล่นครั้งนี้อีก ครั้งต่อไปไม่ต้องเล่นนะ”) ทั้งนี้หากเป็นการสื่อสารเชิงบวกอาจกล่าวได้ว่า “เราไปอาบน้ำกันดีกว่า เดี่ยวแม่อาบน้ำด้วย” หรือ “ไปอาบน้ำกันนะลูก แล้วเราเล่นน้ำด้วยกัน” หรือ “เรามาช่วยกันเก็บของเล่นกันเถอะ คราวหน้าจะได้หยิบมาเล่นง่ายๆ” หรือ “เรามาเก็บของเล่นกัน แม่จะช่วยนะ”)

(2) เด็กบางคนอาจมีความบกพร่องในการเรียนรู้ หรือสมาธิสั้น หรือยังมีความไม่พร้อมที่จะประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ใหญ่ควรมีความรู้สึกไวในการตระหนักรู้ หรือมีความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนต่อสภาพดังกล่าวของเด็ก เพื่อให้สามารถสื่อสารในทางบวกกับเด็กได้มากกว่าการตำหนิ ตีเตือน หรือสื่อสารในทางลบ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(3) ในการเลี้ยงดูและในกระบวนการพัฒนาเด็กในช่วงอายุนี้นี้ ผู้ใหญ่ยังคงต้องใช้วิธีสื่อสารกับเด็กไปในเชิงบวก จากการศึกษาของคณะทำงานฯ ใน 10 จังหวัด (โปรดดูภาคผนวก) พบว่า พ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ให้ความเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า การสื่อสารกับเด็กในเชิงบวกได้ผลดี โดยเริ่มตั้งแต่วิธีการสื่อสารที่ทำให้เด็กรักและไว้วางใจผู้ใหญ่ก่อน แล้วเด็กจึงจะฟังคำอธิบาย หรือคำชี้แจง หรือคำสอนของผู้ใหญ่

อนึ่ง เป็นที่น่าสนใจมากคือ ครู/อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ได้ใช้วิธีร้องเพลงและตีจังหวะประกอบในการชักชวนเด็ก หรือเชิญชวนให้เด็กปฏิบัติตามความประสงค์ของครู (เช่น เชิญชวนให้เด็กเรียนรู้พยัญชนะ เชิญชวนให้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเลข การคิดเลข การทำงานศิลปะ การเปลี่ยนกิจกรรมหรืออริยาบถจากอันหนึ่งไปสู่อีกอันหนึ่ง)

(4) การไม่ใช้ความรุนแรงในการสื่อสารกับเด็ก การกระทำรุนแรงต่อเด็กโดยการสื่อสาร ได้แก่ การใช้วาจาที่ดูถูกเด็ก การสบประมาท การประชด การเยาะเย้ย การประณาม การเปรียบเทียบกับคนที่ดีกว่า หรือเปรียบเทียบกับความไม่ดีอื่นๆ ด้วยการเอ่ยนาม (เช่น เรียกเป็นสัตว์ ใช้สรรพนามที่หยาบคายกับเด็ก ใช้คำขู่ว่าจะไม่รัก หรือจะฟ้อง หรือจะไม่ให้สิ่งของ คำที่แสดงการบังคับ พูดให้อาย เป็นต้น) นอกจากนี้ ยังมีการสื่อสารด้วยท่าทาง (เช่น ผู้ใหญ่มองเด็กด้วยอาการดูถูก การทำท่าทางไม่พอใจ การเมินเฉย การไม่ยอมพูดด้วย ฯลฯ)

(5) การสื่อสารผ่านอิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ต (Cyber Space) ในปัจจุบันเด็กเล็กมีโอกาเข้าถึงการสื่อสารใน Cyber Space ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย

ในส่วนข้อดีคือ เด็กไม่เริ่มใช้สื่อเหล่านี้เมื่ออายุน้อยเกินไป และมีแนวแนะที่ถูกต้องจากผู้ใหญ่ เด็กจึงจะได้ประโยชน์

ข้อเสียคือ 1) การใช้โทรศัพท์มือถือเลี้ยงลูกเพื่อไม่ให้เด็กรบกวนพ่อแม่/ผู้ปกครอง 2) การใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อให้ลูกอยู่ได้ตามลำพังโดยไม่รบกวนผู้ใหญ่ 3) ให้เด็กใช้สื่อดังกล่าวต่อเนื่อง เป็นประจำ และระยะนานเกินสมควร 4) ให้เด็กเปิดดูสื่อตามชอบใจโดยอาจมีคำพูดหรือภาพที่ลามกอนาจาร รุนแรง หรือน่ากลัว หรือภาพสถานการณ์เลวร้ายต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นอันตรายต่อเด็ก หรือการติดเกม ติดการ์ตูน ข้อเสียดังกล่าวล้วนเป็นสื่อที่ทำลายพัฒนาการรอบด้านตามวัยของเด็ก และพัฒนาการทางบวกของเด็ก จนเด็กอาจสื่อสารไม่ถูกต้อง (เช่น พูดภาษากำกัฏญ พูดภาษาต่างดาว แสดงสีหน้าไม่ตรงกับความรู้สึกของตน และไม่สามารถทำกิจกรรมอย่างอื่น) และพึงทราบว่าเมื่อเด็กติดการใช้สื่อจะแก้ไขได้ยาก

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.4 ตัวอย่างการสื่อสารกับเด็กที่นำไปใช้ได้

(1) การสื่อสารกับเด็กต้องไม่ใช้อารมณ์ ไม่ใช้เสียงตะคอกหรือตวาด แต่ใช้เวลาพูดคุยเพื่อสร้างความไว้วางใจ และเพื่อหาความต้องการที่แท้จริงของเด็ก โดยมีเทคนิค 4 ประการ คือ 1) การรู้จักฟังด้วยความตั้งใจ ซึ่งแสดงออกด้วยการพยักหน้า การแตะต้องตัวลูกขณะรับฟังเพื่อแสดงการยอมรับ การหยุดตั้งสติหรือชะลอเวลาทั้ง 2 ฝ่ายในการผ่อนคลาย และไม่เผชิญหน้าเพื่อให้ความมั่นใจกับลูก การฟังโดยใช้ตามอง มือสัมผัสตัวลูก 2) การรู้จักถาม ถามโดยทวนคำบอกเล่าของลูก ถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากรู้มากขึ้น ถามเพื่อชี้แนะช่องทางใหม่ๆ หรือถามเพื่อให้ลูกมีทางเลือกมากขึ้น และไม่ใช้คำถามเชิงตำหนิ 3) การแสดงการยอมรับด้วยการพูดคุยให้ลูกรู้สึกดี ให้ลูกรู้ว่าเป็นคนพิเศษ พูดชม แสดงการยอมรับว่าเด็กมีความคิดของตนเอง 4) พูดแสดงท่าทีโน้มน้าวเพื่อให้เด็กปฏิบัติตาม โดยผู้ใหญ่แสดงความรู้สึกออกมาอย่างจริงใจ รู้จักขอโทษเด็ก พูดขอบคุณเด็ก หรือพูดแสดงความเสียใจ

(2) ตัวอย่างคำพูดที่เด็กอยากได้ยิน เช่น 1) คำชมจากผู้ใหญ่เมื่อเด็กแสดงความสามารถหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 2) ผู้ใหญ่รู้จักพูดเล่น มีอารมณ์ขัน 3) ให้ความสำคัญกับเด็กด้วยการฟัง 4) เตือนสติลูก สอนลูกแบบไม่ใช้อารมณ์ ไม่บ่น 5) เรียกลูกด้วยคำพูดที่แสดงความรักและความอบอุ่นทุกครั้ง

5. การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline)

5.1 ความหมายของ “วินัย”

วินัยตรงกับภาษาอังกฤษ คือ “Discipline” มาจากภาษาลาติน คือ “Disciplina” แปลว่า สอน (to teach)

5.2 หน้าที่หรือบทบาท (Function) ของ “วินัย”

แม้ว่า “วินัย” แปลว่า “การสอน” ซึ่งในที่นี้หมายถึง การสอนที่เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่ใช้ในการปฏิบัติตนโดยส่วนตัว และการปฏิบัติตนที่สัมพันธ์กับสังคม จึงกล่าวได้ว่าการมี “วินัย” หมายถึง ความสามารถในการ “ควบคุม” พฤติกรรมของตนเอง

5.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของตนเองหรือการสร้างวินัย

แบ่งได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่มาจากภายนอกและประเภทที่มาจากภายในตนเอง

(1) ประเภทที่มาจากภายนอก ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี (เช่น ธรรมเนียมของการยกมือไหว้แสดงความเคารพ) ความเชื่อทางศาสนา (เช่น ไม่กินเนื้อสัตว์บางประเภท หรือการไปวัด ไปโบสถ์ ไปสุเหร่า หรือการไม่ทำบาปต่างๆ ฯลฯ) ความเชื่อของกลุ่มเผ่าพันธุ์ หรือข้อปฏิบัติภายในของแต่ละครอบครัว (เช่น การมีคู่ครองเร็วกว่าสังคมทั่วไป การรับประทานน้ำพริกกะปิไม่ใส่น้ำตาล) กฎ ระเบียบที่อาจใช้ในสถาบันต่างๆ หรือสังคมหนึ่งๆ (เช่น ต้องนุ่ง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

กระป๋องเครื่องแบบนักเรียนยาวปิดเข้า ต้องไม่ให้หมยยาวเกินที่กำหนด) กฎหมาย (เช่น ไม่ขับรถฝ่าไฟแดง ข้ามถนนตรงทางม้าลาย ไม่เสพสารเสพติด หรือค้ำสารเสพติด)

(2) ปัจจัยมาจากภายในตนเอง (Self Discipline) เมื่อเด็กแรกเกิด หรือเมื่อเริ่มต้นชีวิต มีการเรียนรู้เกือบทุกอย่างมาจากภายนอกตนเอง และในระยะต่อมา เด็กจะเริ่มใช้วิธี “กลายกลืน” (Assimilation) การปฏิบัติที่เสนอโดยภายนอกมาเป็นของตนเอง (เช่น เมื่อเด็กเริ่มหัดแปรงฟัน จะต้องผู้ใหญ่สอนให้แปรงฟัน และการชิมทราบเหตุผลของความต้องแปรงฟันของเด็กบางคนใช้เวลาานที่ผู้ใหญ่ต้องเตือนให้แปรงฟัน แต่ในระยะต่อมา เด็กจะเรียนรู้ว่าควรแปรงฟัน และจะมีวินัยภายในตนเองที่จะแปรงฟันด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีใครบอกหรือเตือน) ดังนั้น สุขภาวะส่วนบุคคล หรืออนามัยส่วนบุคคล หรือเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบส่วนบุคคล จะต้องใช้วิธี “กลายกลืน” เพื่อเด็กสามารถปฏิบัติได้เองโดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่บอกหรือเตือน และการมีวินัยในตนเองเป็นการแสดงวุฒิภาวะของบุคคล (Maturity) กรณีตัวอย่างของการมีวุฒิภาวะ คือ หากผู้ใหญ่ยังขับรถฝ่าไฟแดง หรือจอดรถในที่ห้ามจอดโดยต้องคอยเหลียวดูว่ามีตำรวจหรือไม่ หากไม่มีตำรวจจะทำผิดกฎหมาย พฤติกรรมดังกล่าวแสดงถึงการไม่มีวุฒิภาวะ เพราะต้องอาศัยคนอื่นคอยควบคุมพฤติกรรมตนเองจากภายนอก

โดยสรุป เป้าหมายที่สำคัญของการมี “วินัย” คือ การมีวินัยในตนเอง

5.4 วิธีการที่ใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้ผลในการสร้างวินัยของเด็ก

จากการที่คณะทำงานฯ ได้สนทนาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้กับผู้ใหญ่ใน 9 จังหวัด รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าผลของการวิจัยและรับฟังจากวิทยากรหลายท่านพบว่า วิธีการที่ใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้ผลในการสร้างวินัยของเด็ก มีดังต่อไปนี้

(1) ผู้ใหญ่นั่งดั่งๆ บ่อยๆ และต่อเนื่อง เด็กจะไม่ฟังคำบ่นเหล่านั้นและไม่ปฏิบัติตาม นอกจากนั้นเด็กยังมีท่าทีเมินเฉยทำเป็นไม่รับรู้กับการบ่นของผู้ใหญ่ในเรื่องดังกล่าว และผล คือ เด็กไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรมตามความประสงค์ของผู้ใหญ่

(2) การดูด่า ว่ากล่าว ประชดประชัน ประณาม ประจาน วิธีการพูดดังกล่าวนี้เด็กอาจจะทำเป็นฟัง และมีการมองหน้าผู้ใหญ่ แต่ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ผู้ใหญ่อยากให้ทำ

(3) การตะคอก ตะโกน ตวาดใส่เด็ก ผู้ที่ให้สัมภาษณ์กล่าวกับคณะทำงานว่า เด็กไม่ชอบเสียงตะโกน เสียงดังของผู้ใหญ่ที่พูดกับเด็ก และในทำนองเดียวกันเด็กจะไม่ปฏิบัติตาม

(4) ชูว่าจะไม่รัก (หรือในทางกลับกันครุชู้เด็กว่าจะพองพ่อแม่/ผู้ปกครอง) หรือชูว่าจะไม่รัก หรือชูว่าจะไม่ให้ของ คณะทำงานฯ ได้รับการบอกเล่าว่า การชูอาจมีผลระยะสั้นมาก และเด็กจะกลับไปทำเหมือนเดิม คือ การไม่ปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้ใหญ่ นอกจากนั้นคำชูที่ว่าจะไม่รักนั้นอาจมีผลทางจิตใจของเด็ก โดยเด็กจะเชื่อจริงๆ ว่าผู้ใหญ่ไม่รัก และความรู้สึกดังกล่าวเป็นเรื่องสะเทือนใจของเด็ก สำหรับเด็กบางคนจะเป็นเรื่องสะเทือนใจระยะยาว รวมทั้งมีผลต่อพฤติกรรมเชิงลบของเด็กเมื่อเติบโตขึ้น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(5) การเปรียบเทียบเด็กกับคนอื่นเพื่อให้เด็กรู้สึกต่ำต้อยหรือด้อยกว่า การพูดกับเด็กโดยใช้วิธีดังกล่าวไม่ค่อยได้ผล เพราะเด็กขาดกำลังใจ และในทางตรงกันข้าม เด็กจะรู้สึกน้อยใจ รู้สึกไม่มีค่า จึงไม่อยากเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง นอกจากนี้ การเปรียบเทียบบ่อยครั้งและยืดเยื้อยาวนานจะมีผลกระทบในทางลบต่อจิตใจของเด็กและพัฒนาการของเด็ก เด็กจะขาดกำลังใจที่จะใช้ความพยายามที่จะทำให้ตัวให้ดีเทียบเท่าคนที่นำมาเปรียบเทียบด้วย

(6) การบังคับ ห้าม หยุด คำสั่ง ของผู้ใหญ่ต่อเด็ก คณะผู้วิจัยได้รับคำบอกเล่าจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ ผู้ดูแลเด็กว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะทำตรงกันข้ามกับคำพูดดังกล่าว (เช่น “หยุดวิ่ง” “อย่าวิ่ง” เด็กจะวิ่งเร็วขึ้น หรือครูบอก “หยุดพูดคุยกัน” เด็กจะยิ่งคุยกันมากขึ้น เหมือนคำพังเพย “ยิ่งว่ายิ่งยุ”)

(7) ผู้ใหญ่ “เร่ง” หรือ “เร่งรัด” ให้เด็กรีบทำเร็วๆ คณะทำงานฯ ได้รับคำบอกเล่าเช่นกันว่า ผู้ใหญ่จะเร่งและเร่งรัดให้เด็กทำกิจวัตรเร็วๆ เพื่อให้เสร็จทันเวลาไปโรงเรียนตอนเช้า ผลปรากฏว่ายิ่งเร่งเด็ก เด็กยิ่งทำช้าลง และในหลายกรณีเด็กจะไกลไปทำอย่างอื่น เป็นต้น

(8) การกักหรือการกักขังเด็ก โดยผู้ใหญ่บางคนใช้วิธีการทำโทษเด็กดังกล่าวไว้ในห้องใดห้องหนึ่งหรือในห้องมืด เพราะคาดหวังว่าเด็กจะ “เซ็ด” และไม่กระทำผิดอีกต่อไป แต่ผลปรากฏว่า เด็กส่วนใหญ่ยังทำผิดเหมือนเดิม นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวเป็นการทำร้ายทั้งทางกายและทางจิตใจของเด็ก

(9) การบังคับให้เด็กนั่งเฉยตามลำพัง (เช่น ที่มุมห้อง หรือไล่ออกจากห้องเรียน โดยให้นั่งนอกห้องตามลำพัง หรือส่งเด็กไปนั่งที่ห้องครูใหญ่/ผู้อำนวยการโดยไม่ให้ร่วมกิจกรรมกับคนอื่น) เพื่อให้เด็กสำนึกผิดและไม่กระทำผิดอีกต่อไป คณะทำงานฯ ได้รับข้อมูลว่าการลงโทษดังกล่าว (Negative Timeout) ไม่ได้ผล เพราะเด็กจะหยุดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เพียงชั่วคราวและจะกลับไปทำอีกเหมือนเดิม

(10) การลงโทษเด็กด้วยวิธีการรุนแรงทางกาย (เช่น การตี การหวดด้วยไม้แขวนเสื้อ/เข็มขัด การเขี่ยน การเคาะหัว การใช้ของร้อน/สกปรก โยน/สาตเด็ก การจี้ด้วยกำนบูหรือการไม่ให้เด็กกินข้าว การไม่พาไปหาหมอเมื่อเจ็บป่วย ฯลฯ) เป็นการละเมิดสิทธิเด็ก และเป็นการใช้วิธีที่ไม่เข้าใจ หรือเป็นการแสดงความไม่เข้าใจเด็กหรือพัฒนาการเด็ก รวมทั้งเป็นการใช้อารมณ์ของผู้ใหญ่เป็นตัวตั้งมากกว่าการเห็นประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ นอกจากนี้ มีผลการวิจัยในต่างประเทศ และในประเทศแสดงให้เห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการทารุณกรรมทางกายและจิตใจต่อเด็ก ซึ่งมีผลกระทบต่อพัฒนาการทั้งในด้านสติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก

(11) ยังมีความเชื่อบางประการที่ผู้ใหญ่ยังเข้าใจผิดคือ

1) “เคยถูกทำโทษทางกายมาแล้ว ไม่เห็นเจ็บและไม่เสียหายอะไร” ผู้พูดยังไม่ได้วิเคราะห์ความเสียหายที่เกิดขึ้น มีกรณีตัวอย่างที่เด็กหนีออกจากบ้าน เนื่องจากพ่อแม่/ผู้ปกครองทำโทษด้วยการใช้วิธีการเชิงลบ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

2) “วิธีการอะไรก็ใช้ไม่ได้ ต้องใช้วิธีรุนแรง เพื่อให้เด็กเชื่อฟัง” ความเข้าใจนี้ปราศจากข้อเท็จจริง เพราะแม้แต่เด็กที่กระทำผิดกฎหมายวิธีการแก้ไขพฤติกรรมเด็กเหล่านี้ยังต้องใช้วิธีการเชิงบวกเพื่อให้ได้ผลยั่งยืน เพราะความรุนแรงอาจเป็นเพียงการยุติชั่วคราว แต่ผลกระทบนี้อาจเสียหายทางกายและจิตใจของเด็กมากกว่า

3) “ฉันต้องใช้ความรุนแรง เพราะเป็นวิธีสุดท้าย” ข้อเท็จจริงคือ คำว่าสุดท้ายไม่เคยเป็นครั้งสุดท้ายที่แท้จริง เพราะผลการวิจัยแสดงว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่สามารถทำความผิดดังกล่าวเป็นครั้งสุดท้ายได้

4) “การใช้วิธีการรุนแรงเป็นลักษณะของคนเอเชีย” ข้อความนี้ไม่เป็นความจริงเช่นกัน ดังตัวอย่าง ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้เขียนหนังสือ Coaching Conversation ซึ่งเป็นการใช้วิธีการเชิงบวกเพื่อให้ลูกได้มีวินัยเชิงบวก นักจิตวิทยาพัฒนาการเด็กและนักจิตวิทยาการศึกษาของทวีปเอเชียมีความเห็นตรงกันว่า ควรยุติการใช้ความรุนแรงทุกประเภทต่อเด็ก

5) การชมเด็กมาก เด็กจะ “หลง”

5.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการใช้วิธีเชิงบวกในการสร้างวินัยแก่เด็ก

มีทฤษฎีและวิธีการที่ใช้ในต่างประเทศรวมทั้งประเทศในทวีปเอเชียซึ่งเป็นวิธีการเชิงบวก และใช้ได้ผลในการสร้างวินัยให้เด็ก และในที่นี้จะขอกล่าวเพียง 2 ทฤษฎี คือ

5.5.1 ทฤษฎีของ Katharine C. Kersey มีหลักขอดนนิยมในการสร้างวินัยเชิงบวก 10 ประการ แปลโดย ดร.ปิยวลี ธนเศรษฐกร คือ

1) หลักการทำให้เป็นเรื่องใหญ่ คือ การให้ความสนใจกับเด็ก เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ผู้ใหญ่ต้องการ โดยชมเชย หรือขอบคุณ หรือกอด และกล่าวเฉพาะเจาะจงต่อพฤติกรรมนั้น

2) หลักการเบี่ยงเบนกิจกรรม คือ การเสนอกิจกรรมอย่างหนึ่งเพื่อให้เด็กทำแทนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

3) หลักการให้ทางเลือกเชิงบวก คือ การเสนอทางเลือกซึ่งผู้ใหญ่ยอมรับได้ 2 ทาง เพื่อให้เด็กตัดสินใจเลือก เช่น ให้ครุหม่อมหรือครุใหม่อาบน้ำให้

4) หลักการอะไรก่อนอะไรหลัง คือ การบอกเด็กให้ทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อเสร็จแล้ว จึงอนุญาตให้ทำในสิ่งที่เด็กต้องการ เช่น เมื่อกินข้าวแล้วให้ไปเล่นกับเพื่อนได้

5) หลักการแสดงความเข้าใจ คือ การอธิบายให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่เข้าใจว่าเด็กต้องการอะไรหรือรู้สึกอย่างไร และบอกเด็กถึงพฤติกรรมที่เด็กควรทำ เช่น “คุณครูรู้ว่าหนูไม่อยากจะเล่นเกม คุณครูไม่ว่าอะไร เพราะถ้าเป็นคุณครูก็จะเล่นเหมือนหนูเช่นกัน แต่เมื่อครูนี้ได้ยินเสียงสัญญาณบอกเวลาเข้าแถวไปห้องกิจกรรมแล้วค่ะ”

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6) หลักการให้ความสำคัญ คือ การทำให้เด็กรู้ว่าเป็นคนสำคัญโดยการมอบหมายหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ และพูดชมเชยเด็กว่า ความสำเร็จเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากเด็ก เช่น “คุณครูต้องขอใจหนูมากที่ช่วยคุณครูแจกนมให้เพื่อนๆ หากไม่มีหนู คุณครูคงแจกนมช้ากว่านี้และเพื่อนๆ คงดื่มนมช้ากว่านี้”

7) หลักการมองตา คือ การนั่งลดระดับลงมาในระดับสายตาของเด็กและใช้น้ำเสียงนุ่มนวลเมื่อพูดกับเด็กเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับเด็ก ทำให้เด็กอบอุ่นและเป็นมิตรกับเด็ก ซึ่งทำให้เด็กอยากอยู่ด้วย

8) หลักการส่งความรู้สึก คือ การอธิบายเด็กด้วยน้ำเสียงปกติว่าเรารู้สึกอย่างไรต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก และพฤติกรรมที่เราต้องการให้เด็กปฏิบัติแทนคืออะไร เช่น คุณครูไม่ชอบเลยที่หนูอ่านหนังสือนิทานเสร็จแล้ววางหนังสือลงบนพื้นเพราะมันทำให้อ่างเรียนของเราครุกลงและสกปรก คุณครูต้องการให้หนูเอาหนังสือเก็บเข้าที่

9) หลักการกระซิบ คือ การใช้เสียงกระซิบหรือเสียงเบาๆ เมื่อต้องการเรียกความสนใจจากเด็กและควบคุมให้ห้องเรียนมีความปกติ เช่น คุณครูอาจพูดเบาๆ หรือร้องเพลงเบาๆ ได้

10) หลักการตั้งเวลา คือ การใช้เสียงของเครื่องจับเวลาเป็นสัญญาณบอกเด็กว่าถึงเวลาต้องทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เช่น “คุณครูจะตั้งเวลา 5 นาที เมื่อเด็กๆ ได้ยินสัญญาณของเวลานั้นหมายถึงว่า เป็นเวลาเก็บของเล่นนะคะ”

5.5.2 หลัก 5 ประการในการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของ Dr.Jane Nelsen

- 1) ต้องรับฟังและรับรู้ความต้องการของเด็ก
- 2) ยอมรับว่าเด็กมีความสำคัญและไม่ต้องการความแปลกแยกจากสังคม
- 3) ใช้การสร้างวินัยเชิงบวก ซึ่งมุ่งผลทำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมระยะยาว มิใช่มองผลที่การเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กในระยะสั้น
- 4) การสร้างวินัยเชิงบวกเป็นการสอนทักษะชีวิตอย่างมีคุณค่า
- 5) พึงระลึกว่าเด็กทุกคนต้องการพัฒนาความสามารถของตนเอง

6. การสร้างและเสริมพลังเด็กปฐมวัยเพื่อช่วยให้เด็กดูแลและปกป้องตนเองได้ (Empowering Children)

6.1 ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการเสริมและสร้างพลังแก่เด็กปฐมวัย

เพื่อช่วยให้เด็กสามารถดูแลตนเอง และปกป้องตนเองได้โดยเด็กจะเรียนรู้ทีละเล็กทีละน้อยเกี่ยวกับหลักการและวิธีการตามวัยของตนเองในการช่วยเหลือ ดูแล พึ่งพาตนเอง (Self Reliance) และปกป้องตนเองจากความรุนแรงต่างๆ ได้ (Self Protection) ผลลัพธ์อีกประการหนึ่งคือ ความสามารถที่เด็กจะช่วยตนเองอย่างเป็นองค์รวม (Resilience) ซึ่งหมายรวมถึงความสามารถเหล่านี้ประกอบกันคือ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองจากภาวะยากลำบากและการอยู่รอดปลอดภัย หรือความสามารถคืนสู่สภาพดีดังเดิมเมื่อเผชิญกับการถูกบีบคั้น หรือการถูกกระทำรุนแรงที่ทำลายและทำร้ายจิตใจ

การสร้างและเสริมพลังในตัวเด็กเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เริ่มในชีวิตตั้งแต่ปฐมวัย และจะค่อยๆ พัฒนาให้มั่นคง และแข็งแรงเมื่อมีอายุมากขึ้นตามลำดับในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาดังกล่าว

6.2 วิธีการสร้างและเสริมพลังในตัวเด็กปฐมวัย

(1) เด็กต้องเริ่มต้นด้วยการมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) เป็นประการแรก โดยความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นได้เมื่อเด็กสามารถไว้วางใจพ่อแม่ ซึ่งโดยปกติทั่วไปจะเป็นแม่ผู้ให้ลูกกินนมตนเอง และเป็นแม่ผู้ให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้โดยไม่มีเงื่อนไขในช่วงระยะ 3 ปีแรกของชีวิต (โปรดดู ส่วนที่ 5 ข้อ 2)

(2) ต่อมาเด็กจะเริ่มพัฒนาการเป็นตัวตนของตนเอง กล่าวคือ สามารถแยกตนเองออกจากผู้อื่นได้ แต่ยังคงพึ่งพา “สายสัมพันธ์” หรือ “ความผูกพัน” กับผู้เป็นแม่ตามข้อ (1) ซึ่งหมายถึง การเริ่มรู้สึกว่ามีตัวตนแต่ยังคงต้องเหลียวดูแม่ หรือผู้ที่ตนเองไว้วางใจเพื่อเสริมความมั่นใจของตนเอง

(3) ถ้าพัฒนาการตามข้อ (1) และ (2) เป็นไปด้วยความราบรื่น จะส่งผลให้พัฒนาการทางสมองของเด็กเป็นไปอย่างรวดเร็วตามปกติ และถ้าผู้ใหญ่ใช้วิธีการหลักต่างๆ ที่นำเสนอไว้ในเอกสารนี้แล้ว จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ตาม “สมรรถนะ” ของเด็กปฐมวัย โดยเด็กจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในเรื่องกิจวัตรของตนเอง สามารถเรียนรู้วินัยในตนเองได้ สามารถเรียนรู้วิธีการปกป้องตนเองได้ในระดับหนึ่ง และสามารถสืบทอดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ปรากฏในข้อ 6.1

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6.3 การสร้างเสริมพลังในตนเองของเด็กเกี่ยวกับการปกป้องตนเองให้พ้นจากความรุนแรงบางประการ

นอกจากที่วิธีการปรากฏในเอกสารส่วนที่ 3 หัวข้อที่ 6 เกี่ยวกับการแสดงออกของเด็กว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัย จึงขอเน้นย้ำเกี่ยวกับวิธีการให้เด็กสามารถดูแลตนเองได้บ้างในบางกรณี ดังตัวอย่างเช่น

(1) กรณีพลัดหลงจากพ่อแม่/ผู้ปกครองในห้าง/ร้าน หรือในงานต่างๆ ที่มีคนหนาแน่น พ่อแม่/ผู้ปกครองต้องชี้แนะไว้ล่วงหน้าให้เด็กรู้จักขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดการพลัดหลง เช่น บอกให้เด็กรู้จักมองหาพนักงานของห้างร้าน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจตามงานต่างๆ เพื่อร้องขอให้ช่วยหาพ่อแม่ หรือให้เด็กรู้จักบอกชื่อ พ่อ แม่ หมายเลขโทรศัพท์ ซึ่งอาจเย็บติดไว้ในกระเป๋า กางเกง บอกหมายเลขโทรศัพท์สายด่วนเรียกให้ช่วยเหลือ

(2) ในกรณีพูดคุยกับคนแปลกหน้า อาจต้องสนทนาคูยกกับลูกว่าไม่ควรไป แม้จะอ้างว่าพ่อหรือแม่ให้มารับ หรือรับของ หรือรับขนมจากคนแปลกหน้า จึงควรร้องขอให้ผู้ใหญ่ใกล้ตัวทราบ ในกรณีศูนย์พัฒนาเด็กขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งมีระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับผู้มารับเด็ก ควรมีความเข้มงวดกับการปล่อยเด็กออกนอกโรงเรียนเอง

(3) การสอนเด็กให้รู้จักไม่ปล่อยให้คนแปลกหน้า/คนอื่นมาจับเนื้อต้องตัว โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นการคุกคามทางเพศ

โดยสรุปกล่าวได้ว่า การสร้างและเสริมพลังในเด็กปฐมวัยเป็นการแนะนำให้เด็กกล่าวปฏิเสธคนแปลกหน้า/คนอื่นดังตัวอย่างข้างต้น

เด็กก็มีหัวใจ

“เด็กก็มีหัวใจ
ล้มเราแล้วหรือไร   เด็กก็มีหัวใจ
ว่าเด็กไทยนี่คือพลัง”

ประพันธ์โดย ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์

ส่วนที่ 6

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการต่อไป

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย

1. การพัฒนาบุคลากร

1.1 การฝึกอบรมการเป็นพ่อเป็นแม่ (Parenting Education) เป็นการให้ความรู้และทักษะพื้นฐานของการเป็นพ่อเป็นแม่ ตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ ตั้งครรภ์ และเด็กแรกเกิดเป็นต้นไป จนถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1 และต่อเนื่องจากประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเพิ่มคุณภาพการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็ก โดยมีสมรรถนะเป็นแนวแนะ

1.2 การฝึกอบรมพิเศษเกี่ยวกับ พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีลักษณะพิเศษ อาทิ พ่อหรือแม่ที่เลี้ยงเดี่ยว ผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา ลุง และผู้ที่ไม่ได้เป็นเครือญาติแต่เป็นผู้ปกครองเด็ก เป็นต้น

1.3 การฝึกอบรมครูอาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ขณะประจำการ (In - Service Training) เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมีสมรรถนะเป็นแนวแนะ

1.4 การฝึกอบรมผู้ที่จะเป็นครูอาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ก่อนประจำการ (Pre - Service Training) หมายรวมถึง การให้องค์ความรู้เพิ่มเติมแก่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่สอนในหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5 ฝึกอบรมผู้ที่จะไปฝึกและให้ความรู้กับบุคลากรใน ข้อ 1 ตั้งแต่ 1.1 - 1.5 (Training of the Trainers) ในด้านองค์ความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.6 ฝึกอบรมผู้ที่สนใจศึกษาและวิจัยด้านเด็กปฐมวัยแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคลากรที่สนใจ

1.7 ฝึกอบรมบุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ที่อยู่ในมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับองค์ความรู้และทักษะในการช่วยเหลือเด็กพิเศษ อาทิ เด็กออทิสติก LD สมาธิสั้น เป็นต้น

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

2. การพัฒนาคู่มือ เครื่องมือ และอื่นๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมบุคลากร

- 2.1 คู่มือและเครื่องมือการฝึกอบรมการเป็นพ่อเป็นแม่ (ตามข้อ 1.1)
- 2.2 คู่มือและเครื่องมือการฝึกอบรมพิเศษสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีลักษณะพิเศษ (ตามข้อ 1.2)
- 2.3 คู่มือและเครื่องมือการฝึกอบรมครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ขณะประจำการ (ตามข้อ 1.3)
- 2.4 คู่มือและเครื่องมือการฝึกอบรมครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก ก่อนประจำการ (ตามข้อ 1.4)
- 2.5 คู่มือและเครื่องมือการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่จะไปเป็นผู้จัดทำกรอบรม (Training of the Trainers) (ตามข้อ 1.5)
- 2.6 คู่มือและเครื่องมือการฝึกอบรมสำหรับผู้สนใจศึกษาและวิจัยด้านเด็กปฐมวัย (ตามข้อ 1.6)
- 2.7 คู่มือและเครื่องมือการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ อาทิ ออทิสติก LD สมาธิสั้น ฯลฯ (ตามข้อ 1.7)

3. การศึกษาวิจัยด้านต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

หัวข้อที่ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เช่น

- 3.1 การวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันกับเด็กปฐมวัย เพื่อทราบผลกระทบต่อเด็ก และข้อเสนอแนะ ข้อระมัดระวังในการใช้สื่อต่างๆ ในเด็กปฐมวัย
- 3.2 การศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุง “สมรรถนะ” ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับวิทยาการและองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เพิ่มขึ้นในช่วง 15 ปี ที่ผ่านมา
- 3.3 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ และวิธีการช่วยเหลือเยียวยาเด็กที่เผชิญกับปัญหาตามข้อ 1.7
- 3.4 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบต่อเด็กปฐมวัย และผลกระทบต่อตัวเด็ก
- 3.5 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ BBL และ EF
- 3.6 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “สมรรถนะ” ของครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็กของเด็กปฐมวัย (ตามแนวแนะของ UNESCO)
- 3.7 ศึกษาวิจัยเพื่อหา “ปทัสสถาน” (Norm) เกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3.8 ศึกษาวิจัยการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในสาระเนื้อหาและพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา (ทั้งภาษาแม่และภาษาไทย)

3.9 การฝึกทักษะด้านการสื่อสารรูปแบบต่างๆ การฝึกการช่วยเหลือตนเองได้และการมีวินัยในตนเองของเด็ก การคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่ครอบคลุมรอบด้าน (เช่น การแสดงออกทางศิลปะด้านต่างๆ) การคิดแก้ปัญหาในระดับเด็กปฐมวัยที่เป็นเชิงนวัตกรรม ฯลฯ

4. การพัฒนาระบบข้อมูลที่สัมพันธ์กับการใช้สมรรถนะ

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้สมรรถนะในชั้นเรียนจำแนกตามประเภทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

4.2 การพัฒนาข้อมูลและระบบการติดตามผลของการใช้ “สมรรถนะ” เพื่อนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้สมรรถนะ

5. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายต่างๆ

5.1 การพัฒนาเครือข่ายทั้งในระดับพื้นที่และในระดับสาระเฉพาะทาง (เช่น การพัฒนาเด็กปฐมวัยในแต่ละด้าน ฯลฯ) เพื่อให้สามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ระหว่างหน่วยงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการที่ใช้ได้ผลในการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

5.2 การพัฒนาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในระดับพื้นที่ เพื่อช่วยเหลือกันและกันในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

5.3 การพัฒนาเครือข่ายระหว่างครู อาจารย์ และผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยกันและกันในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

5.4 สร้างเครือข่ายระหว่างข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครของกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และผู้ดูแลเด็กในพื้นที่ เพื่อช่วยเหลือกันในการเยียวยาเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาด้านพัฒนาการ

6. การให้บริการแก่ประชาชนด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่าน ICT

จัดให้มีกลุ่มนักวิชาการและมีอาชีพ เพื่อจัดทำระบบสารสนเทศ ให้บริการแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีคำถามและข้อปรึกษาผ่านสื่อ ICT โดยจัดให้มีหน่วยงานเจ้าของเรื่องที่มีหน้าที่รวมทั้งการประสานการให้บริการและการให้คำต่อตอบประชาชนอย่างทันที

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ส่วนที่ 7 ภาคผนวก

1. บทความจากผู้เชี่ยวชาญ

บทความจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 14 เรื่อง จาก ผู้เชี่ยวชาญ 12 คน ได้แก่

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.นัยพินิจ คชภักดี ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการด้านการแพทย์และสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560
- 2) รองศาสตราจารย์ นवलจันทร์ จุฑาทักต์กุล อาจารย์ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล
- 3) นายแพทย์อุดม เพชรสังหาร ที่ปรึกษา บริษัท ร่วมมงคล คอมมิวนิเคชั่น จำกัด
- 4) รองศาสตราจารย์ ดร.ป๋องปอนด์ รักอำนวยกิจ รองคณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 5) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
- 6) นายพงษ์ศักดิ์ คนหมั่น ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโพนแดง จ.มุกดาหาร
- 7) ดร.เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว นักวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
- 8) รองศาสตราจารย์ ดร.ดารณี อุทัยรัตนกิจ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
- 9) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะรัตน์ นุชผ่องใส อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning: BBL)

รองศาสตราจารย์ ดร. นัยพินิจ คชภักดี*

การค้นพบสำคัญสามเรื่องทางประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) และวิทยาการ
เรียนรู้ (Cognitive Science) ได้ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกทางสมองที่ใช้ในการเรียนรู้
ของมนุษย์ ได้แก่

1. การเรียนรู้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางกายภาพของสมอง
2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางกายภาพนี้จะไปปรับเปลี่ยนให้การจัดระเบียบการทำงาน
ทำงานของสมองหรืออาจจะกล่าวโดยง่ายว่า การเรียนรู้จัดระเบียบและปรับปรุงโครงสร้างของ
สมอง
3. สมองส่วนต่างๆ มีความพร้อมในการเรียนรู้ในเวลาที่แตกต่างกัน

สิ่งที่เราได้เรียนรู้เมื่อเร็วๆ นี้จากงานวิจัยเกี่ยวกับสมองว่าเราเรียนรู้ได้อย่างไร

1. สมองเป็นอวัยวะที่มีความสลับซับซ้อนอย่างมหาศาล มีความสามารถในการปรับตัว
(Adaptability) และยืดหยุ่น (Plasticity) อย่างมหาศาล
2. พัฒนาการของการเรียนรู้มีหลักการของหน้าต่างของโอกาส (Window of Opportunity)
3. อารมณ์ (Emotion) มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ โดยอารมณ์จะเป็นตัวช่วยเราในการ
ค้นหาเรียกความทรงจำเดิมที่เก็บไว้ในสมองกลับออกมา (Recall of Past Memories)
4. การเรียนรู้ทำได้ดีที่สุดเมื่อสมองต้องเผชิญกับการท้าทาย (Challenging) ความเครียด
(Stress) และความรู้สึกสบายผ่อนคลาย (Relaxation) ในปริมาณที่สมดุลย์กัน
5. ภาวะของสมองที่เหมาะสมที่สุดต่อการเรียนรู้คือ ความตื่นตัวแบบผ่อนคลาย
(Relaxed Alertness)

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

คำจำกัดความของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL)

การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน หมายถึง วิธีการสอน (Teaching Methods) การออกแบบสร้างบทเรียน (Lesson Designs) และโปรแกรมของโรงเรียน (School Programs) ที่ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลจากการวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับว่าสมองเรียนรู้ได้อย่างไร รวมทั้งปัจจัยในพัฒนาการของการเรียนรู้ที่บอกว่า นักศึกษาเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไรในวัยต่างๆ ระหว่างการเจริญเติบโตและเข้าสู่วุฒิภาวะทางสังคม อารมณ์ และการเรียนรู้คิด

การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ได้รับแรงจูงใจสนับสนุนจากความเชื่อโดยทั่วไปที่ว่า การเรียนรู้สามารถถูกเร่งรัดและปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ถ้าหากการศึกษาหรือครูผู้สอนใช้วิธีการและเนื้อหาสิ่งที่ครูสอนตามหลักการของวิทยาศาสตร์ของการเรียนรู้ มากกว่าการปฏิบัติตามวิธีการเรียนการสอนตามที่เคยๆ ทำกันมาในอดีต หรือตามหลักเกณฑ์ข้อตกลงและสมมติฐานที่เป็นที่ยอมรับกันมาเกี่ยวกับขบวนการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น ความเชื่อโดยทั่วไปที่มีมาก่อนว่า ความเฉลียวฉลาดและเชาวน์ปัญญาเป็นลักษณะนิสัยคงที่และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดอายุขัยของบุคคล แต่ข้อมูลจากการค้นพบใหม่ในวิทยาศาสตร์ของการเรียนรู้คิด (Cognitive Science) ที่แสดงว่าสมองของมนุษย์สามารถมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพได้เมื่อสมองเรียนรู้ และเมื่อทำการฝึกหัดทักษะบางอย่างก็จะทำให้สามารถเรียนรู้ต่อไปได้อย่างง่ายขึ้นและปรับปรุงทักษะเหล่านั้นให้ดียิ่งขึ้นต่อไปอีกได้ การค้นพบว่า การเรียนรู้สามารถปรับปรุงการทำงานของสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ (Resiliency) และเพิ่มความฉลาดและเชาวน์ปัญญาในการทำงาน มีศักยภาพและผลกระทบอย่างกว้างไกลกับวิธีการที่โรงเรียนจะออกแบบพัฒนาโปรแกรมทางวิชาการ และวิธีการที่ครูผู้สอนจะวางโครงสร้างของประสบการณ์เรียนรู้ต่างๆ ในชั้นเรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างและการทำงานของสมองที่มีการพบว่า トラบใดที่สมองยังไม่หยุดทำงานการเรียนรู้ก็ยังคงเกิดขึ้นได้อยู่เรื่อยไป

การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เคยถูกเรียกว่าเป็นการผสมผสานระหว่างศาสตร์การทำงาน of สมองกับสามัญสำนึก ฮาร์ท (Hart, 1983) ขนานนามสมองว่าเป็น “อวัยวะในการเรียนรู้” (The organ of learning) เขาผลักดันให้มีการศึกษาสมองให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เคนย์ และ เคนย์ (Caine and Caine, 1991) ได้พัฒนาหลักการทั้ง 12 ข้อมาจากสิ่งที่เราารู้เกี่ยวกับการทำงานของสมองในการเรียนและการสอน หลักการเหล่านี้มีต้นกำเนิดมาจากการศึกษาวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ที่เป็นกรอบทางความคิดเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการในการสอน

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดู แล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หลักการของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน 12 ข้อดังต่อไปนี้เป็นการสรุปเนื้อหาของผลงานของ ดร.รีนาเต้ นุมเมล่า เคนย์ (Renate Nummela Caine) และ ดร.เจฟฟรีย์ เคนย์ (Geoffrey Caine) ศาสตราจารย์ทางศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย เจ้าของผลงานหนังสือ “Unleashing the Power of Perceptual Change: The Potential of Brain-Based Teaching” (ปลดปล่อยพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้: ศักยภาพของการสอนโดยอาศัยสมองเป็นพื้นฐาน 1997) และ “Making Connections: Teaching and the Human Brain” (สร้างเสริมการเชื่อมโยง: การสอนกับสมองของมนุษย์ 1994)

Brain Based Learning incorporates integrated curriculum, and is built on these principles:

1. The brain is a parallel processor.
2. Learning engages the entire physiology.
3. The search for meaning is innate in human nature.
4. The search for meaning occurs through patterning.
5. Emotions are critical to patterning.
6. The brain processes parts and wholes simultaneously.
7. Learning involves both focused attention and peripheral perception.
8. Learning always involves conscious and unconscious processes.
9. We have at least two different types of memory: a spatial memory system and a set of systems for rote learning.
10. We understand and remember best when facts and skills are embedded in natural, spatial memory.
11. Learning is enhanced by challenge and inhibited by threat.
12. Each brain is unique.

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

Revised 12 Principles of Brain Base Learning:

In 1994 Caine and Caine's (1994) revised the 12 Mind/Brain Learning Principles. These principles are :

1. The brain is a complex adaptive system. All learning is physiological.
2. The brain/mind is a social.
3. The search for meaning is innate.
4. The search for meaning occurs through patterning.
5. Emotions are critical to patterning.
6. Brain/mind processes and creates parts and wholes simultaneously.
7. Learning involves both focused attention and peripheral attention.
8. Learning always involves conscious and unconscious processes.
9. We have at least two ways of organizing memory : spatial memory system and a set of systems for rote learning.
10. Learning is developmental.
11. Complex learning is enhanced by challenge and inhibited by threat associated with helplessness.
12. Each brain is uniquely organized.

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หลักการ 12 ประการของการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการทำงานของสมอง

1. The brain is a complex adaptive system. All learning is physiological.
สมองเป็นระบบปรับตัวที่ซับซ้อน รับรู้ คิด รู้สึก มีอารมณ์ และจินตนาการได้ในเวลาเดียวกัน และการเรียนรู้ทั้งหมดเป็นกระบวนการทางสรีรวิทยา หรือการเปลี่ยนแปลงในการทำงานของสมองและร่างกาย
2. The brain/mind is a social.
สมองและจิตใจเพื่อสังคมทำงานเชื่อมโยงและมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ในสังคม ปัจจัยพันธุกรรม อาหาร ประสบการณ์ คนและภาวะแวดล้อม ความเครียด/กลัว ประสิทธิภาพการเรียนรู้จึงถูกขัดขวางหรือส่งเสริมได้ด้วยปัจจัยทางสังคม
3. The search for meaning is innate.
การแสวงหาความหมายจากประสบการณ์เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติตั้งแต่แรกเกิด สามารถแยกแยะสิ่งที่คุ้นเคยและสนใจสิ่งแปลกใหม่
4. The search for meaning occurs through patterning.
การหาความหมายเกิดขึ้นโดยจัดระเบียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันสร้างเป็นรูปแบบข้อมูลใดๆ ที่ไม่เชื่อมโยงจึงไร้ความหมาย
5. Emotions are critical to patterning.
ความรู้สึกที่เป็นอารมณ์ ความคาดหวัง และอคติ มีอิทธิพลสำคัญมากต่อการนึกคิด การสร้างรูปแบบการตีความประสบการณ์การเรียนรู้ เจตคติ ความรู้สึกดีต่อตนเอง และปฏิสัมพันธ์กับคนรอบตัวมีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้
6. Brain/Mind processes and creates parts and wholes simultaneously
สมอง/จิตใจของทุกคนรับรู้ประสาทสัมผัส และในเวลาเดียวกันกับการสร้างสรรค์ขึ้นส่วนประกอบย่อยๆ พร้อมกับภาพบูรณาการขององค์รวม สมองทั้งสองซีกทำงานประสานกันในการวิเคราะห์ส่วนประกอบรายละเอียด และสังเคราะห์ภาพรวม
7. Learning involves both focused attention and peripheral perception.
การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับทั้งความตั้งใจที่โฟกัสจำเพาะเจาะจงและการรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆ
8. Learning always involves conscious and unconscious processes.
การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการทั้งที่รู้ตัวและไม่สำนึก รู้ตัว ประสบการณ์เดิมมีผลต่อการเรียนรู้โดยอาจไม่รู้ตัวและหรือรู้ตัวก็ได้ บางกรณีต้องการเวลาทบทวนไตร่ตรอง

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

9. We have at least two ways of organizing memory: Spatial memory and a set of systems for rote learning.

การจัดเก็บความจำมีอย่างน้อย 2 แบบคือ แบบเหตุการณ์ที่มีมิติสัมพันธ์ทางระยะ กับแบบท่องจำหรือทำซ้ำจนกลายเป็นการทำโดยอัตโนมัติ เด็กแต่ละคนอาจมีความถนัดแบบของตน เช่น ใช้การมองดู ฟัง ปฏิบัติ แต่ถ้าได้ใช้ประสาทสัมผัสหลายชนิด ลงมือปฏิบัติจนคล่อง สอนคนอื่น จะจำและนำความจำนั้นใช้ประโยชน์ได้ดี

10. Learning is developmental. We Understand and remember best when facts and skills are embedded in natural, spatial memory

การเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาข้อมูลและทักษะ เราจะเข้าใจและจำได้ง่ายที่สุดเมื่อข้อเท็จจริงและทักษะต่างๆ แทรกอยู่ในบริบทธรรมชาติ และความจำในมิติสัมพันธ์ของเหตุการณ์-สถานที่

11. Complex learning is enhanced by challenge and inhibited by threat associated with helplessness.

การเรียนรู้เรื่องที่ซับซ้อนจะเกิดขึ้นได้ดี เมื่อมีสิ่งท้าทายความสามารถในบรรยากาศที่ปลอดภัย แต่การข่มขู่คุกคามที่เกี่ยวข้องกับการไม่สามารถช่วยเหลือได้ จะห้าม ยับยั้ง ปิดกั้นและจำกัดการเรียนรู้

12. Each brain is uniquely organized

สมองของแต่ละคนมีการทำงานจัดระเบียบเฉพาะของตนเองเป็นเอกลักษณ์ พันธุกรรม และประสบการณ์สร้างการเรียนรู้ที่ทำให้เซลล์ประสาทสร้างจุดเชื่อมต่อและวงจรประสาทที่ต่างกัน การศึกษาจึงควรให้ทางเลือกที่เหมาะสมกับแต่ละคน

The nine brain-compatible elements identified in the ITI ZIntegrated Thematic Instruction) model designed by Susan Kovalek include :

1. Absence of Threat ปราศจากการคุกคามข่มขู่
2. Meaningful Content บริบทที่มีความหมาย
3. Choices มีทางเลือก
4. Movement to Enhance Learning การเคลื่อนไหวที่เสริมการเรียนรู้
5. Enriched Environment สิ่งแวดล้อมน่าสนใจหลากหลาย
6. Adequate Time มีเวลาเพียงพอ
7. Collaboration มีความร่วมมือกัน
8. Immediate and Feedback ตอบสนองและป้อนกลับทันที
9. Mastery (Application level) ให้โอกาสเด็กทำได้สำเร็จ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

How Brain Based Learning Impacts Education :

Curriculum--Teachers must design learning around student interests and make learning contextual. Instruction-- Educators let students learn in teams and use peripheral learning. Teachers structure learning around real problems, encouraging students to also learn in settings outside the classroom and the school building.

Assessment--Since all students are learning, their assessment should allow them to understand their own learning styles and preferences. This way, students monitor and enhance their own learning process.

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

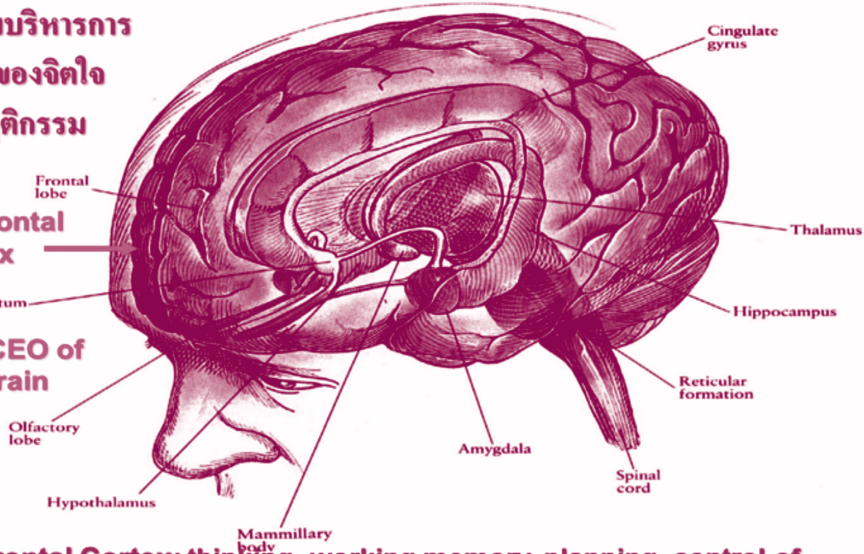
สมองมนุษย์ส่วนที่
ควบคุมบริหารการ
ทำงานของจิตใจ
และพฤติกรรม

The Frontal Lobes Executive Functions (EFs)

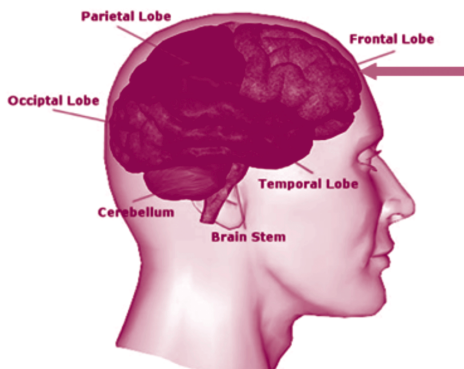
Prefrontal cortex

The CEO of the brain

Prefrontal Cortex: thinking, working memory, planning, control of emotion and mood, decision-making, problem solving, moral reasoning

The Frontal Lobes Executive Functions (EFs)

*Self- "everything"

"Executive Functions"

- Inhibitory control and Self-Regulation
- Working Memory
- Cognitive Flexibility
- Governing emotions
- Planning and Organization
- Judgment & Work Initiation
- Problem Solving
- Impulse Inhibition
- Abstraction
- Analysis/synthesis
- Self-awareness*
- Self-monitoring
- Self-concept*
- Identity and Personality
- Spirituality and Moral Reasoning

© นัยพินิจ คชภักดี 2560

Why Are Executive Functions Important?

Executive Function Skills important for:

- **School readiness** more than are IQ or entry-level reading or math. *(Blair, 2002, 2003, Blair and Razza, 2007, Normandean and Guay, 1998)*
- **School Success:** Working Memory and inhibitory control each independently predict both math and reading competence throughout the school years. *(Adele Diamond, 2012)*
- **Job Success:** Poor EF Skills lead to poor productivity and difficulty finding and keeping a job.

Executive Function skills are critical for cognitive, social and psychological development.

40

How to and What Can Support Executive Functions

Many researches have shown that diverse activities can improve children's executive functions, including:

- Maternal or Parental face-to-face interactions
- Mindfulness and Meditation
- Aerobics, martial arts and yoga,
- Playing a musical instruments
- School curricula that support creative thinking and hands-on learning.
- Innovative and Creative Computer games

พัฒนาการของสมอง (Brain Development)

รองศาสตราจารย์ ดร. นัยพินิจ คชภักดี*

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เราสามารถติดตามการเจริญเติบโตของทารกได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ โดยสามารถส่องกล้องพิเศษเข้าไปในท้องมารดาที่กำลังตั้งครรภ์ หรือการทำอัลตราซาวด์ (Ultrasound) เห็นภาพทารกและภาพการเคลื่อนไหวได้โดยไม่เกิดอันตรายกับมารดาผู้ตั้งครรภ์และเด็กทารก ทำให้ทราบว่าสมองของมนุษย์มีการพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา และในการเจริญเติบโตของเด็กในวัยต่างๆ นั้นสมองเด็กก็มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมากที่สุดเป็นปัจจัยที่กำหนดศักยภาพและคุณภาพของชีวิตต่อมา

ระบบประสาทในมนุษย์เกิดจากเนื้อเยื่อบุผิว Ectoderm ด้านบนของตัวอ่อนหลังจากปฏิสนธิแล้วประมาณ 3-4 สัปดาห์ ทำให้เกิดหลอดประสาท (Neural tube) ที่เติบโตต่อมาเป็นระบบประสาทกลาง (CNS) คือ สมอง และไขสันหลัง และขอบสันประสาท Neural Crest ที่เติบโตต่อมาเป็นระบบประสาทส่วนปลาย (PNS) คือ เส้นประสาทและปมประสาท Ganglion ต่างๆ สมองของเด็กจะเริ่มเกิดขึ้นเมื่อทารกในครรภ์มีอายุประมาณ 4 สัปดาห์ หรือ 28 วัน Neural tube ด้านหน้าของลำตัวจะเติบโตเป็นสมอง และส่วนที่เหลือทางด้านหลังจะเติบโตเป็นไขสันหลัง และเมื่ออายุทารกในครรภ์ได้ 16 สัปดาห์ หรือ 4 เดือนกว่าๆ นั้น ก็จะมี หู ตา อวัยวะต่างๆ ครบเรียบร้อยแล้ว และเมื่อตั้งครรภ์ได้ 5 เดือน ทารกในครรภ์จะสามารถเคลื่อนไหวตัวได้เองบางวันจะรู้สึก ว่าทารกเคลื่อนไหว และเตะท้องแม่เสียหลายที ที่เป็นเช่นนั้นเพราะระบบประสาทจะส่งเส้นประสาทไปเลี้ยงกล้ามเนื้อให้เกิดการเคลื่อนไหวนั่นเอง สมองเป็นอวัยวะหนึ่งของร่างกายเด็กที่เติบโตอย่างรวดเร็วมาก โดยเฉพาะในปฐมวัยของชีวิตคือ 0-8 ปี ทั้งนี้ก็เพราะว่าสมองกับระบบประสาทไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงอวัยวะธรรมดาอย่างหนึ่งในร่างกายเท่านั้น แต่มันเป็นอวัยวะซึ่งเป็นตัวควบคุมและจัดระเบียบการทำงานต่างๆ ของร่างกาย และเนื้อเยื่อต่างๆ ของร่างกายที่จะพัฒนาขึ้นมาจะต้องถูกเหนี่ยวนำ ถูกกระตุ้นและควบคุมโดยสมองอย่างเหมาะสมจึงจะมีพัฒนาการตามปกติ

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ:
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

25 วัน

35 วัน

40 วัน

50 วัน

100 วัน

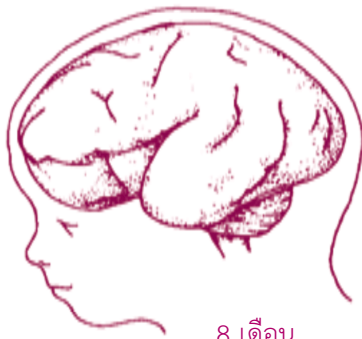
5 เดือน

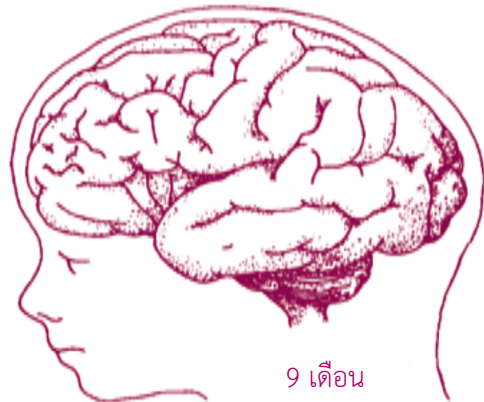
6 เดือน

7 เดือน

8 เดือน

9 เดือน

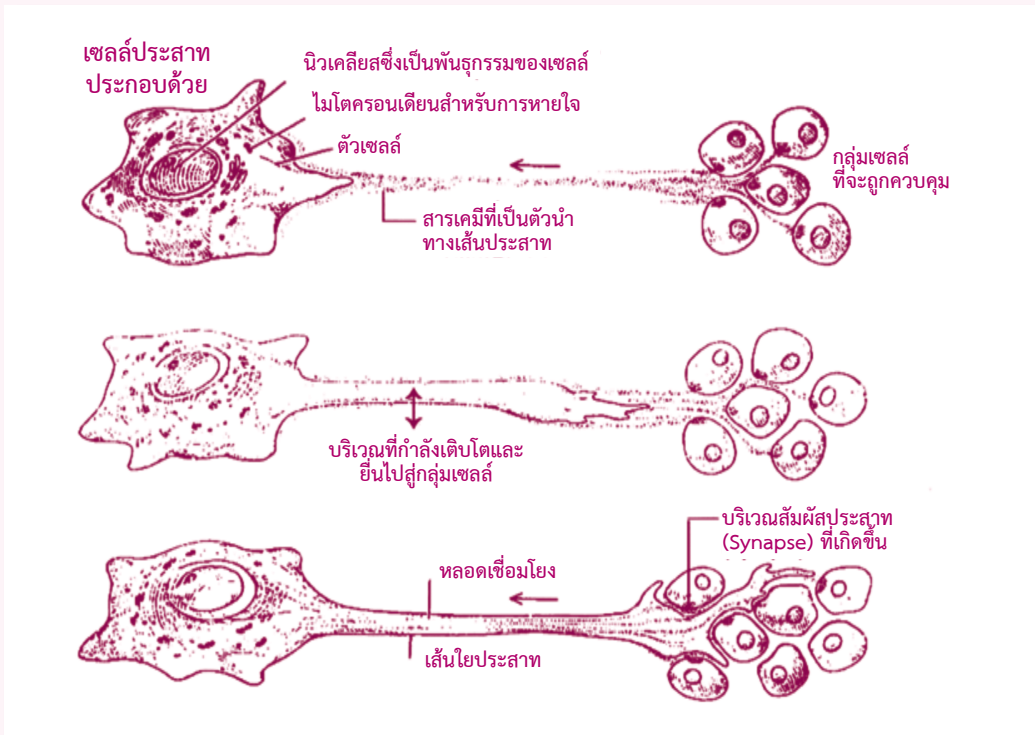
การเจริญเติบโตของสมองเด็กตั้งแต่แรกเกิด-9 เดือน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ความสำคัญของการพัฒนาสมองต่อการพัฒนาของเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ

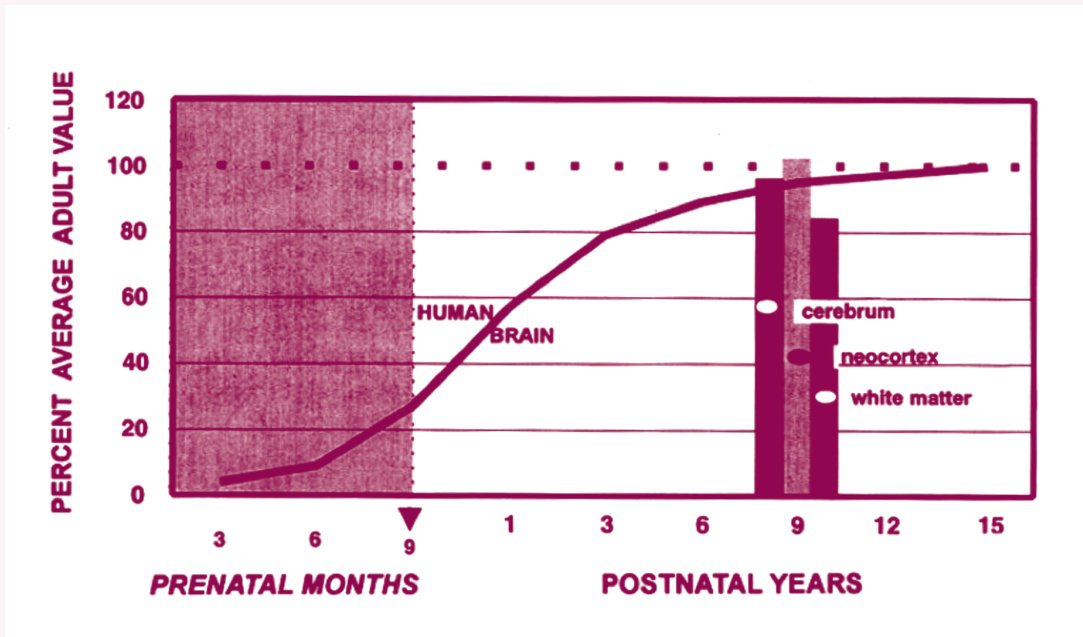
- ◆ สมองควบคุมและโปรแกรมการเจริญเติบโตของร่างกายทั้งหมด
- ◆ สมองควบคุมการทำงานของระบบร่างกาย เนื้อเยื่อ และเซลล์ต่างๆ ในร่างกาย และพัฒนาการ
- ◆ สมองเป็นรากฐานของการพัฒนาทุกๆ ด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติ ปัญญา ความเฉลียวฉลาด ภาษา วัฒนธรรม ทักษะการสื่อสาร สังคม มนุษย์สัมพันธ์ คุณธรรม และจริยธรรม
- ◆ สมองเป็นระบบของการรับรู้และประมวลข้อมูล การเรียนรู้ เก็บความจำ และประสบการณ์ต่างๆ ที่สร้างโลกทัศน์ของความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเราและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- ◆ สมองควบคุมการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ควบคุมพฤติกรรมความประพฤติ และการแสดงออกของปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่างๆ เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ ความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ◆ สมองเรียนรู้ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
- ◆ สมองควบคุมสมาธิ ความสนใจ การตัดสินใจ ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุผล ความรับรู้ผิด-ชอบ ความรู้สึกผิด-ชอบ ชั่ว-ดี จิตวิญญาณ จริยธรรมและคุณธรรม
- ◆ การพัฒนาของสมองเป็นปัจจัยที่กำหนดศักยภาพ อนาคต และคุณภาพของชีวิตของคน

แนวแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ในสมองและไขสันหลัง เซลล์ประสาทที่เจริญเติบโตจะยื่นเส้นใยประสาท (Axon) เข้าไปสัมผัสและสร้างบริเวณสัมผัสประสาท (Synapse) กับเซลล์ประสาทและเซลล์ที่เป็นเป้าหมาย (Target cells) ชนิดอื่นๆ โดยจะรู้ว่ามียิวะต่างๆ เกิดขึ้น และจะทำหน้าที่ส่งเส้นประสาทไปเลี้ยงอวัยวะสัมผัสต่างๆ ทำให้เกิดการรับรู้ความรู้สึกสัมผัส และมีเส้นประสาทที่จะไปควบคุมการเคลื่อนไหว การทำงานของกล้ามเนื้อ ถ้าพัฒนาการของสมองเกิดการล้มเหลว หรือระบบประสาทเกิดพิการขึ้น อวัยวะส่วนที่เกี่ยวข้องกับมันจะหายไปหรือไม่พัฒนาเลย จะเห็นว่าสมองกับระบบประสาทในทารกแรกเกิดไม่ได้เป็นเพียงอวัยวะที่ทำหน้าที่เป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่อย่างหนึ่งของมันเท่านั้นเอง แต่เป็นอวัยวะที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของอวัยวะทั้งหมดในร่างกาย สมองของเด็กในช่วงตั้งแต่แรกเกิดเป็นอวัยวะหนึ่งซึ่งเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุด ภายใน 4 ปีแรกของการเติบโต เด็กจะมีพัฒนาการสมองเกือบจะถึง 80% และยังมีเหลือบางส่วนที่ค่อยๆ เติบโตเป็นขั้นเป็นตอนไปจน เมื่อเด็กอายุครบ 10 ขวบ สมองก็จะมีขนาดใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ สมองมีขนาดใหญ่ที่สุดและเจริญเติบโตเต็มที่ตอน อายุ 25 ปี แต่วงจรประสาทเกี่ยวกับความจำและการเรียนรู้ยังอาจเจริญเติบโต และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดชีวิต บางคนมีความเชื่อผิดๆ ว่า พอเรามีอายุมากเป็นผู้สูงอายุ หรือคนชราสมองจะเรียนรู้ไม่ได้อีกแล้ว ความเชื่อพวกนี้ไม่ถูกต้อง เพราะสมองของเราเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่น (Plasticity) ได้มากๆ เพียงแต่เราต้องใช้วิธีการให้ถูกต้องในวัยต่างๆ ในอายุต่างๆ ในการเรียนรู้เท่านั้นเอง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ภาพข้างบนเป็นกราฟแสดงการเจริญเติบโตของขนาดสมองมนุษย์ที่อายุต่างๆ ทั้งในช่วงก่อน (Prenatal) และหลังคลอด (Postnatal) เปรียบเทียบเป็นสัดส่วนเปอร์เซ็นต์ (Percent, %) กับสมองในผู้ใหญ่ ซึ่งโดยเฉลี่ยสมองมนุษย์จะเติบโตเต็มที่ (100%) เมื่ออายุประมาณ 25 ปีโดยข้อมูลจากการคำนวณปริมาตร และน้ำหนักของสมองจากภาพถ่ายคลื่นแม่เหล็กสามมิติ (3D MRI) ในเด็กเกิดใหม่ปกติสมองจะมีขนาดประมาณ 30% ของผู้ใหญ่ และจะเติบโตในขนาดอย่างรวดเร็วสูงสุดในช่วง 6 ถึง 9 ขวบปีแรกหลังคลอด จนมีขนาดประมาณ 90% ของสมองผู้ใหญ่ กราฟแบ่งแสดงสัดส่วนของการเจริญเติบโตในขนาดของสมองใหญ่ (Cerebrum) เปลือกสมองส่วน Neocortex และในบริเวณ White matter

เมื่อสมองเป็นอวัยวะที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมากจึงต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งไม่เพียงแต่อาหารที่จะเป็นเชื้อเพลิงหรือเป็นพลังงานให้ความอบอุ่น ยังเป็นโมเลกุลของโครงสร้างต่างๆ เท่านั้น หากแต่ยังต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ จากการเลี้ยงดู และการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมที่จะไปกระตุ้น ไปเร่งเร้าหรือไปควบคุมการเจริญเติบโตอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่าขบวนการกระตุ้นเร่งเร้า เหล่านี้เกิดขึ้นตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งถึงช่วงที่สำคัญที่สุดคือ ช่วงหลังจากคลอดมาจนถึงประมาณ 6 ขวบแรก ช่วงนี้จึงถือเป็นช่วงสำคัญที่สุดของชีวิต (Critical or Sensitive Period of Brain Development) ซึ่งในช่วงนี้หากเราไม่สามารถให้การคำจุนหรือส่งเสริมการพัฒนาช่วงนี้ได้แล้วอาจเกิดปัญหาทำให้พัฒนาการสมองล่าช้าหรือเกิดความผิดปกติขึ้น ทำให้

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

มีปัญหาในพัฒนาการทางพฤติกรรมด้านต่างๆ ตลอดจนพัฒนาการของการเรียนรู้ สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม และทักษะทางภาษา นับว่าเป็นการพลาดโอกาสที่สำคัญที่สุดในชีวิตเช่นกัน ในช่วงเวลาเดียวกันถ้าเราให้ความสนใจ และกระตุ้นพัฒนาการอย่างเหมาะสมก็จะส่งเสริมให้เกิดโอกาสในการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงอายุต่างกันอย่างสร้างสรรค์ให้เต็มที่ตามศักยภาพของเด็ก (Windows of Opportunities) ในปัจจุบันเราจึงได้เน้นในการพัฒนาเด็กช่วงปฐมวัย (Early Child Development: ECD) ดังกล่าวโดยเฉพาะวงการศึกษาคิดให้ความสำคัญและพยายามให้การศึกษามากในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน (Pre-school children)

โดยทั่วไปเซลล์ประสาทในสมองคนจะมี 2 กลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานและสัญชาตญาณในการดำรงชีวิต เช่น ควบคุมการเต้นของหัวใจ การกินอาหาร การขับถ่าย การสร้างความรู้สึก และปฏิกิริยาตอบสนองต่างๆ ไป เซลล์สมองกลุ่มนี้จะเจริญตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา และสมบูรณ์เสร็จสิ้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ก่อนจะคลอดออกมาชมโลก ซึ่งเป็นเซลล์ที่อยู่ในสิ่งมีชีวิตต่างๆ ไป แต่มนุษย์เราหรือสัตว์ชั้นสูงจะมีเซลล์สมองอีกกลุ่มหนึ่งมาเจริญหลังจากคลอดแล้วคือ เซลล์สมองที่อยู่ในเปลือกหุ้มสมองใหญ่ (Cerebral cortex) และเปลือกหุ้มสมองเล็ก (Cerebellar cortex) จะทำหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ทักษะความชำนาญ และความเฉลียวฉลาด ซึ่งจะทำให้มนุษย์เราแตกต่างจากสัตว์อื่นๆ ทั่วไป เช่น จระเข้ออกลูกเป็นไข่พอมันฟักไข่ออกมาเป็นตัว ลูกจระเข้จะมีพฤติกรรมที่เป็นสัญชาตญาณของมันครบถ้วนเรียบร้อย แสดงว่าพัฒนาการของสมองทุกอย่างของจระเข้เกิดขึ้นในวัยที่ยังเป็นตัวอ่อนเป็นส่วนใหญ่ แล้วพอเจริญเติบโตจนถึงฟักไข่ออกมานั้น วงจรประสาททุกอย่างของมันสร้างตัวเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว จระเข้ไม่ต้องพึ่งพาการกระตุ้นหรือต้องการการถนอมเลี้ยงดู หรือการส่งเสริมอะไรมากมายนักหลังคลอดออกมา มันสามารถเป็นจระเข้ที่สมบูรณ์แบบได้เลย แม้มันอาจจะไม่ได้เป็นตัวเก่งแต่ว่ามันก็เป็นจระเข้ธรรมดาๆ ได้อย่างเต็มภาคภูมิ แต่มนุษย์เราต่างจากสัตว์พวกนั้นเพราะสมองที่เกิดขึ้นในระหว่างแม่ตั้งครรถันั้น เป็นเพียงฐานที่ทำให้ทารกคลอดออกมาหายใจได้และมีชีวิตอยู่รอดในช่วงเดือนแรกเท่านั้นเอง แต่หากทารกแรกเกิดไม่ได้รับการกระตุ้นหรือการส่งเสริม ไม่ได้อะไรไปเลี้ยงดูให้ตีการพัฒนาสมองในช่วงที่ 2 ที่จะเกิดขึ้นในช่วงหลังคลอดที่จะไปเป็นสมองใหญ่ทำให้เราเติบโต เรียนรู้ มีอุปนิสัยใจคอ มีความเฉลียวฉลาดจะพลาดไป เพราะฉะนั้นข้อนี้จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่คุณแม่-คุณพ่อและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กต้องรู้และตระหนักว่าพัฒนาการสมองในคนเรามี 2 ช่วง คือช่วงแรกเกิดก่อนคลอด สมองจะพัฒนาเพื่อใช้ในกิจกรรมพื้นฐานของการดำรงชีวิต ช่วงที่ 2 จะเกิดขึ้นระหว่างขวบปีแรกจนถึง 8 ขวบ ช่วงนี้สมองเติบโตรวดเร็วมากๆ ที่เดียว และวงจรประสาทในส่วนเปลือกหุ้มสมอง (Cortex) บริเวณต่างๆ จะมีความซับซ้อนมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มเติม

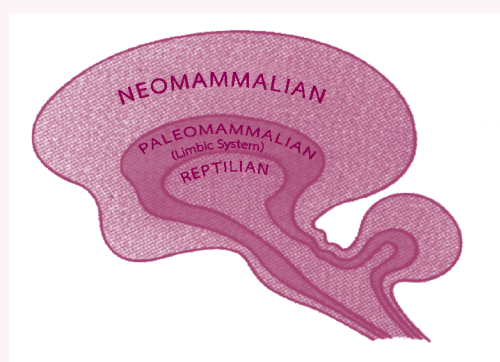

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

การเติบโตของเซลล์ประสาทสมองจะแตกต่างจากเซลล์อื่นของร่างกายตรงที่ว่าเซลล์อื่นๆ ในร่างกายที่เกิดขึ้น เปรียบได้กับก้อนอิฐในเวลาที่เราสร้างตึกเพียงแต่เราเอาไปรวมกันเป็นบล็อกๆ ให้เป็นโครงสร้างเท่านั้นอาจจะมีหน้าที่ทางขบวนการชีวเคมีเพียงแค่การสร้างเอ็นไซม์ที่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาทางเคมีเท่านั้นเอง แต่เซลล์ประสาทของสมองจะต่างกับเซลล์อื่นในร่างกาย ตรงที่การทำงานของเซลล์ประสาทสมองเป็นวงจรเหมือนกับวงจรไฟฟ้า วงจรคอมพิวเตอร์ มันอยู่นิ่งๆ ไม่ได้ พอมันสร้างเซลล์ประสาทขึ้นมาแล้วมันจะต้องส่งส่วนยื่นของเซลล์ออกไปหาเซลล์อื่นๆ ที่จะเกาะสัมผัสกัน เป็นวงจรและเครือข่าย (Network) กับระบบงาน (Systems) ต่างๆ เซลล์ประสาทสมองจะค่อยๆ งอกกิ่งก้านสาขาออกไป ออกไปหากล้ามเนื้อเพื่อที่จะไปควบคุมให้มันเคลื่อนไหว ไปหาประสาทตา เพื่อรับภาพเข้ามา ไปสัมผัสกับเซลล์ประสาทอื่นๆ เพื่อส่งกระแสความคิดเชื่อมโยงความคิดต่างๆ ให้เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่าเซลล์ประสาทเป็นอวัยวะที่ซับซ้อนที่สุดเท่าที่มนุษย์เราเคยรู้จักกันมา สำหรับมนุษย์ชาติเรานั้นไม่มีอะไรในโลกหรือจักรวาลนี้ที่มหัศจรรย์มีความซับซ้อนเท่าสมองหรือเซลล์ประสาทของเราอีกแล้ว ในสมองของเราประกอบด้วยเซลล์อยู่ประมาณไม่น้อยกว่า 10^{14} หรือหนึ่งร้อยล้านล้านเซลล์และทั้งหนึ่งร้อยล้านล้านเซลล์ยังส่งส่วนยื่นไปสัมผัสกับเซลล์อื่นๆ อีกไม่น้อยกว่าตัวละหมื่นตัว เพราะฉะนั้นความสามารถที่สมองจะส่งความคิดติดต่อกัน เก็บความจำสื่อสารเป็นสิ่งต่างๆ จึงได้มหัศจรรย์และมหัศจรรย์จริงๆ สาเหตุนี้จึงเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่าไม่มีอะไรลึกซึ้งเท่าจิตมนุษย์ เพราะสมองของมนุษย์เราสามารถศึกษาและรับรู้ได้ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ ตื่นๆ ไปจนถึงเรื่องราวของจักรวาลอันกว้างใหญ่ทีเดียว

สมองสามระบบในสมองคน (Paul MacLean's The Triune Brain)

สมองของมนุษย์เราประกอบด้วยสมองสามระบบมารวมกัน มีจิตแพทย์นักวิชาการคนหนึ่งชื่อ นายแพทย์พอล แมคลีน (Dr. Paul MacLean) ได้ศึกษาสมองสามระบบที่เขาเรียกว่า Triune Brain นั่นก็คือ สมองของมนุษย์เรานั้นเหมือนมีสมองสามระบบ หรือสามส่วนประกอบกันทั้งในด้านวิวัฒนาการ (Phylogenic Evolution) และในด้านการเจริญเติบโต พัฒนาการตามวัย (Ontogenic Evolution) คือ

สมองส่วนแรกคือ สมองที่มีวิวัฒนาการมาจากสมองของสัตว์เลื้อยคลาน (Reptilian Brain) เป็นสมองที่มนุษย์เราได้รับมรดกตกทอดมาจากสัตว์เลื้อยคลานยุคดึกดำบรรพ์ อยู่ภายใต้อิทธิพลของพันธุกรรม 90-95% และเจริญเติบโตในระหว่างที่อยู่ในครรภ์มารดาเป็นส่วนใหญ่

แนวแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เมื่อเกิดมาแล้วสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อสมองส่วนนี้น้อยมาก มันจะถูกปัจจัยทางพันธุกรรมกำหนดมาเลยว่าเป็นสมองคนหรือสมองสัตว์และมีโครงสร้างและการทำงานอย่างไร สมองส่วนนี้ควบคุมการทำงานของอวัยวะต่างในร่างกายโดยอัตโนมัติ และพฤติกรรมที่เป็นสัญชาตญาณของสิ่งมีชีวิตที่มีมาโดยกำเนิด โดยการกำหนดของพันธุกรรมได้มรดกโดยตรงมาจากพ่อแม่ พ่อแม่เป็นอย่างไรลูกจะได้มรดกตกทอดมาเป็นอย่างนั้นเลย Reptilian Brain มีลักษณะเป็นแกนอยู่ตอนในสุดของสมองเป็นส่วนของก้านสมอง (Brainstem ประกอบด้วย Medulla Oblongata, Pons, Mid-brain หรือ Mesencephalon) ระบบประสาทเรทิกูล่า (Reticular Formation) ที่ควบคุม การตื่น-หลับ สมองส่วนหลังซีรีเบลลัม (Medial parts of Cerebellum: Archi- and Paleo-Cerebellum) ประสานงานการเคลื่อนไหวและการเรียนรู้แบบการสร้างเงื่อนไข (Classical Conditioned Reflexes: Pavlovian conditioning) และสมองส่วนไดเอ็นเซฟาโลน (Diencephalon: Hypothalamus, Thalamus and Epithalamus) สมองส่วนที่หนึ่งนี้เป็นสมองส่วนที่ทำให้มนุษย์มีสัญชาตญาณของการอยู่รอด การตื่น การนอนหลับ การกิน การขับถ่าย การสืบพันธุ์ เริ่มสร้างขึ้นตั้งแต่ขณะที่ทารกอยู่ในครรภ์มารดา ในวันที่คลอดนั้นสมองส่วนนี้สามารถทำงานได้ราว 99% และเติบโตสมบูรณ์พร้อมทำงานเต็มที่ในช่วงขวบปีแรก ถ้าสมองส่วนแรกนี้ไม่สามารถทำงานได้ดีทารกก็ไม้อาจมีชีวิตอยู่รอดได้ เพราะมันไปควบคุมการเต้นของหัวใจ การหายใจ ระบบขับถ่าย การกินการอยู่ การตื่น การนอนหลับทุกอย่างหมดเลย ในช่วงสองขวบปีแรกพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็กจะสอนเด็กให้สามารถควบคุมร่างกาย ควบคุมการกินอยู่ ควบคุมการขับถ่าย และสร้างนิสัย (Habit forming) ต่างๆ ที่เหมาะสมกับการอยู่รอดในสังคม และสมองส่วนนี้เรียนรู้ได้โดยการสร้างเงื่อนไข (Conditioning) ในสภาวะการณ์แบบต่างๆ กัน

สมองส่วนที่สองคือ สมองที่มีวิวัฒนาการเกิดขึ้นในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมยุคโบราณ (Paleomammalian Brain หรือ Limbic System) เป็นสมองส่วนที่มนุษย์เราได้รับมรดกตกทอดมาจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมยุคโบราณ สมองส่วนนี้จะเริ่มสร้างและเจริญเติบโตเมื่อทารกอยู่ในครรภ์มารดาได้ราวๆ หกเดือน Limbic System จะมีลักษณะคล้ายวงแหวนที่หุ้มรอบๆ สมองส่วนแรกซึ่งมีลักษณะเป็นแกนเอาไว้ ประกอบด้วย Amygdala ทำหน้าที่เกี่ยวกับสัญชาตญาณของความกลัวต่อสิ่งที่เป็นภัยอันตรายและการแสดงตอบสนองทางอารมณ์, Hippocampus ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บความจำต่อเหตุการณ์ (Episodic Memory) และสถานที่ (Spatial learning) , Septal Nucleus ทำหน้าที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการต่อสู้-ก้าวร้าว (Aggression) , Hypothalamus ทำหน้าที่เกี่ยวกับการตอบสนองต่ออารมณ์ ผ่านระบบประสาทอัตโนมัติ (Autonomic Nervous System: ANS) ระบบประสาทควบคุมการเคลื่อนไหว (Somatic Motor System) และระบบควบคุมฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อต่างๆ ผ่านต่อมใต้สมอง (Pituitary Gland) ทำให้สามารถควบคุมอวัยวะตอบสนอง (Effector systems) ของร่างกายได้ทั้งหมด , Mammillary Body ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับวงจรใน Anterior Thalamic Nucleus เพื่อให้สามารถดึงความจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

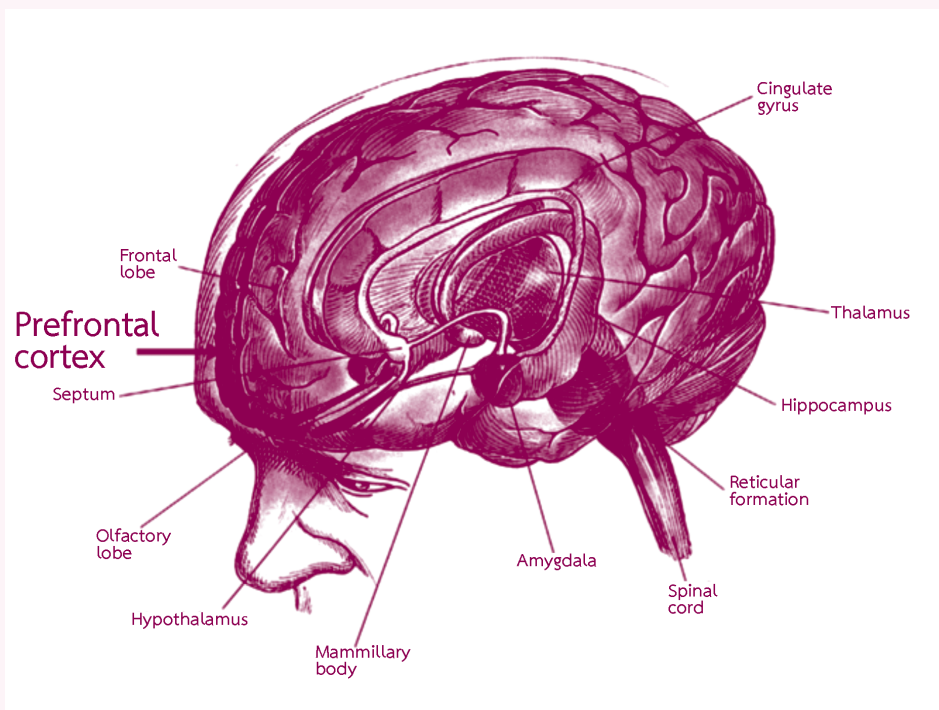
แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เฉพาะหน้าเข้ามาสู่การรับรู้ตัวได้อย่างต่อเนื่อง (Recall of recent working memory) Cingulate Gyrus และ Limbic Cortex ทำหน้าที่เก็บรูปแบบของพฤติกรรมที่เป็นสัญชาตญาณ และการตอบสนองทางอารมณ์ที่ซับซ้อน เพื่อการอนุรักษ์ตัวเองและเผ่าพันธุ์ให้อยู่รอดปลอดภัย (Preservation of Self and Species) โดยสรุป Limbic system มีหน้าที่ทำให้ทารกเกิดความจำเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานที่ (Episodic and/or Spatial-temporal Memory) โดยเฉพาะความจำที่เกี่ยวกับใบหน้า (Facial Recognition) ของแม่ จำกลิ่นแม่ได้ ทำให้มนุษย์มีอารมณ์ รู้จักตัวเอง หรือเกิด “อัตตา” (“Self”) และพัฒนาให้มีความรู้สึก (Feeling) และการแสดงออกทางอารมณ์ (Emotion) ต่างๆ มันจะเป็นตัวที่ทำให้ทารกร้องไห้เยเยยเรียกร้องความสนใจ แสดงอารมณ์ความรู้สึกเวลาดีใจ-เสียใจ ชอบ-ไม่ชอบ พอใจ-ไม่พอใจ สมอส่วนที่สองนี้ทำให้มนุษย์เราแตกต่างจากสัตว์เลื้อยคลาน เช่น จิ้งจก กิ้งก่า เต่า ซึ่งมีเพียงแค่สัญชาตญาณแต่ปราศจากความรู้สึกและอารมณ์ อย่างไรก็ตาม ตอนที่ทารกคลอดออกมาสมอส่วนนี้เพิ่งสร้างเสร็จไปเพียง 50% เท่านั้น มันจะเจริญเติบโตต่อไปโดยเฉพาะในช่วงสี่ขวบปีแรกของชีวิต สมอส่วนที่สองจะได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมประมาณ 50% ส่วนอีก 50% ที่เหลือนั้นพัฒนาตามสภาพแวดล้อม ประสบการณ์และการเรียนรู้โดยเฉพาะช่วงตั้งแต่แรกเกิด จากขวบปีแรกจนถึงปฐมวัย (0-8 ปี) สมอส่วนนี้สำคัญมากตรงที่เป็นตัวกำหนดพื้นอารมณ์ (Temperament) ควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ให้เหมาะกับเหตุการณ์และสถานการณ์ ซึ่งเป็นรากฐานของบุคลิกภาพของปัจเจกชน (Individual Personality) ที่ทำให้เราทุกคนแตกต่างกัน และการที่เด็กจะเติบโตเป็นคนฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) มีมนุษยสัมพันธ์หรือไม่ขึ้นอยู่กับการเล่นดูในช่วงปฐมวัยและการพัฒนาของสมอส่วนนี้เป็นอย่างมาก

สมอส่วนที่สามคือ สมอส่วนที่เกิดขึ้นในสมองของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมยุคใหม่และเปลือกหุ้มสมองใหม่ (Neo-Mammalian หรือ Neo-Cortex Brain) คือ สมอที่พบได้เฉพาะในสัตว์ชั้นสูงที่มีเปลือกหุ้มสมองใหญ่ (Cerebral cortex) และสมอส่วน Neo-Cerebellum หรือ Cerebellar Hemisphere and Dentate Nucleus ในช่วงสามปีแรกของชีวิต จนกระทั่งเมื่อเด็กอายุได้หกขวบจึงเจริญเติบโตราว 80% ตอนเก้าขวบจะเติบโตราว 90% และจะเจริญเติบโตเรื่อยต่อไปกระทั่งอายุ 25 ปี สมอส่วนที่สามจะได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมน้อยมาก แทบจะเรียกได้ว่าพันธุกรรมควบคุมมัน 10-20% เท่านั้น เพราะมันมาเจริญเติบโตหลังคลอด พัฒนาการของสมอส่วนนี้จึงได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ และต้องการการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมให้สามารถพัฒนาได้เต็มที่ตามศักยภาพที่มีมากับตัวของเด็ก สมอส่วนที่สามมีความยืดหยุ่น (Plasticity) ค่อนข้างมาก มีบทบาทในการปรับเปลี่ยนซึ่งเปรียบได้กับหน้าต่างของโอกาส (Windows of Opportunities) ที่จะส่งเสริมให้เด็กฉลาดโดยการกระตุ้นการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ จากประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ การได้รับอาหารที่มีครบทุกหมู่อาหารในปริมาณที่เหมาะสมและคุณภาพที่ดีจำเป็นมากต่อการเจริญเติบโตของสมอส่วนนี้ การสัมผัสและการกระตุ้นประสาทสัมผัส

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ต่างๆ อย่างเหมาะสมเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สมองส่วนนี้พัฒนาก้าวหน้าและสามารถเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ที่ทำให้อย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้น เรื่องการเลี้ยงดูเด็กในช่วงสามขวบปีแรก จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะในช่วงนี้สมองส่วนนี้จะเจริญเติบโตจากที่ไม่มีอะไรเลย คือ ประมาณ 25% ของผู้ใหญ่ตอนแรกเกิด จนกระทั่งเติบโตได้ถึง 80% ตอนอายุ 3 ขวบปีแรก สมองส่วนนี้ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ สร้างโลกทัศน์ของการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับจักรวาลรอบตัว มีทักษะต่างๆ ในการเคลื่อนไหว เรียนรู้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน การคำนวณ การคิดหาเหตุผล คณิตศาสตร์ และตรรกวิทยา (Logic thinking) รวมทั้งการเรียนรู้สรรพวิชาการต่างๆ และจินตนาการทางศิลปะ

ในมนุษย์ สมองส่วนที่สำคัญมากที่สุดในด้านการพัฒนาและการทำงานของสมองและจิตใจ คือ สมองส่วนหน้า (Frontal lobe) ที่อยู่ด้านหลังหน้าผากของมนุษย์หรือสมองส่วนปริพรอนทัล (Prefrontal Cortex) เป็นสมองส่วนที่อยู่ในสมองส่วนที่สาม สาเหตุที่ทำให้สมองส่วนนี้มีความสำคัญมาก เพราะมันมีหน้าที่ความสำคัญเปรียบได้กับเป็น “นายของสมอง” (Chief Executive Officer หรือ CEO ของสมองทั้งหมด) เพราะเป็นสมองส่วนที่เกิดทีหลังสุด ช่วงสองขวบปีแรก มันเพิ่งจะเริ่มสร้างเท่านั้นเอง มันทำหน้าที่เชื่อมโยงกับสมองที่สร้างขึ้นก่อนมาทั้งหมด สมองส่วนนี้จะได้รับเส้นประสาทติดต่อมาจากสมองส่วนต่างๆ เมื่อเจริญเติบโตขึ้นในช่วงต่อมา และ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ในช่วงที่เป็นเด็กโต วัยเรียนและย่างเข้าสู่วัยรุ่น จะเป็นส่วนที่ควบคุมร่างกายและจิตใจทั้งหมด ทำให้เราเหมือนมีจิตใจเป็นหนึ่งเดียว มีเจ้านายคนเดียวสั่งงาน ในปัจจุบันเราเรียกสมองส่วนนี้ว่าเป็น “สมองส่วนการบริหาร” (Executive Function of the Brain: or EFs) สังเกตดูจะเห็นว่า ช่วงวัยเด็กเล็ก เด็กๆ จะวิ่งเล่นตามประสา สะเปะสะปะไปตามสิ่งเร้า สิ่งกระตุ้น เหมือนไม่มีการควบคุมการสั่งงาน แต่พอเราเจริญเติบโตขึ้นและสมองส่วนนี้เริ่มเข้ามาทำงาน เด็กจะเริ่มมีความสามารถยับยั้งควบคุมตัวเอง (Inhibition Control and Self-Regulation) เด็กเริ่มมีความจำที่ใช้ทำงาน (Working memory) ต่างๆ มีความยืดหยุ่นในความรู้คิด (Cognitive flexibility) เริ่มมีการวางแผน จัดระเบียบ (Planning and Organization) สมองส่วนนี้เองที่จะคอยควบคุม กำหนดให้มนุษย์มีการวางแผนงานล่วงหน้า มีการคิด-ตัดสินใจ มีการใช้เหตุผล มีความรับผิดชอบ และมีสมาธิและความสามารถในการควบคุมความสนใจ ไม่ให้มีจิตใจออกแวกในสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ที่มีสิ่งรบกวน ทีมงานวิจัยของมหาวิทยาลัยไอโอวา นำโดยประสาทแพทย์ชื่อ ดร.อันโตนิโอ ดามาสซิโอ (Dr. Antonio Damasio) และภรรยา ดร.ฮันนา ดามาสซิโอ (Dr. Hanna Damasio) ได้ทำการวิจัยติดตามเด็กเล็กที่เมื่ออายุประมาณขวบหรือขวบครึ่งเคยได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ เช่น หกล้มไปข้างหน้า แล้วศีรษะส่วนหน้าผากฟาดพื้นหรือถูกทำร้ายทุบตีที่ศีรษะทำให้สมองบริเวณนั้นเกิดอาการซ้ำ บาดเจ็บ ทีมงานวิจัยติดตามเด็กกลุ่มนี้ไปจนกระทั่งวัยรุ่นแล้วพบว่า เด็กกลุ่มนี้จะมีอาการทางประสาทที่จิตแพทย์เรียกว่า สมองส่วนหน้าพิการ (Frontal lobe syndrome) คือ เด็กที่สมองส่วนหน้าทำงานไม่สมบูรณ์ ทำให้ประสบปัญหาเรื่องการเรียนและพฤติกรรม แม้ว่าบางคนแม้ว่าจะมีไอคิว (IQ) ตามปกติก็ตาม แต่มีอาการสมาธิสั้น (Attention Deficit หรือ AD) อาการซุกซน (Hyperactive หรือ HD) ไม่สามารถควบคุมตัวเองให้สงบนิ่งพอที่จะทำอะไรนิ่งๆ อยู่กับที่นานๆ ได้พอ มีปัญหาในการตัดสินใจให้เหมาะสม ไม่มีการวางแผนที่ดี ขาดความรับผิดชอบ บ่อยครั้งจะมีอารมณ์หุนหันพลันแล่น (Impulsive) และมีปัญหาในการเรียนและการเข้าสมาคมกับคนอื่นๆ เด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่ตีแต่ตัวเด็กกลับมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และเป็นอันธพาล (Delinquent) ชอบต่อต้านกฎระเบียบต่างๆ ต่อต้านสังคม (Antisocial) และบางครั้งชอบใช้ความก้าวร้าว (Aggressive) และพฤติกรรมรุนแรง (Violence) นั้น เมื่อศึกษาสิกลงไปจะพบว่ามีสาเหตุเกี่ยวกับความพิการของสมองส่วนนี้เข้ามาเกี่ยวข้องได้เสมอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดูแลป้องกันระมัดระวังอย่างยิ่ง ไม่ให้ศีรษะส่วนนี้ของเด็กทารกได้รับบาดเจ็บ นอกจากนี้อาการสมาธิสั้นและซน (AD/HD) ยังเกิดจากความบกพร่องในพัฒนาการของวงจรประสาทสมองที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสื่อประสาทโดปามีน (Dopaminergic pathways) ที่ออกมาจาก้านสมองตอนกลางที่เข้าสู่บริเวณ Prefrontal cortex และสมดุขของสารสื่อประสาทโดปามีน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ระบบประสาทกระจกเงาสะท้อนภาพ (Mirror Neuronal System)

ในช่วงเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมาจากปี ค.ศ.1990 ได้มีความก้าวหน้าอย่างมากในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของระบบประสาทสมอง ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของพฤติกรรม การเรียนรู้โดยการลอกเลียนแบบ (Imprinting and Imitation) ซึ่งเป็นรากฐานของการเลียนแบบของการเคลื่อนไหวต่างๆ ของเด็กทารกจากผู้คนที่อยู่รอบข้าง การเลียนแบบสีหน้าและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใบหน้า (Facial expression) ที่แสดงอารมณ์และท่าทีต่างๆ ในการสื่อสาร ตลอดจนการเรียนรู้ของภาษาพูดและภาษาท่าทาง (Verbal and Gesture Language Communication) โดยการค้นพบว่ากลุ่มเซลล์และวงจร หรือเครือข่ายของระบบประสาทในสมอง อาจจะมีวิวัฒนาการในมนุษย์และสัตว์ชั้นสูงพวกวานร (Primates) และพัฒนาในเด็กทารกเป็นกระจกเงาที่ทำหน้าที่สะท้อนภาพการเคลื่อนไหวและพฤติกรรมของตนเองหรือของผู้อื่น ที่เรียกว่า Mirror Neuronal System อันนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อต่างๆ ในการแสดงพฤติกรรมของการเลียนแบบ (Imprinting)

ภาพถ่ายแสดงความสามารถของทารกอายุ 2-3 สัปดาห์ที่สามารถลอกเลียนแบบ (Imitation) ลักษณะใบหน้าของผู้ใหญ่ (a) ยื่นลิ้นออกมา (b) อ้าปาก และ (c) ในทารกอายุเพียง 2 วัน เลียนแบบใบหน้าผู้ใหญ่แสดงอาการเศร้าโศก (From A.N. Meltzoff and M.K. Moore, 1977, "Imitation of Facial and Manual Gestures by Human Neonates", Science, 198, page 75 and T.M. Field et al., 1992 "Discrimination and Imitation of Facial Expression by Neonates", Science, 218 page 180)

แนวแบบวิธีการเลียงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ในระหว่างปี ค.ศ. 1980–1990 กลุ่มนักวิจัยที่มี Giacomo Rizzolatti ที่มหาวิทยาลัยพาร์มา ในประเทศอิตาลีได้พบว่า เซลล์ประสาทในสมองของลิงที่อยู่บริเวณตอนล่างของสมองส่วนหน้า ที่ควบคุมการเคลื่อนไหวที่เป็น Premotor Neurons ในบริเวณ Inferior Frontal Cortex (IFC หรือ F5) จะทำงานสั่งการให้เคลื่อนไหวทั้งในขณะที่ลิงหยิบอาหารใส่ปากของตัวเอง หรือตอบสนองเมื่อมันสังเกตเห็นหรือมองเห็นลิงตัวอื่น หรือนักวิจัยที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงทำพฤติกรรมอย่างเดียวกัน เสมือนว่าเซลล์ประสาทในบริเวณนั้นสะท้อนภาพพฤติกรรมของผู้อื่นที่มันมองเห็นและการเคลื่อนไหวของตัวเอง ต่อมาได้พบว่าในบริเวณ F5 มีทั้งเซลล์ประสาทที่ตอบสนองต่อการนำเสนอของวัตถุ (Canonical Neurons) และเซลล์ประสาทที่ตอบสนองต่อการกระทำกิจกรรมอย่างใด หรือการสังเกตดูการกระทำของวัตถุโดยตรง (Mirror neurons in F5 Convexity) เช่น การเคลื่อนไหวของบริเวณปากหรือมือกับวัตถุดังกล่าว (“Strictly Congruent” neurons) หรือ ปฏิกริยาการเคลื่อนไหวที่คล้ายการเลียนแบบ (“Broadly Congruent” neurons) ต่อมาได้พบว่ามีเซลล์ประสาทในบริเวณอื่นของสมองคือ Superior Temporal Sulcus (STS) และในบริเวณ Inferior Parietal lobule (IPL) ที่ตรงกับ Brodman area 7b หรือบริเวณ PF of Von Economo ในคน เซลล์ประสาทในบริเวณ STS ตอบสนองหรือมีรหัสสัญญาณตอบสนอง (Coding) ต่อการเคลื่อนไหวหลายรูปแบบแต่ไม่ใช่ผู้สั่งการเคลื่อนไหว ส่วนเซลล์ประสาทในบริเวณ 7b หรือ PF จะมีความแตกต่างที่หลากหลายและมีรหัสสัญญาณตอบสนอง (Coding) ต่อการรับรู้สัมผัสทางร่างกาย (Somatosensory) การมองเห็น (Visual) หรือทั้งสองสิ่งไว้ (Bimodal stimuli) และตอบสนองต่อการสังเกตเห็นการกระทำของการเคลื่อนไหวในวงจรประสาทสัญญาณประสาทจากระบบประสาทสัมผัส (Sensory Input) จะถูกส่งไปที่ Superior Temporal Sulcus (STS) และต่อไปให้บริเวณ Inferior Parietal lobule (IPL) ก่อนที่จะส่งไปที่ Premotor (F5) และ Motor (F1) Neurons เพื่อควบคุมการเคลื่อนไหว (Motor Output) ในการเรียนรู้การมีพฤติกรรมลอกเลียนแบบ (Imitative Learning)

เมื่อมีพัฒนาการของ Mirror Neuronal System สัตว์ชั้นสูง วานรและมนุษย์จะสามารถลอกเลียนแบบการเคลื่อนไหวและพฤติกรรมต่างๆ ได้ และกิจกรรมที่เกิดในบริเวณต่างๆ เหล่านี้ของวงจรในสมองที่แตกต่างกัน จะทำให้เรารู้ว่า กิจกรรมและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและสะท้อนออกมา อันไหนเป็นของ “ตัวของเราเอง” (“Self”) อันไหนเป็นของ “ผู้อื่น” (“Other” or “Non-Self”) เริ่มรับรู้ในความแตกต่างระหว่าง “การรับรู้” กับ “การกระทำ” ในสัตว์พวกวานรมีผู้เรียกระบบนี้ว่า “Monkeys see, Monkeys do” และเมื่อระบบ Mirror Neuronal System เชื่อมต่อเข้ากับวงจรในสมองส่วน Limbic system ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องอารมณ์จะทำให้เราสามารถเลียนแบบการแสดงสีหน้า ท่าทาง และพฤติกรรมที่แสดงออกของอารมณ์ การสื่อสารและท่าทีทางสังคม (Social Imitation and Social Gesture) ตลอดจนการเกิดการรับรู้ความคิดและอารมณ์ที่เป็น การแสดงออกของ “จิตใจ” (Mind) และมีนักวิชาการที่สำคัญหลายคนรวบรวมหลักฐานจากการ

แนวแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

สังเกตและการทดลองที่เสนอว่า Mirror Neuronal System อาจจะเป็นรากฐานสำคัญของวิวัฒนาการและพัฒนาการของระบบประสาทสมองที่ทำให้เกิด “ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น” (Empathy) และพัฒนาต่อไปเป็นรากฐานของ “การรู้ผิด-ชอบ ชั่ว-ดี” ในมนุษย์

ในมนุษย์การศึกษาด้วยการศึกษาภาพการทำงานของสมอง (Functional Brain Imaging) โดย EEG และ Topographic Brain Imaging, โดย Magneto-encephalogram (MEG), โดย Functional Magnetic Resonance Imaging (f-MRI) และโดยการวัด Motor Evoked Potentials (MEP) จากบริเวณ Frontal Lobe Primary Motor area (F1) ที่เกิดจากการกระตุ้นสมองด้วยสนามแม่เหล็กไฟฟ้าด้วย Trans-Cranial Magnetic Stimulation (TMS) ร่วมกับการสังเกตทางพฤติกรรมเช่น การวัดการเคลื่อนไหวของนัยน์ตา (Eye tracking) ทำให้มีความเชื่อมั่นว่าเรามีระบบ Mirror Neuronal System ในสมองมนุษย์ ในบริเวณเดียวกันหรือคล้ายกันกับในวานรอื่นๆ การศึกษาพัฒนาการของ Mirror Neuronal System ในเด็กทารกโดย Eye-tracking system ร่วมกับ Brain Mapping และ MEG ทำให้ทราบว่า Mirror Neuronal System มีการพัฒนาเกิดขึ้นในเด็กทารกตั้งแต่ช่วงแรกๆ หลังเกิดมา และสามารถทำงานได้อย่างดีหลังอายุ 12 เดือน ทำให้เด็กทารกปกติที่อายุครบ 1 ปีมีความสามารถที่จะเริ่มเข้าใจท่าทีและความหมายในการกระทำ (Understanding Intention) เริ่มเลียนเสียงพูดของแม่-พ่อ คนเลี้ยงที่พูดด้วยและมองหน้าสหายตาด้วย มองเห็นการเคลื่อนไหวของริมฝีปาก ลักษณะของการแสดงออกของใบหน้าท่าทางต่างๆ วงจรของ Mirror Neurons ในบริเวณ Inferior Frontal Cortex (IFC) ยังมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับสมองบริเวณที่ควบคุมการพูด Broca's Area (Brodmann areas 44 and 45) ทำให้มีผู้เสนอว่าภาษาพูดในมนุษย์ มีพัฒนาการมาจากการเข้าใจการแสดงออกของภาษาท่าทางโดยเฉพาของริมฝีปากและใบหน้าที่เกี่ยวข้องกับการลอกเลียนแบบโดย Mirror Neuronal System ทำให้สามารถเข้าใจความหมายในการสื่อสารทางสังคม และรู้กลไกในการเข้าใจการกระทำพฤติกรรมต่างๆ และเรียนรู้โดยการลอกเลียนแบบของพฤติกรรมของผู้อื่น

ข้อมูลจากการวิจัยในเด็กที่มีอาการโรคออติซึม (Autistic Spectrum Disorders : ASD) ที่มีปัญหาและความบกพร่องในพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคม การไม่มองตามหรือชี้นิ้วไปตามการเคลื่อนไหวของคนหรือวัตถุและการไม่มองสบตาในขณะที่พูดโต้ตอบโดยการวัด EEG ของ Mu-rhythms (8-13 Hz.) จากบริเวณ Motor Cortex ซึ่งจะลดขนาดและปริมาณความถี่ลง (Suppression of Mu rhythms) เมื่อเด็กเคลื่อนไหวมือหรือสังเกตดูการเคลื่อนไหวมือของเด็กคนอื่น ๆ เปรียบเทียบกับเด็กปกติ พบว่าเด็กที่มีอาการโรคออติซึมไม่แสดง Suppression of Mu rhythms เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กปกติ และมีกิจกรรมตอบสนองในสมองส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Mirror Neuronal System ในขณะที่เด็กเคลื่อนไหวหรือดูการเคลื่อนไหวของผู้อื่น และยังมีขนาดของสมองในบริเวณดังกล่าวที่มีขนาดเล็กหรือบางกว่าในสมองเด็กปกติ ทำให้มีการเสนอว่าเด็กที่มี

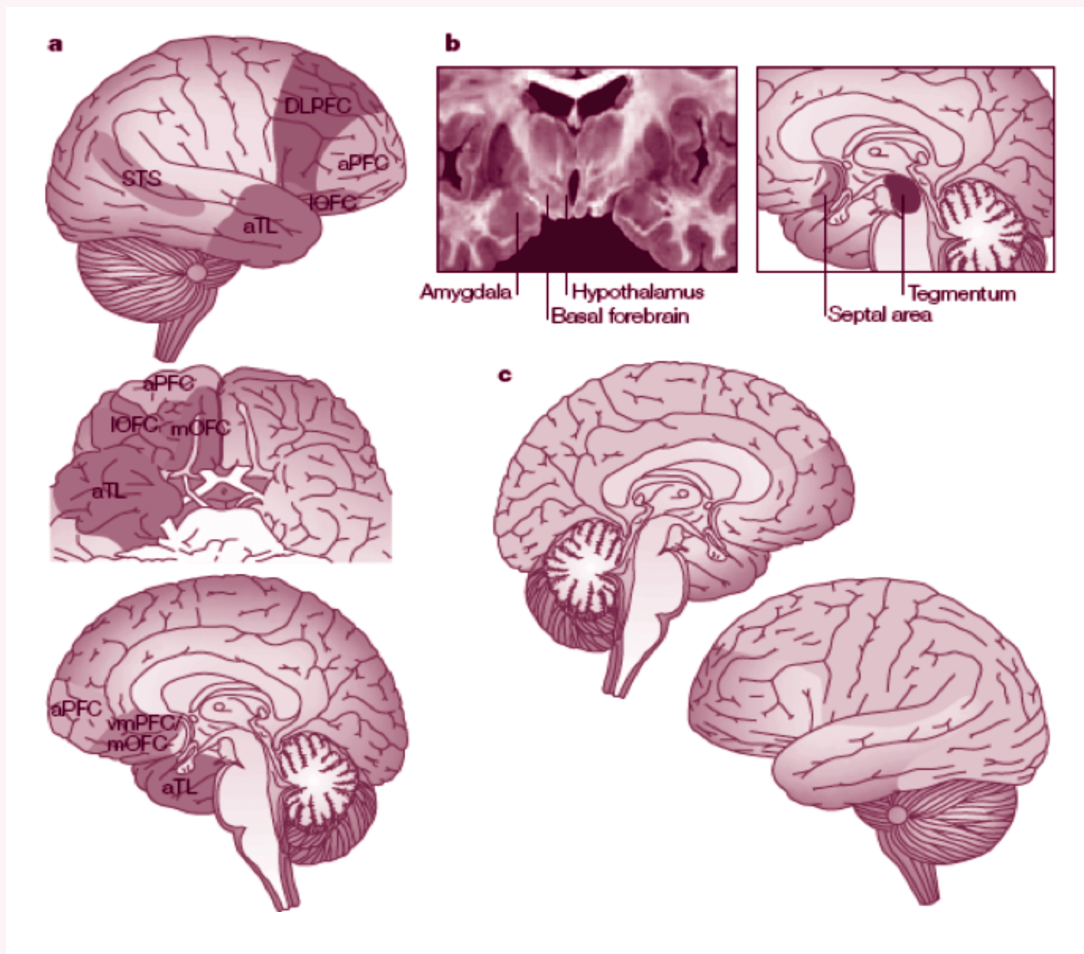
แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

อาการโรคออติซึมน่าจะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดปกติในพัฒนาการบางอย่างของ Mirror Neuronal System อันจะนำไปสู่วิธีการตรวจความผิดปกติของสมองและวิธีการรักษาบำบัดในเด็กที่มีอาการโรคออติซึมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป การวิจัยโดย MEG ทำให้พบว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศหญิง-ชายในเรื่องพัฒนาการของ Mirror Neuronal System โดยเพศหญิงจะมีพัฒนาการของ MNS ตามปกติดีกว่าในเพศชาย ซึ่งอาจจะตรงกับข้อมูลที่ว่าเพศหญิงแสดงออกทางอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจที่มากกว่าเพศชาย และเด็กเพศชายมีโอกาสรุนแรงสูงกว่าในการมีอาการโรคออติซึม

สมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านการตัดสินใจ เหตุผล และคุณธรรม (Brain areas for Judgment and Moral Reasoning)

มีข้อมูลจากผู้ป่วยที่มีความพิการและการบาดเจ็บที่ทำลายสมองส่วนหน้า Prefrontal Cortex (กรณีศึกษา Mr. Phineas Gage) มานานแล้วว่า สมองส่วนนี้อาจมีบทบาทที่สำคัญในพัฒนาการของการคิด ตัดสินใจในการกระทำต่างๆ การใช้เหตุผลและความคิดตัดสินใจด้านคุณธรรม ผู้ป่วยที่มีการบาดเจ็บหรือความพิการของ Ventromedial Prefrontal Cortex (VM-PFC) มีอาการผิดปกติในความคิดและอารมณ์เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจ (Pride) ความเขินอาย (Embarrassment) และความเสียใจ (Regret) รู้สึกผิด (Guilt) ข้อมูลจากการทดลองวิจัยด้วย Functional Imaging ทั้งในคนปกติและในผู้ป่วยที่มีสมองพิการได้ข้อมูลตรงกันว่าระบบวงจรประสาทสมองที่เกี่ยวข้องกับความคิดและการตัดสินใจ รู้สึกผิด-ชอบ เหตุผลเชิงจริยธรรม อยู่ในสมองหลายบริเวณซึ่งประกอบด้วย สมองตอนหน้าหลังหน้าผาก Anterior PFC (encompassing the fronto-polar cortex, Brodmann's area (BA) 9/10), Orbito-Frontal Cortex (OFC; especially its medial sector, BA 10/11/25), posterior Superior Temporal Sulcus STS (BA 21/39), Anterior Temporal Lobes (BA 20/21/38), Insula, Precuneus (BA 7/31), Anterior Cingulate Cortex (ACC, BA 24/32) and Limbic regions. สมองส่วนต่างเหล่านี้พัฒนาการเรียนรู้ในช่วงวัยเด็กโดยการเรียนรู้แบบลอกเลียนแบบ (Imitation) ดังนั้นเพื่อการพัฒนาให้เด็กเป็นคนดีมีคุณธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นจากแม่-พ่อ ญาติพี่น้องที่เป็นกัลยาณมิตรและมีความรักความหวังดีต่อเด็ก เพื่อให้เด็กใช้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ก่อนที่สมองจะเติบโตพัฒนาจนสามารถเข้าใจหลักการและเหตุผลและสามารถคิดได้ด้วยตัวเองทีหลัง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

รูปภาพแสดงบริเวณต่างๆ ของสมองที่เกี่ยวข้องกับความคิด และการตัดสินใจ ด้วยเหตุผลทางคุณธรรม

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (Executive Function) และการกำกับตนเองในเด็กปฐมวัย Development of Executive Function and Self-Regulation in Early Childhood

รองศาสตราจารย์ ดร.นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล*

ปฐมวัยเป็นช่วงเวลาสำคัญในการวางรากฐานเพื่อพัฒนาคนอย่างยั่งยืนเพราะเป็นช่วงที่สมองส่วนหน้าสุด (Prefrontal cortex- PFC) กำลังพัฒนาอย่างมาก สมองส่วนนี้จะทำหน้าที่ร่วมกับสมองอีกหลายบริเวณทางด้านหลังช่วยให้เด็กมีทักษะด้านการคิดเชิงบริหารหรือ Executive Functions (EF) ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ระดับสูงของสมองที่ช่วยให้เราควบคุมอารมณ์ ความคิด และการกระทำ จนเกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมาย (Goal directed behaviors) คือ ทำให้เด็กรู้จักหยุดคิดก่อนทำ ไม่หุนหันพลันแล่น สามารถกำกับตนเองให้สนใจจดจ่อกับงานที่ทำรวมทั้งมีความพยายามทำงานที่ยากจนสำเร็จ ทักษะ EF มีความสำคัญต่อความพร้อมและความสำเร็จทางการเรียนมากกว่าระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) การเขียน การอ่าน และการคำนวณในทุกระดับชั้น เด็กแต่ละคนมีทักษะสมองด้าน EF มากน้อยต่างกัน เด็กที่มีทักษะ EF ดีกว่าจะมีความพร้อมทางการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่า จากการเก็บข้อมูลเด็กปฐมวัยทั่วประเทศไทยจำนวน 2,965 คนในปี 2559 พบว่าเด็กไทยวัย 2-6 ปี ร้อยละ 29 มีปัญหาพัฒนาการด้าน EF ลำช้าคือมีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยเล็กน้อยร้อยละ 15 และมีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างชัดเจนร้อยละ 14 ปัญหาพัฒนาการด้าน EF ลำช้าส่งผลให้เด็กขาดความพร้อมทางการเรียนและนำมาซึ่งความล้มเหลวในการเรียน จึงเป็นความท้าทายสำคัญที่ผู้ทำงานกับเด็กปฐมวัยจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดและแนวทางการอบรมสั่งสอนการเลี้ยงดูที่คำนึงถึงศักยภาพสมองด้านการคิดที่ช่วยกำกับตนเองไปสู่เป้าหมายซึ่งเป็นคุณลักษณะของเด็กไทยที่ต้องการในอนาคตคือ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักตัดสินใจ สามารถควบคุมตนเองและกำกับตนเองไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งมีสมรรถนะพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของศตวรรษที่ 21 ได้

*สาระและความคิดเห็นของบทความนี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

Executive Function (EF) หมายถึง การทำงานระดับสูงของสมองที่ควบคุมความคิด การตัดสินใจ และการกระทำ จนทำให้เกิดพฤติกรรมมุ่งสู่เป้าหมาย (Goal directed behaviors) เป็นทักษะที่พัฒนาอย่างมากในเด็กปฐมวัย (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2558) ในเด็กวัย 2-6 ปี ทักษะ EF มีองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ด้าน ดังนี้คือ

1) การหยุด การยับยั้งพฤติกรรม (Inhibit) หมายถึง การยับยั้งพฤติกรรมตนเอง ไม่หุนหัน พลันแล่น หยุดคิดก่อนทำ หยุดพฤติกรรมที่รบกวนผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ยับยั้งความคิดไม่ให้คิดเรื่อยเปื่อยในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง ควบคุมความคิดให้จดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำ

2) การเปลี่ยน (Shift) หมายถึง เปลี่ยนความคิดได้ไม่ยึดติดความคิดเดียว รู้จักเปลี่ยนมุมมอง คิดนอกกรอบทำงานสองอย่างสลับไปมาได้ ทักษะการเปลี่ยนความคิดจะเกิดได้เมื่อเด็กมีทักษะด้านการหยุดที่ดีเป็นพื้นฐานก่อน

3) การควบคุมอารมณ์ (Emotional control) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ให้แสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อโกรธหรือเสียใจสามารถคืนอารมณ์เป็นปกติได้ในเวลาไม่นานนัก

4) ความจำขณะทำงาน (Working memory) หมายถึง ความสามารถในการจำข้อมูลไว้ในใจและจัดการกับข้อมูลเหล่านั้น เพื่อทำความเข้าใจ คิดแก้ปัญหา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีความตั้งใจจดจ่อ (Attention) เป็นพื้นฐานสำคัญ

5) การวางแผนจัดการ (Plan/Organize) หมายถึง การวางแผนจัดการงานให้เสร็จ ตั้งแต่เริ่มตั้งเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญของงาน การเริ่มลงมือทำ เมื่อเจอปัญหาอุปสรรครู้จักคิดหาวิธีที่หลากหลายในการแก้ปัญหาไม่ติดกับปัญหาเล็กน้อยจนลืมหุ้ภาพรวมของงาน การคาดการณ์ผลของการกระทำ และการติดตามสะท้อนผลจากการกระทำเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ทักษะด้านนี้เพิ่งเริ่มเกิดในเด็กวัยนี้และจะพัฒนาอย่างมากต่อไปในเด็กวัยเรียน

องค์ประกอบของทักษะ EF 5 ด้านนี้พัฒนาไม่พร้อมกัน ทักษะด้านความจำขณะทำงาน (Working memory) จะพัฒนาเป็นลำดับแรกคือ เด็กจะเริ่มจำข้อมูลเรื่องราวไว้ในใจได้ชั่วขณะตั้งแต่ปลายขวบปีแรกและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงวัยเรียนวัยรุ่น การที่เด็กจำเรื่องราวต่างๆ ได้ต้องอาศัยความสนใจจดจ่อ ดังนั้นเด็กเล็กวัย 1-2 ปี ควรฝึกให้เด็กมีความสนใจจดจ่อโดยการพูดคุย สบตา เล่นกับเด็ก อ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟัง ฝึกให้เด็กสนใจจดจ่อกับภาพในหนังสือนิทานหรือของเล่น เพื่อฝึกความจำขณะทำงานให้มีประสิทธิภาพ ทักษะที่จะพัฒนาในลำดับต่อมาคือ การหยุด (Inhibit) เด็กจะเริ่มหยุดยับยั้งพฤติกรรมของตนเองได้เมื่ออายุ 3-3.5 ปี ครูและพ่อแม่ควรให้เวลาเด็ก สอนเด็กให้คิดก่อนทำ คิดก่อนตอบ ไม่ต้องรีบตอบ จะช่วยให้เด็กค่อยๆ พัฒนาความสามารถในการหยุดได้ดีขึ้นเรื่อยๆ จากนั้นในช่วงวัย 4-4.5 ปี เด็กจะเริ่มพัฒนาทักษะด้านการเปลี่ยนความคิดได้ไม่ยึดติดความคิดเดียว (Shift) ซึ่งต้องอาศัยทักษะด้านการหยุดที่ดีเป็นพื้นฐานนำมาก่อน หาก

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เด็กหยุดไม่ได้การเปลี่ยนความคิดก็จะทำได้ยากไปด้วย ทักษะ 3 ด้านนี้ (จำได้ หยุดได้ เปลี่ยนความคิดได้) จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ได้ตามมา เพราะการควบคุมอารมณ์ต้องอาศัยทักษะด้านการหยุดและการเปลี่ยนความคิดที่ดี การควบคุมตนเองแบบง่าย ๆ ตามวัยนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการกำกับตนเองให้เกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายต่อไป

ทักษะ 5 ด้านนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เด็กรู้จักกำกับตนเองได้ คิดยืดหยุ่น รู้จักปรับความคิด เปลี่ยนการกระทำให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้ ทำให้เด็กกำกับความคิดของตนเองให้ตระหนักรู้ในงานและใช้ยุทธวิธีต่างๆ ในการแก้ปัญหาจนทำงานสำเร็จลุล่วง การกำกับตนเองได้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กนำพุทธิปัญญามาใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อทำงานให้สำเร็จต่อไป ทักษะเหล่านี้ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจนแต่เราต้องใช้ทักษะเหล่านี้ร่วมกันในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ งานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่าทักษะ EF มีความสำคัญต่อความพร้อมและความสำเร็จทางการเรียนของเด็กมากกว่าระดับเขาวนปัญญา (IQ) นอกจากนั้นทักษะ EF ที่ดีมีความสัมพันธ์กับการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีอาชีพการงานและเศรษฐกิจฐานะทางสังคมที่ดี รวมทั้งมีชีวิตคู่ที่ราบรื่นอีกด้วย

ลักษณะของพ่อแม่และครูที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กมีทักษะ EF และการกำกับตนเองที่ดี อย่างแรกคือ ควรเป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี ใจเย็น ค่อยๆ คิดหาวิธีการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมเด็ก ต้องไม่เป็นผู้ที่ระเบิดอารมณ์โกรธเสียเอง นอกจากนั้นควรเป็นผู้ที่มีความไวต่อความรู้สึก สามารถตอบสนองด้านอารมณ์และความต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยพ่อแม่และครูมีบทบาทเป็น “นั่งร้าน” คือ คอยสนับสนุนให้เด็กได้คิด ตัดสินใจ เลือกทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยค่อยๆ เปลี่ยนจากการช่วยเหลือมากน้อยในวัยเด็กเล็ก มาเป็นการปล่อยให้เด็กได้ฝึกทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเองตามวัย ผู้ใหญ่จะต้องรู้จักหวั่นไหวในการค่อยๆ ถอยห่างออกมา ปล่อยให้เด็กได้ฝึกทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเองจนในที่สุดเด็กสามารถทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่ช่วย บางครั้งพ่อแม่หรือครูอาจมอบหมายงานที่ยากขึ้นอีกนิดเพื่อท้าทายความสามารถในการคิดของเด็ก กรณีนี้ผู้ใหญ่อาจช่วยสนับสนุนให้เด็กทำงานที่ยากนั้นได้สำเร็จโดยแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อยๆ ที่สามารถทำได้โดยไม่ยากเกินไป เมื่อเด็กทำงานเสร็จในแต่ละขั้น ผู้ใหญ่ควรให้คำชมเชย เด็กก็จะเกิดความมั่นใจและมีกำลังใจที่จะทำงานยากขึ้นต่อไปให้เสร็จ จนในที่สุดเด็กไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคสามารถทำงานที่ยากได้สำเร็จด้วยตัวเอง เหล่านี้เป็นตัวอย่างบทบาทของพ่อแม่และครูที่เปรียบเสมือน “นั่งร้าน” คอยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กค่อยๆ กำกับตนเองได้ ฝึกการทำงานต่างๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตัวเองตามวัย เมื่อเด็กโตขึ้นการฝึกเด็กควรจะยากขึ้นเพื่อให้ท้าทายความสามารถในการคิดและการกำกับตนเองของเด็กแต่ละช่วงวัย ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างในการที่พ่อแม่และครูจะช่วยให้เด็กเล็กมีทักษะด้าน EF ที่ดีได้

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ฝึกเด็กให้มีความสนใจจดจ่อโดยการอ่านนิทานให้เด็กฟัง ฝึกให้เด็กจดจ่อกับเรื่องราวในนิทานที่ใหญ่กว่ากำลังเล่า ฝึกจำเรื่องราวในนิทาน เมื่อให้เด็กเล่าทวนเรื่องราวในนิทานที่เพิ่งฟังไปจะเป็นการฝึกความจำขณะทำงานของเด็ก นอกจากนี้นี้อาจฝึกเด็กให้มีความสนใจจดจ่อที่นานขึ้นด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามความสนใจ ของเล่นประเภทตัวต่อไม้ ตัวต่อพลาสติก เกมหมากกระดาน การวาดภาพระบายสี ฯลฯ สามารถนำมาฝึกให้เด็กมีความสนใจจดจ่อที่ยาวนานขึ้นได้
- ส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหวออกกำลังกายเล่นภาคสนามที่ต้องเล่นกับคนอื่น ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแต่ไม่ควรมุ่งเน้นการแข่งขันมากเกินไป เพียงใช้เกมหรือกิจกรรมเป็นตัวฝึกเด็กเรื่องการจำกฎ กติกา มารยาท ในการเล่น ไม่ทำผิดกฎ กติกา นอกจากนี้ ยังเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักหยุดได้รอคอยให้ถึงคิวของตัวเองเป็น
- เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อเล็กมากขึ้น เพราะกิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อเล็กนอกจากจะช่วยเตรียมกล้ามเนื้อให้แข็งแรงและพัฒนาสมรรถนะด้านประสานงานระหว่างตากับมือ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการเขียนหนังสือ วาดภาพต่อไปแล้ว ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะด้านการมีความสนใจจดจ่อ รวมทั้งพัฒนาการคิดเชิงบริหาร/การกำกับตนเองของเด็กอีกด้วย
- ฝึกเด็กให้ช่วยเหลือตัวเองตามวัย ทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่คอยทำให้ทุกอย่าง เช่น ทานอาหาร อาบน้ำ แปรงฟัน ใส่เสื้อผ้า ติดกระดุมเสื้อ ผูกเชือก รองเท้า จัดกระเป๋า ฯลฯ การฝึกทำสิ่งที่ยากให้สำเร็จได้จึงเป็นการฝึกให้เด็กใช้ EF ในชีวิตประจำวัน
- ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในบ้าน รับผิดชอบงานบ้านตามวัย เช่น ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเตรียมหรือปรุงอาหาร เด็กจะได้ฝึกจำขั้นตอนการปรุงอาหารไว้ในใจว่าต้องใส่อะไรบ้าง ใส่อะไรก่อน ใส่อะไรหลัง ฝึกการตั้งใจจดจ่อในระหว่างที่ตวงหรือชั่ง ส่วนประกอบที่ใช้ในการปรุงอาหาร นอกจากนี้ยังช่วยฝึกการหยุดเมื่อต้องรอคอยในแต่ละขั้นตอนของการปรุง เป็นต้น นอกจากนี้การให้เด็กช่วยกรอกน้ำใส่ขวด การจัดโต๊ะอาหาร ล้วนเป็นงานบ้านที่ช่วยฝึกเด็กให้ค่อยๆ คิดค่อยๆ ทำด้วยความระมัดระวัง เหล่านี้เป็นการฝึก EF เด็กแบบง่ายๆ ในชีวิตประจำวัน
- สอนให้เด็กเล่นด้วยความระมัดระวัง ไม่หุนหันพลันแล่น หยุดพฤติกรรมตนเองได้ อาจฝึกโดยให้เด็กถือระฆังแล้วเดินตามเส้นเป็นวงกลมอย่างเงียบๆ โดยไม่ให้ระฆังตีส่งเสียงดังออกมา หรือการฝึกเด็กให้มีสติโดยอุปกรณ์ที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการทำกิจกรรม เช่น แก้วพลาสติกที่มีน้ำเต็มปริ่ม ให้เด็กถือเดินหรือส่งต่อไปให้เพื่อนโดยที่ไม่ทำให้น้ำหก กิจกรรมเหล่านี้เด็กต้องใช้ความระมัดระวัง ค่อยๆ ทำ เด็กเล็กที่ได้รับการฝึกเช่นนี้จะทำให้รู้จักระมัดระวังมากขึ้น กำกับตนเองได้ดีขึ้น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- จัดสิ่งแวดล้อมที่บ้านและที่โรงเรียนให้เป็นระเบียบและมีสิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง อยากรลงมือทำ ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่สนใจจนเสร็จ
- สอนเด็กให้ค่อยๆ คิดค่อยๆ ทำไม่รีบร้อนจนเกินไป พ่อแม่และครูสามารถช่วยเด็กได้โดยชะลอเวลาสักนิดหนึ่ง ให้เด็กคิดก่อนที่จะตอบ คิดก่อนทำ ในเด็กเล็กควรทำสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กพร้อมในการพัฒนา EF ขั้นสูงยิ่งขึ้นไป
- สอนเด็กให้เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองและของผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้วิธีจัดการอารมณ์ตนเองเมื่อตื่นเต้น วิตกกังวล คับข้องใจ หรือมีความเครียด ควรสอนเด็กให้เด็กตระหนักรู้ว่าสาเหตุเกิดจากอะไร มีวิธีการอย่างไรบ้างในการจัดการเมื่อเราตื่นเต้น เครียดวิตกกังวล หรือคับข้องใจ เพื่อควบคุมอารมณ์ให้คืนสู่ภาวะปกติได้
- สอนให้เด็กรู้จักคาดการณ์ผลของการกระทำ คิดก่อนที่จะทำอะไรออกไป ฝึกให้เด็กคิดว่าหากทำอะไรออกไปจะเกิดอะไรตามมาบ้าง จะเลือกวิธีใด เพราะอะไร
- การเพิ่มความยากของการฝึกควรทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยให้มีความท้าทายแต่ไม่ถึงกับยากจนทำให้เด็กเครียด และต้องฝึกบ่อยๆ อย่างต่อเนื่อง

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าพัฒนาการทั่วไป 5 ด้าน เนื่องจากพัฒนาการทั่วไปส่วนใหญ่จะพัฒนาแล้วเสร็จเมื่อเด็กอายุ 5-6 ปี แต่พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารไม่ได้หยุดเพียงแค่นั้น ยังมีการพัฒนาการคิดที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมอย่างต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นครูและพ่อแม่จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของพัฒนาการด้าน EF ของเด็ก เพราะหากมีปัญหาพัฒนาการด้าน EF ล่าช้าจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความสำเร็จทางการเรียนของเด็กรวมทั้งเป็นสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ตามมาในระยะยาว การพัฒนาทักษะด้าน EF จำเป็นต้องอาศัยการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนอย่างถูกวิธี เด็กที่มีพัฒนาการทั่วไปดีตามวัยแต่หากเลี้ยงดูแบบตามใจขาดการฝึกวินัยมีคณคอยทำให้ทุกอย่างโดยไม่เคยให้โอกาสเด็กได้คิดได้ลงมือทำไม่เคยฝึกให้เด็กเจอปัญหาอุปสรรคและแก้ปัญหาตามวัย เด็กกลุ่มนี้อาจมีพัฒนาการด้าน EF ล่าช้า รวมทั้งมีปัญหาพฤติกรรมที่เป็นความบกพร่องของ EF ได้เช่นกัน ทักษะด้าน EF และการกำกับตนเองสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้หากฝึกอย่างต่อเนื่องและกิจกรรมที่ฝึกควรมีความท้าทายเพิ่มขึ้นตามวัยของเด็กด้วย ที่สำคัญเด็กที่มีความล่าช้าของพัฒนาการด้าน EF และการกำกับตนเองจะได้ประโยชน์จากโปรแกรมฝึกอย่างชัดเจน ทั้งนี้ช่วงเวลาฝึกแต่ละครั้งและความถี่ของการฝึกก็มีความสำคัญ การฝึกแต่ละครั้งยังใช้เวลาฝึกนานพอและฝึกบ่อยมากเท่าไรก็ยิ่งเห็นผลชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2558). Executive Function (การคิดเชิงบริหาร). ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระชนมายุ 60 พรรษา พุทธศักราช 2558 (หน้า 179-185). กรุงเทพมหานคร: บุญศรี ไพรัตน์ (บรรณาธิการ). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การพัฒนาสมองเด็กปฐมวัยด้วยดนตรี

นายแพทย์อุดม เพชรสังหาร*

เป้าหมายในการพัฒนาคนแปรเปลี่ยนไปตามความต้องการของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย ในสังคมยุคเกษตรหรือยุคอุตสาหกรรม การมีความสามารถในการเพาะปลูก การรู้จักใช้เครื่องมือเพื่อการเพาะปลูก ความสามารถในการเลี้ยงสัตว์ ความสามารถในการผลิตและการใช้เครื่องมือเพื่อการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมก็เพียงพอต่อการดำรงชีพของคนเราแล้ว

แต่ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ความสามารถเหล่านี้ไม่เพียงพอที่จะทำให้คนเราสามารถดำรงอยู่ได้เพราะสังคมยุคนี้ต้องการทักษะและความสามารถที่มากกว่านี้จากคนเรา

นักการศึกษา นักการเมือง ผู้ประกอบการและผู้ปกครองอเมริกันกลุ่มหนึ่งตั้งความคาดหวังเอาไว้ว่า คนรุ่นใหม่ที่จะมาเป็นผู้นำพาสังคมในอนาคตนอกจากจะต้องมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกยุคนี้แล้ว ยังต้องมีทักษะหรือความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ การสื่อสาร การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การร่วมมือกับผู้อื่น ตลอดจนการมีความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย จึงจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และสามารถนำพาสังคมไปสู่ความสุขและความรุ่งเรือง

พวกเขาเรียกทักษะเหล่านี้ว่า “ทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21” หรือ “21st Century Skills” ซึ่งสังคมโลกในปัจจุบันต่างก็เห็นพ้องกับความคาดหวังอันนี้

แต่การจะพัฒนาคนให้มีทักษะหรือความสามารถใหม่ๆ เหล่านี้ ด้วยวิธีการแบบเดิมๆ ที่เคยใช้กันอยู่ โอกาสที่จะประสบความสำเร็จย่อมเป็นไปได้ยากหรือเป็นไปได้เลย ดังนั้นจึงต้องมีการค้นหาวิธีการใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังนี้ได้

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ต่อเนื่องถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 มีการค้นพบความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการทำงานของสมองคนเราอย่างมหัศจรรย์ ทำให้รู้ว่าการทำงานที่มีประสิทธิภาพของสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนเราสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ทั้งในเรื่องการเรียน การทำงาน การประกอบอาชีพ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การใช้ชีวิตครอบครัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมรวมทั้งการมีสุขภาพที่ดี

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เราเรียกการทำงานของสมองส่วนนี้ว่า “Brain Executive Functions” หรือ “ความสามารถในการควบคุมกำกับและจัดการตนเอง” ความสามารถชนิดนี้จะเริ่มเกิดขึ้นกับคนเราเมื่ออายุได้ประมาณ 3 ปี และมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนสามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์เมื่อตอนที่เรายุ่งอายุ 20 ปีขึ้นไปแล้ว

แม้ว่าความสามารถของสมองคนเราในเรื่อง “Brain Executive Functions” หรือ “ความสามารถในการควบคุมกำกับและจัดการตนเอง” จะเกิดขึ้นกับคนเราได้ แต่พัฒนาการที่สมบูรณ์ของมันจำเป็นจะต้องได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสมและช่วงเวลาสำคัญที่สุดในการกระตุ้นพัฒนาการของมันก็คือ “ช่วงปฐมวัย”

วิธีการกระตุ้นพัฒนาการของ “Brain Executive Functions” มีอยู่หลายวิธีแต่วิธีการที่ได้รับความสนใจจากนักวิจัยเป็นอย่างมากในขณะนี้ก็คือ “การใช้กิจกรรมดนตรี” ด้วยเหตุผลหลายประการ กล่าวคือ

“ดนตรี” เป็นสิ่งที่ทุกคนมีมาตั้งแต่เกิด

นักจิตวิทยาและนักดนตรีจากมหาวิทยาลัยเอดินเบอร์ ประเทศอังกฤษ ได้ศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กแรกเกิดกับแม่จากทั่วโลกและพบว่าเสียงอ้อแอ้ที่ไม่มี ความหมายซึ่งเด็กใช้สื่อสารกับแม่ในช่วงแรกของชีวิต (Proto-Conversation) และท่าทางประกอบที่ดูสะเปะสะปะนั้นมันมีทั้งจังหวะและทำนองแบบดนตรีและสิ่งนี้จะพัฒนาต่อไปเป็นความสามารถในการสื่อสารทุกรูปแบบของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการพูด การอ่าน การสื่อสารด้วยท่าทาง การสื่อสารด้วยดนตรี และยังพัฒนาไปเป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นของเด็กอีกด้วย

พวกเขาเรียกสิ่งที่ค้นพบนี้ว่า “Communicative Musicality” และอธิบายว่ามันคือ “ความสามารถตั้งแต่เกิดของคนเราในการใช้จังหวะและทำนองเพื่อการสื่อสารและการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น” และการค้นพบนี้บอกเราว่า “ดนตรีคือสิ่งที่มีอยู่ในตัวของเราทุกคน” และมันเป็น “ต้นทุน” ที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเรา

“ดนตรี” กระตุ้นการทำงานของสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) และทำให้เกิด Brain Executive Functions ขึ้น

การ “ฟังเพลงอย่างตั้งใจ” การเล่นดนตรี การร้องเพลง การเต้นรำ เราต้องใช้สมาธิเพื่อติดตาม “จังหวะ” ของเพลงเพื่อที่เราจะได้สามารถควบคุมและปรับจังหวะในการเล่น การร้องและการเต้นรำของเราให้เข้ากับจังหวะของเพลงหรือจังหวะของคนที่เราทำกิจกรรมดนตรีด้วยในการเล่นดนตรีเราก็ต้องจดจ่ออยู่กับทำนองเพลงเพื่อจะได้รู้ว่าเราเล่นได้ถูกต้องหรือไม่ หรือในการร้องเพลงก็เช่นกันเราต้องจดจ่ออยู่กับเนื้อร้องและทำนองเราจึงจะร้องได้อย่างถูกต้อง

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ทั้งหมดนี้ต้องใช้สมองส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับ Brain Executive Functions ทั้งสิ้น ดังนั้น กิจกรรมดนตรีจึงกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการของ Brain Executive Functions ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่ Brain Executive Functions เริ่มก่อตัวและเป็นวัยที่สมองมีความพร้อมสำหรับการพัฒนามากที่สุด

“ดนตรี” คือ “ทรัพยากร” ที่มีอยู่ในทุกสังคมทุกวัฒนธรรม

ทุกสังคมไม่ว่าล้ำหลังหรือทันสมัยล้วนมีดนตรี ดนตรีจึงเป็นเครื่องมือที่ใครๆ ก็สามารถเข้าถึงได้ ขอเพียงรู้ว่าจะมีวิธีใช้ดนตรีอย่างไรจึงจะสามารถทำให้เกิดผลตามที่ต้องการหรือเกิดพัฒนาการของ Brain Executive Functions ขึ้นมาได้ ทุกคนก็สามารถที่จะหยิบจับดนตรีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของลูกหลานตัวเองได้

เริ่มจาก “ต้นทุน” ที่เด็กมี ใช้เครื่องมือที่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและหาได้ง่ายๆ เพียงเท่านั้น การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัยของเราก็ไม่ใช่สิ่งที่ไกลเกินเอื้อมแต่อย่างใด

Policy Brief ข้อเสนอแนะต่อการปฏิรูปการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ป๋องปอนด์ รักอำนวยกิจ*

Child Policy Forum ครั้งที่ 1 ของศูนย์ประสานงานการศึกษา “การสร้างความคุ้มครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน (CSPS) สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้นำเสนอผลการศึกษาจาก “โครงการศึกษาความสามารถด้านความคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย” ต่อนักการศึกษา หน่วยงานบริหารการศึกษา นักวิชาการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการบริหารการศึกษาไทย เพื่อร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการปฏิรูปการศึกษา จากข้อค้นพบจากการวิจัยและจากบริบทการศึกษาไทยในปัจจุบัน ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะร่วมกัน ดังนี้

ปัญหาทางด้านการศึกษาของไทยได้หยั่งรากลึกและแผ่ขยายไปกระทบสถานะและการพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านแรงงานที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 และเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 การมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในทุกๆ ด้านของเด็กไทยควรเน้นการมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การมีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการเป็น “คนดี”

ในขณะที่ประเทศไทยมีวิสัยทัศน์ในเรื่องการพัฒนาและการแข่งขันในเวทีโลกอย่างชัดเจน รวมทั้งมีแนวทางการปฏิบัติเพื่อที่จะดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง กลับเห็นได้ว่าระบบการศึกษาของประเทศไทยมีการพัฒนาในทิศทางที่สวนทางกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในเรื่องการคิดวิเคราะห์และการมีความคิดสร้างสรรค์ที่ควรจะทำให้มีความสำคัญกับการศึกษาระดับปฐมวัยจากทฤษฎีการพัฒนาเด็ก แต่ผู้ปกครองในปัจจุบันส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนด้วยวัยยังเด็กมาก ซึ่งอาจเกิดจากการบีบคั้นทางเศรษฐกิจ แต่เหตุผลหลักคือเพื่อ “ตามคนอื่นให้ทัน” ระบบการศึกษาเองก็ให้ความสำคัญกับคำว่า “เป็นเลิศ” มากกว่าคำว่า

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

“การเรียนรู้และพัฒนา” จึงทำให้เกิดการบิดเบือนจุดประสงค์ของการศึกษาตั้งแต่ก่อนปฐมวัย โดยมีการตีความเด็กนักเรียนตั้งแต่เล็กเพื่อการสอบเข้าในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเพื่อหวังว่าบุตรหลานจะได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในอนาคต ทั้งนี้ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนก็มีการปรับเนื้อหาการเรียนให้เข้มข้นและเรียนเร็วกว่าในอดีต นักเรียนต้องเรียนเนื้อหาในสาระการเรียนรู้ในปริมาณมากที่เน้นการท่องจำไม่ใช้การคิดวิเคราะห์ และมีการวัดผลด้วยข้อสอบข้อเขียนที่เน้นการท่องจำอีกเช่นเดียวกันและในการสอบเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นสูงขึ้น นักเรียนจะต้องสอบข้อเขียนที่แข่งขันสูง ข้อสอบจึงเป็นข้อสอบที่มีเนื้อหาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อคัดนักเรียน “เก่ง” จากการตีความทั้งหมดนี้ทำให้การคิดวิเคราะห์ของเด็กไทยตกต่ำจากการพัฒนาแนวคิดของการเรียนตั้งแต่ในระดับครอบครัว ระบบการเรียนการสอน และการวัดผล นักเรียนไม่มีช่องว่างเวลาในการทำกิจกรรมสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ นักเรียนที่ไม่ทุ่มเทกับระบบการเรียนในปัจจุบันก็ไม่ประสบความสำเร็จตั้งแต่ต้น ทำให้เกิดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่กว้างขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงวัยที่เด็กเติบโตขึ้น จากงานวิจัยพบอีกว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนดีมากขึ้นในระบบการศึกษาปัจจุบันและการแข่งขันเพื่อความเป็นเลิศมีการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะที่น้อยกว่า แสดงถึงความล้มเหลวของระบบการศึกษาที่จะสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ และการเป็นคนดีเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเกื้อกูลจะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21

ที่ประชุมได้เสนอแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไทยไว้ว่า การปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาเพื่อให้เด็กไทยมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีจิตสาธารณะ และมีทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 มี 5 เรื่องใหญ่ๆ ที่ต้องเน้นการปรับเปลี่ยนโดยเฉพาะในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ได้แก่ 1. หลักสูตร 2. กระบวนการเรียนรู้ 3. การวัดผลการเรียนรู้ 4. การพัฒนาครู และ 5. ความเป็นผู้นำ (leadership) ผู้บริหารการศึกษามีประเด็นและข้อเสนอแนะโดยละเอียดดังนี้

1. หลักสูตร

ปัญหาที่ยังรบกวนในระบบการศึกษาไทยคือ การปฏิรูปหลักสูตรที่ทำให้มีสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมมากขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่มีการบูรณาการ ครูผู้สอนจำเป็นที่จะต้องสอนให้หมด สอนให้ทัน และมีตัวชี้วัดที่ยุ่งยาก จำนวนมาก และซับซ้อน ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ที่แท้จริง นอกจากนี้ยังมีการแยกกลุ่มสาระการเรียนรู้และการสอบขาดจากกันโดยสิ้นเชิง ทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของศาสตร์และการขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และบูรณาการความรู้เพื่อทักษะที่จะใช้ในอนาคตได้ ในเรื่องนี้เสนอให้มีการปรับหลักสูตรใหม่ทั้งหมดโดยเน้นการเรียนรู้และการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ ไม่ต้องมีกลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวนมากในระดับก่อนประถมศึกษาที่การพัฒนาสมองของเด็กอยู่ในขั้นตอนที่จะวางรากฐานสู่การคิด

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

วิเคราะห์ ในอนาคตต้องเน้นการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กมีการช่วยเหลือตนเอง การฝึกทักษะพื้นฐาน กระบวนการคิด และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้ ในระดับประถมศึกษาควรมีการจัดหลักสูตรบนพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1. กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ และ 2. กระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ โดยเนื้อหาของหลักสูตรในระดับปฐมวัยควรเป็นเนื้อหาที่สร้างพื้นฐานการคิดและการพัฒนาตนเองที่มีการเรียนการสอนที่เน้น 3 เรื่อง (อ้างอิงข้อเสนอของนายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์) ได้แก่

1. Learning skills (ทักษะการเรียนรู้)
  - Critical thinking (สอนให้เด็กการคิดอย่างมีเหตุผล วิจาร์ณเป็น)
  - Communication skills (สามารถสื่อสารความคิดกับผู้อื่นได้ ถกเถียงได้อย่างมีเหตุผล)
  - Collaborating skills (สามารถร่วมมือกับผู้อื่น ยอมรับในเหตุผลและข้อจำกัดความคิดของผู้อื่น)
  - Creativity (มีความคิดสร้างสรรค์เชิงความรู้)
2. Life skills (ทักษะชีวิต)
  - Goal (สามารถกำหนดเป้าหมาย)
  - Plan (สามารถวางแผนเพื่อให้ถึงเป้าหมาย)
  - Decision making (สามารถตัดสินใจเลือก รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดีวิธีการใดจะเกิดผลสัมฤทธิ์)
  - Accountability (สามารถยอมรับผลของการตัดสินใจและผลของการกระทำของตนเอง)
  - Resiliency (มีความยืดหยุ่น ยอมรับในความไม่สมบูรณ์แบบและความผิดหวัง ยอมรับว่าสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้)
- 3 IT skills (ทักษะไอที)
  - Consume (มีทักษะการสืบค้นและคัดกรองข้อมูลจากแหล่งข้อมูล)
  - Analyze (มีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ มีเหตุผลอย่างไร)
  - Serve life (มีทักษะการประยุกต์ข้อมูลความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์)

ในด้านเนื้อหาวิชาการ ในระดับปฐมวัย ควรเน้นวิชาการเพียงแค่ 3 เรื่องได้แก่

1. Reading (การอ่าน)
2. Writing (การเขียน)
3. Mathematics (คณิตศาสตร์)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

โดยเน้นเนื้อหาหลักสูตรวิชาบูรณาการ 4 เรื่อง ได้แก่

1. Health (สุขภาพ)
2. Economics (เศรษฐศาสตร์)
3. Environment (สิ่งแวดล้อม)
4. Civil Society (การอยู่ร่วมกันในสังคม)

นอกจากนี้ ควรปรับโครงสร้างหลักสูตรและนโยบายการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะ Top – Down ให้ไม่มุ่งเน้นคะแนนและโครงสร้างที่ไม่ยืดหยุ่น หลักสูตรการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน และในการส่งเสริมการพัฒนาระยะยาวควรมีการให้ความรู้สำหรับผู้ปกครอง (parent education) และปรับมุมมองและความคาดหวังต่อการศึกษของผู้ปกครองเพื่อช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาร่วมด้วย

2. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการหาคำตอบเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนมากกว่าผลการเรียน เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ปัจจุบันเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อตามหลักสูตรที่มีสาระการเรียนรู้จำนวนมากที่เป็นเอกเทศไม่มีการบูรณาการ การเรียนการสอนจึงเน้นที่หลักสูตรเป็นหลัก ทำให้ต้องจัดการเรียนการสอนเป็นคาบตามตารางเรียนที่ค่อนข้างแน่น และมีครูอาจารย์เป็นผู้ดำเนินการสอนเป็นหลัก เป็นการเรียนการสอนที่ให้น้ำหนักไปในทางการสื่อสารทางเดียวเพื่อให้ผู้เรียนรับรู้เนื้อหาให้ครบถ้วนตามหลักสูตร จึงทำให้เกิดความเครียดทั้งด้านผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ทั้งหมด โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าความรู้ และเน้นกระบวนการหาคำตอบมากกว่าคำตอบ

ควรมีการจัดการศึกษาแบบบูรณาการด้วยระบบที่ไม่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ Inductive learning (Inputs) ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็น Problem-based learning หรือ Research-based learning ที่เน้นการบูรณาการวิชาต่างๆ ในหัวข้อการศึกษาที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การใช้ภาษา และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่การให้ทักษะพื้นฐานในสามด้านนี้และการเชื่อมโยงความคิดระหว่างศาสตร์ รวมถึงการวางรากฐานการคิดวิเคราะห์ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาระดับสูงต่อไป

ในด้านการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมที่เป็นลักษณะ Problem-based learning หรือ Research-based learning ต้องเน้นการพัฒนาศักยภาพเฉพาะบุคคลของนักเรียนไม่ใช่เพื่อการแข่งขัน กระบวนการเรียนรู้จะต้องไม่ทิ้งเด็กที่ไม่พร้อมไว้ข้างหลัง ต้องเน้นการช่วยเหลือและการให้กำลังใจในการพัฒนานักเรียนตามศักยภาพเฉพาะบุคคลไม่ใช่เน้นความเป็นเลิศและการยกย่องเฉพาะนักเรียนที่มีผลการเรียนหรือผลงานดี ครูผู้สอนจะไม่ใช้ศูนย์กลางของการเรียนรู้

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ทั้งนี้ต้องมีการลดเวลาเรียนในห้องเรียน เพิ่มเวลาในการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้กับเด็ก และเปิดโอกาสให้ครอบครัวทำกิจกรรมกับเด็กที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ให้มากขึ้นและหลากหลายขึ้น เช่น เรียนรู้ทักษะการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง การช่วยงานบ้าน และการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุในบ้าน ที่จะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางอารมณ์และสังคม (Non-cognitive skills) และทักษะพื้นฐาน (Basic skills) เช่น การมีจิตสาธารณะที่จำเป็นสำหรับการเรียนและการใช้ชีวิตในอนาคต นอกจากนี้ควรเปิดพื้นที่ในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ของเด็กหลังเลิกเรียนและในวันหยุด และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่จะทำให้นักเรียนห่างไกลสิ่งยั่วยุทางสื่อที่เป็นปัญหาหนักในขณะนี้

3. การวัดผลการเรียนรู้

ที่ผ่านมา นักเรียน ครู และผู้ปกครองระดับตั้งแต่ก่อนประถมศึกษาประสบปัญหาในการพัฒนาเด็กให้มีสมรรถนะการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพราะติดกับดักการวัดผลการเรียนรู้ที่เป็นการสอบและประเมินผลด้วยผลลัพธ์ของการเรียนรู้ เช่น การสอบข้อเขียนและการสอบเข้าโดยใช้ข้อสอบกลาง เป็นการตีตรานักเรียน “เก่ง” และ “ไม่เก่ง” ด้วยมาตรฐานเดียวคือ คะแนนสอบ ทำให้เด็กไทยและผู้ปกครองเกิดความเครียดและหันไปให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนรู้ไปที่ผลการเรียนมากกว่าการเรียนรู้ เกิดการติวเพื่อสอบและการสอบที่ส่วนใหญ่ไม่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ในการประเมินผล

การวัดผลที่ดีโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาต้องวัดผลที่การเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นตามศักยภาพบุคคลไม่ควรจะมี Role Model ในโรงเรียนที่เน้น “คนเก่ง” ที่สอบได้คะแนนดีหรือแข่งขันได้รางวัลต่างๆ การวัดผลในระดับประถมและระดับก่อนประถมศึกษาควรเน้นการวัดเพื่อ “ประเมินพัฒนาการและสถานการณ์” ไม่ใช่การ “สอบเพื่อตีตราเด็ก” ควรมีการยกเลิกการสอบ (ระบบการศึกษา 1.0) ในเด็กเล็กอย่างน้อยก่อนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 หรือ 6 เช่น ในประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากการสอบทำให้นักเรียนและผู้ปกครองมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ของการเรียนมากกว่าการเรียนรู้ เกิดความคาดหวัง ความเครียด และการแข่งขันซึ่งเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาสู่การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม (Non-cognitive skills)

อย่างไรก็ตามเนื้อหาของการ “ประเมินพัฒนาการและสถานการณ์” ต้องไม่เน้นการประเมินจากการท่องจำหรือประเมินผลการเรียนที่มีกรอบการคิดที่เป็นมาตรฐาน (เช่น วิธีการบวกลบเลขในวิชาคณิตศาสตร์ที่ถูกต้อง) ควรเป็นการประเมินผลเพื่อพัฒนาระบบการคิดและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่หลากหลาย

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งพัฒนารูปแบบการประเมินผลนักเรียนใหม่โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ควรจัดให้มีระบบการประเมินการเรียนรู้กลาง (ไม่ใช่การประเมิน “ผล” การเรียนรู้) เพื่อติดตามการประเมินการเรียนรู้รูปแบบใหม่เป็นระยะเพื่อใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อปรับปรุงระบบฯ ต่อไป

4. การพัฒนาครู

ในระบบการเรียนรู้แบบใหม่ที่เป็นแบบ Problem-based learning หรือ Research-based learning จำเป็นที่จะต้องได้ครูที่มีคุณลักษณะหลัก 3 ประการ คือ 1) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอนจริง 2) เป็นผู้ที่สามารถดำเนินการสอนที่ปรับเปลี่ยนจากครูเป็นศูนย์กลางไปสู่การที่เด็กแต่ละคนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง และสามารถเป็นผู้ประสานการเรียนรู้ (Facilitator) ที่ดี และ 3) เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณการเป็นครู มีจรรยาบรรณครู และสามารถขัดเกลาศิษย์ในด้านอื่นๆ ที่ไม่ใช่ด้านวิชาการได้ ดังนั้นการปฏิรูประบบการศึกษาทางด้านการพัฒนาครูควรเริ่มจากการปรับระบบการคัดเลือกครูให้มีคุณลักษณะทั้งสามประการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาครูที่มีอยู่แล้วในระบบหรือการคัดเลือกครูใหม่เข้ามาแทนครูจำนวนมากที่จะเกษียณอายุงานในไม่ช้านี้

ในปัจจุบันผู้ที่จบการศึกษาด้านครุศาสตร์มีการประกอบอาชีพอื่นหลังการเรียนครูเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างมากและยังมีปัญหา “จบครูไม่ยอมเป็นครู” และ “จบครูไม่มีความเป็นครู” คุณภาพครูในระบบและคุณภาพบุคลากรที่จะสอบเข้ามาเป็นครูจึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างสูง กระทรวงศึกษาธิการควรศึกษาข้อดีข้อเสียของการคัดเลือกบุคลากรสายวิชาการอื่นเข้ามาเป็นครูและปรับกระบวนการให้ใบประกอบวิชาชีพครูที่เป็นอยู่ให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาครูตามคุณลักษณะสามประการข้างต้นอย่างเหมาะสม และควรมีการประเมินศักยภาพครูตามคุณลักษณะข้างต้นเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้และการเป็นผู้ประสานการเรียนรู้ (Facilitator) ในระบบใหม่

ในส่วนของพัฒนาครูอื่นๆ ไม่ควรเน้นการพัฒนาครูที่เน้นผลลัพธ์ในรูปวิชาการ เช่น ตำแหน่งทางวิชาการหรือการทำวิจัยของครูเพื่อเลื่อนขั้น ควรเน้นการประเมินผลครูตามความสามารถในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามศักยภาพเฉพาะบุคคล และมีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูเพื่อการเรียนการสอนแบบ Problem-based learning หรือ Research-based learning ที่ครูเป็นผู้ประสานการเรียนรู้ (Facilitator) อย่างต่อเนื่อง

ทางด้านการเรียนการสอนเพื่อการคิดวิเคราะห์และการพัฒนานวัตกรรมในระดับที่สูงขึ้นควรมีครูที่มีความสามารถในเชิงวิชาการในแขนงที่เป็นวิชาเฉพาะเป็นผู้ให้การสอน ไม่ควรมีระบบที่ครูคนเดียวสอนหลายวิชาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไปเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านวิชาการของครูอาจทำให้ไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้หลายๆ สาขาพร้อมๆ กัน โดยในพื้นที่ที่

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ขาดแคลนครูควรพัฒนาระบบการยืมครูหรือระบบครูพี่เลี้ยงหรือหลักสูตรพี่เลี้ยงโดยใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันเข้ามาช่วย

การวัดผลสัมฤทธิ์การเป็นครูควรมีการแยกระดับเนื่องจากการเรียนรู้ของเด็กในระดับที่ต่างกันมีความต้องการครูที่ต่างกัน การสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาหรือก่อนประถมศึกษาควรเน้นการคัดเลือกครูที่มีความสามารถเป็นผู้ประสานการเรียนรู้ (Facilitator) แบบบูรณาการมาเป็นผู้สอนเพราะเป็นช่วงวัยที่เด็กจะต้องได้รับพื้นฐานที่ดีในด้านการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการเป็นคนดี

ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอารมณ์และสังคม (Non-cognitive skills) เพื่อให้เก่ง ดี และมีจิตสาธารณะ ควรเน้นการพัฒนาครูให้เข้าใจความสำคัญของทักษะทางด้านอารมณ์และสังคม ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความสามารถทางด้านวิชาการ ครูควรได้รับการกระตุ้นจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างต่อเนื่องและสามารถเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนในด้านทักษะทางด้านอารมณ์และสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้

5. ความเป็นผู้นำ (leadership) ผู้บริหารการศึกษา

ปัญหาการศึกษาไทยเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกลงมาเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขั้นพื้นฐาน การปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญของประเทศที่ต้องอาศัยหลายศาสตร์ในการให้ความคิดเห็นต้องมีการรับทราบมุมมองจากหลากหลายสาขาที่กว้างกว่าครุศาสตร์ เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาประเทศในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อน ระบบการศึกษาที่มีอยู่ทั้งด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผล และการพัฒนาครู มีปัญหามากมายยาวนานในอดีตที่พิสูจน์แล้วว่าที่ผ่านมายังไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้ระดับการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนไทยอยู่ในระดับที่ต่ำมาก และยังมีแนวโน้มที่จะพัฒนาต่อไปทิศทางหากยังคงปล่อยให้มีการแก้ไขปัญหามีอยู่ด้วยรูปแบบและระบบที่มีอยู่ ทั้งนี้การตัดสินใจทางด้านนโยบายการศึกษาและการตัดสินใจเรื่องระบบการศึกษาที่มีอยู่มายาวนาน จำเป็นที่จะต้องมีส่วนได้ และผู้มีส่วนเสีย” เสมอ

ประเทศไทยต้องการอำนาจตัดสินใจที่ต่ออาศัยการเป็นผู้นำ (leadership) ผู้บริหารการศึกษาที่มีความสามารถในการบูรณาการมุมมองจากหลายภาคส่วนและภาคีที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการหาข้อมูลและมุ่งมั่นรื้อระบบการศึกษาในปัจจุบันที่ทำลายเด็กในประเทศไทยอย่างไม่รู้ตัว โดยผู้นำผู้บริหารการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับ “ผู้ได้” ที่เป็นเด็กและเยาวชนในประเทศไทยเป็นลำดับแรก ต้องมีการปรับกลไกการต่อรองของผู้บริหารและผู้เปลี่ยนแปลงระบบ (Change agents) รวมทั้งปรับมุมมองของการวัดผลผู้บริหารการศึกษาและสถานศึกษาที่เน้นผลสัมฤทธิ์ที่การเรียนรู้ของเด็ก (ไม่ใช่ผลการเรียน) เป็นสำคัญ ปรับความเข้าใจของผู้ปกครองถึงทัศนคติของการประสบผลสำเร็จ (Self esteem ของเด็ก) และความคาดหวังของผู้ปกครอง รวมทั้งสร้างเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้มแข็งเพื่อการเฝ้าระวังระบบการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

**ภาษาแม่ : ภาษาของความรัก ความเข้าใจ และ
พื้นฐานการพัฒนาสมองและความคิดสร้างสรรค์**

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์*

“ภาษาแม่” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Mother language หรือ Mother tongue หมายถึง ภาษาแรกที่เด็กเรียนรู้ ภาษาที่ใช้ในครอบครัวและในชุมชน ภาษาแม่มักจะเป็นภาษาของบรรพบุรุษที่ใช้สืบทอดต่อเนื่องกันมา ภาษาแม่จึงเป็นภาษาของความรัก ใจดี และเป็นภาษาของความคิด เป็นเครื่องมือที่เด็กใช้ในการทำความเข้าใจโลกและวัฒนธรรมรอบตัว และเป็นภาษาที่เด็กเข้าใจดีที่สุด ดังนั้นในการจัดการศึกษาแก่เด็กตั้งแต่เด็กเล็ก ปฐมวัย และประถมศึกษาตอนต้น จึงควรใช้ “ภาษาแม่” เป็นสื่อของการเรียนการสอนด้วยทักษะการฟังและพูด เพื่อพัฒนาสมอง ความคิดสร้างสรรค์ ต่อเนื่องไปสู่การอ่านออกเขียนได้ในลำดับถัดไป ทำให้เด็กไม่เครียดมีความสุขในการไปโรงเรียนอันเป็นการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ที่มั่นคง และในขณะเดียวกัน การเสริมสร้างการเรียนรู้ภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้ในการศึกษาก็ทำได้โดยมีการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านภาษาแม่อย่างเป็นขั้นตอนเข้าสู่การเรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการอย่างเป็นระบบ ตามด้วยภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ รวมทั้งการเรียนรู้สาระวิชาต่างๆ ตามบริบทของโลกในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้สื่อและเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสม วิธีการนี้สอดคล้องกับงานวิจัยทั่วโลกและการรณรงค์ขององค์การยูเนสโกที่ส่งเสริมการใช้ภาษาแม่ของกลุ่มชนต่างๆ ในการศึกษาและในการจัดการเรียนการสอนแบบทวิ-พหุภาษา อันจะนำไปสู่พัฒนาการทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีภาษาแม่แตกต่างจากภาษาของโรงเรียน เช่น โรงเรียนตามแนวชายแดน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาษาแม่ที่กล่าวถึงนี้หมายถึง ภาษาของกลุ่มชนต่างๆ ซึ่งรวมทั้งภาษาไทย ภาษาไทยถิ่น และภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นภาษาของประชากรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ โดยทั่วไปจึงอาจเรียกว่า “ภาษาท้องถิ่น” และด้วยภาษาดังกล่าวเป็นภาษาพูดที่บุคคลในแต่ละวัฒนธรรมใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในกลุ่มและระหว่างกลุ่มมาแต่บรรพบุรุษ ภาษาจึงสะท้อนวิธีการที่คนในแต่ละกลุ่มใช้ทำความเข้าใจและสร้างความหมายให้แก่โลกและสิ่งแวดล้อม จากการที่

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ภาษา และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ภาษาผูกพันกับวิถีคิดของเจ้าของภาษาจึงเป็นแผนที่นำทางเข้าสู่ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นเครื่องมือสร้างอัตลักษณ์ให้กับคนท้องถิ่น เป็นสื่อบอกสมาชิกภาพของกลุ่ม เป็นปุมบันทิกภูมิปัญญาประวัติศาสตร์ของกลุ่มคน

ตัวอย่างของการใช้ภาษาแม่ในการจัดการศึกษาที่ช่วยในการพัฒนาการศึกษาของเยาวชนที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ (Mother Tongue-Based Bilingual Education (Thai-Local Melayu)) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อที่จะใช้ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยออกแบบการจัดการศึกษาเบื้องต้นแก่เยาวชนให้ใช้ภาษาแม่และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้และเป็นตัวเชื่อมโยงเข้าสู่ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่สองสำหรับเด็กในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เน้นการสร้างฐานรากที่เข้มแข็งแก่ภาษาแม่เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ จากนั้นจึงเชื่อมโยงไปสู่ภาษาไทยซึ่งนับเป็นการสร้างสะพานแห่งการเรียนรู้ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมทั้งสองฝ่าย ทำให้เด็กก้าวข้ามกำแพงภาษาและกำแพงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้

โดยง่ายเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย-ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยในขั้นต้นจะเน้นการพัฒนา ระบบคิด วิเคราะห์ และความกล้าแสดงออกผ่านภาษามลายูถิ่นซึ่งเป็นภาษาแม่ และพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาท้องถิ่นด้วยอักษรไทยเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หลักการเชื่อมโยงที่เน้นการเรียนรู้แบบปฏิบัติและนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (ภายใต้กลวิธีการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแบบ TPR) และพัฒนาทักษะการอ่าน-เขียนด้วยแบบฝึกแยกแยะระบบเสียงวรรณยุกต์-ตัวสะกด และแบบเรียนอ่าน-เขียนภาษาไทยแบบเชื่อมโยง (Thai Transfer Primer) รูปแบบการจัดการศึกษาเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเยาวชนในพื้นที่ซึ่งมีปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จำนวนมาก (ซึ่งเป็นต้นเหตุหนึ่งส่งผลต่อการไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนระดับสูงและการประกอบอาชีพในอนาคต) ให้สามารถอ่านออกเขียนได้ในภาษาไทยอย่างเข้มแข็งและเหมาะสมกับพื้นฐานภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของเด็ก และพัฒนาการเรียนรู้ไปสู่สาระวิชาอื่นๆต่อไปในชั้นประถมตอนปลายได้ จากนั้นจะมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้จากภาษามลายูถิ่นไปสู่ภาษามลายูมาตรฐานซึ่งเป็นภาษาไทยในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้จะทำให้เด็กในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ประสบความสำเร็จในการเรียนและรักษาอัตลักษณ์ในท้องถิ่นไว้ได้แล้ว ยังสร้างเยาวชนให้มีพื้นฐานที่แข็งแกร่งไปสู่สังคมอาเซียนโดยการเรียนรู้จากท้องถิ่นไปสู่วัฒนธรรมส่วนกลางของประเทศและเชื่อมโยงสู่วัฒนธรรมอาเซียน นับว่าเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นฐานของเยาวชนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูได้เป็นอย่างดี และนับได้ว่าเป็นการเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่เดิมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นอย่างแท้จริง

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ประเทศไทยตั้งอยู่ใจกลางของแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์ซึ่งเป็นดินแดนที่มีความร่ำรวยหลากหลายด้านภาษาชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง โดยในจำนวนประชากรกว่า 65 ล้านคนของประเทศไทยนั้นมีภาษาพูดต่างๆ ซึ่งเป็นประชากรดั้งเดิมของดินแดนเอเชียอาคเนย์จำนวนกว่า 70 กลุ่มภาษา โดยกระจายอยู่ในส่วนต่างๆ ของประเทศ ภาษาเหล่านี้จัดอยู่ในตระกูลใหญ่ได้ 5 ตระกูล ได้แก่ ตระกูลไท เช่น ไทยกลาง ไทยเหนือ (ล้านนา) ไทยอีสาน (ลาวอีสาน) ไทยโคราช ญ้อ ผู้ไท เป็นต้น ตระกูลออสโตรเอเชียติก เช่น ภาษามอญ เขมร ขมุ ญฮกกร เลอเวือะ เป็นต้น ตระกูลออสโตรเนเซียน (3 กลุ่ม) ได้แก่ ภาษามลายูถิ่น อูรักลาโว้ย และมอแกน ตระกูลทิเบต-พม่า เช่น ภาษาพม่า กะเหรี่ยง อะข่า บิซู ลาหู่ เป็นต้น ตระกูลม้ง-เมี่ยน ได้แก่ กลุ่มม้ง (แม้ว) และเย้า (เมี่ยน) นอกจากนี้ยังมีภาษาของกลุ่มชนที่ย้ายถิ่นมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมาช้านาน เช่น กลุ่มผู้พูดภาษาจีนถิ่นต่างๆ เช่นแต้จิ๋ว ฮากกา ไทหล่า และผู้พูดภาษาอินเดีย เช่น ภาษาปันจาบ ฮินดู เป็นต้น และปัจจุบันยังมีกลุ่มแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านหลายกลุ่มชาติพันธุ์รวมทั้งผู้ที่เข้ามาแสวงหางานทำในประเทศไทยจากประเทศอื่นๆ อีกจำนวนไม่น้อย

ภาษาบางภาษามีภาษาเขียน บางภาษายังไม่มีภาษาเขียน บางภาษามีภาษาเขียนหลายระบบ บางภาษามีภาษาเขียนดั้งเดิม ซึ่งมักเป็นกลุ่มภาษาใหญ่ที่มีความสัมพันธ์เชิงเชื้อสายเกี่ยวข้องกับภาษาในประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย เช่น ภาษามอญ ภาษาเขมร ภาษามลายู เป็นต้น ภาษาเขียนนับว่าเป็นภูมิปัญญาของกลุ่มชนมีคุณค่าไม่น้อยกว่าภาษาพูด แต่ในยุคปัจจุบันภาษาเขียนหลายภาษามีผู้เข้าถึงได้ยากเนื่องจากเป็นภาษาโบราณที่มักไม่ตรงกับภาษาพูด ในปัจจุบันจึงควรแก่การศึกษาฟื้นฟูและนำมาใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม หลายภาษาที่ไม่มีระบบเขียนมาแต่เดิมก็ได้มีการสร้างระบบเขียนด้วยความร่วมมือจากนักวิชาการด้านภาษาและชุมชนเจ้าของภาษา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปใช้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเยาวชน

กลุ่มภาษาต่างๆ ในประเทศไทยมีสถานภาพทางสังคมหรือมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันทั้งในระดับประเทศ ระดับท้องถิ่นภูมิภาค และระดับชุมชนโดยมีภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่ใช้เชื่อมโยงกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆ เข้าด้วยกัน ภาษาไทยกลางสำเนียงที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่พัฒนามาจากภาษาของกลุ่มชนที่มีการศึกษาและอิทธิพลในวงการเมืองการปกครองในจังหวัดอยุธยา ทั้งนี้เนื่องจากอยุธยาเป็นเมืองหลวงเก่ามาหลายร้อยปี (Smalley, 1994) จึงได้เกิดการพัฒนาภาษาที่ใช้ในราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาเขียน ซึ่งตัวอักษรพัฒนามาจากภาษาอินเดียตอนใต้ (ภาษาพราหมี/เทวนาครี) และพัฒนาการต่อเนื่องกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ภาษาไทยมาตรฐานได้รับอิทธิพลจากอีกหลายภาษา เช่น ภาษาบาลีสันสกฤต เขมร จีน และภาษาอังกฤษ และได้ใช้เป็นภาษาราชการและถือว่าเป็นภาษาประจำชาติใช้เป็นการติดต่อทั่วไปในระดับประเทศ ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่ใช้ในกิจกรรมทางราชการระดับชาติและโอกาสที่

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ ภาษา และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เป็นทางการทุกประเภท เป็นสื่อในการเรียนการสอนในโรงเรียนและเป็นภาษาของสื่อสารมวลชนทุกแขนง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ทั่วทั้งประเทศ นอกจากนี้ภาษาต่างๆ ในสังคมไทยแล้ว การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการศึกษา ธุรกิจ และการเมืองก็มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ โดยภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญมากที่สุด ภาษาจีนกำลังมีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ภาษาญี่ปุ่น เกาหลี และภาษาเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาเวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่า มาเลเซีย รวมทั้งภาษาอินดี ภาษาอาหรับ มีความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเช่นเดียวกัน ดังนั้นในโลกปัจจุบัน ความสามารถในการใช้ภาษาหลายภาษาจึงมีความจำเป็นมากขึ้น ในการนี้ภาษาแม่มีบทบาทสำคัญในการสร้างฐานการเรียนรู้ภาษาต่างๆ อย่างมั่นคง

เอกสารอ้างอิง

- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2558). ทวิภาษาไทย-มลายู เพื่อสันติสุขดินแดนปลายด้ามขวาน. *นิตยสาร Eduzine “ความรู้สู่สังคม”*, 1 (1), 52-61.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 25(2), 5-17.
- Cummins, J. (2001). Bilingual children’s mother tongue: Why is it important for education?. *Sprogforum*, 19, 15-20.
- Smalley, W. A. (1994). *Linguistic diversity and national unity: Language ecology in Thailand*. Chicago: University of Chicago Press.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2003). *Education in a multilingual world: UNESCO education position paper*. Last access from May 22, 2017, unesdoc.unesco.org/images/0012/001297/129728e.pdf.

อ่านออก เขียนได้ ก็นใจ ประทับใจ ชีวิตมีคุณภาพ

นายพงษ์ศักดิ์ คนหมั่น*

โรงเรียนบ้านโพนแดง ตำบลดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามุกดาหาร

สืบเนื่องจากชาวบ้านในตำบลดงหลวงส่วนใหญ่จะเป็นชนเผ่าไทโซ่ มีภาษาพูดเป็นของตัวเอง นักเรียนที่เข้าเรียนอนุบาลจะไม่พูดภาษาอีสานหรือภาษาไทยกับครูในโรงเรียนเลยจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารและการเรียน ดังนั้นทางโรงเรียนบ้านโพนแดงจึงดำเนินงานโครงการ “อ่านออก เขียนได้ ทนใจ ประทับใจ ชีวิตมีคุณภาพ” มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ร่วมกับมูลนิธิศุภนิมิต แห่งประเทศไทย โรงเรียนบ้านโพนแดงประสบปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จากการสำรวจประมาณร้อยละ 49 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดของโรงเรียน (ปีการศึกษา 2557 มีจำนวนนักเรียน 168 คน) ส่งผลกระทบหลายด้านต่อโรงเรียนคือ

1. ผลการทดสอบ NT , O-net มีผลคะแนนที่ต่ำ
2. ผู้ปกครอง ชุมชนขาดความเชื่อมั่นเชื่อถือต่อโรงเรียน โดยผู้ปกครองส่วนหนึ่งได้ย้ายบุตรหลานไปเรียนอยู่โรงเรียนใกล้เคียง ในคราเดียวกันจำนวน 60 คน
3. นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านโพนแดง แล้วเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประจำอำเภอ มีแนวโน้มออกกลางคันในอัตราที่สูง

จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นโจทย์ที่ค่อนข้างยากในการจะแก้ปัญหาให้สำเร็จได้ จากการประชุมระดมความคิดจากคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางแก้ปัญหาดังกล่าวได้ข้อสรุปว่า เริ่มแรกโดยการนำนักเรียนที่มีปัญหาการอ่านการเขียนในระดับชั้นตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 แยกมาเริ่มฝึกการอ่าน การเขียนใหม่ ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมปีที่ 1-3 ให้คุณครูประจำชั้นแยกมาสอนซ่อมเสริมโดยความเห็นชอบของผู้ปกครอง ได้นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเรียนรู้ กูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มนี้จำนวน 70 คน แยกเป็น 2 ห้องๆ ละ 35 คน โดยมีครูสอนประจำห้องละ 1 คน ทำการสอน จันทร์ถึงศุกร์ เข้าถึงเย็น สอน 2 วิชาหลักคือ ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ทำไม่สอนซ่อมเสริม เพราะนักเรียนกลุ่มนี้สอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาดังกล่าว และผู้ปกครองมีความต้องการหลักคือให้บุตรหลานของเขาอ่านออก เขียนได้ ก่อนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งที่ผ่านมาหลายปีโรงเรียนไม่สามารถสนองความต้องการของชุมชนได้

- จากการวิเคราะห์นักเรียนที่มีปัญหาการอ่าน การเขียน พบว่า มีอยู่ 2 กลุ่ม คือ
- กลุ่มที่ 1 รู้จัก พยัญชนะ สระ แต่ไม่ครบ จำพยัญชนะได้บางตัว จำสระได้บางตัว แต่ไม่สามารถประสมคำได้ (อาการเบาหนอย)
  - กลุ่มที่ 2 จำพยัญชนะ สระ ไม่ได้เลย (อาการหนัก)

จากการแยกนักเรียนมาเริ่มฝึกอ่านเขียนใหม่เป็นเวลาหนึ่งภาคเรียนพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ 1 สามารถอ่าน เขียนได้ในระดับหนึ่ง ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ 2 ยังมีการเรียนรู้ที่ช้า

เมื่อดำเนินงานมาครบหนึ่งภาคเรียนได้มาสรุปปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพบว่าการนำนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มาแก้ปัญหาคำอ่านการเขียนใหม่นั้นเป็นการซ้ำเกินไป เพราะนักเรียนกลุ่มนี้เรียนรู้ได้ช้า มีการพัฒนาการที่ช้าและเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุและไม่ยั่งยืน เปรียบเหมือนเรามาต่อเติมตึกที่มีฐานไม่แน่น ยิ่งต่อเติมมากโอกาสที่ตึกจะถล่มก็จะมากตามมาเช่นกัน ต่อแต่นี้ไปเราจะไม่มาแก้ปัญหาปลายเหตุอีกแล้วแต่เราจะมาแก้ปัญหาจากต้นเหตุของการเรียนรู้ โดยเราสร้างฐานให้มั่นคงโดยเราจะเริ่มพัฒนาการอ่าน การเขียน จากจุดแรกของการเรียนรู้ของเด็กคือเด็กระดับปฐมวัย โดยการสอดแทรก การอ่าน การเขียน เพิ่มเข้าไปในกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมของอนุบาลโดยเริ่มจาก 5 นาที 10 นาทีแต่ไม่เกิน 15 นาที ตามความสนใจของเด็ก

1. การสอดแทรกการอ่านการเขียนในระดับอนุบาลโดยเริ่มจากเด็กอนุบาล 1 ดังนี้ ให้เด็กออกเสียงพยัญชนะอักษรกลาง 7 ตัว (ยกเว้น กว, กข) ได้แก่ กอ ,จอ ,ตอ ,ตอ ,บอ ,ปอ และออกเสียงต่างๆ พร้อมกับให้เด็กจำรูปพยัญชนะอักษรกลางให้ได้โดยผ่านกิจกรรมการร้องเพลง การเคลื่อนไหวร่างกาย และการเล่นเกม เมื่อเด็กจำรูปและเสียงของพยัญชนะอักษรกลางทั้ง 7 ตัวแล้ว ก็เพิ่มให้เด็กจำและออกเสียงสระเสียงสั้น สระเสียงยาวชุดแรกจำนวน 8 ตัว ได้แก่ สระอะ สระอา สระอิ สระอี สระอือ สระอุ และสระอู โดยเน้นย้ำว่าไม่ให้ครูเร่งเด็กไม่ต้องรีบให้ทำไปเรื่อยๆ แต่ไม่ให้เลิกทำ โดยคุณครูหาโอกาสหาที่สอดแทรกการอ่าน การเขียนให้ได้ในแต่ละวัน เมื่อเด็กออกเสียงและจำรูปพยัญชนะ 7 ตัว และสระ 8 ตัวได้ ครูก็เริ่มพาเด็กประสมพยัญชนะอักษรกลาง 7 ตัวกับสระชุดแรก 8 ตัว เช่น กา จา ดา ตา กี จี ดี เป็นต้น จะพบว่าเด็กอนุบาล 1 จะสามารถประสมคำได้และอ่านได้ ส่วนการเขียนเด็กอ่านคำไหนก็ให้เขาฝึกเขียนคำนั้นควบคู่กันไป

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

2. การสอดแทรกการอ่านการเขียนในระดับอนุบาลโดยเริ่มจากเด็กอนุบาล 2 ดังนี้ เมื่อเด็กอนุบาล 1 เลื่อนชั้นมาอยู่อนุบาล 2 ครูก็ทำกิจกรรมของอนุบาลตามหลักสูตรปกติ แต่เด็กอนุบาล 2 เขาจะมีพื้นฐานการออกเสียงสระและพยัญชนะอักษรกลาง พร้อมทั้งสามารถประสมคำอ่านได้บ้างแล้วครูอนุบาล 2 ก็ทบทวนพยัญชนะอักษรกลางสระ 8 ตัวพร้อมทบทวนการอ่านเมื่อเด็กจำได้อ่านได้ก็เริ่มเพิ่มให้เด็กออกเสียงและจำพยัญชนะอักษรสูง (ยกเว้น ข ฉ ฐ ศ ช) และพยัญชนะอักษรต่ำ (ยกเว้น ค ฆ พ ฒ ฐ ฎ ฌ ญ ฎ ษ) เมื่อเด็กจำได้แล้วค่อยไปฝึกประสมกับสระชุดแรก 8 ตัวและเพิ่มสระเกิน คือ อำ ไอ โอิ เอา โดยผ่านกิจกรรมการร้องเพลง การเคลื่อนไหวร่างกาย และการเล่นเกม เช่นกัน โดยเน้นย้ำว่าไม่ให้ครูเร่งเด็กไม่ต้องรีบให้ทำไปเรื่อยๆ แต่ไม่ให้เลือกทำ โดยคุณครูหาโอกาสหาที่ทองสอดแทรกการอ่านการเขียนให้ได้ในแต่ละวัน

*ถึงตรงนี้เด็กจะสามารถอ่านหนังสือ มานะ มานี ถึงบทที่ 10-20 (หนังสืออ่านเพิ่มเติม)

ผลที่เกิดขึ้นจากการสอดแทรกการอ่านการเขียนในระดับอนุบาล 1-2 พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาล 2 สามารถอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 90 ส่วนอีกร้อยละ 10 จะต้องพัฒนาเขาอย่าให้เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และพฤติกรรมเด็กจะสนใจในการเรียนมาก มีความกล้าแสดงออกมากขึ้นสืบเนื่องมาจากเขาอ่านได้เขียนได้นั้นเอง เมื่อถึงคราวอนุบาล 2 เลื่อนชั้นขึ้นไปเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เขาจะมีความพร้อมในการเรียนรู้ที่ดีมาก ถ้าเปรียบเทียบกับหลายปีก่อนที่ยังไม่ดำเนินโครงการนี้แต่ก่อนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 50 แต่ในปัจจุบันเด็กนักเรียนอนุบาล 2 สามารถอ่านออกเขียนได้ร้อยละ 90 และผลที่ตามมาคือผู้ปกครองมีความพึงพอใจมาก ครูที่สอนในระดับต่างมีความสุขในการสอนมากขึ้นสืบเนื่องจากนักเรียนรับและเรียนรู้ได้ดี ผลการทดสอบการอ่านระดับชาติก็อยู่ในระดับที่ดี ผลการสอบ NT ก็มีค่าสูงขึ้นแต่ผลสอบ O-net ปีที่ผ่านมายังต่ำ สืบเนื่องจากนักเรียนที่เริ่มทำโครงการนี้ปัจจุบันกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คาดการณ์ไว้ว่า ผลการสอบทุกระดับชั้นในอีก 3 ปีข้างหน้าจะสูงขึ้น

หลังจากดำเนินโครงการฯ นี้ได้เป็นปีที่สอง ทางโรงเรียนบ้านโพแดงได้ร่วมมือกับเทศบาลตำบลดงหลวงในการพัฒนาครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลดงหลวง โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ในการจัดอบรมครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลดงหลวง โดยมีแนวคิดที่เด็กที่จบจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้วเข้ามาเรียนต่ออนุบาล 1 ที่โรงเรียนเราและอีกอย่างพื้นที่ดงหลวงมีปัญหาเรื่องภาษา ถ้าเราให้ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเตรียมการออกเสียงพยัญชนะอักษรกลาง 7 ตัว และสระชุดแรกให้ น่าจะเป็นการดีโดยผ่านกิจกรรมการร้องเพลง การเคลื่อนไหวร่างกาย และการเล่นเกม เล่นปั้นดินน้ำมัน โดยเน้นย้ำว่าไม่ให้ครูเร่งเด็กไม่ต้องรีบให้ทำไปเรื่อยๆ แต่ไม่ให้เลือกทำ โดยคุณครูหาโอกาสหาที่ทองสอดแทรกโดยที่ให้เกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ผลจากการร่วมมือกับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตงหลวง เด็กที่จบจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพอเข้ามาเรียนอนุบาล 1 จะมีความพร้อมมาก เด็กสามารถบอกและออกเสียงพยัญชนะอักษรกลาง 7 ตัว และสระชุดแรกได้ ซึ่งส่งผลดีในการต่อยอดการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต

จากการดำเนินโครงการ “อ่านออก เขียนได้ ทันใจ ประทับจิต ชีวิตมีคุณภาพ” เป็นเวลา 4 ปีปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนได้ลดน้อยลง และคาดว่าน่าจะหมดไปได้ถ้ามีการแก้ปัญหาร่วมกันหลายๆ ฝ่าย แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบอย่างจริงจังและจริงใจ

แนวทางสำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง ในการดูแลเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาการเห็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยะรัตน์ นุชผ่องใส*

การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเห็นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก พ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดมีส่วนสำคัญอย่างมากในการดูแลให้เด็กได้พัฒนาไปจนถึงศักยภาพสูงสุด ลักษณะของปัญหาการเห็นของเด็กมีตั้งแต่มองไม่เห็นเลย มองเห็นได้เล็กน้อย มองเห็นเฉพาะในที่มืดหรือในที่สว่าง มองเห็นเฉพาะสิ่งที่อยู่ตรงหน้าไม่เห็นด้านข้าง เป็นต้น

การที่เด็กมองไม่เห็นหรือมองเห็นได้เล็กน้อยจะทำให้เกิดความลำบากในการเรียนรู้ เพราะข้อมูลที่ใช้ในการเรียนรู้ประมาณ 80% มาจากการมองเห็นและข้อมูลจากการมองเห็นจะช่วยให้เด็กรับรู้สิ่งต่างๆ รวมทั้งเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับโลกภายนอกด้วย เด็กที่มีปัญหาการเห็นจะไม่เห็นการใช้หรือการทำงานของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ไม่เห็นว่าคนอื่นๆ ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างไร เคลื่อนไหวอย่างไร เล่นกันอย่างไร มองไม่เห็นคนอื่นๆ ช่วยเหลือตนเองในการรับประทานอาหาร รักษาความสะอาด ใช้ห้องน้ำ ไม่เห็นรูปร่างหน้าตาของสมาชิกในครอบครัว ไม่เห็นวิธีการสื่อสารของคนอื่นๆ การแสดงออกทางสีหน้า มองไม่เห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ดังนั้นการที่พ่อแม่ช่วยเหลือลูกที่มีปัญหาการเห็นตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการอย่างถูกวิธีจะทำให้เด็กมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ และการเรียนรู้ของเด็กเมื่อเข้าสู่วัยเรียน พ่อแม่จึงควรมีความตระหนักและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะของเด็กในเรื่องต่อไปนี้

1. การทรงตัวและการเคลื่อนไหว

พ่อแม่ควรสอนการเคลื่อนไหวเริ่มจากการอุ้ม โดยก่อนที่จะอุ้มเด็กควรส่งเสียงบอก และสัมผัสให้เขารู้ตัวก่อนและค่อยๆ โอบ อุ้มเด็กให้ชิดกับลำตัวซึ่งการให้เด็กรับรู้ว่ามี การเคลื่อนไหวอย่างไรจะช่วยให้เขาเคลื่อนไหวไปในทิศทางนั้น สอนให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายของเขาเองเริ่มจากศีรษะ แขน ขา หรืออาจเริ่มจากท่าจับนั่งบนตักและเปลี่ยนเป็นยืนบนตัก สอนให้รู้จักคลานโดยจับให้เขาอยู่ในท่าคุกเข่า มือทั้งสองข้างยันพื้น แล้วเรียกชื่อเพื่อกระตุ้นให้เขากลานไปหา

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เสียง การแขวนหรือยื่นของเล่นที่มีเสียงไว๊โกลล์ๆ มือและแสดงให้เด็กรู้ว่าจะจับหรือเอื้อมมือได้อย่างไร จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้จักเคลื่อนไหว ขณะเดียวกันเด็กจะเรียนรู้ความหมายของบน-ล่าง นอก-ใน หน้า-หลัง จากทิศทางการยื่นของเล่น

ในการฝึกให้เด็กนั่งควรเริ่มจากการให้เด็กนั่งบนตักหลังพิงพ่อแม่ จากนั้นให้เด็กนั่งบนพื้นหลังพิงพ่อแม่ นั่งบนพื้นหลังพิงผนังหรือเก้าอี้ที่มีพนักพิงด้านหลังเพื่อให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและรู้ขอบเขตของตนเอง เมื่อเด็กเริ่มเดินควรจูงมือให้เดินไปพร้อมกัน บอกให้เขารู้ว่าขณะนี้กำลังเดินอยู่บนพื้นลักษณะใด เช่น พื้นราบ พื้นทราย สนามหญ้า เด็กอาจกลัวที่จะเคลื่อนที่ไปมาเพราะกลัวชนกับสิ่งต่างๆ ดังนั้นจึงต้องสอนให้เขารู้จักป้องกันตัวขณะเดิน โดยยกมือข้างหนึ่งกันบริเวณหน้า อีกข้างหนึ่งกันบริเวณลำตัว เมื่อเด็กหกล้มควรสอนให้รู้จักใช้มือยันพื้นขณะล้มเพื่อลดการบาดเจ็บและความกลัวที่จะเคลื่อนที่ การชิงเชือกไว้ข้างผนังหรือทำราวเกาะสูงประมาณเอวเด็กจะช่วยในการเดินหรือวิ่งภายในบ้านได้อย่างมั่นใจ พ่อแม่ควรฝึกให้เด็กขึ้นลงบันได้ด้วยตนเอง โดยครั้งแรกเด็กอาจจะนั่งบนขั้นสูงสุดของบันไดแล้วเลื่อนตัวลงมาที่ละขั้นประมาณ 2-3 ครั้ง จากนั้นพ่อแม่ควรกระตุ้นให้เด็กยืนและจับราวบันไดเดินขึ้นเดินลง

2. การใช้การรับรู้ที่เหลืออยู่

โดยธรรมชาติเด็กที่มีปัญหาทางการเห็นจะหาวิธีการเรียนรู้สิ่งต่างๆ แทนการเห็น เช่น การสัมผัส การฟัง การดมกลิ่น และการรับรส หากสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้ว่าเป็นอะไรไม่เป็นสิ่งที่สกปรกหรืออันตรายก็ไม่ควรห้าม พ่อแม่อาจวางสิ่งของบนโต๊ะโล่งๆ ใช้มือพ่อหรือแม่นำทางให้เด็กสัมผัสสิ่งของ พ่อแม่อาจจับมือเด็กไปสัมผัสสัตว์หรือสัตว์ต่างๆ ที่เคลื่อนที่ได้เพื่อให้เขารู้ว่าวัตถุหรือสัตว์เหล่านั้นเคลื่อนที่อย่างไร และอธิบายว่าสิ่งนั้นเรียกว่าอะไร ลักษณะอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร นอกจากนี้พ่อแม่ควรสังเกตท่าทาง ลักษณะ หรือการแสดงออกที่เด็กพยายามสื่อสาร และทำความเข้าใจโดยพูดสิ่งที่สัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กทำหรือสื่อสารออกมา

พ่อแม่ควรสอนให้เด็กฟังและเรียนรู้เสียงต่างๆ รอบตัว สอนให้รู้จักคนอื่นๆ โดยการฟังเสียง อธิบายว่าเสียงนั้นเป็นของใคร เช่น บอกว่า “ตอนนี้คุณย่ากำลังพูดอยู่” และให้สัมผัสกับใบหน้าของคนนั้น พร้อมอธิบายลักษณะของแต่ละคนให้ฟัง ควรปล่อยให้เด็กฟังเสียงและสัมผัสสิ่งต่างๆ และบอกให้ทราบว่าเป็นเสียงที่ได้ยินเป็นอะไร เช่น เสียงน้ำไหล เสียงลม เสียงรถวิ่งไปมา

พ่อแม่ควรสอนให้เด็กแยกความแตกต่างของเสียง เช่น เสียงดัง เบา เร็ว ช้า โดยอาจใช้วิธีการปรบมือ การตีดนิ้ว กระดกลิ้น เป่าปาก เป็นต้น และอธิบายว่าเสียงนั้นทำอย่างไร ควรให้เด็กรับรู้ความรู้สึกในการเคลื่อนไหวขณะทำเสียงต่างๆ และให้เด็กทำเสียงตามหรือให้เด็กได้สัมผัสวัตถุที่มีเนื้อสัมผัสแตกต่างกัน เช่น ไม้ โลหะ พลาสติก พรม เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ความแตกต่างจากการสัมผัสหรือการดมกลิ่น เช่น ต้นไม้ ยางมะตอย หญ้า เป็นต้น ควรสอนให้เด็กรู้ความแตกต่างของเหรียญชนิดต่างๆ จากขนาด รูปร่าง และน้ำหนักของเหรียญ รวมทั้งขนาดของธนบัตร พ่อแม่ไม่ควรเอาของเล่นหรือสิ่งของไปยึดใส่มือเด็กแต่ควรให้เด็กได้สัมผัสด้วยนิ้วมือก่อน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3. การเรียนรู้ตนเองและสิ่งแวดล้อม

พ่อแม่ควรให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเอง ควรพูดว่า “นี่ตา หู จมูก ผม” พร้อมทั้งจับมือเด็กสัมผัสและเล่นเกมอะไรเอ่ย ถามลูกว่า “ไหนปาก” พ่อแม่ การนวด การเล่นเกมเกี่ยวกับร่างกายหรือการเรียกชื่ออวัยวะต่างๆ ขณะอาบน้ำจะช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับร่างกายของตนเอง สอนเด็กให้รู้จักว่าอันไหน “ของฉัน” อันไหน “ของเธอ” เช่น รองเท้าของฉันต่างกับของเธอตรงไหน อาจอธิบายและให้เด็กได้สัมผัส ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อาจพาเด็กออกนอกบ้านให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจสิ่งต่างๆ ไม่ควรเก็บสิ่งของต่างๆ ออกหมดจนไม่มีอะไรให้เด็กสำรวจ แต่พ่อแม่ควรอยู่ห่างจากเด็กแต่ใกล้พอจะบอกหรือช่วยเหลือหากเห็นว่าเด็กกำลังจะได้รับอันตรายและเมื่อเขาสามารถเรียนรู้หรือทำกิจกรรมใหม่ๆ ได้ควรแสดงออกด้วยคำพูด การอุ้ม การกอด หรือสัมผัส จะเป็นการกระตุ้นให้เขาอยากเรียนรู้มากขึ้น แต่ถ้าพ่อแม่กลัวจนเกินไปกลัวเด็กหกล้ม เจ็บ ไม่ปล่อยให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้เด็กไม่กล้าที่จะทำหรือเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างไรก็ตามควรให้เด็กรู้สึกว่าคุณอยู่ในที่ปลอดภัย เด็กหลายคนรู้สึกปลอดภัยเมื่อรู้ว่าตนเองอยู่ในอาณาเขตแค่นั้น เช่น อยู่ในอ้อมแขนแม่ อยู่บนตัก นั่งอยู่ชิดกับแม่บนโซฟา เป็นต้น

พ่อแม่ควรใช้น้ำเสียงที่แตกต่างกันเพื่อให้เด็กรับรู้ถึงความรู้สึกที่แตกต่างกัน เช่น น้ำเสียงแสดงความห่วงใย เสียงเตือนเมื่อมีอันตราย เสียงที่แสดงความสุข แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ไม่ควรใช้คำพูดหรือน้ำเสียงที่ทำร้ายจิตใจเด็กเพราะเด็กที่ไม่สามารถมองเห็นว่าเราพูดเล่นหรือพูดจริง

พ่อแม่ควรพูดคุยเกี่ยวกับบุคคล วัตถุ สถานที่ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เด็กจะพบเจอในชีวิตประจำวัน เวลาที่พ่อแม่ต้องทำงานต่างๆ ภายในบ้านให้พาเด็กไปทำกิจกรรมด้วย เช่น การเอาขวดน้ำออกจากตู้เย็น หยิบผ้าออกจากตะกร้า หยิบผลไม้ใส่ในถาด เป็นต้น การให้เด็กได้เรียนรู้เสียงในสภาพแวดล้อมที่เขาอยู่ เช่น เสียงออตประตูป้าน เสียงแตรรถเวลาพ่อแม่กลับบ้าน เสียงเครื่องซักผ้า เสียงกระชกกันของอุปกรณ์ในครัวเวลาทำอาหาร เป็นต้น โดยการบอก อธิบายหรือให้เด็กได้สัมผัสกับความสั่นสะเทือนหรือทำให้เกิดเสียงด้วยตนเอง

การจับต้องผู้อื่นทำให้เด็กเพิ่มความตระหนักรู้ในตนเอง การให้เด็กได้เล่นกับเพื่อนๆ โดยมีสิ่งกีดขวาง เช่น คลานใต้โต๊ะ เก้าอี้ กล้องกระดาษ จะทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

4. การเล่นและการคิด

ของเล่นชิ้นแรกของเด็กควรมีรูปร่างง่ายๆ เพราะเด็กไม่เคยเห็นรูปร่างจึงไม่รู้จัก เช่น ตุ๊กตาแมวกับหมา เด็กยังแยกความแตกต่างไม่ได้ ของเล่นเด็กอาจเป็นพลาสติกหรือกระดาษง่ายๆ ที่เขย่าแล้วมีเสียง แ่งไม้รูปทรงเรขาคณิต การให้เด็กกรอกน้ำใส่ขวด การเล่นเกมแบ่งโด การร้อยลูกปัด จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านการสัมผัสและด้านการคิด

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

พ่อแม่ควรให้เด็กได้มีโอกาสเลือกของเล่น สิ่งต่างๆ ไม่ควรตัดสินใจแทนเด็กเพียงเพราะเด็กมองไม่เห็นสิ่งนั้น พ่อแม่ควรให้เด็กได้สัมผัสและเลือกด้วยตนเอง นอกจากนี้การให้เด็กเล่นตามวิธีการของเขาเอง จะช่วยให้เขาเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ควรหาของเล่นที่มีเสียงเวลาเด็กกดหรือเขย่า ลูกบอลที่มีสีสว่างหรือตัดกันอย่างชัดเจน ของเล่นที่มีแสงกระพริบเวลากด แต่ควรระวังไม่ให้แสงส่องที่ตาเด็กโดยตรง การกระตุ้นให้เด็กได้เล่นของเล่นที่เด็กต้องกระทำบางอย่างและเกิดเป็นแสงหรือเสียง เช่น ตีกลองที่ทำให้เกิดเสียงด้วยตนเองจะช่วยให้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับผลของการกระทำ การเล่นเกมจ๊ะเอ๋โดยเอาผ้าคลุมหน้าและให้เด็กเอาผ้าออกจะทำให้เด็กเรียนรู้ว่าสิ่งต่างๆ ยังคงมีอยู่แม้จะไม่เห็น ควรให้เด็กได้เรียนรู้จำนวน รูปร่าง ขนาด ผ่านของจริงที่มีอยู่ในและนอกบ้าน เช่น ผลไม้ ผัก เสื้อผ้า กระดุม ภูเขา ตะกร้า การนับนิ้วตนเอง

พ่อแม่ควรชวนเด็กอื่นๆ มาเล่นกับลูกหรือให้เล่นกับพี่น้องและควรสอนเด็กให้รู้จักกฎระเบียบ กติกา เมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกา พ่อแม่ต้องสอนให้เด็กเข้าใจถึงผลที่ตามมาและรักษากฎ กติกา ไม่ควรปล่อยให้เด็กทำตามใจตนเองเพราะเห็นว่าเด็กมีปัญหาทางการเห็น เด็กควรเรียนรู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ

5. การสื่อสาร

การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้เมื่อเด็กมีความไว้วางใจ พ่อแม่เป็นผู้ที่คอยปกป้องโยนเด็กเวลา ร้องไห้ดังนั้นจึงเป็นคนที่เด็กไว้วางใจยินดีจะสร้างความสัมพันธ์ด้วย การสื่อสารกับเด็กไม่จำเป็นต้องเป็นคำพูดอย่างเดียวแต่เป็นการที่เด็กรู้จักการผลัดกันทำ การเลือก การเริ่มหรือชวนทำ การค้นหา หรือปฏิเสธ การร้องขอ การสนุกกับการสื่อสารกับผู้อื่น พ่อแม่อาจเล่นกับเด็กโดยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงการสื่อสารดังกล่าว เช่น พ่อแม่ตีกลองหนึ่งทีแล้วกระตุ้นให้เด็กตีกลอง เด็กอาจตีกลองตอบมาหนึ่งที พ่อแม่ตีสามทีเด็กตีสามที สลับกัน เป็นการที่เด็กเรียนรู้สิ่งที่พ่อแม่สื่อสารมาผ่านการตีกลองหรือการนำขนมหลายๆ อย่างให้เด็กเลือกว่าอยากทานอันไหนแทนการตัดสินใจให้เด็กโดยบอกว่าให้ทานอันนี้ ทำให้เด็กไม่มีโอกาสได้คิดได้สิ่งที่ตนเองต้องการไม่ได้พูดได้ตอบ

เด็กไม่สามารถมองเห็นการเคลื่อนไหวริมฝีปากขณะผู้อื่นพูด จึงควรให้เด็กสัมผัสสริมฝีปากและใบหน้าของผู้พูดขณะพูดจะได้รับความรู้สึกในการเคลื่อนไหวริมฝีปาก แก้ม ขากรรไกร หลังจากนั้นให้เด็กเอามือไปวางที่ปากของตนเอง ให้เขาพูดตามคำบอก เขาจะรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวริมฝีปาก แก้ม ขากรรไกร ลมที่ออกมาทางจมูกและปากขณะที่เขาพูด

เด็กอาจเรียนรู้คำ ชื่อสิ่งต่างๆ แต่ไม่เข้าใจความหมายเพราะไม่เห็นวัตถุจริงๆ เป็นอย่างไร พ่อแม่จึงควรอธิบายความหมายของคำ โดยการให้เขาสัมผัสสิ่งนั้นๆ และพูดชื่อสิ่งนั้นซ้ำๆ หลายครั้งจะทำให้เด็กเรียนรู้ชื่อของสิ่งต่างๆ ได้ และพ่อแม่ควรเรียกชื่อสิ่งของต่างๆ เช่น ขวดน้ำ ช้อน เป็นต้น ทุกครั้งที่น่านำมาให้เด็กใช้

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ในการสื่อสารเด็กควรรู้ว่าเขากำลังสื่อสารกับใคร ดังนั้นจึงควรบอกเด็กว่าเป็นใครและควรบอกให้เด็กรู้ว่าทำอะไร บอกเด็กเมื่อกิจกรรมเหตุการณ์นั้นเสร็จแล้ว และให้เด็กรู้ว่าคุณไม่อยู่ตรงนั้นแล้ว เช่น “พ่อทานข้าวเสร็จแล้วไปทำงานก่อนนะ” เด็กอาจตกใจและอารมณ์เสียได้จากเสียงที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว เช่น เสียงวิทยุ เสียงหมาเห่า พ่อแม่ควรบอกเด็กให้รู้จักก่อนที่จะได้ยินเสียงนั้นอีกครั้ง และเวลาที่พบญาติหรือเพื่อนบ้านพ่อแม่ควรให้เขาพูดคุยกับเด็กโดยตรงไม่ควรถามผ่านพ่อแม่

6. การทำกิจวัตรประจำวัน

ควรสอนเด็กทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับการดูแลตนเอง เช่น การอาบน้ำ แปรงฟัน การใช้ห้องน้ำ การใส่เสื้อผ้า เป็นต้น ควรสอนให้เด็กทำกิจกรรมทีละอย่างตามลำดับ เริ่มจากกิจกรรมที่ง่ายที่สุดก่อนโดยพ่อแม่ควรคิดก่อนว่าวิธีที่เด็กทำกิจกรรมควรเป็นอย่างไรแล้วอธิบายให้เด็กเข้าใจว่าทำไมต้องทำกิจกรรมนั้น แสดงให้เขาเห็นวิธีการทำโดยพ่อแม่ร่วมทำกับเด็กพร้อมอธิบายให้เขารู้ว่ากำลังทำอะไรจากนั้นให้เด็กลองทำเอง ขั้นตอนใดที่เด็กทำไม่ได้ ให้ช่วยโดยวางมือบนหลังมือของเขาจับมือให้ทำกิจกรรมนั้นและบอกให้ทำกิจกรรมนั้นต่อไปพร้อมกัน เช่น การใส่เสื้อ ช่วยเอาแขนเด็กใส่ในแขนเสื้อ เอาคอเสื้อสวมศีรษะแล้วให้เด็กดึงเสื้อลงมาเอง เป็นต้น ทุกครั้งที่ทำกิจกรรมใหม่ๆ และทำได้แม้เพียงเล็กน้อย พ่อแม่ควรแสดงความพอใจโดยการกอดหรือลูบเบาๆ หรือพูดชมจะช่วยให้เขามีกำลังใจอยากช่วยเหลือตนเองมากขึ้น เมื่อเด็กเรียนรู้การทำกิจกรรมแล้วพ่อแม่ควรลดการช่วยเหลือลงและพยายามให้เด็กช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด พ่อแม่ควรใจเย็นและให้เวลาเด็กในการฝึกหรือทำกิจกรรมเพราะอาจใช้เวลาหลายวันหลายสัปดาห์

การสอนเด็กใส่เสื้อผ้าควรสอนให้เด็กรู้จักด้านหน้าและด้านหลังของเสื้อ หากมีลักษณะเหมือนกันควรทำสัญลักษณ์โดยแปะแถบผ้าไว้ด้านในของเสื้อ สอนให้เขารู้จักแยกสีเสื้อผ้า โดยทำสัญลักษณ์เป็นแถบขาวหรือรูปร่างต่างๆ แทนแต่ละสีเพื่อให้เขาเลือกใส่เสื้อผ้าได้เอง พ่อแม่ควรสอนให้เด็กรับประทานอาหารโดยแบ่งเป็นขั้นตอนย่อยๆ เช่น พ่อแม่ตักอาหารด้วยช้อนแล้วนำไปใกล้ปากเด็ก เด็กเรียนรู้ว่าเป็นอาหารและต้องอ้าปาก เคี้ยวอาหาร ในขณะที่เดียวกันพ่อแม่ควรฝึกเด็กหยิบจับของเล็กๆ ยกขึ้นลงเพื่อที่จะฝึกให้เด็กหยิบจับช้อนได้ โดยพ่อแม่ให้เด็กจับช้อนที่พ่อแม่ตักอาหารไว้แล้วและวางมือบนมือเด็ก ช่วยเด็กยกช้อนไปใกล้ปาก เมื่อเด็กทำได้พ่อแม่ค่อยๆ ลดความช่วยเหลือลงและฝึกให้เด็กทำขั้นตอนต่อไป เป็นต้น นอกจากนี้ควรสอนเด็กให้ตักน้ำจากแก้วโดยการจับแก้วพร้อมกับเขา แสดงวิธียกแก้วเข้าชิดปาก ตัก แล้ววางแก้วลง ทำเช่นนี้หลายๆ ครั้งจนเขาสามารถทำได้เอง พ่อแม่ควรนั่งข้างๆ เด็กขณะรับประทานสอนให้รู้ความแตกต่างของอาหารแต่ละชนิดจากการตมกลิ่นและรสอาหาร โดยเด็กอาจจะเอานิ้วจิ้มลงในอาหารเพื่อจะได้อธิบายเป็นอะไร และพ่อแม่บอกให้ทราบที่กำลังรับประทานอะไร ควรจัดให้เด็กนั่งที่เดิมทุกครั้งเวลาทานข้าว รวมทั้งจาน อุปกรณ์อื่นๆ ควรอยู่ในตำแหน่งเดิมเพื่อให้เขาทราบตำแหน่งและหยิบจับได้ถูกต้อง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เด็กที่มองไม่เห็นตั้งแต่แรกเกิดอาจมีปัญหาการนอนเนื่องจากไม่สามารถรับรู้กลางวันและกลางคืนทำให้เด็กนอนกลางวันตื่นกลางคืนได้ พ่อแม่ไม่ควรเล่นหรือดูทีวีโดยให้เด็กนั่งบนตักเวลาที่เด็กไม่ยอมนอน การนวดให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายจะช่วยให้เด็กหลับได้บางคนใช้การอาบน้ำอุ่นก่อนนอนทำให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายและการให้เด็กอาบน้ำก่อนนอนเป็นประจำจะทำให้เด็กเรียนรู้ว่าต้องนอนหลังจากอาบน้ำพ่อแม่อาจปิดไฟหรือลดแสงไฟ (แม้เด็กจะมองไม่เห็นแต่บางคนยังรับรู้การมีแสง) ลดเสียงรบกวนในบริเวณที่เด็กนอน การให้เด็กได้สัมผัสหมอน ผ้าห่ม หรืออุปกรณ์เครื่องนอนพร้อมอธิบายจะทำให้เด็กเรียนรู้ว่าถึงเวลาเข้านอนแล้ว

7. สภาพแวดล้อม

พ่อแม่ควรจัดบ้านให้เป็นระเบียบ วางของเป็นที่ จัดสิ่งแวดล้อมที่หลีกเลี่ยงการเกิดอันตรายแก่เด็กเพราะเด็กมองไม่เห็นอาจสะดุดหรือหกล้มได้ เช่น การวางสิ่งของที่อันตรายไว้ใกล้มือเด็ก บริเวณที่เป็นหลุมเป็นบ่อควรทำให้เป็นทางเรียบ ไม่วางสิ่งของเกะกะทางเดิน หรือเคลื่อนย้ายวัตถุไปวางขวางทางในที่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นต้น และควรวางของไว้ที่เดิมเพราะเด็กเรียนรู้ว่าของอยู่ที่ไหนแล้ว หากเปลี่ยนที่โดยไม่บอกจะทำให้เด็กหาไม่เจอและรู้สึกไม่มั่นใจว่าตนเองมาถูกที่หรือเปล่า อยู่ในทิศทางไหน โดยเฉพาะของที่ เป็นของของเด็กเองหากจะเปลี่ยนที่ต้องให้เด็กรู้และพาเขาไปยังที่ที่เปลี่ยนนั้น นอกจากนี้ไม่ควรเปิดประตูบ้านทิ้งไว้เพราะเด็กอาจเดินออกไปนอกบริเวณบ้านได้

ในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจวัตรประจำวัน ควรจัดเป็นตารางเวลาประจำไม่เปลี่ยนแปลงเวลาบ่อยๆ เพราะการที่เด็กรู้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไปทำให้เขารู้สึกปลอดภัย และพ่อแม่ควรพูดหรือสัมผัสตัวเด็กเพื่อให้รู้ว่าเด็กไม่ได้อยู่คนเดียวมีพ่อแม่อยู่ด้วยตลอดเวลา

การทำราวหรือที่จับที่มีความสูงระดับเอวของเด็กติดผนังรอบบ้าน การทำสัญลักษณ์ติดหน้าห้อง โดยใช้วัตถุที่สื่อความหมาย เช่น จานของเล่นติดบนแผ่นกระดาษหรือบอร์ดขนาดใหญ่หรือใหญ่เกินไป เช่น 6*6 นิ้ว แล้วติดหน้าทางเข้าห้องครัว หรือใช้ส่วนของผ้าเช็ดตัวมาแปะบนแผ่นกระดาษหรือบอร์ดหน้าประตูห้องน้ำ เป็นต้น จะทำให้เด็กเรียนรู้ทิศทาง พ่อแม่ควรพาเด็กเดินทั้งในและนอกบ้านเพื่อทำความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ และยังช่วยให้เด็กสามารถจินตนาการแผนผังภายในและภายนอกบ้านว่ามีอะไรอยู่ที่ไหนทำให้เกิดความมั่นใจในการช่วยเหลือตนเอง

แนวทางดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาการมองเห็นที่พ่อแม่และผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดจะกระทำได้ แต่อาจจะยังไม่เพียงพอเพราะเด็กที่มีปัญหาการมองเห็นแต่ละคนอาจมีความต้องการการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน และในแต่ละช่วงวัยยังมีรายละเอียดในขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือด้วย ดังนั้นพ่อแม่จึงควรพาเด็กพบแพทย์เฉพาะทางและนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินและตรวจสอบว่าระดับการมองเห็นที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร และให้เด็กได้รับการฝึกการสร้าง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ความคุ้นเคยและปรับสภาพแวดล้อมจากนักวิชาชีพเพิ่มเติม รวมทั้งพ่อแม่จะได้รับคำแนะนำวิธีการฝึกลูกให้ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างละเอียดทีละขั้นตามแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้การได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ปกครองที่มีลูกที่มีปัญหาทางการเห็น อาจช่วยแลกเปลี่ยนข้อมูลการดูแลช่วยเหลือลูกได้หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเห็นจะช่วยให้พ่อแม่มีความมั่นใจในการดูแลลูกได้มากขึ้น เช่น ศูนย์บริการระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น อายุ 0-6 ปี (Joy Center for Children with Visual Impairment 0-6 years) ตั้งอยู่ที่ 250/571 หมู่บ้านกรีนวิลล์ ถ. พุทธมณฑลสาย 2 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ 10170 โทร. 02 448 0166, 02 800 2199

บรรณานุกรม

- ศุภา คงแสงไชย (2557). *กลยุทธ์การกระตุ้นพัฒนาการทางสายตาสำหรับเด็กพิการทางสายตาและเด็กด้อยโอกาส 0-3 ปี*. กรุงเทพฯ: วิสันต์การพิมพ์.
- ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ (2544). *คู่มือการฟื้นฟูสำหรับสมาชิกในครอบครัวของผู้ที่มีความผิดปกติทางการมองเห็น เล่ม 1-2*. ม.ป.พ.
- Bhandari, R. & Narayan, J. (Ed.). (2009). *Creating Learning Opportunities: A Step by Step Guide to Teaching Students with Vision Impairment and Additional Disabilities, Including Deafblindness*. printed by <http://www.sreeramanaprocess.com>.
- Everett, D. & Ravenscroft, J. (April 2004). *A Parent Guide to Mainstream Visual Impairment education in Scotland*. Retrieved from <http://www.ssc.education.ed.ac.uk/viscot/parentguide.pdf>
- Royal National Institute of Blind People (RNIB). (2016). Information about Vision Impairment: Guide for Parents. Retrieved from https://www.rnib.org.uk/sites/default/files/APDF-ENG021603_Early%20Support%20Parents%20Information.pdf

คำแนะนำสำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง ในการดูแลเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาการได้ยิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะรัตน์ นุชผ่องใส*

เด็กที่มีปัญหาการได้ยินสามารถตรวจพบได้ตั้งแต่แรกเกิดหรือในช่วงปฐมวัยซึ่งมักจะพบเมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองสังเกตเห็นจากพัฒนาการที่ไม่เป็นไปตามวัย โดยเด็กแต่ละคนอาจมีระดับการสูญเสียการได้ยินรุนแรงมากน้อยแตกต่างกันไป บางคนมีปัญหาการได้ยินไม่มากและมีความคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง บางคนอาจมีปัญหาการได้ยินดีขึ้นหรือลดลงตามอายุที่มากขึ้นจึงควรรีบไปพบแพทย์เพื่อทราบสาเหตุและแนวทางในการบำบัดรักษาหรือลดความรุนแรงของปัญหาโดยเร็ว เมื่อพบว่าเด็กมีปัญหาการได้ยิน พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ควรโทษตนเองหรือผู้อื่นว่าเป็นต้นเหตุ แต่ควรตั้งสติหาข้อมูลต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจเด็กที่มีปัญหาในการได้ยิน และเลี้ยงดูเพื่อให้เขามีพัฒนาการเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เด็กที่มีปัญหาในการได้ยินอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง 2) เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทาง การได้ยิน มักจะใส่เครื่องช่วยฟังเพื่อให้การได้ยินดีขึ้นและต้องเรียนรู้การใช้เครื่องช่วยฟังจากนักวิชาชีพ

การที่เด็กไม่ได้ยินเสียงหรือได้ยินเสียงไม่ชัดเจนส่งผลต่อการออกเสียงพูดของเด็ก การสื่อสารกับผู้อื่น และการรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านภาษา ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับเด็กเช่นเดียวกับพัฒนาการด้านอื่นๆ ไม่ควรละเลย คิดว่าเด็กทำไม่ได้เพราะไม่ได้ยิน ในทางตรงข้ามหากพ่อแม่ ผู้ปกครองให้ความสนใจที่จะพัฒนาเด็กในทุกด้านก็จะทำให้เด็กมีพัฒนาการเหมือนเด็กทั่วไปสามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาหรือทำงานประกอบอาชีพมีชีวิตที่มีความสุขอยู่ในสังคมได้ การดูแลเด็กที่มีปัญหาการได้ยินนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถใช้หลักพัฒนาการตามวัย โดยให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ตามวัยแต่อาจต้องปรับวิธีการจัดกิจกรรมและเพิ่มความสนใจในบางกิจกรรม สรุปลงได้ดังนี้

*สาระและความคิดเห็นของบทความนี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

1. พ่อแม่ควรชวนเด็กทำกิจกรรมต่างๆ แม่เด็กจะไม่ได้ยินว่าพ่อแม่บอกให้ทำอะไร แต่เด็กจะสังเกตและเลียนแบบสิ่งที่พ่อแม่ทำให้ดู ดังนั้นพ่อแม่ควรชวนลูกทำกิจกรรมต่างๆ โดยทำให้ดูและให้เด็กทำตาม และถ้างานโดยยากเกินไปควรแบ่งงานนั้นให้เป็นขั้นตอนย่อยๆ ให้เด็กทำทีละขั้น
2. พ่อแม่ควรหมั่นพูดคุยกับลูก เวลาพูดคุยกับเด็กควรเรียกให้เด็กหันมาสนใจก่อนจึงพูด และใช้การสื่อสารทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัส การแสดงสีหน้า ท่าทาง ไม่ควรตะโกนแต่ใช้ระดับเสียงปกติ ไม่ควรคิดว่าลูกไม่ได้ยินไม่จำเป็นต้องพูดก็ได้ เช่น เวลาจะเรียกลูกให้เรียกชื่อพร้อม กับแตะที่มือเบาๆ เด็กบางคนสามารถเรียนรู้จากการอ่านปากพ่อแม่ว่าพูดอะไร โดยเวลาพูดกับลูกให้มองหน้าลูกเพื่อให้ลูกเห็นหน้าและปากอย่างชัดเจน และหลีกเลี่ยงการพูดในที่ที่มีเสียงดังรบกวน นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับความสว่างภายในห้อง เด็กควรมองเห็นหน้าพ่อแม่เวลาพูดอย่างชัดเจน พ่อแม่ไม่ควรยืนพูดโดยหันหลังให้หน้าตาเพราะจะทำให้เด็กมองเห็นหน้าพ่อแม่ไม่ชัด และเมื่อเด็กคุยกับคนอื่นพ่อแม่ไม่ควรตอบแทน ควรให้เด็กเรียนรู้ที่จะพูดหรือแสดงการตอบสนองด้วยตนเอง
3. การเรียนรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดหรือค่านิยมเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็กที่มีปัญหาการได้ยิน เพราะเขาจะเรียนรู้จากการสังเกตหรือการเห็นคนอื่นทำโดยไม่ได้ยินการอธิบาย ทำให้ยากที่จะรับรู้ อย่างถูกต้องและนำไปสู่ความคิดถูกผิดด้วยตนเอง ดังนั้นพ่อแม่ควรหมั่นพูดคุยและแสดงให้เขาเข้าใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดซึ่งต้องทำให้เห็นเป็นรูปธรรม และเมื่อเด็กทำสิ่งที่ถูกต้องควรพูดหรือแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ชื่นชมและให้กำลังใจในสิ่งที่ลูกทำ
4. พ่อแม่ควรกำหนดกติกาและข้อตกลงกับลูกไม่ควรตามใจ แต่ควรสอนให้ลูกเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามกฎ กติกา และปฏิบัติเหมือนลูกคนอื่นๆ และควรให้เด็กได้มีโอกาสรับผิดชอบในการทำสิ่งต่างๆ เช่น การรดน้ำต้นไม้ การเก็บของเล่น เป็นต้น
5. ควรให้ความสำคัญกับมารยาทในบางเรื่องที่ได้รับรู้ได้จากการได้ยิน เช่น การฝึกทักษะการรับประทานอาหาร ควรสอนให้เด็กเคี้ยวปิดปากตั้งแต่เด็กเพราะเด็กจะไม่ได้ยินเสียงเคี้ยวอาหารของตนเอง การไม่เดินลากเท้าจนเกิดเสียงดัง เด็กไม่ได้ยินเสียงตนเองเวลาเดินดังนั้นควรฝึกให้เดินเบาๆ จนเป็นนิสัย เป็นต้น
6. พ่อแม่ควรให้ความสนใจลูกทุกคนไม่ควรให้ความสนใจลูกที่มีปัญหาการได้ยินมากจนเกินไป อาจทำให้พี่/น้องเกิดความอิจฉา น้อยใจ บางคนอาจรู้สึกผิดคิดไปเองว่าตนเป็นสาเหตุให้พี่/น้องมีปัญหาการได้ยิน บางคนรู้สึกที่ต้องคอยปกป้องพี่/น้องที่มีปัญหาการได้ยิน และไม่ควรรีไต่ถามลูกไม่เหมือนคนอื่นเมื่อทำอะไรไม่ถูกต้องก็ไม่ว่ากล่าวตักเตือนหรือเมื่อเด็กเล่นกับพี่/น้องแม่เป็นฝ่ายผิดก็ทำเป็นไม่เห็น ควรสอนให้เด็กรู้จักผิด ขอโทษ นอกจากนี้พ่อแม่ควรให้เวลาลูกๆ ได้พูดถึงความรู้สึกของตนเอง ตอบคำถามเกี่ยวกับการรักษาของลูกที่มีปัญหาการได้ยินให้ลูกๆ ทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพี่/น้องที่มีปัญหาการได้ยิน เช่น พาไปหาหมอด้วยกัน อ่านหนังสือด้วยกัน เป็นต้น

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

7. พ่อแม่ควรจัดกิจกรรมที่让孩子รู้จักคิดผ่านการกระทำมากกว่าคำพูด เช่น ใช้บัตรคำที่มีภาพประกอบมาเล่นเกมที่เน้นการคิดกับเด็ก การอธิบายเหตุผลต่างๆ พ่อแม่ควรแสดงให้เด็กเห็นด้วยตนเองแทนการ让孩子ฟังจากคำพูด เช่น ใช้รูปภาพฟังหรือวิดีโอการแปร่งฟัน ประกอบการอธิบายว่าทำไมต้องแปร่งฟัน หรืออาจใช้การวาดรูปแทนการ让孩子บอกว่าสิ่งที่เห็นบนท้องฟ้ามีอะไรบ้าง เป็นต้น

8. การทำป้ายเขียนชื่อสิ่งต่างๆ ในบ้านจะช่วยทำให้เด็กเรียนรู้คำต่างๆ หรือพ่อแม่อาจทำบัตรคำที่มีภาพประกอบโดยเลือกคำที่ใช้บ่อยๆ ในชีวิตประจำวันไว้สื่อสารกับเด็ก เช่น แก้ว อี โต๊ะ ตู้เย็น เป็นต้น จะทำให้เด็กเรียนรู้การอ่านได้เร็วขึ้น เพราะจากการศึกษาพบว่าเด็กที่มีปัญหาการได้ยินเรียนรู้คำจากการเห็นอย่างน้อย 300 ครั้ง จึงจะซึมซับคำนั้นและนำไปใช้ในขณะเด็กทั่วไปเรียนรู้จากการเห็นและการได้ยินน้อยกว่า 20 ครั้ง

9. ควรส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านหนังสือโดยอ่านหนังสือด้วยกันทุกวันอย่างน้อยก่อนนอนหรือให้เด็กมีส่วนร่วมไปกับหนังสือ เช่น ให้เด็กได้เลือกหนังสือที่ชอบและพ่อนำเรื่องในหนังสือออกมาแสดงให้เด็กเห็นเป็นรูปธรรมหรือเป็นรูปภาพ ตัดบางส่วนของเรื่องมาเล่าหรือพูดบ่อยๆ แล้วให้เด็กเล่าเรื่องบ้างซึ่งอาจจะไม่สมบูรณ์แต่เป็นการทำให้เด็กได้มีโอกาสในการสื่อสาร การอ่านหนังสือควรอ่านซ้ำหลายๆ รอบ

10. แม้เด็กจะไม่ได้ยินแต่สามารถรับรู้จากการสัมผัสเพื่อนได้ ดังนั้น จึงควรให้เด็กมีประสบการณ์กับเสียงดนตรี เสียงเพลง การเต้นรำ ด้วย

11. ควรพาลูกไปพบแพทย์และนักวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตามคำแนะนำของนักวิชาชีพ และควรพูดคุยกับลูก พี่/น้อง ให้เข้าใจสาเหตุของการต้องใส่เครื่องช่วยฟัง เพราะบางครั้งทั้งตัวเด็กเอง พี่/น้อง รู้สึกอายที่มีพี่/น้อง ใช้เครื่องช่วยฟังหรืออายที่จะตอบคำถามจากเพื่อน พ่อแม่อาจต้องอธิบายให้เกิดความเข้าใจและสอนวิธีการตอบคำถามเวลามีคนถามในเรื่องนี้

12. แม่ควรดูแลรักษาเครื่องช่วยฟังและตรวจสอบการทำงานอย่างสม่ำเสมอตามคำแนะนำของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ เช่น การปิดเครื่องทุกครั้งหลังเลิกใช้และเอาถ่านออก ถ่านที่ใช้ต้องสำหรับเครื่องช่วยฟังเท่านั้นไม่นำถ่านนาฬิกามาใช้ เวลาเปลี่ยนถ่านหรือทำความสะอาดด้วยผ้าแห้งให้ทำบนโต๊ะเพื่อไม่ให้เครื่องตกและไม่ควรให้เครื่องช่วยฟังโดนน้ำ น้ำมันใส่ผม ไม่ควรวางเครื่องช่วยฟังไว้ในที่อับชื้น ร้อนหรือเย็นเกินไป เช่น ในรถยนต์ที่จอดตากแดด หลังตู้เย็น ควรเก็บไว้ในกล่องดูดความชื้นสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง หากเครื่องช่วยฟังมีเสียงเบาอาจเกิดจากการลิ้มเปิดเครื่อง ใส่ถ่านผิดขั้ว ถ่านหมด หรือมีสิ่งสกปรกอุดตันที่พิมพ์หู ถ้าเสียงขาดๆ หายๆ อาจเกิดจากสายฟังขาด ขั้วต่อสายฟังไม่แน่น ถ้ามีเสียงหวีด แสดงว่าเปิดเครื่องดังเกินไป หรือเปิดเครื่องแต่ไม่ได้ใส่หู ท่อพลาสติกขาด พิมพ์หูหลวม หากตรวจสอบเบื้องต้นแล้วเครื่องช่วยฟังยังมีปัญหา ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญไม่ควรซ่อมเครื่องเอง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

13. พ่อแม่ควรฝึกเด็กให้คุ้นเคยกับการใช้เครื่องช่วยฟังโดยสปีดาร์แรกให้ใส่เครื่องช่วยฟังในขณะที่เด็กมีอารมณ์ดี กำลังเล่นหรือดูทีวี เปิดเสียงเครื่องช่วยฟังในระดับความดังต่ำๆ และให้เด็กใส่เครื่องช่วยฟังช่วงสั้นๆ ประมาณ 20-30 นาที สปีดาร์ที่สองเพิ่มความดังขึ้นเล็กน้อยและเพิ่มระยะเวลาเป็น 1-2 ชั่วโมง สปีดาร์ที่สามปรับระดับความดังให้พอดี และเพิ่มระยะเวลาการใส่เครื่องช่วยฟังให้นานขึ้นพร้อมทั้งกระตุ้นให้เด็กออกเสียงพูด พยายามฝึกให้เด็กเพิ่มระยะเวลาการใส่จนถึงวันละ 6 ชั่วโมง

14. พ่อแม่อาจกำหนดท่ามือของคำที่ใช้บ่อยๆ ในการสื่อสารกับเด็กและสมาชิกในครอบครัว โดยอาจเป็นภาษาท่าทางที่ส่วนใหญ่เข้าใจ เช่น ยกนิ้วโป้งชี้ขึ้นแสดงว่า “ใช่” ยกนิ้วโป้งชี้ลงแสดงว่า “ไม่ใช่” ท่อมือทั้งห้าเอามาแตะที่ปากแสดงว่า “กิน” แบนมือสองข้างประกบกันแนบไว้ข้างหูแสดงว่า “นอน” พนมมือแสดงว่า “ขอบคุณ” เป็นต้น นอกจากนี้อาจศึกษาเรียนรู้ภาษามือได้จากเว็บไซต์ของราชบัณฑิตยสถาน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

บรรณานุกรม

- นายแพทย์มานิต. (ม.ป.ป.). วิธีใช้และดูแลรักษาเครื่องช่วยฟัง. สืบค้นจาก http://www.eartone.co.th/instrument_maintenance_th.html
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 (2552, 9 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 126 ตอนพิเศษ 80 ง หน้า 45-47.
- Center for Disease Control and Prevention. (2014, November 17). *How can I start communicating with my baby right now?* Retrieved from <https://www.cdc.gov/ncbddd/hearingloss/parentsguide/communicating.html>
- Maine Department of Health & Human Services, Bureau of Health, Division of Family Health. (September 2004). *A Parent's Guide for Infants & Children with Hearing Loss*. Retrieved from http://www.maine.gov/dhhs/mecdc/population_health/mch/cshn/documents/pdf/parentinfonotebook.pdf
- Ohio Coalition for the Education of Children with Disabilities. (December 2015). *A Guide for Parents and Educators of Deaf or Hearing Impaired Children*. Retrieved from <http://www.ocecd.org/Downloads/A%20Guide%20for%20Parents%20Educ%20Deaf%20or%20HI%20Book%20Rev%2012%202015.pdf>
- Oticon. (n.d.). *Parents' Guide: A guide for parents of children with hearing loss*. Retrieved from <https://www.oticon.com/~media/oticon%20us/main/download%20center/family%20support%20materials/professional%20all/35103%20parents%20guide.pdf>
- Rochester Area Coalition of Service Providers for Deaf/Hard of Hearing Children. (n.d.). *Children with Hearing Loss: Resource Guide for Parents*. Sprint Relay. Retrieved from https://www.urmc.rochester.edu/ncdhr/ResourceDirectory/Documents/GuideForParents11-29-06_129234470459162500.pdf
- Supporting Success for Kids with Hearing Loss. (n.d.). *How to start to help your child*. Retrieved from <http://successforkidswithhearingloss.com/parents-infants-toddlers/how-to-start-to-help-your-child/>

การสร้างวินัยเชิงบวก และพัฒนาการสมอง จิตใจ และพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยในประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิตดา ธนเศรษฐกร*

การสร้างวินัยเชิงบวก หมายถึง การสอนและการฝึกฝนพฤติกรรมเป้าหมายด้วยการใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพตรงกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กและบนพื้นฐานของสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดู

หลักการสร้างวินัยเชิงบวกเชื่อว่า

1. เด็กจะรับรู้สิ่งที่เราสื่อสารได้ดีเมื่อเราตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย และจิตใจของเขา ก่อน แล้วสมองของเด็กจะพร้อมเปิดรับรู้สิ่งที่เราต้องการสื่อสาร
2. เด็กจะเรียนรู้สิ่งที่เราสื่อสารได้ดีเมื่อเราสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับเด็กก่อน แล้วสมองของเด็กจะพร้อมทำความเข้าใจ

ดังนั้นการสร้างวินัยเชิงบวกจึงเน้นที่คำพูด สายตา ท่าทาง และน้ำเสียงที่สามารถส่งความรัก ความห่วงใย และคำสอนไปถึงเด็กๆ ได้เพื่อช่วยให้เด็กฟังและเข้าใจสิ่งที่เราสอนได้ง่ายขึ้น และจงใจให้เด็กอยากทำสิ่งที่เราสอนด้วยตัวเองมากขึ้นนั่นเอง

งานวิจัยต่อเนื่องที่พัฒนาขึ้นโดยอาจารย์ประจำสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่องการสร้างวินัยเชิงบวกด้วยเทคนิควินไอวันส์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองอีเอฟ จิตใจ และพฤติกรรม พบว่า ภายใน 20 นาที เด็กจะได้ยินผู้เลี้ยงดูใช้การสร้างวินัยเชิงลบโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คำว่า “ห้าม” “ไม่” “อย่า” “หยุด” การประชด และการล้อเลียนอย่างน้อย 7 ครั้ง และอย่างมากที่สุดถึง 47 ครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่จะใช้เวลาไปกับการ “สั่ง” มากกว่าการ “สอน” อีกด้วย ซึ่งการสร้างวินัยเชิงลบ ไม่ว่าจะเป็นการสั่ง การข่มขู่ การเปรียบเทียบ หรือการทำร้ายร่างกายจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางจิตใจได้ และเมื่อเด็กรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือไม่มั่นคงทางจิตใจแล้วก็จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อต่อต้านหรือหลีกเลี่ยงการสอนของผู้เลี้ยงดู

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ตัวอย่างการ “สั่ง”	ตัวอย่างการ “สอน” แบบมีเป้าหมาย
<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้คำพูด “ห้าม” “ไม่ได้” “อย่า” “หยุด” เช่น “ห้ามเอามือเข้าปากนะ” “เล่นต่อไม่ได้นะ เรา จะกลับบ้านกัน” “อย่าอมข้าว” “หยุดร้องไห้” 	<p>ใช้คำขอบคุณ ตามด้วยพฤติกรรมที่เราต้องการ เช่น “ขอบคุณที่หนูเอามือจับช้อนแล้วตักของเข้าปาก” “ขอบคุณที่หนูเลิกเล่นแล้วกลับบ้านกับแม่” “ขอบคุณที่หนูเคี้ยวข้าว” “ขอบคุณที่หนูใช้คำพูด”</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● สั่งให้ทำกิจวัตรประจำวันเดียวกัน เช่น ตื่นเดี๋ยวนี้! ไปอาบน้ำเดี๋ยวนี้! เก็บของเล่นเดี๋ยวนี้! 	<p>ให้ทางเลือก และให้ลูกตัดสินใจ เช่น “หนูจะตื่นเลย หรือจะนอนต่ออีก 5 นาที” “หนูจะเอาของเล่นที่เป็ด หรือที่ปลาโลมาไปอาบน้ำด้วย” “หนูจะให้แม่ช่วยเก็บ หรือลูกจะเก็บของเล่นคนเดียว”</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● สั่งให้ทำกิจวัตรประจำวันเดียวกัน เช่น “นั่งดีๆ!” “พูดดีๆ!” 	<p>บอกพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น “นั่งหลังตรง กันติด เบาะ เ้าติดพื้นคะลูก” “หนูกลืนข้าว แล้วพูดครบลูก”</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● ขูให้ทำ เช่น “ถ้าทานข้าวไม่เสร็จ ไม่ต้องไปเล่น ป่วยให้ป่วยคนเดียวเลย” 	<p>บอกพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กทำ ตามด้วยสิ่งที่เขาอยากทำ เช่น “เมื่อทานข้าวหมดแล้ว ไปเล่นได้เลย ค่ะ”</p>

สิ่งสำคัญของการสร้างวินัยเชิงบวก คือ การกำหนดเป้าหมายพฤติกรรม การสอนเด็กจะต้องมีเป้าหมายพฤติกรรมที่ชัดเจนเพราะเมื่อผู้เลี้ยงดูกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายชัดเจนแล้ว การสอนและการฝึกฝนจะมีชัดเจนขึ้นและเข้าใจง่ายขึ้นไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น หากเป้าหมายคือ การสอนให้ทานข้าวเอง วิธีการสอนและฝึกฝนคือเมื่อถึงเวลาให้เด็กๆ นั่งทานข้าวเอง ผู้เลี้ยงดูสามารถช่วยหั่น ตัด ตัก หรือให้กำลังใจได้ตามเหมาะสมและเมื่อหมดเวลาก็ช่วยกันเก็บจานข้าวเป็นต้น การกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมจะช่วยให้ผู้เลี้ยงดูสอนได้ตรงจุด ตรงประเด็น และที่สำคัญคือ รู้ว่าการสอนนั้นบังเกิดผลแล้วเมื่อพฤติกรรมเป้าหมายเกิด

ในทางตรงข้ามหากว่าผู้เลี้ยงดูไม่กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่ชัดเจน การสอนก็จะสอนไปเรื่อยๆ ไร้เป้าหมายและมักจะมองข้ามพฤติกรรมเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กตักข้าวกินเอง ผู้เลี้ยงดูที่ไม่กำหนดเป้าหมายพฤติกรรมจะยังไม่พอใจและมองหาพฤติกรรมอื่นๆ ที่อยากให้เกิดขึ้น เช่น อย่านม รีบเคี้ยว กินผักด้วย หรืออาจเดินตามป้อน เป็นต้น และเมื่อไม่ทำตามก็บังคับเปรียบเทียบ หรือข่มขู่ให้เด็กทำ

งานวิจัยเรื่องการสร้างวินัยเชิงบวกในประเทศไทยพบว่า เด็กที่พ่อแม่หรือครูปฐมวัยใช้วิธีการสร้างวินัยเชิงบวกในการสอนเด็กกลุ่มนี้จะมีพัฒนาการทักษะสมอง EF และทักษะทางอารมณ์และสังคมที่ดีกว่าอย่างชัดเจน กล่าวคือมีการยับยั้งชั่งใจดีกว่ากำกับอารมณ์และพฤติกรรมตนเองได้ดีกว่ากลุ่มเด็กที่พ่อแม่และครูปฐมวัยใช้การสร้างวินัยเชิงลบในการสอน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

ดังนั้นการสร้างวินัยเชิงบวกจึงเป็นหนทางหนึ่งที่ควรนำมาใช้ “สอน” แทนการ “สั่ง” เพราะเป็นวิธีสอนที่เป็นมิตรกับสมองของเด็กๆ ช่วยให้เห็นใจว่า ข้อมูลที่เด็กได้รับง่ายเพียงพอที่จะประมวลและมีคุณภาพเพียงพอที่นำไปใช้ตัดสินใจทำพฤติกรรมตามที่คาดหวัง

References

1. **Thanasetkorn, P.****, Chumchua, V. Suttho, J., & Chutabhakdikul, N. (2015). The preliminary research study on the impact of the 101s: A guide to positive discipline parent training on parenting practices and preschooler’s executive function. *ASIA-PACIFIC Journal of Research in Early Childhood Education*, 9(1), pp. 65-89.
2. **Thanasetkorn, P.****, Chumchua, V., & Chutabhakdikul, N. (2015). The new trend of discipline practices in Thailand: The 101s Positive discipline intervention program for promoting positive teaching-practices and child’s executive function development. *INTED 2015 Proceedings*. Paper presented at The 9th International Technology, Education and Development Conference, March 2nd – 4th, 2015, Madrid, Spain.
3. **Jinnatanapong, D., Chumchua, V., Chutabhakdikul, N., & Thanasetkorn, P.**** (2015). The impact of the 101s storybook intervention program on executive function, the 101s social-emotional skills, and school achievement in preschoolers. *The Asian Conference on Psychology & the Behavioral Sciences 2015: Official Conference Proceedings*. Paper presented at The Asian Conference on Psychology & the Behavioral Sciences 2015, March 26th – 29th, 2015, Osaka, Japan (pp. 655-672).
4. **Boonyanant, C., Chumchua, V., Chutabhakdikul, N., & Thanasetkorn, P. **** (2015). The follow-up study on the impact of the 101s positive discipline parent training on first-grade children’s executive function development. *The Asian Conference on Education & International Development 2015: Official Conference Proceedings*. Paper presented at The Asian Conference on Education & International Development 2015, March 29th – April 1st, 2015, Osaka, Japan.

การจัดการศึกษาปฐมวัยระบบมอนเตสซอริ
พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด
และศูนย์พัฒนาเด็กเครือข่ายการศึกษาเพื่อชีวิต
ห้องเรียนบ้านเด็กอนุบาลดวงประทีป

นางศศิณันท์ นิลจันทร์ศิริ*

“อย่าดูที่ตัวฉัน.. ขอให้ดูที่ตัวเด็ก.. ขอให้ติดตามเด็กไป”

คำกล่าวของ ดร.มาเรีย มอนเตสซอริ แพทย์หญิงคนแรกของอิตาลีและนักมนุษยวิทยา ประสบการณ์ทำงานกับเด็กที่มีความพิการทางสมอง และด้วยความมุ่งมั่นคิดค้นหาวิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ในการให้การช่วยเหลือเพื่อให้เด็กพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เบื้องต้นด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ได้รับการยอมรับกันหลายประเทศ ทั่วโลกกว่า 100 ปี และ ดร.มาเรีย มอนเตสซอริได้ใช้กระบวนการนี้กับเด็กปกติเมื่อปี ค.ศ. 1907 และได้มีการเผยแพร่การฝึกหัดอบรมครูที่เป็นสากล และให้แนวคิดที่ว่า “ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนามนุษย์ ทุกสิ่งเกิดขึ้นได้จากจินตนาการของมนุษย์ เราควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กโดยวางรากฐานระดับจิตใต้สำนึก และเด็กควรได้รับรู้ถึงการดำเนินชีวิตอยู่ตามสาระของความเป็นจริงของโลก

ความเชื่อ : อัจฉริยภาพเกิดขึ้นได้กับเด็กมอนเตสซอริทุกคน

เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก : มีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ สุขภาพดี ปลอดภัย ลักษณะนิสัยมีวินัยแห่งตน ได้รับประสบการณ์จากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า มีทักษะในการดำรงชีวิต พึ่งพาตนเองได้ มีอิสรภาพ ยอมรับนับถือตนเองและส่วนรวม อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จากประสบการณ์ที่เปลี่ยนมาจัดการศึกษาระบบมอนเตสซอริ 10 ปีที่ผ่านมา เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ของเด็กอย่างแท้จริงและเชื่อมโยงอย่างเป็นธรรมชาติด้วยตัวของเด็กเอง โดยครูเป็นผู้คอยสนับสนุนเตรียมการให้พร้อม จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กวัย 2-6 ปีสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างเห็นความแตกต่าง ครูไม่ต้องใช้เสียงแข่งกับเด็ก เด็กที่มีความพร้อม

*สาระและความคิดเห็นของบทความเหล่านี้เป็นของผู้เขียนบทความ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

สามารถช่วยเหลือเพื่อนและน้องเล็กกว่าได้ หากครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง มีความเข้าใจให้ความสำคัญกับจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ เครื่องมือ ของใช้ที่มีขนาดเหมาะสมกับร่างกายของเด็ก และเป็นของจริง ให้ออกกำลังกายได้ลงมือโดยผ่านการสาธิตหรือทำให้ดูอย่างเป็นขั้นตอน เพราะมือจะพัฒนาการทำงานของสมอง การที่เด็กได้กระทำด้วยตนเองได้เคลื่อนไหวเป็นการตอบสนองความต้องการทางกายภาพและความต้องการทางจิตวิญญาณหรือด้านจิตใจ เพื่อพัฒนาแนวโน้มความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตัวของเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน เด็กทุกคนมีพลังในการสร้างตนเองซึ่งนำไปสู่พัฒนาการการเรียนรู้ เด็กในช่วงวัยนี้มีความสามารถด้านประสาทการรับรู้ไวมากจากจิตซึมซับทุกด้าน รับรู้มิติต่างๆ ความประณีต วินัยได้สูงที่จะหล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพ และเป็นที่มาของความเข้าใจและยอมรับนับถือ เด็กจึงควรได้รับการวางรากฐานชีวิตเพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างสูงสุด และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

เด็กต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี ห้องเรียนมอนเตสซอริจึงจัดเตรียมให้เหมือน “บ้านเด็ก” ตามบริบทของชุมชนอย่างเหมาะสม เป็นห้องเรียนคละอายุที่มีเด็กวัยต่างกันเรียนรู้ด้วยกัน ทำให้เด็กเล็กกว่ามีพัฒนาการที่เร็วขึ้น สิ่งที่ทำหายมากที่สุดในวัยนี้คือ การทำงานโดยเสรีภาพด้วยตนเอง เด็กจะมีความสุขในการทำงานหรือการเล่น เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อย่อยและพัฒนสติปัญญา สุนทรียภาพ สังคมของการได้อยู่ร่วมกัน วัฒนธรรม การช่วยเหลือและแบ่งปัน เป็นสิ่งเร้าที่เด็กๆ ให้ความสนใจ เด็กไม่ต้องการความรู้ที่กว้างขวางต้องการพื้นฐานของความรู้ ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดความเข้าใจเบื้องต้นในการช่วยให้เด็กสามารถสำรวจ ค้นคว้าตามความสนใจ ต่อไปในการศึกษาในระดับสูงขึ้น

การเรียนรู้ระบบมอนเตสซอริ ให้ความสำคัญกับ **4 หมวดการเรียนรู้**

☺ งานหมวดที่สำคัญที่สุด คือ **หมวดชีวิตประจำวัน**

☺ **งานหมวดประสาทรับรู้**

☺ **งานหมวดภาษา**

☺ **งานหมวดคณิตศาสตร์และวิชาการ**

การสร้างระบบระเบียบวิธีการปฏิบัติ

กฎห้องเรียน > ไม่รบกวนผู้อื่น
> หยิบอุปกรณ์จากชั้น
> เก็บคืนที่เดิม

กฎการปฏิบัติงาน > เลือกลงงาน
> ปฏิบัติงาน
> เก็บคืนที่เดิม

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หลักการทางการศึกษามอนเทซซอรี

1. การสังเกต
2. การทดลอง
3. พัฒนาการผ่านประสาทสัมผัส
4. เคารพนับถือสิทธิส่วนบุคคล
5. การพึ่งพาตนเอง
6. การเตรียมการทางอ้อม

- วิธีสอน ❖ สอนเด็กเป็นรายบุคคล ❖ สอนด้วยการสาธิตอย่างแม่นยำ
- ❖ สอนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ❖ สอนประสบการณ์จริง
- ❖ เด็กเป็นผู้ดำเนินการเรียนด้วยตนเอง ❖ เด็กได้รับเกียรติ
- ❖ พี่สอนน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน

สิ่งที่ครูต้องแสดงต่อเด็ก : ทำให้ดู ทำไปด้วยกัน ทำยที่สุดเมื่อเสร็จการสาธิตให้เด็กทำเองตามลำพัง ครูคอยสังเกตอยู่ห่างๆ และให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นเมื่อเด็กต้องการ ด้วยเหตุนี้การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจึงเสมือนบ้านหลังที่สองของเด็ก ครู พี่เลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลเด็กทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ ปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความสุภาพอ่อนโยนเท่าเทียม เด็กควรได้รับเกียรติยอมรับนับถือ เป็นโอกาสสำคัญที่จะเชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ครูกับเด็ก และครูกับผู้ปกครอง เด็กได้รับรู้ถึงบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรี อบอุ่น ใจกว้าง อยู่ในสถานที่ที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติ ช่วยให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ไปพร้อมๆ กัน ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน การทำความเข้าใจกับผู้ปกครองที่ต้องทำงานควบคู่กันไปจึงเป็นอีกสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของเด็กๆ “สิ่งต่างๆ สามารถเปลี่ยนแปลงได้...ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ ทุกสิ่งทุกอย่างสามารถเปลี่ยนแปลงได้”

...ถ้าครูเปลี่ยนแปลงวิธีสอน ถึงจะเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของเด็ก...

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

2. อ้างอิง

เอกสารจาก	การอ้างอิงบรรณานุกรม
<p>ดร.อุดม เพชรสังหาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Simon Faulkner, Lisa Wood, Penny Ivery, and Robert Donovan. "It is not just music and rhyme ... Evaluation of a Drumming-based intervention to improve the social wellbeing of alienated youth." <u>Children Australia</u>. 37, 1 (2012), 31-39. - Simon Faulkhner and Lisa Wood. "Reach me and you can teach me. Engagement and Social Learning through a hand drumming program in Australia." <u>Relational Child&Youth Care Practice</u>. 27, 1 (2014), 18-26. - Caron A, C. Clark, Jennifer Mize Nelson, John Garza, Tiffany D. Sheffield, Sandra A. Wiebe, and Kimberly Andrews Espy. "Gaining control: changing relations between executive control and processing speed and their relevance for mathematics achievement over course of the preschool period." <u>Frontiers in psychology</u>. 5 (2014) [Online] Available: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24596563. Retrieved on 29 May, 2017. - Madeline B. Harms, Vivian Zayas, Andrew N. Meltzoff, and Stephanie M. Carlson. "Stability of executive function and predictions to adaptive behavior from middle childhood to pre-adolescent." <u>Frontiers in psychology</u>. 5 (2014) [Online] Available: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4001056/. Retrieved on 29 May, 2017. - Jennifer Zuk, Christopher Benjamin, Arnold Kenyon, Nadine Gaab. "Behavioral and neural correlates of Executive Functioning in musicians and non-musicians." <u>PLOS ONE</u>. 10(9): e0137930. (2014) [Online] Available: https://doi.org/10.1371/journal.pone.0137930. Retrieved on 29 May, 2017. - Centre on the Developing Child, Harvard University. "In Brief: Executive Function: Skills for life and learning." [Online] Available: http://developingchild.harvard.edu/resources/inbrief-executive-function-skills-for-life-and-learning/. Retrieved on 29 May, 2017.

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เอกสารจาก	การอ้างอิงบรรณานุกรม
	<ul style="list-style-type: none"> - Terrie E. Moffitt, Louise Arseneault, Daniel Belsky, Nigel Dickson, Robert J. Hancox, HonaLee Harrington, Renate Houts, Richie Poulton, Brent W. Roberts, Stephen Ross, Malcolm R. Sears, W. Murray Thomson, and Avshalom Caspi. “A Gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety.” PNAS. 108, 7 (2011), 2963-2968. [Online] Available: http://pnas.org/cgi/doi/10.1073/pnas.1010076108. Retrieved on 29 May, 2017. - Kate E. Williams, and Susan Lewin. “Early childhood self-regulation support through music.” Queensland University of Technology. (2015), 7-9. [Online] Available: http://eprints.qut.edu.au/83002/. Retrieved on 29 May, 2017.
รศ.ดร.นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล	<ul style="list-style-type: none"> - นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. “สรุปข้อเปรียบเทียบคู่มือ DSPM และแบบประเมิน MU.EF.” [ม.ป.ท., ม.ป.ป.]. - “สธ. หนุนวิจัย “แบบประเมิน EF” สวรส. ผลักเข้าสู่ศูนย์เด็กเล็กทั่วประเทศ ในปี 60 หวังผลช่วยคัดกรอง “พฤติกรรม-อารมณ์” แก้ปัญหาเด็กไทย.” กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย (ปีที่ 2). - นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. “ความสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองด้านการบริหารจัดการ (Executive Functions: EF) ในเด็กปฐมวัย.” กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์ โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล. [PPT].
ดร.ปingsอนต์ รักอำนวยกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - ดวงจันทร์ วรคามินและคณะ. “รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย.” กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2559 - พิริยะ ผลพิรุฬห์. “ระบบการศึกษาเพื่อสร้างเด็กให้เป็นทั้ง “คนดี” และ “คนเก่ง”.” (2559) [ออนไลน์] http://piriya-pholphirul.blogspot.com/2016/07/blog-post_27.html?view=classic. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2560 - พิริยะ ผลพิรุฬห์. “สอบ สอบ สอบ (เพื่อ??)” (2559) [ออนไลน์] http://piriya-pholphirul.blogspot.com/2016/10/blog-post.html?view=classic. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2560

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เอกสารจาก	การอ้างอิงบรรณานุกรม
	<ul style="list-style-type: none"> - พิริยะ ผลพิรุฬห์. “(ลูก) คนเดียวหัวหาย” (2556) [ออนไลน์] http://piriya-pholphirul.blogspot.com/2013/01/blog-post_20.html. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2560 - พิริยะ ผลพิรุฬห์. “สอนเด็กอย่างไรดี (ในช่วงเวลาที่กำลังเศร้านี้)” (2559) [ออนไลน์] http://piriya-pholphirul.blogspot.com/2016/10/blog-post_24.html. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2560 - พิริยะ ผลพิรุฬห์. “นักวิชาการ สกว.เปิดงานวิจัยต่อยอดคะแนน PISA ร่วง ย่นจาก 100 มี 2 คนผ่านเกณฑ์คิดวิเคราะห์.” สำนักข่าวอิศรา (14 ธันวาคม 2559) [ออนไลน์] https://www.isranews.org/2017-03-07-04-25-21/52524-beau4367.html. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2560 - “ซ่าแหละ!! สกว.ตั้งเวทีซ่าแหละ PISA ไทยต่ำ เหตุเด็กไทย ‘อ่านไม่เข้าใจ-ตีโจทย์ไม่ออก’” (13 ธันวาคม 2559) [ออนไลน์] https://www.matichon.co.th/news/393379. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2560 - “ผลการวิจัยชี้ เด็กไทยคะแนนสอบดี จะมีทักษะการคิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะน้อย.” (7 ธันวาคม 2559) [ออนไลน์] http://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=10223:2016-05-22-16-11-18&catid=32:2013-11-25-06-47-29&Itemid=356. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2560
Ms.Naira Avetisyan	<ul style="list-style-type: none"> - Philippine Health Insurance Corporation. “Philhealth board resolution No. 2125 S. 2016: Resolution Approving the Implementation of the Children with Disabilities benefit package and their packaged rates for assistive devices and rehabilitation services.” [n.p., n.d.]. - The United Nations. “Convention on the Rights of Persons with Disabilities: General comment No. 4 (2016). Article 24: Right to inclusive education.” (2006) [Online]. Available: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/4&Lang=en. Retrieved on 19 June, 2017. - UNICEF. <u>Inclusive Early Childhood Development and Disability: UNICEF Country Office Programme Guidance Notes</u>. Early Childhood Development team, UNICEF New York Headquarter, 2015.

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เอกสารจาก	การอ้างอิงบรรณานุกรม
	<p>เอกสารประกอบการบรรยาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naira Avetisyan, UNICEF Viet Nam, Children with developmental disabilities, Autism. (Power Point Presentatoin) - Unknown author. “Safe environment and security for the child”. Unknown year.
Ms.Kristy Bang and Mr. Kirk Person	<ul style="list-style-type: none"> - UNESCO Bangkok. “MTB MLE Resource Kit Including the Excluded: Promoting Multilingual Education.” (2016) [Online]. Available: http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002462/246278e.pdf. Retrieved June 19, 2017. - UNESCO Bangkok. “Mother Tongue-Based Multilingual Education: The key to unlocking SDG4 - Quality Education for All.” [n.p., n.d.]. (Leaflet) - UNESCO Bangkok. “MTB-MLE Mother Tongue-Based Multilingual Education: Lessons learned from a Decade of Research and Practice.” [n.p., n.d.]. (Information sheets) - ราชบัณฑิตยสถาน. คู่มือระบบเขียนภาษามลายูปัตตานีอักษรไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. (2553) - UNICEF East Asia and the Pacific Regional Office. “Synthesis Report: Language Education and Social Cohesion (LESC) Initiative in Malaysia, Myanmar and Thailand.” (2016) [Online]. Available: https://www.unicef.org/eapro/Synthesis_Report_Language_Education_andSocial_Cohesion_Initiative.pdf. Retrieved June 19, 2017.
ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์	<ul style="list-style-type: none"> - มหาวิทยาลัยมหิดล. “โครงการวิจัยปฏิบัติการ การจัดการศึกษาแบบทวิภาษา (เต็มรูป) ภาษาไทย-มลายูถิ่น สำหรับเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. กรุงเทพมหานคร. ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย. [ม.ป.ท., ม.ป.ป.]. (หนังสือประกอบโครงการ). - Mahidol University. “Pattani Malay-Thai: Bilingual/ Multilingual Education in the southernmost provinces.” [n.p., n.d.].

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เอกสารจาก	การอ้างอิงบรรณานุกรม
	<ul style="list-style-type: none"> - Resource Center for Documentation and Revitalization of Endangered Language and Culture. “Ten Components Pattani Malay-Thai Bi/ Multilingual Education in Southern Thailand.” [n.p., n.d.]. (Leaflet) - มหาวิทยาลัยมหิดล. “นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่น) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะภาษา ความคิดสร้างสรรค์ และเพื่อพัฒนาสมอง.” กรุงเทพมหานคร. ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย. [ม.ป.ท., ม.ป.ป.]. (หนังสือประกอบโครงการ). - มหาวิทยาลัยมหิดล. “ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต.” ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย. [ม.ป.ท., ม.ป.ป.]. (แผ่นพับ).
นพ.ภูวเดช สุระโคตร	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงสาธารณสุข. “แนวทางการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558.” สำนักตรวจและประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. [ม.ป.ท., ม.ป.ป.].
ดร.ยศวีร์ สายฟ้า	<ul style="list-style-type: none"> - ยศวีร์ สายฟ้า. “รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา: ก้าวที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา.” <i>วารสารครุศาสตร์</i>. 42, 3 (2557): 143-159.
นพ.दनัย ธีวันดา	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงสาธารณสุข. <i>คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual DSPM)</i>. 800,000 เล่ม. ครั้งที่ 5. บริษัท ทีเอสอินเตอร์พรีนซ์ จำกัด, 2559.
นพ.สมัย ศิริทองถาวร	<p>เอกสารประกอบการบรรยาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - นายแพทย์ สมัย ศิริถาวร. “การติดตามช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้า.” Power Point Presentation. - นายแพทย์ สมัย ศิริถาวร. “คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยและคู่มือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กกลุ่มเสี่ยง.” Power Point Presentation.

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เอกสารจาก	การอ้างอิงบรรณานุกรม
	<ul style="list-style-type: none"> - รองศาสตราจารย์ ดร. นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. “แบบประเมินปัญหาพฤติกรรมด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF-102), สนับสนุนทุนวิจัยโดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ปีงบประมาณ 2557-2559.
Dr.Chemba Raghavan	<ul style="list-style-type: none"> - UNICEF Office of Research – Innocenti. “Family and parenting support policy and provision in a global context.” (2015) [Online]. Available: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/01%20family_support_layout_web.pdf. Retrieved June 19, 2017. - UNICEF. “Early Childhood development in emergencies integrated programme guide.” (2014). [Online]. Available: https://www.unicef.org/earlychildhood/files/Programme_Guide_ECdiE.pdf. Retrieved June 19, 2017. - UNICEF. “Mapping of ECD Parenting programmes in low and middle income countries.” (2015). [Online]. Available: https://www.unicef.org/earlychildhood/files/mapping_ECDParentingPrograms10.pdf. Retrieved June 19, 2017. - UNESCO Bangkok. “Diverse approaches to developing and implementing competency-based ICT training for teachers: A Case Study.” (2016). [Online]. Available: http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002460/246003e.pdf. Retrieved June 19, 2017. <p>เอกสารประกอบการบรรยาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dr. Chemba Raghavan. “Early Childhood Development (ECD) in the EAP Region: What’s new and how do we do it?” Power Point Presentation. - Dr. Chemba Raghavan. “The EAP region: How do we build/ use standards and assessments for our young children?” Power Point Presentation. -

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เอกสารจาก	การอ้างอิงบรรณานุกรม
<p>Ms.Maki Hayashikawa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - UNESCO Bangkok. “New horizons: A review of early childhood care and education in Asia and the Pacific.” (2916) [Online]. Available: http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002457/245728E.pdf. Retrieved June 19, 2017. - UNESCO Bangkok. “Southeast Asian Guidelines for Early Childhood Teacher Development and Management.” (2016). [Online]. Available: http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002443/244370e.pdf. Retrieved June 19, 2017. - UNESCO Bangkok. “Innovation Pedagogical Approaches in Early Childhood Care and Education (ECCE) in the Asia-Pacific region. (2016). [Online]. Available: http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002460/246050e.pdf. Retrieved June 19, 2017. - UNESCO Bangkok. “Financing for Early Childhood Care and Education (ECCE).” (2016). [Online]. Available: http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002455/245511E.pdf. Retrieved June 19, 2017. - UNESCO Bangkok. “Facilitators’ Handbook for Parenting Education.” (2011). [Online]. Available: http://www.unescobkk.org/resources/e-library/publications/article/facilitators-handbook-for-parenting-education/. Retrieved June 19, 2017. - UNESCO Bangkok. “Parenting Education Guidebook.” (2011). [Online]. Available: http://www.unescobkk.org/resources/e-library/publications/article/parenting-education-guidebook/. Retrieved June 19, 2017.
<p>ดร.นัยพินิจ คชภักดิ์ และ ดร.นิตยา คชภักดิ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Naiphinich Kotchabhakdi, Ph.D. “Brain Based Learning: From theories to practice.” Neuro-Behavioural Biology Center, Institute of Science and Technology, Mahidol University. January 2005. [Online]. Available: http://docplayer.net/26504264-Brain-based-learning-from-theories-to-practice.html. Retrieved June 19, 2017.

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

เอกสารจาก	การอ้างอิงบรรณานุกรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ดร. นัยพินิจ คชภักดี. “พัฒนาการของสมอง” (2551). โครงการวิจัยชีววิทยาระบบประสาทและพฤติกรรมสถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหิดล. - ดร. นัยพินิจ คชภักดี. “การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน: จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ” (2556). ศูนย์วิจัยประสาทวิทยา สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล และโครงการวิจัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของสมองและพฤติกรรมสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. - รศ. พญ. นิตยา คชภักดี. “การแก้ปัญหาโดยการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกด้านอย่างบูรณาการ” (2557) เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ เรื่อง “Healthy Early Life” จัดโดย สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) วันที่ 17 ธันวาคม 2557 ณ ห้องประชุมแซฟไฟร์ 1-2 โรงแรมเซนจูรี่ พาร์ค กรุงเทพฯ - Mehmet Ali Gulpinar, “The Principles of Brain-based Learning and Constructivist Models in Education.” Educational Sciences: Theory&Practice. 5 (2), (2005). [Online]. Available: https://pdfs.semanticscholar.org/07fa/23c002ac5f71f6ade7e5566941ae607aa768.pdf. Retrieved June 19, 2017. - Renate Nummela Caine and Geoffrey Caine. “Understanding a Brain-based Approach to Learning and Teaching.” Educational Leadership, v48 n2 p66-70 (1990). [Online]. Available: https://pdfs.semanticscholar.org/8d58/b6af940e0117fcd4f52ef7e73e16690261f5.pdf. Retrieved June 19, 2017. <p>เอกสารประกอบการบรรยาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - รศ. พญ. นิตยา คชภักดี. “อบรมบ่มนิสัยให้เป็นเด็กดี ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้าน” คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. Power Point Presentation. - Naiphinich Kotchabhakdi, Ph.D. “Brain Organization and Learning”. Power Point Presentation

หลักการเขียนบรรณานุกรม อ้างอิงจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<http://www.arts.chula.ac.th/libsci>

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

3. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

(1) นายแพทย์दनัย ธีวันดา (Dr. Danai Theewanda)	รองอธิบดีกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
(2) Dr.Chemba Raghavan	UNICEF East Asia and the Pacific Regional Office
(3) นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ (Mrs. Prateep Ungsongtham Hata)	ผู้บริหารมูลนิธิดวงประทีป
(4) นางสาวศศินันท์ นิลจันทร์ศิริ (Miss Sasinan Nilchansiri)	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลดวงประทีป
(5) รศ.ดร.ทิพาวดี เอมะวรรณะ (Associate Professor Dr. Tipawadee Emavardhana)	ประธานเครือข่ายพ่อแม่ไทยในวิถีแอดเลอร์
(6) รศ.ดร.นัยพินิจ คชภักดี (Associate Professor Dr. Naiphinich Kotchabhakdi)	กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาวิทยาศาสตร์ การแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
(7) รศ.ดร.นิตยา คชภักดี (Associate Professor Dr.Nittaya Kotchabhakdi)	ประธานคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย
(8) ดร.ปิยวลี ธนเศรษฐกร (Dr.Piyavalee Thanasethakorn)	ผู้อำนวยการ 101 Educare Center
(9) ผศ.ดร.ปนัดดา ธนเศรษฐกร (Assistant Professor Dr.Panadda Thanasethakorn)	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
(10) Dr.Maki Hayashikawa	Chief , Section for Inclusive Education (IQE) UNESCO Bangkok Office
(11) นายแพทย์อุดม เพชรสังหาร (Dr.Udom Pejarasangharn)	นักวิชาการอิสระ
(12) ผศ.ดร.ยศวีร์ สายฟ้า (Assistant Dr. Yotsawee Saifah)	รองคณบดีครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(13) รศ.ดร.นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (Associate Professor Dr. Nuanchan Chutabhakdikul)	ผู้เชี่ยวชาญด้านประสาทวิทยา ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล
(14) นายแพทย์สมัย ทองศิริถาวร (Dr.Samai Thongsirithavorn)	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
(15) นายแพทย์อมร นนทสุต (Dr.Amorn Nonthasut)	อดีตปลัดกระทรวงสาธารณสุข
(16) รองศาสตราจารย์ ดร.ปิงปอนด์ รักอำนาจกิจ (Associate Professor Pungpond Rukumnuaykit)	รองคณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(17) นายแพทย์ภูวเดช สุระโครต	ผู้อำนวยการสำนักตรวจและประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
(18) Ms. Kristy Bang	UNESCO Bangkok Office
(19) Assistant Dr. Kirk R. Person	Director for External Affairs SIL Mainland Southeast Asia Group
(20) Ms. Naira Avetisyan	Programme Specialist, Children with Disabilities, UNICEF East Asia and the Pacific Regional Office
(21) ผศ.ดร.ปิยรัตน์ นุชพงษ์ใส (Assistant Dr.Piyarat Nuchpongsai)	อาจารย์วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
(22) ศ.เกียรติคุณ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์	อาจารย์สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย
(23) นายศตพงษ์ สุนทรารักษ์	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและพัฒนาการจัด การศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
(24) นายสมบุรณ์ สุธีระกุล	ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการศึกษาปฐมวัย และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
(25) นายพงษ์ศักดิ์ คนหมั่น	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโพนแดง
(26) นางภาวิณี แสนทวีสุข	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

(27) ดร.ประภาศรี นันทน์ถนอมิต	หน่วยพัฒนาการและการเจริญเติบโต คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(28) นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์	หน่วยจิตเวช โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์
(29) รศ.ดร.ดารณี อุทัยรัตนกิจ	คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
(30) ผศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์	รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
(31) Mr.Hugh Delaney	หัวหน้าฝ่ายการศึกษา องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย
(32) นางชุติมา เตมียสกลิต	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
(33) ดร.เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4. รายชื่อผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย 9 จังหวัด

4.1 จังหวัดสมุทรปราการ วันที่ 4 – 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ณ โรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์

ผู้บริหาร

1. นางอุษา สังข์น้อย	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการเขต 1
2. นางต้องจิตต์ จิตดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางทิพวัลย์ พันธุ์พยัคฆ์	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม
2. นางสาวธิดาฉวี ศรีเมือง	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์
3. นางนงลักษณ์ ดีสุคนธ์	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนคลองมหาวก์
4. นางอุไร เกิดอิม	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดโยธินประดิษฐ์
5. นางวนิดา ขามชู	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดแพรกษา
6. นางอุทัยวรรณ เพชรพิรุณ	โรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์
7. นางสาวนงคันนุช แยมขำ	โรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์
8. นางรณิชนันท์ มีสุข	โรงเรียนอนุบาลตันติภักดิ์
9. นางนภาพร พรหมเสน	โรงเรียนสิริสุขวิทยา
10. นางสาวพัชรินทร์ ศิรินาม	โรงเรียนตรุณรัตน์
11. นางสาวกมลวรรณ โปรงใจ	โรงเรียนตรุณรัตน์
12. นางสาวปัทมิกา มลาฤทธิ์	โรงเรียนสิริเบญญาลัย
13. นางกนกนาถ อ่วมมีเพียร	โรงเรียนสิริเบญญาลัย
14. นายอดิศักดิ์ สุรชัยธนวัฒน์	โรงเรียนสิริเบญญาลัย
15. นางพิมพ์มาดา เลิศนิธิพัชร	โรงเรียนสิริเบญญาลัย
16. นางดนิตา บุญยอดสี	โรงเรียนสิริเบญญาลัย
17. นางสาวพีพร อินทร์พร	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 1 (สวนส้ม)
18. นางสาวลักษณีย์ ศรียานงค์	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 2 (สำโรงเหนือ)
19. นางเครือทิพย์ แป้นอ่อง	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 3 (มหawangษ์)
20. นางชมภู มาเลี้ยง	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 4 (ปทุมหงษ์นาवास)
21. นางจุฑามาศ เอื้อจิตถาวร	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 5 (บางหญ้าแพรก)
22. นางสาวพิณ ภู่กรุด	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 6 (บางหญ้าแพรก)
23. นางสาวนงลักษณ์ ศรีเจริญ	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 7 (ฉัตรทิพย์เทพวิทยา)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางสาวสุพรรณษา จันทร์แจ่มศรี
เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติงาน
สถานีอนามัยนครทอง
2. นางสาวเพ็ญพิสุทธิ์ ปลั่งเกิด
นักวิชาการสาธารณสุข สถานีอนามัยนครทอง
3. นางสาวปวีณา ศิลปเสริฐ
นักวิชาการสาธารณสุข สถานีอนามัยนครทอง
4. นางสาวปิยะธิดา พิมพ์พร
นักวิชาการสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเฉลิมพระเกียรติ
บ้านคลองบางปิ้งฯ
5. นางสาวสีรุ้ง ทับทิม
นักวิชาการสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเฉลิมพระเกียรติ
พุทธรักษา
6. นางสาวสำรวย แซ่มเสื่อ
อาสาสมัครสาธารณสุข สถานีอนามัยนครทอง
7. นางสาวอัญชลี สีตลาภินันท์
อาสาสมัครสาธารณสุข สถานีอนามัยนครทอง
8. นางวรรณณา ยอดชมชาญ
อาสาสมัครสาธารณสุข สถานีอนามัยนครทอง
9. นางอุดม สัตถาผล
อาสาสมัครสาธารณสุข สถานีอนามัยนครทอง
10. นางฉวี เกตุษา
อาสาสมัครสาธารณสุข สถานีอนามัยนครทอง

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวนิตยา ลินเทียน
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนสิริเบญญาลัย
2. นางสาวพิมพ์รัตน์ พันลำ
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนสิริเบญญาลัย
3. นางสาวศรันย์พร สนธิกิตติ
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนสิริเบญญาลัย
4. นางสาวณัฏฐวารี ศรีวิสัย
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนสิริเบญญาลัย
5. นางนุสรุา อุณหวิระยะ
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนสิริเบญญาลัย
6. นางสาววิมลพร อิ่มหนา
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 1 (สวนส้ม)
7. นางสาวสุภาพรณี จันทร์แก้ว
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 2 (สำโรงเหนือ)
8. นางสาววัลลค์วดี นามม่อง
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 3 (มหาวงษ์)
9. นางสาวรัชนก ทองคำไม้
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 4 (ปทุมหนองสนาวาส)
10. นางสุนาถ ศรีนุกุลชัย
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 5 (บางหญ้าแพรก)
11. นางทิพย์ อางหาญ
ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 6 (บางหญ้าแพรก)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

12. นางสาวสุพัตรา บริสุทธิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลฯ 7 (ฉัตรทิพย์เทพวิทยา)
13. นางสาวธัญรัตน์ พุ่งโพธิ์แดง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม
14. นางทวี นันตา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลเอี่ยมสุรีย์
15. นายศุภชัย ทองจัน	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนคลองมหาวงศ์
16. นายปัญญาะกร บุญทวี	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดแพรกษา
17. นางลินดา พันทอง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
18. นางสาวพรรณทิพย์ พูนไฟโรจน์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
19. นางสาวสาคร จันทะโยธา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
20. นางสาวนภาพร ทองโสภา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
21. นางสาวเพ็ญวดี พุทธมาตย์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
22. นายเอกรัฐ ตอนจักร์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
23. นางศิรินยา ตอนจักร์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
24. นางสาวกนกอร แซ่มเสื่อ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
25. นางสาวกิตติรัตน์ แซ่มเสื่อ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
26. นางสาวปารีฉัตร พุ่มพวง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
27. นางสาวนิกุล ไชยบัน	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
28. นางกมลทิพย์ แก้วอุดร	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
29. นายกิตติพิศ สมบูรณ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
30. นางบุษบา ทาฤทธิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
31. นายเกรียงไกร ทาฤทธิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
32. นางสุพรรณิ บำรุงแคว้น	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
33. นางสาวอภิญญา กาหลง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
34. นายเอกชัย รุ่งเรือง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.สมุทรปราการ

- ผู้บริหาร จำนวน 2 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 23 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 10 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 34 คน

รวมจำนวน 69 คน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.2 จังหวัดปทุมธานี วันที่ 17 - 18 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ณ โรงเรียนแยมสอาดรังสิต

ผู้บริหาร

1. นางณัฐนันท์ หอมชื่น	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานีเขต 1
2. นายบรรเจิด อวยพร	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบึงคำพร้อย

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวจารุณี พิฑูร์กุลเสวต	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ เทศบาลเมืองคูคต
2. นางอ่อนสี ปาสาบุตร	ครูโรงเรียนบึงคอนแฮ่สแยมสอาดรังสิต
3. นางสาวดารณี ทศนาธร	ครูโรงเรียนบึงคอนแฮ่สแยมสอาดรังสิต
4. นางสมคิด ครุขหน้า	ครูโรงเรียนบึงคอนแฮ่สแยมสอาดรังสิต
5. นางทิพย์อมร ทวีโชติภัทรกุล	ครูโรงเรียนบึงคอนแฮ่สแยมสอาดรังสิต
6. นางสาวสาธิตา ทองร่วมใบ	ครูโรงเรียนบึงคอนแฮ่สแยมสอาดรังสิต
7. นางสาวสุมารีย์ เม่นเกิด	ครูโรงเรียนเฟื่องฟ้าวิทยา
8. นางสาววราภรณ์ กลีบมงกุฎ	ครูโรงเรียนบริบูรณ์ศิลป์ รังสิต
9. นางอรทัย พิมพ์น้อย	ครูโรงเรียนผ่องสุวรรณวิทยา
10. นางฐิติมา อุ่นใจ	ครูโรงเรียนอนุบาลปทุมธานี
11. นางรัชณี ไชยหาวงค์	ครูโรงเรียนวัดบางพูน
12. นางเมธาวี อุดมทัศนีย์	ครูโรงเรียนอนุบาลวัดบางนางบุญ
13. นางศิริพรรณ ไล่เงิน	ครูโรงเรียนจรรยาทรัพย์อำรุง
14. นางวิลาวัลย์ ฐิตะธรรมานนท์	ครูโรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้
15. นางสาววันวิสา แต้มทอง	ครูโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
16. นางสาวณัฐกาล บางเลา	ครูโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
17. นางสาวสินีนาด จันทร์แจ่ง	ครูโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
18. นางสาวกุลธิรัตน์ กันทราวีรัตน์	ครูโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
19. นางสาวสุภัทรา สุขกลมไสย์	ครูโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
22. นางฉันทน์ศรี แซ่เอี้ยะ	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
23. นางสาวดุขฎิ โปธิญาณ	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
24. นางเบญจวรรณ เครือทอง	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
25. นางสาวพนารัตน์ พิมพ์จันทร์	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
26. นางสาวสาริศา อยู่ใบสี	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางลักษณะชญา สุวรรณ์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
2. นางบุษผา เอี่ยมเอิบ	เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเฉลิมพระเกียรติลาดสวาย
3. นางสาวเปมิกา เชียงดี	เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเฉลิมพระเกียรติลาดสวาย
4. นางสาวชลิตา ทศนาธร	เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเฉลิมพระเกียรติลาดสวาย
5. นางสาวนันทา ไรจนกลีกิจ	อาสาสมัครสาธารณสุข
6. นางชนิดา อินทรยุทธ์	อาสาสมัครสาธารณสุข
7. นางบรรจง ธนีสัตย์	อาสาสมัครสาธารณสุข
8. นายธงชัย ขจรพงษ์	อาสาสมัครสาธารณสุข
9. นางสาววาสนา เสาวรักษ์	อาสาสมัครสาธารณสุข

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวปิยะนุช ชมภูนุช	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเฟื่องฟ้าวิทยา
2. นางรัตติยา สุริยะ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนผ่องสุวรรณสายไหม
3. นางสุนิษา ศรีคช	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนปิคอนห้าแฉ่มสอาดรังสิต
4. นางสาวคนางค์ รอดเกลี้ยง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนปิคอนห้าแฉ่มสอาดรังสิต
5. นางสาวชนิษฐา เนียมปาน	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนบริบูรณ์ศิลป์ รังสิต
6. นางปัทมาพร อินทรพินิจ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี
7. นางสาววราพรรณ วงศ์รี	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดบางนางบุญ
8. นางสาวลลิตา ปิยนติ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนขจรทรัพย์อำรุง
9. นางสาวแสงจันทร์ น้อยเหนือ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้
10. นางญาณี วิณิชัยกุล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดบางพูน
11. นางวรรณรัตน์ ตรีทวีลาภ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

12. นางสาวเจนจิรา โพนเงิน	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
13. นางสาวบังอร คำชนะ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
14. นางสาวกันตนา เจริญธัญญกรรม	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
15. นางธัญญา ประนางรอง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต
16. นางสาวนฤมล วงศ์รุ่ง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
17. นางสาวกรรณก ขำทรัพย์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
18. นางสาวจุฑามาศ บุญมา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
19. นายสิทธิชัย ณ ราชสีมา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
20. นางสาววรรณภา แก้วเขียวงาม	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต
21. นางขวัญปฐม รอดศรีศรี	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
22. นางสาวภัทษราวดี สังขมณี	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
23. นางวไลพร คงสินชัย	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
24. นางสาวสุนีย์ จำปาศรี	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
25. นางสาวฐิติกมลรัชต์ พวงสมบัติ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
26. นางสาวนันทดา อุปันนท์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
27. นายพันธ์ศักดิ์ จุฑิพย์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
28. นางสาวกฤษฎา ไชยโคตร	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
29. นางสาวพรพรรณ เพ็ญญา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
30. นางสาวสุพิชฌาย์ พูลสวัสดิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.ปทุมธานี

- ผู้บริหาร จำนวน 2 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 26 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 8 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 30 คน

รวมจำนวน 66 คน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.3 จังหวัดนครปฐม วันที่ 7 - 8 มกราคม พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอนุบาลนครปฐม

ผู้บริหาร

1. นางสาวกิริยา กนกธัชปารมี รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครปฐม

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวศิริรัตน์ สุนทรมีจนะ ครูโรงเรียนอนุบาลนครปฐม
2. นางสาวจรรยา ใจดี ครูโรงเรียนวัดไผ่ล้อม
3. นางอังคณา ชรอากาศมุด ครูโรงเรียนพระปฐม
4. นางพัชรา วีระกุล ครูโรงเรียนวัดวังตะกู
5. นางอรุณ ทิฆัมพรไพโรจน์ ครูโรงเรียนบำรุงวิทยา
6. นางสาวอุมาภรณ์ ทรัพย์บริบูรณ์ ครูโรงเรียนอานวยวิทยานครปฐม
7. นางนียดา ศรีจันทร์โถม ครูโรงเรียนอนุบาลไผ่ทิวทยา
8. นางสาวยุวันดา อินทร์ปัญญา ครูโรงเรียนสารสาสน์วิเทศนครปฐม
9. นางกรองจิตต์ รังสิต ครูโรงเรียนหอแก้ววิทยา
10. นางสาวโคภิต สุธันฐิตานนท์ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
11. นางกัญพิชชา เนียมจิน ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
12. นางสาวพีชานิการ์ สวัสดิผล ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
13. นางสาวสิริพร คำปัน ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
14. นางสาวจรัสรวี รักเอก ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
15. นางวาสนา จินดานิล ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (เขาวนปรีชาอุทิศ)
16. นางศศิธร กลิ่นบุษมา ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (เขาวนปรีชาอุทิศ)
17. นางทับทิม ศรีรัตนดา ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (เขาวนปรีชาอุทิศ)
18. นางวิภาดา ทองรอด ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (เขาวนปรีชาอุทิศ)
19. นางสาวชัยญญาภัก ไตรญาณ ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (เขาวนปรีชาอุทิศ)

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางสาวเรณู แก้วนิลทอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
2. นางสาวกมลชนก พิษณุศรีมีมาน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
3. นางสุนัน เกิดศรีเพ็ง อาสาสมัครสาธารณสุข
4. นางสุเพียร ปู่สุข อาสาสมัครสาธารณสุข
5. นายสุพล แยมเกษร อาสาสมัครสาธารณสุข
6. นางอัญชลี ทองคำ อาสาสมัครสาธารณสุข
7. นางสาวยุพิน สังข์ศรีแก้ว อาสาสมัครสาธารณสุข
8. นางจุไรรัตน์ ศรีอินทร์สุทธิ อาสาสมัครสาธารณสุข
9. นางวันเพ็ญ สามเพชรเจริญ อาสาสมัครสาธารณสุข
10. นางคันชนีย์ นราแหวน อาสาสมัครสาธารณสุข
11. นายเฉลิม แดงนารา อาสาสมัครสาธารณสุข

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวสุมิตรา สกุรัตนกุลชัย ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
2. นางสาวศิริวรรณ พุทธรศ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
3. นางสาวธนวัลต์ เลิศวัลย์รัตน์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
4. นายสมบุรณ์ ดำรงกิจถาวร ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
5. นายวิรัช เหล่าทวีทรัพย์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครปฐม
6. นางสุนันทา ชาวไชยา ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาล 4 (เขavnปรีชาอุทิศ)
7. นางสาวอรุณรุ่ง สร้อยมณี ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาล 4 (เขavnปรีชาอุทิศ)
8. นางสร้อยกร ธรรมกร่าง ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาล 4 (เขavnปรีชาอุทิศ)
9. นางวรรณชรี รอดผล ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาล 4 (เขavnปรีชาอุทิศ)
10. ด.ต.สุนทร สมงาม ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาล 4 (เขavnปรีชาอุทิศ)
11. นางสาวศรินรัตน์ ทวีพรเจริญโชติ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลนครปฐม
12. นางสาวพรทิพย์ น้อยพิทักษ์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดไผ่ล้อม
13. ด.ต.ทวี ปัทวิง ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์
14. นางนัยนา บุญเฉลิมศักดิ์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดสามควายเผือก
15. นายณัฐฤพล คชเสถียร ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดวังตะกุก
16. นางสุนทรีย์ จันจุ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนบำรุงวิทยา
17. นางสาวทิพวรรณ แสงจันทร์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอานวยวิทย์นครปฐม
18. นางอรทัย ภูเฮืองแก้ว ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลไผ่ทิวทยา

แนวแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

19. นางสาวณัชชา เอี่ยมณี	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนสารสาสน์วิเทศนครปฐม
20. นางสุชาดา ขาวพลับ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนหอเอกราชวิทยา
21. นางสาววารินทร์ทิพย์ หวิญหาร	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
22. นางสาวจินต์จุฑา แสงผา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
23. นางสาวภรณ์ธกานต์ โชติมนิรัตน์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
24. นางสาวจริย์พร บัวแก้ว	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
25. นางทับทิม ระวังนาม	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
26. นางสาวอุไรรัตน์ บรรหาร	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
27. นางสุพรรณษา เอียงหว่าง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.นครปฐม

- ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 19 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 11 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 27 คน

รวมจำนวน 58 คน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.4 จังหวัดราชบุรี วันที่ 21 – 22 มกราคม พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอุดมวิทยา

ผู้บริหาร

1. นางสาวลลิตา ว่างตาล	ผู้จัดการโรงเรียนอุดมวิทยา
2. นางสาวเจนจิรา ศรีพิจารณ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุดมวิทยา
3. นางอำไพ มาศศิริทรัพย์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางกรรณิกา กระระกุล	ครูโรงเรียนอนุบาลวัดเพลง
2. นางสาวลัดดา นวลนาง	ครูโรงเรียนอนุบาลจอมบึง
3. นางวารุณี ปุริสาร	ครูโรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง
4. นางสาวนรา ฤเดช	ครูโรงเรียนวัดสันติการาม
5. นางสาวปณิตา ศิลารักษ์	ครูโรงเรียนบ้านหนองขาม
6. นางสุนทรียา ว่างแก้ว	หัวหน้าสายชั้นอนุบาล โรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
7. นางธีราพร ทองเสมียน	รองหัวหน้าสายชั้นอนุบาล โรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
8. นางสาวสุภาพร บัวทอง	ครูโรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
9. นางปพิชญา จันท์บาง	ครูโรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
10. นางรุ่งเรือง ไชยสุริยานุชิต	ครูโรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
11. นางสาววรรณมา สุขสาลี	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมือง บ้านโป่ง
12. นางสาวสุกัญญา เทพทับทิม	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมือง บ้านโป่ง
13. นางสาวนิริวิทย์ การเพ็ชรทา	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมือง บ้านโป่ง
14. นางสาวนัยนา สมศรี	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมือง บ้านโป่ง
15. นางสาวลัดดา พิบูลรัตน์กุล	ครูโรงเรียนนารีวิทยา
16. นางสาวเพ็ญจรัส ประยูรศร	ครูโรงเรียนบ้านโป่งวิทยาคม
17. นางสาวพรรณรัตน์ เพิ่มน้ำทิพย์	ครูโรงเรียนนารีวุฒิ
18. นางสาวสุมาลี ห่อทอง	ครูโรงเรียนอุดมวิทยา
19. นางสาวสมฤดี จันอ้น	ครูโรงเรียนอุดมวิทยา
20. นางสาวสมศรี จิตใจภักดี	ครูโรงเรียนอุดมวิทยา

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางยุพา พูลสวัสดิ์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าผา
2. นางสาวนภณี ยางงาม เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าผา
3. นางสาวนิชภา เลิศชัยเพชร เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแรต
4. นางสาวโศรญา ปรีกมานนท์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวนกล้วย
5. นายภัทรนันท์ ดิษฐกองทอง อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าผา
6. นางสาวอาภรณ์ แสงเงิน อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าผา
7. นางละเอียด ชมเจริญ อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแรต
8. นางมันตรา อึ้งไพร อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแรต
9. นางกัญญา เฮงตระกูล อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแรต
10. นางพัชรา หอมจันทร์ อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากแรต
11. นางสาวลี กลิ่นจำปา อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวนกล้วย
12. นางสาววิภา กลิ่นจำปา อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวนกล้วย

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวรวงคณา ธนิตกุล ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลวัดเพลง
2. นางสาววิภา นวลนาง ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลจอมบึง
3. นางสาววันทนา อ่อนเทศ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง
4. นางสาววาณิชชา ผูกน้อย ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
โรงเรียนวัดสันติการาม
5. นางเข็มทอง ด้อยเขียว ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
โรงเรียนบ้านหนองขาม
6. นางวันเพ็ญ รูปสูง ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
โรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
7. นางสาวเกศินี มัจฉากล่ำ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี
โรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. นางจินดา มีปัด	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
9. นางอนันตา บวรภักดิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
10. นางสาวสากล กุลประเสริฐ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาล 1 ทรงพลวิทยา
11. นางสาวธิดาพร ลาภมงคลกุล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
12. นางสาวนริศรา โฉสิตคณาวุฒิ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
13. นางสาวรัชณี เอี่ยมแก้ว	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
14. นางสาวศรีวิดาภรณ์ สถาพรภูมิศักดิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
15. นางสาวมะริษา สามชัย	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
16. นางสาวเฉลิมศรี ชัยมงคล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนนารีวิทยา
17. นางวรรณวิภา พุ่มฉายา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนบ้านโป่งวิทยา
18. นางสาวสุนันท์ จินตนา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนนารีวุฒิ
19. นางศุภิดา เพ็งปรีชา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอุดมวิทยา
20. นางจรรยาภรณ์ รุ่งคลาลักษณ์กุล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี โรงเรียนอุดมวิทยา
21. นางสาวสุนันทา อุตสาหะ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
22. นางสาวดาริน อุตสาหะ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
23. นางสาววิภาวี มีล้อม	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
24. นางทัศนีย์ สร้อยทอง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
25. นางรสสุคนธ์ พุกสอย	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
26. นางฟุ้งฟ้า แก้วนวล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
27. นางศุภิพร ดำเนินสวัสดิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
28. นางวิไล ระดับปัญญาวุฒิ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
29. นางประคอง สิงโตโสภางพงษ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
30. นางสาวสุพัตรา แผงผล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
31. นางสุกัญญา บรรทมพร	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.ราชบุรี

- ผู้บริหาร จำนวน 3 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 20 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 12 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 31 คน

รวมจำนวน 66 คน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.5 จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 4 – 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่

ผู้บริหาร

1. นางกัณฑ์ฤทัย นาห้วยทราย
2. นางผาณิต ล่ามกิจจา

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่
ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวณัฐพัชร์ ไซยพรม
2. นางวรารัตน์ สิริจิตราภรณ์
3. นางสุธิพร บุญเมือง
4. นางสมผิน กำแพงแก้ว
5. นางปานหทัย อั้งเกษมศรี
6. นางสาวชัชดาพร อัมพรสายชล
7. นางสาวสุพิน ศักดิ์ฤทธิริน
8. นางสาวนันทมน อุ่นคำ
9. นายพิมาน พิสุทธิพันธ์พงศ์
10. นางสาวเดือนเพ็ญ ทองศักดิ์
11. นางสาวยุพร ปันทะนา
12. นางสาวยุพา ปันทะนา
13. นางนันทนวล ดีโพธิ์รัมย์
14. นางดวงเดือน นามณี
15. นางชุลีพร แซ่ลี
16. นางอรชिरา อาศนะ
17. นางสุกัญญา อุ่นเป็ง
18. นางวชิราภรณ์ บัวอ้าย
19. นางอริยาภรณ์ ศิริจันทร์
20. นางประคอง สรรพสิทธิศิริ
21. นางสาวนันท์นภัส พลัฒพลาทอง

ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านต่อเมืองลัง
ครูโรงเรียนบ้านเชิงดอย (เชิงดอยสะแกศึกษา)
ครูโรงเรียนบ้านสันกำแพง
ครูโรงเรียนหมู่บ้านสหกรณ์ 2
ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่
ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่
ครูโรงเรียนโกวิทธารังค์เชียงใหม่
ครูโรงเรียนโกวิทธารังค์เชียงใหม่
ครูโรงเรียนพิมานเชียงใหม่
ครูโรงเรียนพิมานเชียงใหม่
ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
ครูผู้ดูแลเด็กเทศบาลตำบลสุเทพ
ครูผู้ดูแลเด็กเทศบาลตำบลสุเทพ
ครูผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กเทศบาลตำบลสุเทพ
ครูผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กเทศบาลตำบลสุเทพ
ครูผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กเทศบาลตำบลสุเทพ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางพิสมัย แทนพิทักษ์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยางน่อง
2. นางสุภาพร เกียรติจิรกุล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองผึ้ง
3. นางสุดาภรณ์ สงวนสัตย์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองผึ้ง
4. นางเรืองศรี ชนะวัฒน์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองผึ้ง
5. นางเปรม รอดสำราญ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไร่
6. นางจิปราณี ยิ้มยวน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองผึ้ง
7. นางศศิธร หมวกเครือ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองผึ้ง
8. นางวรรณเพ็ญ สมบูรณ์ศรีสม อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยางน่อง
9. นางสาวปิยวดี ชัยแก้ว อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยางน่อง
10. นางอัมพร กริ่งกรับ อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองผึ้ง
11. นางแสงหล้า สุขะกษ อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองผึ้ง
12. นางปราณี พรหมสวัสดิ์ อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองผึ้ง
13. นางผู้สดี ศรีวิสัย อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไร่
14. นายศรัญญกรณ์ กาบคำ อาสาสมัครสาธารณสุข
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไร่

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นายชัชฌาย์ สอาดสุด ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่
2. นางสาววาสนา พรหมมา ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลบ้านท่ามะพร้าว
3. นางสาวจุฑามาส มะโนวงษ์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนบ้านเชิงดอย (เชิงดอยสะเก็ดศึกษา)

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4. นางนงนุช คำใจ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนบ้านสันกำแพง
5. นางสาวอรรพรรณ จอกดี ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนหมู่บ้านสหกรณ์ 2
6. นางฉายอรุณ ทิพวรรณ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่
7. นายรุ่งโรจน์ รัตนางกูร ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่
8. นายศุภฤกษ์ กำแพงวงศ์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่
9. นางสาวสุกัญญา มินิพันธ์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่
10. นางเพ็ญจันทร์ สุนัน ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนโกวิทอรรถค์เชียงใหม่
11. นางสาวสุภาพร พันธุ์นิยม ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
12. นางสาวสุกัญญา พุ่มนาค ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
13. นายบุญช่วย เชียงโส ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
14. นางสาวปริศนา เมธาอนันต์กุล ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
15. นายชาย คำภู ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
16. นางปราณี หล้าศรี ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ
17. นางสาวสรารัตน์ เป็งคำ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ
เทศบาลตำบลสุเทพ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

18. นางสาวธัญญา แสนแล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ เทศบาลตำบลสุเทพ
19. นางสาวอรพรรณ ยาทะโน	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ เทศบาลตำบลสุเทพ
20. นางมณีรัตน์ อารณ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอยสุเทพ เทศบาลตำบลสุเทพ
21. นางสาวปรียากร เชิงคำ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
22. นางสาววารภรณ์ ชาปิน	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
23. นางสาวนิภาพร ชาปิน	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
24. นางสาวธมกร กันทะวงศ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
25. นางสาวอรกัญญา หาญฤทธิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
26. นางสาวนภาพรณ สุทธิประภา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
27. นางสาวพัชรินทร์ ศรีบุญเรือง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
28. นางแสงจันทร์ ฟองฤทธิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
29. นางบัวเขียว แสงบุญ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี
30. นางสาวสิริน พูใจ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 0 – 3 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.เชียงใหม่

- ผู้บริหาร จำนวน 2 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 21 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 14 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 30 คน

รวมจำนวน 67 คน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.6 จังหวัดนนทบุรี วันที่ 17 – 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอนุบาลบวรพรต 2

ผู้บริหาร

1. พลเอกกิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ	ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลบวรพรต 2
2. นางบวรพรต รัฐประเสริฐ	ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนอนุบาลบวรพรต 2

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวสุธินี แจ่มจำรัส	ครู คศ.1 โรงเรียนอนุบาลบางกรวย (วัดศรีประวัตติ)
2. นางพิมพ์ภา ถนอมไชย	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี
3. นางสาวพินิจ ขวัญเมือง	ครูโรงเรียนประชาอุปถัมภ์
4. นางสาวปัทมา กิตติผดุงชัย	ครูโรงเรียนอนุราชประสิทธิ์
5. นางปิยธิดา ปิลาธนภาคย์	ครูชำนาญการโรงเรียนวัดลานบุญ (น้อมหงสะเคชอุปถัมภ์)
6. นางพงค์ลัดดา มีลาภ	ครูโรงเรียนประสาทวิทยานนทบุรี
7. นางสาวมาลัย จุปะมัตตัง	ครูโรงเรียนประสาทวิทยานนทบุรี
8. นางสาวนันทพร ทองอุ่ม	ครูโรงเรียนประสาทวิทยานนทบุรี
9. นางสุนีย์ สรวายงาม	ครูโรงเรียนชาญรัตน์วิทยา
10. นางสาวจิรวรรณ นามเขียวไต้	ครูโรงเรียนอนุบาลบวรพรต 2
11. นางสาวกรรณิการ์ พรมงษา	ครูโรงเรียนอนุบาลบวรพรต 2
12. นางแจ่มจิตร อากาศสุภา	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางกร่าง โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 55 ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางกร่าง โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 55
13. นางสาวศตพร กำแพงดี	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางกร่าง โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 55
14. นางสาวสุนันท์ สิงหนาท	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางกร่าง โรงเรียนวัดประชารังสรรค์ ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางกร่าง โรงเรียนวัดประชารังสรรค์
15. นางสมจิตร ชะดี	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางกร่าง โรงเรียนวัดแคใน
16. นางปราณี พวงฉ่ำ	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางกร่าง โรงเรียนวัดแคใน
17. นางศุภราภรณ์ กนกลาวัฒน์	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บางกร่าง โรงเรียนวัดบางระโง
18. นางนงลักษณ์ เพ็ชรงาม	
19. นางน้ำอ้อย อินทะกนก	

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

20. นางพนอพันธ์ นิธินันท์ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
อบต.บางกร่าง โรงเรียนวัดปราสาท
21. นางสาวณัฐอรวิญ ปิติชาญ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
อบต.บางกร่าง หมู่บ้านเอื้ออาทรราชพฤกษ์

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางนริศรา กุลสรารุช นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี
2. นายชัยวัฒน์ แพทย์โรจน์กุล นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองนนทบุรี
3. นางสุทธระวีณี พ่วงแสงธนกุล เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองนนทบุรี
4. นางสุตารัตน์ ณะเจริญ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไผ่แสง กำเนิดมี
5. นางวิรัชฎา ฉิมทิน อาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ 8 ชุมชนวัดกำแพง
6. นางประไพ สุนทรศิริ อาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ 8 ชุมชนวัดกำแพง
7. นางสาวนวลจันทร์ นราเกษแก้ว อาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ 8 ชุมชนวัดกำแพง
8. นางสมพร ชูศิลป์ อาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ 8 ชุมชนทับทิม
9. นางนิตยา แสงจันทร์ อาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ 8 ชุมชนทับทิม
10. นางสาวปู สุวรรณรุณ อาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ 8 ชุมชนทับทิม

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นางพิมพ์สมัย ภิญญะโพธิ์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลบางกรวย (วัดศรีประวัตี)
2. นางวันศิริ เจาตระกูล ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี
3. นางสาวอุษา วัชรชัยสุรพล ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนประชาอุปถัมภ์
4. นางกิ่งแก้ว คำผุย ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์
5. นายกิตติโชติ ศรีพิพัฒน์มงคล ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
โรงเรียนลัดตานานาบุญ (น้อมหงสะเดชอุปถัมภ์)
6. นางสาววันเพ็ญ พงษ์ทรัพย์ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศพต.บางกร่าง โรงเรียนไทยรัฐวิทยา
7. นางสาวจันทร์ เศวติการ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
ศพต.บางกร่าง โรงเรียนไทยรัฐวิทยา

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. นางสาววาสนา แก้วมณี	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศพด.บางกร่าง โรงเรียนไทยรัฐวิทยา
9. นางสุนันทา เสนวงค์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศพด.บางกร่าง โรงเรียนวัดประหารรังสรรค์
10. นางพวงพยอม ประจง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศพด.บางกร่าง โรงเรียนวัดแคใน
11. นางสาวน้ำเพชร โชภระโทก	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศพด.บางกร่าง โรงเรียนวัดแคใน
12. นางสาวสุภาวดี บุญเชื้อทอง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศพด.บางกร่าง โรงเรียนวัดบางระโห่ง
13. นางสาวดวงกมล เพ็ชรงาม	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศพด.บางกร่าง โรงเรียนวัดปราสาท
14. นางสาวমনพร โทบุตร	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี อบต.บางกร่าง หมู่บ้านเอื้ออาทรราชพฤกษ์
15. นางสาวกัญญากรณณ์ นุ่มอ่อน	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนประสาทวิทยานนทบุรี
16. นางวาสนา อรุณโรจนวัฒน์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนประสาทวิทยานนทบุรี
17. นางสาวอภิญญา ศรีพิพัฒน์ชมาตย์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดลานบุญ
18. นางฐิติรัตน์ ชมเรณู	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
19. นางสาวขวัญตา อินมุล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
20. นางกัญญลักษณ์ พงศ์สุขเกื้อกุล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
21. นางณัฐธยาน์ คำผา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี
22. นางสาวนวลจันทร์ เลิศวิไล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
23. นางสาวลักษิกา รัตติโชติ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
24. นางวินัส พลายแก้ว	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
25. นายสัณญา เจียมปัญญา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.นนทบุรี

- ผู้บริหาร จำนวน 2 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 21 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 10 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 25 คน

รวมจำนวน 58 คน

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.7 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วันที่ 25 – 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา

ผู้บริหาร

1. นางจิระพันธ์ พิมพ์พันธ์	ผู้บริหารโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
2. นางสุทธาทิพย์ ไชยรัตน์นะ	ผู้อำนวยการโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางวีไล แสงทอง	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดแค
2. นางสุภา บุญพั่ง	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดปริตาราม
3. นางจิราภรณ์ สุขประเสริฐ	ครูโรงเรียนวัดนาค
4. นางสาวอรทัย เสาร์ดี	ครูโรงเรียนบ้านดอนน้อย
5. นางสาวอุศนัน ชันสาคร	ครูโรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา
6. นางสาวพัชรี สงวนทรัพย์	ครูโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
7. นางสาวจันทร์จิรา อยู่ยง	ครูโรงเรียนยอแซฟอยุธยา
8. นางสาวทองไสย แสงกล้า	ครูโรงเรียนเปรมฤทัย
9. นางสาวศรีนวล ผลโพธิ์	ครูโรงเรียนแสงทวีพิทยาศาสตร์
10. นางกรรณก เหมะธูลิน	ครูโรงเรียนประชาศึกษา
11. นางสุมณฑา ตั้งทรัพย์	ครูโรงเรียนบ้านดอนน้อย
12. นางกุศิรา รักไหม	ครูโรงเรียนเปรมฤทัย
13. นางคณาทิพย์ แก้วมณี	ครูโรงเรียนเทศบาลวัดเขยียน
14. นางสาวกาญจนาพัฒน์ จันทร์เศียร	ครูโรงเรียนชุมชนป้อมเพชร
15. นางสาวพรทิพย์ ผลโพธิ์	ครูโรงเรียนเทศบาลวัดตองบุโราณคณิศสร
16. นางสาวทอง ธัญนายก	ครูโรงเรียนเทศบาลสรพสามิตบำรุง
17. นางสาวศิริพร ประทุมมาลัย	ครูโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาปูน
18. นางสาวสุปรียา เสือป่า	ครูโรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย
19. นางสาวสุกัญญา อรัญญิก	ครูโรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม
20. นางสาวอรอุรชา เรืองรุ่ง	ครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา
21. นางสาวประไพพร ทับทิม	ครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางวารภรณ์ จันทร์รัตน์	พยาบาลวิชาชีพ
2. นางพิมพ์ลดา วัชรจารุเศรษฐ์	พยาบาลวิชาชีพ
3. นางประจวบ มายุดีศรี	พยาบาลวิชาชีพ
4. นางทรงสุดา ประวัตติ	นักวิชาการสาธารณสุข
5. นางสาวจิตสุภา ผาสุขจันทร์	พนักงานจ้างทั่วไป งานส่งเสริมสุขภาพ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6. นางสาววิวรรณ ชื่นภักดี	อาสาสมัครสาธารณสุข
7. นางสาวระริน มีเมธิ	อาสาสมัครสาธารณสุข
8. นางสมบัติ ชันธโชติ	อาสาสมัครสาธารณสุข
9. นางเพลินตา คงรอด	อาสาสมัครสาธารณสุข
10. นางสาวชูศรี งามศิลป์	อาสาสมัครสาธารณสุข

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวคานิ่ง ศรีธำริฤทธิ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดแค
2. นางสาวปาริชาติ โพธิ์จันทร์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดปรีดாரาม
3. นางสาวธัญนิตา สืบสังัด	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนบ้านดอนข่อย
4. นางสาวสุนันทา สุขเคหา	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา
5. นางวราพร รัชตวรรณ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนยอแซฟอยุธยา
6. นางวันวิสา พูนชัย	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนแสงทวีปศึกษา
7. นางสาวพุธิมา ธิชากรณ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนประชาศึกษา
8. นางสาวราตรี เสมห่า	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนชุมชนป้อมเพชร
9. นางสาวปิยาภรณ์ สุขประเสริฐ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดนาค
10. นางสาวนรารัตน์ ตรีนิตย์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
11. นางสาวชนิษฐา ศรีทอง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุ้โบราณคณิสสร
12. นางมาริสา เอี่ยมศรี	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาลสรรพสามิตบำรุง
13. นายจำนอง พยัคฆ์สิง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาปูน
14. นางสาวพจมาน การประเสริฐ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย
15. นายบุญปลื้ม เบญจเสฏฐ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

16. นางสาวสุปรียา โกเมศ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา
17. นางสาวกาญจนา เกษรบัวหลวง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา
18. นางพันธ์ทิพย์ พงษ์สุบรรณ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
19. นางสาวกัญญาพัชร สุกใส	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
20. นางสาวศิริรัตน์ กาญจนพิทักษ์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
21. นางสาวมจิต วงศ์หลวง	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
22. นางสาวสิรินพร ไกรพร	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
23. นางสาวปราณิสรา อุดนะ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
24. นางจันทร์พรเพ็ญ ดนัยธรรมกุล	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
25. นางวราภรณ์ มะลิวัลย์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
26. นางอติตา คาเจริญ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
27. นางสาวศิริกาญ นงคราญ	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี
28. นางสาวกัญญานันท์ ปัญจศิลป์	ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 3 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.พระนครศรีอยุธยา

- ผู้บริหาร จำนวน 2 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 21 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 10 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 28 คน

รวมจำนวน 61 คน

แนวแบบวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ 17 – 18 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนธิดาแม่พระ

ผู้บริหาร

1. นายพิสิฐ พูลพิพัฒน์	ผู้อำนวยการกองหนึ่งใจเดียวกัน ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ
2. นางสาวเอื้อมพร ปลอดภัย	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนธิดาแม่พระ
3. นางจารุณี รัตนจินดา	บ้านพักเด็กและครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จ.สุราษฎร์ธานี

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวมณีวรรณ สมพงษ์	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านยูงทอง
2. นางสาวรัตติยาภรณ์ ชูช่วย	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านยูงทอง
3. นางสาวจันทร์จิรา เกิดพัฒน์	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านยูงทอง
4. นางจันทนา ทองท่าสี	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านยูงทอง
5. นางสาวเบญจพร รียาพันธ์	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านยูงทอง
6. นางอังคณา สันทอง	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านยูงทอง
7. นางสาวชลธิชา วงษ์พานิช	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านยูงทอง
8. นางสาวยศวีตี ศรีสุวรรณ	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล ขุนทะเล (บ้านนิคม)
9. นางอัมพันธ์ เลื่อนवल	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล ขุนทะเล (บ้านนิคม)
10. นางสาวรัชชนก โตแสวง	ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล ขุนทะเล (บ้านนิคม)
11. นางสาวนิลุบล จันทร์ชาตรี	ครูโรงเรียนธิดาแม่พระ
12. นางงามตา อนุเถกิงกุล	ครูโรงเรียนธิดาแม่พระ
13. นางโสพิศ วงษ์ภาษา	ครูโรงเรียนธิดาแม่พระ
14. นางเกษศิริรินทร์ ศักดิ์พัฒน์พงศ์	ครูโรงเรียนธิดาแม่พระ
15. นางสาวเบญจมาศ มณีโชติ	ครูโรงเรียนวัดท่าทอง
16. นางสาวเสาวลักษณ์ จันทร์ล่อง	ครูโรงเรียนวัดท่าไทร (ดิดถานุเคราะห์)
17. นางมยุรี แก้วศรีมล	ครูโรงเรียนวัดท่าทอง
18. นางกัญญาภักดิ์ คันธิระ	ครูโรงเรียนธิดาแม่พระ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางมุกดา หลีสกุล	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี
2. นางมยุรี ภูผกาพันธุ์พงษ์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
3. นางสาวสุนิสา ขวาลิต	หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. นางอมรรัตน์ ทิมทอง	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. นางสาวสุพาวี เจริญรักษ์	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี
6. นางเพ็ญศรี รัชต์ชฎานนท์	อาสาสมัครสาธารณสุข
7. นางกุหลาบ วงศ์โสภาก	อาสาสมัครสาธารณสุข
8. นางสุวิไลภา คงเหล้า	อาสาสมัครสาธารณสุข
9. นางปรัชญา ฤทธิ์โรจนกุล	อาสาสมัครสาธารณสุข
10. นางสุนิศา คำนวน	อาสาสมัครสาธารณสุข

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวกิตติมา เหมวิเศษ	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลบ้านยางทอง
2. นายธานินท์ สุขเจริญ	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลบ้านยางทอง
3. นางสาววัชรีย์ พันสวัสดิ์	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลบ้านยางทอง
4. นายวุฒิชัย อินทร์ภิรมย์	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลบ้านยางทอง
5. นางวันเพ็ญ ชะพงศ์	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดท่าทอง
6. นางสาววาสนา รัชสิน	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดท่าทอง
7. นายสมภักดิ์ แก้วศรีมล	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดท่าทอง
8. นางสาววาริรัตน์ คงใหม่	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนวัดท่าทอง
9. นางสาวปัทมา คงเมือง	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนธิดาแม่พระ
10. นางสาวสุวดี คำเอียด	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนธิดาแม่พระ
11. นางสาวปัทมาพร สิริพานิช	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลขุนทะเล (บ้านนิคม)
12. นางรักชนก ชูศรี	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลขุนทะเล (บ้านนิคม)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

13. นายศักดิ์ชัย ชูศรี	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลขุนทะเล (บ้านนิคม)
14. นางสาววารภรณ์ วงศ์โสภา	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
15. นางสาวบุญศรี เลิศศักดิ์	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
16. นางพนอจิตร ถีถ้วน	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
17. นางสาวจิตติมา ภูผูกาพันธุ์พงษ์	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
18. นางสาวปัทมา สุขสานต์	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
19. นางสาวอชิรญา ถีถ้วน	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
20. นางไพพร หวานสนิท	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
21. นางสาวนันทิกานต์ บุญอ้อม	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
22. นางสาวโสรัญา รักเดช	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
23. นางสาวจรีนันท์ จันทร์ประไพ	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
24. นางสาววิศรา มากวิเศษ	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.สุราษฎร์ธานี

- ผู้บริหาร จำนวน 3 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 18 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 10 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 24 คน

รวมจำนวน 55 คน

แนวแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

4.9 จังหวัดอุบลราชธานี วันที่ 24 – 25 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก

ผู้บริหาร

1.นางกาญจนา สุภักวงศ์

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก

ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก

1. นางบานเย็น ชุมภู	ครูโรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี
2. นางสาวบุษบา เหล่าไก่อ๊ก	ครูโรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี
3. นางสาวชาลีมาศ ทาระบุตร	ครูโรงเรียนอุบลวิทยาคม
4. นางสิริยา สัตยากุล	ครูโรงเรียนอุบลวิทยาคม
5. นางสาวธิดาพร รุ่งแสง	ครูโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามฯ
6. นางสาวสุพัตรา ฝั่งซ้าย	ครูโรงเรียนพระกู่มาอุปถ
7. นางสาวเพียงใจ สมโสภา	ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก
8. นางสาวสุชฎทัย ชุ่มเชื้อ	ครูโรงเรียนอนุบาลอุ๋นไอรักเลิศวิทยา
9. นางสาวพลอยภชญา ไบ่สกุล	ครูโรงเรียนอาเวมารีอา
10. นางพินผกา แก่นอาษา	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตั้ง
11. นางพิศมัย ลากวงษ์	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตั้ง
12. นางจिरนนท์ ต้นพรหม	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตั้ง
13. นางสิริภาวัลย์ พรหมเอี่ยม	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตั้ง
14. นางพันชี ศักดิ์ศรี	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตั้ง
15. นางสาวภิญญาภัทร์ แก้วคุณ	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตั้ง
16. นางสาวสุชาดา ยิ่งยวด	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตั้ง
17. นางสมพร ศิลาคำ	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตั้ง
18. นางสาวเบญจนิษฐาพร วงศ์คำ	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลอุบล (เทศบาล)
19. นางสาวอิสราวัลย์ จันทรเรือง	ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดมหาวนาราม

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข

1. นางเนติภรณ์ สิมพันธ์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
2. นางพิมพ์พร สาธุภาค	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
3. นางณัฐพัชร์ พจนประเสริฐ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
4. นางมารศรี มีแก้ว	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
5. นางสาวนฤมล มุทาวัน	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
6. นางสาวพิมพ์พร อุทภู	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
7. นางดวงสุภา คำเหล็ก	อาสาสมัครสาธารณสุข
8. นางสุจินดา คำนวล	อาสาสมัครสาธารณสุข

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

1. นางสาวสมหวัง บุญมาเรือง	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
2. นางสมใจ อันเอี่ยม	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
3. นางสาวรุจิรา ริยะตานนท์	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
4. นางธรรณณ์ เนาวราช	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
5. นางสาวลภัสสรดา ฤทธิพิศ	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
6. นางสาวพวงแก้ว เจริญพันธ์	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
7. นายบรรพต ลากวงษ์	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
8. นางสาวทัศนีย์ ประดับจันทร์	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
9. นายศักดิ์ดา บัญยัง	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ
10. นางพรกมล วาศุขมิกุล	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี
11. นางสาวศิริวรรณ อัครเมฆิน	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี
12. นางสาวพรรรดา อาทิเวช	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอุบลวิทยาคม
13. ร.ต.ต.สุวิษา ผดสูงเนิน	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอุบลวิทยาคม
14. นางชนิษฐา ศรีใส	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามฯ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

15. นางมะลิ พันธุ์มณี	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนพระกุมารอุบล
16. นางสาวอลิศรา บุญทวี	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี
17. นางสาวนภัสวรรณ คีนดี	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอัสสัมชัญอุบลราชธานี
18. นางสาวกมลพร อุณารักษ์	ผู้ปกครองเด็ก 3 – 5 ปี โรงเรียนอาเวมารีอา
19. นางกุลสตรี พัวทวี	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
20. นางนิภาภรณ์ สนสุรัตน์	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
21. นางวชิราภรณ์ พัดแก้ว	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
22. นางทิพวรรณ นิลาสัน	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี
23. นางจินตนา จันทร์ทอง	ผู้ปกครองเด็ก 0 – 3 ปี

สรุปภาพรวมของผู้เข้าร่วมเสวนากลุ่มย่อย จ.อุบลราชธานี

- ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
- ครู อาจารย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 19 คน
- นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 8 คน
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 23 คน

รวมจำนวน 51 คน

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

5. คำสั่งคณะกรรมการเฉพาะกิจปรับปรุงและจัดทำเอกสารสมรรถนะของ เด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี (4 เล่ม)

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

ที่ ก/๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจปรับปรุงและจัดทำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัย
ในการพัฒนาตามวัย ๐ – ๕ ปี (๔ เล่ม)

ด้วยที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจปรับปรุงและจัดทำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย ๐ – ๕ ปี (๔ เล่ม) เพื่อพิจารณาปรับปรุงเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย ๐ – ๕ ปี ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามข้อ ๘ (๖) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจปรับปรุงและจัดทำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย ๐ – ๕ ปี (๔ เล่ม) โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	เลขาธิการสภาการศึกษา	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๑.๒	อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๑.๓	นางสายสุรี จุติกุล	ประธานอนุกรรมการ
๑.๔	รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชนหรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑.๕	ผู้แทนกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	อนุกรรมการ
๑.๖	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	อนุกรรมการ
๑.๗	ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย	อนุกรรมการ
๑.๘	ผู้แทนสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๑.๙	รองศาสตราจารย์นิตยา คชภักดี	อนุกรรมการ
๑.๑๐	นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์	อนุกรรมการ
๑.๑๑	นายदनัย อีวันดา	อนุกรรมการ
๑.๑๒	นางสุจารี สรวงโท	อนุกรรมการ
๑.๑๓	นายเรืองศักดิ์ บินประทีป	อนุกรรมการ
๑.๑๔	เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	อนุกรรมการและ เลขานุการ
๑.๑๕	เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ:
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- ๒ -

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ ดำเนินการวิเคราะห์และปรับปรุง จัดทำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย ๐ - ๓ ปี และ ๓ - ๕ ปี จำนวน ๔ เล่ม

๒.๒ นำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย ๐ - ๓ ปี และ ๓ - ๕ ปี ที่ปรับปรุงแล้ว (ตามข้อ ๒.๑) เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ผ่านคณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙

พลอากาศเอก

(ประจักษ์ จันทอง)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6. คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

6.1 องค์ประกอบคณะกรรมการ

1. นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	ประธานกรรมการ
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	รองประธานกรรมการ
3. นางสาวสุรี จุติกุล	รองประธานกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษาปฐมวัย
4. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
5. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
6. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
7. ปลัดกระทรวงแรงงาน	กรรมการ
8. ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ
9. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
10. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
11. เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
12. เลขาธิการสภาการศึกษา	กรรมการ
13. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
14. คุณหญิงเกษมา วรรณ ณ อยู่ทยา ประธานคณะกรรมการประสานโครงการ กองทุนศึกษา ทำเนียบองคมนตรี	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษาปฐมวัย
15. ศาสตราจารย์จรรยา สุวรรณทัต ที่ปรึกษาสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย
16. นายณัฐพร วงษ์สุทธิภากร รองอธิบดีกรมอนามัย	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย
17. ศาสตราจารย์ชนิกา ตู้อินดา ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขและสังคม	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสาธารณสุข
18. นายยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ ผู้ทรงคุณวุฒิกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านจิตวิทยา

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

19. รองศาสตราจารย์นิตยา คชภักดี อาจารย์พิเศษและที่ปรึกษาสถาบันแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านประสาทวิทยา
20. นางสาวเจือจันทร์ จงสสิตอยู่ ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีฝ่ายสังคม	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหาร
21. นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหาร
22. รองศาสตราจารย์สายฤดี วรกิจโกศาทร นักวิชาการอิสระด้านจิตวิทยาพัฒนาการและ ผู้อำนวยการผลิตรายการโทรทัศน์	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสื่อสารมวลชน
23. นางสุธาทิพ รัชยพงษ์ รองประธานมูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก ด้านพัฒนาสังคม	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
24. นายนพพร สุวรรณรุจิ อ.ก.ค.วิสามันท์เกี่ยวกับกฎหมายและ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านกฎหมาย
25. รองศาสตราจารย์อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ ที่ปรึกษาศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพัฒนากลุ่มเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ
26. นางพรรณพิมล วิปุลากร รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพัฒนากลุ่มเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ
27. รองเลขาธิการสภาการศึกษา	กรรมการและเลขานุการ
28. ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้อยู่	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

6.2 คำสั่งแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

หน้า ๑๓

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๑๐๓ /๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและรองประธานกรรมการคนที่สอง
ในคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

ด้วยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เพื่อประสานและบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ บัดนี้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและรองประธานกรรมการคนที่สองในคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ตามข้อ ๔ (๔) และข้อ ๔ วรรคสองของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๗๕/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ครบวาระการดำรงตำแหน่ง

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๔ (๔) และข้อ ๔ วรรคสองของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและรองประธานกรรมการคนที่สองในคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ดังนี้

๑. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

- ๑.๑ นางสาวสุรี จุติกุล
- ๑.๒ คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา
- ๑.๓ ศาสตราจารย์จรูญ สุวรรณทัต
- ๑.๔ นายณัฐพร วงศ์ศุทธิภากร
- ๑.๕ ศาสตราจารย์ชนิกา ตู้จินดา
- ๑.๖ นายยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์
- ๑.๗ รองศาสตราจารย์นิตยา คชภักดี
- ๑.๘ นางสาวเจือจันทร์ จงสถิตอยู่
- ๑.๙ นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์
- ๑.๑๐ รองศาสตราจารย์สายฤดี วรกิจโกศาทร
- ๑.๑๑ นางสุธาทิพย์ รัชยพงษ์
- ๑.๑๒ นายนพพร สุวรรณรุจิ
- ๑.๑๓ รองศาสตราจารย์อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์
- ๑.๑๔ นางพรรณทิมล วิปุลากร

- ด้านการศึกษาปฐมวัย
- ด้านการศึกษาปฐมวัย
- ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- ด้านสาธารณสุข
- ด้านจิตวิทยา
- ด้านประสาทวิทยา
- ด้านการบริหาร
- ด้านการบริหาร
- ด้านสื่อสารมวลชน
- ด้านพัฒนาสังคม
- ด้านกฎหมาย
- ด้านพัฒนาเด็ก
- ที่มีความต้องการพิเศษ
- ด้านพัฒนาเด็ก
- ที่มีความต้องการพิเศษ

/๒. รองประธาน...

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

หน้า ๑๔

- ๒ -

๒. รองประธานกรรมการคนที่สอง
นางสายสุรี จุติกุล

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

7. กำหนดการ การประชุมสัมมนาวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัยตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก

(ร่าง)

กำหนดการ

การประชุมสัมมนา วิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัยตาม “สมรรถนะ” ของเด็ก

วันพฤหัสบดีที่ 17 สิงหาคม 2560 เวลา 09.00 – 16.30 น.

ณ ห้องประชุมวายุภักษ์ 2

โรงแรมเซ็นทารา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ

- 08.00 – 09.00 น. ลงทะเบียน
- 09.00 – 09.45 น. - พิธีเปิด
โดย รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง)
ประธานคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.)
- กล่าวรายงาน
โดย รองเลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์)
กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
- กล่าวต้อนรับและกล่าวนำ
โดย ผู้แทนองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย
- 09.45 – 10.45 น. การอภิปราย “แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย
ตาม สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 – 5 ปี”
ผู้อภิปราย 1) ดร.สายสุรี จุติกุล
รองประธานคนที่ 2 คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
2) นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัย
แห่งชาติ
3) นางธิดา พิทักษ์สินสุข
กรรมการบริหารสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย
- 10.45 – 11.15 น. พักรับประทานอาหารว่าง

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- 11.15 – 12.45 น. การอภิปราย “ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย”
ผู้อภิปราย 1) รองศาสตราจารย์ ดร.นัยพินิจ คชภักดิ์
กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
“Brain Based Learning”
2) Mr. Hugh Delaney
หัวหน้าฝ่ายการศึกษา องค์กรยูนิเซฟประเทศไทย
“Build Better Brains”
3) นายแพทย์สมัย ศิริทองถาวร
รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
“Developmental Surveillance and Promotion
Manual : DSPM”
4) ศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสาร
และการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยมหิดล
“การเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้ภาษาแม่
(Mother Tongue)”
5) นายพงษ์ศักดิ์ คนหมั่น
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโพนแดง จ.มุกดาหาร
“การพัฒนาภาษาไทยของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านโพนแดง
ต.ดงหลวง อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร”
ผู้ดำเนินการอภิปราย ดร.สายสุรี จุติกุล
รองประธานคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัย
แห่งชาติ
การตอบคำถามและการรับฟังข้อคิดเห็นจากที่ประชุม
- 12.45 – 13.45 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.45 – 15.00 น. การอภิปราย หัวข้อ “ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย”
ผู้อภิปราย 1) นายแพทย์อุดม เพชรสังหาร
จิตแพทย์เด็กและเยาวชน
“Executive Function (EF) ที่สัมพันธ์กับเด็กปฐมวัย”
และ “การประยุกต์ใช้ EF กับเด็ก โดยใช้ดนตรี”

แนวแนะวิธีการเลือกดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

- 2) ดร.เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
“การใช้วิธี inquiry ในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
คณิตศาสตร์”
- 3) รองศาสตราจารย์ ดร.ดารณี อุทัยรัตนกิจ
คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
“การดูแลเด็ก Autistic เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้
เด็กสมาธิสั้น ฯลฯ”
- 4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนัดดา ธนเศรษฐกร
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
มหาวิทยาลัยมหิดล
“วินัยเชิงบวกกับการพัฒนาเด็กไทย”

ผู้ดำเนินการอภิปราย นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

15.00 – 16.00 น.

การตอบคำถามและการรับฟังข้อคิดเห็นจากที่ประชุม

- ผู้ดำเนินการ
- 1) ดร.สายสุรี จุติกุล
รองประธานคนที่ 2 คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัย
แห่งชาติ
  - 2) นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัย
แห่งชาติ
  - 3) นางธิดา พิทักษ์สินสุข
กรรมการบริหารสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย

16.00 – 16.30 น.

สรุปการประชุมและปิดการประชุม

โดย รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง)
ประธานคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.)

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ: เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี

8. คณะทำงาน

8.1	ดร.สายสุรี จุติกุล	ประธานคณะทำงาน
8.2	นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์	คณะทำงาน
8.3	นางสุจารี สวงโท	คณะทำงาน
8.4	นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ	เลขานุการคณะทำงาน
8.5	นางธิดา พิทักษ์สินสุข	ผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินงานเฉพาะลงพื้นที่ภาคสนาม
8.6	นางสาวธนภร พีระเพทย์	ผู้แทนองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย ประธานผู้เชี่ยวชาญ

9. คณะผู้ดูแลการจัดพิมพ์และจัดรูปเล่ม

9.1	นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์	ที่ปรึกษาคณะผู้ดูแลการจัดพิมพ์และจัดรูปเล่ม
9.2	นางสาวจันทิมา ศุภรพงศ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
9.3	นางพัชราพรรณ กฤษฎาจินดารุ่ง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
9.4	นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
9.5	นางสาวอโณทัย สุขเจริญโกศล	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
9.6	นายพงศธร ยุติธร	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะ
เพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี